

Nr. 3 – 2008
Side 443 – 626

NORSK LOVTIDEND

Avd. I

Lover og sentrale forskrifter mv.

Nr. 3
Utgitt 16. april 2008

Innhold

	Side
Lover og ikrafttredelser. Delegering av myndighet	
2008	
Mars	7. Lov nr. 4 om endr. i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpene og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet) 443
Mars	7. Lov nr. 5 om endr. i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte)... 459
Mars	14. Lov nr. 6 om endr. i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv. 467
Feb.	29. Ikrafts. av lov 29. juni 2007 nr. 42 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (Nr. 200)..... 476
Mars	5. Vedtak om endring i delegering av myndighet fra det sentrale Mattilsynet til det lokale og regionale Mattilsynet (Nr. 217)..... 489
Mars	7. Delvis ikrafts. av lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) (Nr. 225)..... 496
Mars	7. Ikrafts. av lov 7. mars 2008 nr. 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte) (Nr. 242)..... 576
Mars	14. Ikrafttr. av lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) (Nr. 248)..... 579
Mars	14. Ikrafts. av lov 14. mars 2008 nr. 6 om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv. (Nr. 250)..... 579
Forskrifter	
2008	
Feb.	29. Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak i forbindelse med utbrudd av aviær influensa i Israel (Nr. 198)..... 475
Mars	5. Forskrift om adgang til å delta i fangst av vågehval i 2008 (Nr. 216) 488
Feb.	27. Forskrift om meldeplikt for helsepersonell ved mistanke om bivirkninger av kosmetikk og kroppspeieprodukter (Nr. 219)..... 490
Mars	7. Forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev (Nr. 222) 493
Mars	7. Forskrift om sikkerhetsmekanisme ved import av landbruksvarer fra utviklingsland omfattet av ordningen for generelle tollpreferanser (Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries – GSP) (Nr. 228) 498
Feb.	29. Forskrift om togframføring på det nasjonale jernbanenet (togframføringsforskriften) (Nr. 240) 500
Mars	11. Forskrift om regulering av fisket etter uer i ICES-statistikkområder XII og XIV og i NAFO-området utenfor noen stats jurisdiksjon, og i Grønlands fiskerisone i 2008 (Nr. 252) 581
Mars	14. Forskrift om bruk av elektrisk strøm ved trening av hund (Nr. 256) 582
Mars	10. Forskrift om opptak til Masterstudie ved Bergen Arkitekt Skole (Nr. 298)..... 590
Mars	14. Forskrift om sikkerhetsstyringssystem på norske skip og flyttbare innretninger (Nr. 306) 598
Mars	28. Forskrift om melding om reindrift (Nr. 309) 610
Endringsforskrifter	
2007	
Okt.	30. Endr. i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet (Nr. 1803)..... 471
Des.	28. Endr. i forskrift om tilskudd til fruktlager og godkjenning av omsetningsledd (Nr. 1806) 471
2008	
Feb.	22. Endr. i forskrift om utforming av små helikopterplasser (BSL E 3–6) (Nr. 196) 472
Feb.	29. Endr. i forskrift om kjørende og gående trafikk (trafikkregler) (Nr. 197) 475
Feb.	29. Endr. i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet (Nr. 199)..... 476
Feb.	29. Endr. i forskrift om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos lege (Nr. 201) 476

Mars	3.	Endr. i forskrift om unntak fra bestemmelser i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) for skip som tilhører Forsvaret eller som benyttes i dets tjeneste (Nr. 202)	477
Jan.	24.	Endr. i forskrift for studier ved Universitetet i Tromsø (Nr. 210).....	477
Jan.	24.	Endr. i forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø (Nr. 211)	478
Feb.	27.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (Nr. 212).....	479
Mars	4.	Endr. i forskrift til opplæringslova (Nr. 214).....	480
Mars	5.	Endr. i forskrift om kontroll med fremmede skip og flyttbare innretninger i norske havner mv. (Nr. 215)	487
Feb.	25.	Endr. i forskrift om utøvelse av fisket i sjøen (Nr. 218)	490
Mars	5.	Endr. i forskrift om midlertidige forebyggende tiltak for å hindre smitte av høypatogen aviær influensa fra ville fugler til fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap (Nr. 220).....	492
Mars	6.	Endr. i forskrift om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopater (TSE) (Nr. 221)	492
Mars	7.	Endr. i forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester) (Nr. 223)	495
Mars	7.	Endr. i generell forskrift for produksjon, import og frambud mv. av kosmetikk og kroppspleieprodukt (Nr. 224).....	496
Mars	7.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter tobis og øyepål i 2008 (Nr. 226).....	497
Mars	7.	Endr. i forskrift om regulering av fisket med fartøy som fører flagg fra medlemsstater i Det europeiske fellesskap i Norges økonomiske sone og i fiskerisone ved Jan Mayen i 2008 (Nr. 227).....	497
Mars	8.	Endr. i forskrift om gjødsel som markedsføres som EF-gjødsel som følge av Bulgarias og Romanias tiltrødelse i EØS (Nr. 230)	499
Feb.	27.	Endr. i forskrift for graden philosophiae doctor (Ph.d) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) (Nr. 239).....	500
Mars	7.	Endr. i forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev (Nr. 241)	552
Mars	9.	Endr. i forskrift om tilvirking og import av legemidler (Nr. 243).....	577
Mars	11.	Endr. i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter (Nr. 244)	577
Mars	12.	Endr. i forskrift om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter (Nr. 245)	577
Mars	12.	Endr. i forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) (Nr. 246).....	578
Mars	12.	Endr. i forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev (Nr. 247)	578
Mars	14.	Endr. i forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark (Nr. 249).	579
Feb.	27.	Endr. i forskrift om hindring av forurensning fra skip (MARPOL-forskriften) (Nr. 251).....	579
Mars	11.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter bunnfisk i Grønlands fiskerisone i 2008 (Nr. 253)	581
Mars	12.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter brosme, lange og blålange i Islands økonomiske sone i 2008 (Nr. 254).....	582
Mars	14.	Endr. i forskrift om fastsetting og endring av årlig framtidig inntekt for alderspensjonister mellom 68 og 70 år (Nr. 255)	582
Mars	14.	Endr. i forskrift til forsikringsloven (livsforsikring mv.) (Nr. 258)	583
Mars	14.	Endr. i forskrift om strukturvoteordning mv. for havfiskeflåten (Nr. 260).....	584
Mars	17.	Endr. i forskrift om årsavgift for motorvogn og forskrift om engangsavgift på motorvogner (Nr. 261)	584
Mars	17.	Endr. i forskrift om behandling av etikk og redelighet i forskning (Nr. 262)	585
Mars	18.	Endr. i forskrift om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter (Nr. 263)	585
Mars	19.	Endr. i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak i forbindelse med klassisk svinepest hos villsvin i enkelte land i EØS-området (Nr. 264)	586
Mars	25.	Endr. i forskrift om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten) (Nr. 265)	586
Feb.	1.	Endr. i forskrift om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten) (Nr. 296)	587
Mars	3.	Endr. i forskrift om bygging av passasjer-, lasteskip og lektere (Nr. 297).....	587

Mars	14.	Endr. i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 (Nr. 299)	591
Mars	18.	Endr. i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) (Nr. 300).....	593
Mars	25.	Endr. i forskrift om rester av plantevernmidler mv. i næringsmidler og fôrvarer (Nr. 301)	594
Mars	25.	Endr. i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) (henvisninger til Dublin-regelverket) (Nr. 302).....	595
Mars	26.	Endr. i forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) (Nr. 303).....	595
Mars	13.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 (Nr. 304)	596
Mars	14.	Endr. i forskrift om bygging av flyttbare innretninger mfl. (Nr. 305).....	596
Mars	25.	Endr. i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter (Nr. 307)	606
Mars	27.	Endr. i forskrift om sanksjonar mot Iran (Nr. 308).....	608
Mars	28.	Endr. i forskrift om regulering av fisket for fartøy som fører grønlandsk flagg i Norges økonomiske sone i 2008 (Nr. 310).....	611
Mars	28.	Endr. i forskrift om fartøykvoter og maksimalkvoter ved fiske etter kolmule i 2008 (Nr. 311)	611
Mars	30.	Endr. i forskrift om bruk av legemidler til dyr (Nr. 312)	611
Mars	31.	Endr. i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter (Nr. 313)	624
Mars	31.	Endr. i forskrift om forebygging av anslag mot sikkerheten i luftfarten (BSL A 2–1) (Nr. 314)	625

Diverse

2005			
Mars	1.	Instruks for føring av fangstdagbok (Nr. 1832)	470
2008			
Feb.	29.	Opph. av tidligere vedtatte og ikke iverksatte krav til id-kort i byggherreforskriften (Nr. 213)	480
Mars	7.	Opph. av forskrift om sikkerhetsmekanisme og overvåkingssystem for toll- og kvotefri import av korn, mel og kraftfôr fra land omfattet av nulltollordningen og endring i forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (Nr. 229)	499
Mars	14.	Vedtak om endring av navn på Sosial- og helsedirektoratet til Helsedirektoratet (Nr. 257)....	583
Mars	14.	Opph. av forskrift om veterinærsvakt (Nr. 259)	584

Rettelser

	Nr. 7/2007 s. 988 (i forskrift 28. juni 2007 nr. 816 om endring i forskrift 22. desember 1999 nr. 1559 om legemidler (legemiddelforskriften)).....	625
	Nr. 12/2007 s. 1668 (i forskrift 6. desember 2007 nr. 1365 om endring i forskrift 28. november 1996 nr. 1478 om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter).....	626
	Nr. 12/2007 s. 1702 (i vedtak 28. november 2007 nr. 1386 om særavgifter til statskassen for budsjetterminen 2008).....	626
	Nr. 2/2008 s. 380, 382, 384, 387 og 389 (i forskrift 14. februar 2008 nr. 188 om endring i forskrift 21. desember 1993 nr. 1381 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (matemballasjeforskriften)).....	626
	Oversikt over rettelser	3. omslagsside
	Bestillinger, adresseendringer m.v.	4. omslagsside

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Utgitt 16. april 2008

Nr. 3

---

7. mars Lov nr. 4 2008

Lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpene og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)

Ot.prp.nr.8 (2007–2008), Innst.O.nr.29 (2007–2008) og Besl.O.nr.43 (2007–2008). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 12. og 28. februar 2008. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.45.

I

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff endres slik:

I den alminnelige delen fjernes alle punktum i paragrafoverskriftene, og teksten i overskriften settes i kursiv.

§ 3 nytt annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i kapittel 16 anvendes på handlinger begått før ikrafttredelsen dersom handlingen på gjerningstidspunktet var straffbar ifølge dagjeldende straffelovgivning og ansett som folkemord, forbrytelse mot menneskeheten eller krigsforbrytelse etter folkeretten. Straffen kan likevel ikke overskride straffen som ville ha blitt idømt etter straffelovgivningen på gjerningstidspunktet.

Nåværende annet til fjerde ledd blir tredje til femte ledd.

§ 5 nytt fjerde ledd skal lyde:

For handlinger som nevnt i første ledd nr. 2 gjelder annet og tredje ledd bare dersom handlingen etter folkeretten anses som folkemord, forbrytelse mot menneskeheten eller krigsforbrytelse.

Nåværende fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd.

§ 29 nytt annet ledd skal lyde:

Når det ved fastsetting av straff er aktuelt å ilegge flere strafferettslige reaksjoner, jf. første ledd og § 30, skal den samlede reaksjonen stå i et rimelig forhold til lovbruddet.

§ 77 skal lyde:

§ 77. *Skjerpene omstendigheter*

Ved straffutmålingen skal det i skjerpene retning især tas i betraktning at lovbruddet:

- a) er begått med midler eller metoder som er særlig farlige eller har stort skadepotensial,
- b) har satt menneskers liv eller helse i fare eller voldt velferdstap,
- c) er tilsiktet et vesentlig mer alvorlig resultat eller det lett kunne ha blitt følgen,
- d) er begått på en særlig hensynsløs måte,
- e) er ledd i en planlagt eller organisert virksomhet,
- f) er begått av flere i fellesskap,
- g) er forøvet ved at lovbrøyteren har utnyttet eller forledet unge personer, personer i en meget vanskelig livssituasjon, som er psykisk utviklingshemmet eller står i et avhengighetsforhold til lovbrøyteren,
- h) har rammet personer som er forsvarsløse eller særlig utsatt for lovbrudd,
- i) har sin bakgrunn i andres religion eller livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofile orientering, funksjonsevne eller andre forhold som støter an mot grupper med et særskilt behov for vern,
- j) er begått i offentlig tjeneste eller er forøvet ved brudd på en særlig tillit,
- k) er begått av noen som tidligere er ilagt en strafferettslig reaksjon for liknende handlinger eller andre handlinger som er av betydning for saken.

§ 78 skal lyde:

§ 78. Formildende omstendigheter

Ved straffutmålingen skal det i formildende retning især tas i betraktning at:

- a) det foreligger en situasjon eller tilstand som nevnt i § 80 bokstav b, c, d, e, i eller j,
- b) lovbrøyteren har forebygget, gjenopprettet eller begrenset skaden eller velferdstapet voldt ved lovbruddet, eller søkt å gjøre det,
- c) lovbruddet i betydelig grad er foranlediget av den skadelidtes forhold,
- d) lovbrøyteren på handlingstidspunktet har redusert evne til realistisk å vurdere sitt forhold til omverdenen på grunn av psykisk lidelse, psykisk utviklingshemming, bevissthetsforstyrrelse som ikke er en følge av selvforskyldt rus, eller en sterk sinnsbevegelse,
- e) det har gått lang tid siden lovbruddet, eller saksbehandlingen har tatt lengre tid enn rimelig ut fra lovbruddets art, uten at lovbrøyteren kan lastes for dette,
- f) lovbrøyteren har avgitt en uforbeholden tilståelse, eller i vesentlig grad bidratt til oppklaring av andre lovbrudd,
- g) lovbrøyteren selv er hardt rammet av lovbruddet, eller straffreaksjonen vil bli en sterk belastning på grunn av høy alder, sykdom eller andre omstendigheter,
- h) lovbrøyteren tidligere ikke er ilagt en strafferettslig reaksjon for liknende handlinger eller andre handlinger som er av betydning for saken.

§ 91 skal lyde:

Straffansvaret for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og terrorhandlinger foreldes ikke dersom handlingene kan straffes med fengsel i 15 år eller mer.

§ 96 skal lyde:

Idømt straff for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og terrorhandlinger foreldes ikke dersom handlingene kan straffes med fengsel i 15 år eller mer.

Annen del skal lyde:

Annen del. De straffbare handlingene

Kapittel 16. Folkemord, forbrytelse mot menneskeheten og krigsforbrytelse

§ 101. Folkemord

For folkemord straffes den som i hensikt helt eller delvis å ødelegge en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe

- a) dreper ett eller flere medlemmer av gruppen,
- b) forårsaker betydelig skade på legeme eller helse til ett eller flere medlemmer av gruppen,
- c) utsetter ett eller flere medlemmer av gruppen for levevilkår som tar sikte på å fysisk ødelegge gruppen, helt eller delvis,
- d) iverksetter tiltak overfor ett eller flere medlemmer av gruppen som tar sikte på å forhindre fødsler innenfor gruppen, eller
- e) med makt overfører ett eller flere barn fra gruppen til en annen gruppe.

Til straff for medvirkning er forsett om hovedforøverens ødeleggelseshensikt tilstrekkelig.

Straffen for folkemord er fengsel inntil 30 år.

§ 102. Forbrytelse mot menneskeheten

For forbrytelse mot menneskeheten straffes den som, som ledd i et utbredt eller systematisk angrep rettet mot en sivilbefolkning,

- a) dreper en person,
- b) utrydder en befolkning helt eller delvis, herunder utsetter den eller deler av den for levekår som tar sikte på å utrydde befolkningen helt eller delvis,
- c) gjør en person til slave,
- d) deporterer eller tvangsflytter en befolkning i strid med folkeretten,
- e) fengsler eller på annen alvorlig måte berøver en person friheten i strid med grunnleggende folkerettslige regler,
- f) torturerer en person i vedkommendes varetekt eller kontroll ved å forårsake alvorlig psykisk eller fysisk smerte,
- g) utsetter en person for voldtekt, seksuelt slaveri eller tvungen prostitusjon, tvungent svangerskap, tvangssterilisering eller annen tilsvarende grov seksuell vold,
- h) utsetter en identifiserbar gruppe for forfølgelse ved å berøve ett eller flere medlemmer av gruppen grunnleggende menneskerettigheter på politisk, rasemessig, nasjonalt, etnisk, kulturelt, religiøst, kjønnsbasert eller annet folkerettsstridig grunnlag,

- i) på vegne av, eller med samtykke, støtte eller tillatelse av en stat eller en politisk organisasjon bidrar til at en person forsvinner ufrivillig, med det forsett å unndra vedkommende fra lovens beskyttelse for et lengre tidsrom,
- j) innenfor rammen av et institusjonalisert regime basert på én rasemessig gruppes systematiske undertrykking og dominans over en eller flere andre rasemessige grupper begår en apartheidforbrytelse ved å foreta umenneskelige handlinger av samme eller liknende art som de som er omfattet av paragrafen her i den hensikt å opprettholde regimet, eller
- k) begår en annen umenneskelig handling av liknende art som forårsaker store lidelser eller alvorlig skade på legeme eller helse.

Straffen for forbrytelse mot menneskeheten er fengsel inntil 30 år.

§ 103. *Krigsforbrytelse mot person*

For krigsforbrytelse straffes den som i forbindelse med en væpnet konflikt

- a) dreper en beskyttet person,
- b) påfører en beskyttet person stor lidelse eller betydelig skade på legeme eller helse, særlig ved tortur eller annen grusom eller umenneskelig behandling,
- c) gjør en beskyttet person til slave,
- d) utsetter en beskyttet person for voldtekt, seksuelt slaveri, tvungen prostitusjon, tvungen svangerskap, tvungen sterilisering eller annen tilsvarende grov seksuell vold,
- e) tar en beskyttet person som gissel,
- f) utskriver eller verver barn under 18 år til væpnede styrker eller bruker dem aktivt til å delta i fiendtlighetene,
- g) utsetter en beskyttet person for et medisinsk eller vitenskapelig eksperiment som ikke skjer i personens interesse og som medfører alvorlig fare for personens liv eller helse,
- h) i strid med folkeretten deporterer eller tvangsflytter en beskyttet person fra et område hvor personen lovlig oppholder seg eller ulovlig sperrer inne en beskyttet person,
- i) ilegger eller iverksetter en straff mot en beskyttet person uten at personen først har fått en rettferdig rettergang i samsvar med folkeretten,
- j) grovt krenker en beskyttet persons verdighet ved ydmykende eller nedverdiggende behandling, eller
- k) skader en stridende som har overgitt seg eller er kampudyktig.

Ved internasjonal væpnet konflikt straffes også den som

- a) overfører en del av sin egen sivilbefolkning til et okkupert område,
- b) tvinger en av motpartens borgere til å delta i stridshandlinger mot eget land, eller
- c) tvinger en beskyttet person til å tjenestegjøre i en fiendtlig makts væpnede styrker.

En beskyttet person er en person som ikke, eller ikke lenger, tar aktiv del i fiendtlighetene, eller som for øvrig er beskyttet etter folkeretten.

Straffen for krigsforbrytelse mot person er fengsel inntil 15 år, men inntil 30 år i de tilfellene som er nevnt i første ledd bokstav a til e eller for øvrig hvis forbrytelsen er grov. Ved avgjørelsen av om forbrytelsen er grov, skal det blant annet legges vekt på dens skadepotensial og skadevirkninger, og på om den er begått som ledd i en plan eller målsetting om eller som ledd i en omfattende utøvelse av slike forbrytelser.

§ 104. *Krigsforbrytelse mot eiendom og sivile rettigheter*

For krigsforbrytelse dømmes den som i forbindelse med en væpnet konflikt

- a) plyndrer,
- b) i stor målestokk ødelegger, beslaglegger eller konfiskerer eiendom uten at det er strengt nødvendig av hensyn til krigføringen, eller
- c) erklærer motpartens borgeres sivile rettigheter, eller deres mulighet for å få disse prøvd for domstolene, opphevet eller midlertidig satt ut av kraft.

Krigsforbrytelse mot eiendom eller sivile rettigheter straffes med fengsel inntil 10 år, men inntil 30 år når forbrytelsen er grov, jf. § 103 fjerde ledd annet punktum.

§ 105. *Krigsforbrytelse mot humanitære innsatser eller kjennemerker*

For krigsforbrytelse straffes den som i forbindelse med en væpnet konflikt

- a) retter et angrep mot personell, anlegg, materiell, enheter eller kjøretøy som er involvert i humanitært hjelpearbeid eller fredsbevarende operasjoner i samsvar med FN-pakten, så langt disse har krav på folkerettslig beskyttelse for sivile personer eller eiendom,
- b) retter et angrep mot personell, bygninger, materiell, sanitetsenheter eller transportert som etter folkeretten har rett til å benytte et av Genèvekonvensjonenes og tilleggsprotokollenes særskilt beskyttede kjennemerker eller en annen identifikasjonsmetode som viser at de er beskyttet etter Genèvekonvensjonene, eller
- c) misbruker parlamentærflagg, fiendens eller De forente nasjoners flagg, militære kjennetegn eller uniformer eller misbruker de særskilt beskyttede kjennemerker som nevnt i bokstav b, slik at noen dør eller påføres betydelig skade.

Straff for krigsforbrytelse mot humanitære innsatser eller kjennemerker er fengsel inntil 10 år, men inntil 30 år i de tilfellene som er nevnt i bokstav c og for øvrig når forbrytelsen er grov, jf. § 103 fjerde ledd annet punktum.

§ 106. Krigsforbrytelse gjennom anvendelse av forbudte stridsmetoder

For krigsforbrytelse straffes den som i forbindelse med en væpnet konflikt

- a) retter et angrep mot sivilbefolkningen som sådan eller sivile enkeltpersoner som ikke deltar i fiendtlighetene,
- b) benytter utsulting av sivile som stridsmetode ved å frata, unndra eller nekte dem tilgang til mat eller gjenstander som er uunnværlige for at de skal overleve, eller i strid med folkeretten forhindrer hjelpeforsyninger,
- c) iverksetter et angrep med kunnskap om at et slikt angrep vil forårsake tap av sivile personers liv, skade på sivile personer, skade på sivile gjenstander eller skade på naturmiljøet, som vil være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare samlede militære fordel,
- d) anvender en beskyttet persons tilstedeværelse for å oppnå at visse steder, områder eller væpnede styrker ikke kan gjøres til gjenstand for militære operasjoner,
- e) retter et angrep mot byer, steder, bosettinger eller bygninger som ikke forsvares og som ikke utgjør militære mål, eller mot demilitariserte soner,
- f) retter et angrep mot bygninger som er viet til religion, utdanning, kunst, vitenskap eller velgjørende formål, mot historiske minnesmerker, kulturminner, sykehus og samlingssteder for syke og sårede eller mot annen sivil gjenstand som ikke utgjør militære mål,
- g) ved å forlede noen til å tro at de har rett til beskyttelse eller plikt til å gi beskyttelse i henhold til folkeretten og med den hensikt å svikte denne tilliten, dreper eller sårer noen som tilhører motpartens borgere eller væpnede styrker, eller
- h) erklærer eller truer med at det ikke vil bli vist nåde.

Straffen for krigsforbrytelse ved anvendelse av forbudte stridsmetoder er fengsel inntil 15 år, men inntil 30 år der forbrytelsen omfatter forsettlig drap av en sivil eller annen beskyttet person eller for øvrig hvis forbrytelsen er grov, jf. § 103 fjerde ledd annet punktum.

§ 107. Krigsforbrytelse gjennom anvendelse av forbudte stridsmidler

For krigsforbrytelse straffes den som i forbindelse med en væpnet konflikt

- a) bruker gift eller giftige våpen,
- b) bruker biologiske eller kjemiske våpen,
- c) bruker kuler som lett utvider seg eller blir flate i det menneskelige legemet, eller
- d) bruker et annet stridsmiddel som er i strid med folkeretten.

Straffen for krigsforbrytelse ved anvendelse av forbudte stridsmidler er fengsel inntil 15 år, men inntil 30 år der forbrytelsen omfatter forsettlig drap av en sivil eller annen beskyttet person eller for øvrig hvis forbrytelsen er grov, jf. § 103 fjerde ledd annet punktum.

§ 108. Forbund om og tilskynding til folkemord, forbrytelse mot menneskeheten og krigsforbrytelse

Med fengsel inntil 10 år straffes den som inngår forbund med noen om å begå lovbrudd som nevnt i §§ 101 til 107. Det samme gjelder den som direkte og offentlig tilskynder noen til å begå et slikt lovbrudd.

§ 109. Overordnedes ansvar

For krenkelse av overordnedes ansvar straffes en militær eller sivil leder eller en som faktisk opptrer som det, dersom personer under vedkommendes effektive myndighet og kontroll begår en forbrytelse som nevnt i §§ 101 til 107, når forbrytelsen er et resultat av at lederen ikke har utøvd forsvarlig kontroll over dem, og lederen

- a) visste eller burde ha visst at de underordnede hadde påbegynt en slik forbrytelse eller at den var umiddelbart forestående, og
- b) unnlot å iverksette nødvendige og rimelige tiltak som sto i vedkommendes makt for å hindre eller stanse forbrytelsen, eller å rapportere forholdet til en kompetent myndighet for strafforfølgning.

Straffen er fengsel inntil 10 år, men inntil 30 år der forbrytelsen er grov. Ved vurderingen av om forbrytelsen er grov, skal det legges vekt på hvor alvorlige og omfattende forbrytelser de underordnede har begått og i hvilken grad den overordnede er å bebreide.

§ 110. Minstestraft

Straff som utmåles etter bestemmelsene i dette kapitlet kan ikke settes under minstestrafen som er bestemt i straffebud som i mangel av kapittel 16 ville ha rammet handlingen det domfelles for.

Kapittel 17. Vern av Norges selvstendighet og andre grunnleggende nasjonale interesser**§ 111. Krenkelse av Norges selvstendighet og fred**

Med fengsel inntil 15 år straffes den som ved bruk av makt, trusler eller på annen rettsstridig måte volder fare for at Norge eller en del av Norge

- a) innlemmes i en annen stat,
- b) blir underlagt en fremmed stats herredømme,
- c) eller en stat som Norge er alliert eller i kampelesskap med, blir påført krig eller fiendtligheter,
- d) påføres vesentlige begrensninger i sin selvbestemmelsesrett, eller
- e) løsrives.

§ 112. Grov krenkelse av Norges selvstendighet og fred

Grov krenkelse av Norges selvstendighet og fred straffes med fengsel inntil 21 år. Ved avgjørelsen av om krenkelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om

- a) den har hatt særlig alvorlige virkninger for Norge,
- b) den er gjennomført ved en organisert væpnet aksjon, under utnyttelse av frykt for inngrep av en fremmed stat, eller ved trussel om dette,
- c) gjerningspersonen er et medlem av regjeringen, Stortinget eller Høyesterett eller tilhører landets øverste sivile eller militære ledelse,
- d) handlingen har medført tap eller fare for tap av menneskeliv.

§ 113. Krenkelse av Norges statsforfatning

Den som ved bruk av makt, trusler eller på annen rettsstridig måte voldrer fare for at Norges statsforfatning forandres, straffes med fengsel inntil 15 år.

§ 114. Grov krenkelse av Norges statsforfatning

Grov krenkelse av Norges statsforfatning straffes med fengsel inntil 21 år. Ved avgjørelsen av om krenkelsen er grov, skal det særlig legges vekt på forhold som nevnt i § 112 bokstav a til d.

§ 115. Angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet

Med fengsel inntil 10 år straffes den som ved bruk av makt, trusler eller på annen rettsstridig måte voldrer fare for at Kongen, Regenten, regjeringen, Stortinget, Høyesterett eller Riksretten, eller et medlem av disse institusjonene, hindres eller påvirkes i sin virksomhet.

§ 116. Grovt angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet

Grovt angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet straffes med fengsel inntil 21 år. Ved avgjørelsen av om angrepet er grovt, skal det særlig legges vekt på forhold som nevnt i § 112 bokstav a til d.

§ 117. Inngrep overfor viktige samfunnsinstitusjoner

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved bruk av makt, vold eller trusler, eller på annen ulovlig og organisert måte, griper inn i virksomheten til viktige samfunnsinstitusjoner som for eksempel en offentlig myndighet, et politisk parti eller et medieforetak, og derved setter betydelige samfunnsinteresser i fare.

§ 118. Grovt inngrep overfor viktige samfunnsinstitusjoner

Grovt inngrep overfor viktige samfunnsinstitusjoner straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om inngrepet er grovt, skal det særlig legges vekt på forhold som nevnt i § 112 bokstav a til d.

§ 119. Landssvik

Med fengsel inntil 10 år straffes den som i krig, under okkupasjon eller en internasjonal væpnet konflikt på norsk territorium, eller ved overhengende fare for dette, yter fienden eller okkupasjonsmakten bistand mot Norge eller skader den norske forsvarsevnen.

På samme måte straffes den som skader forsvarsevnen til en stat som Norge er alliert eller i kampanfelleskap med.

§ 120. Grovt landssvik

Grovt landssvik straffes med fengsel inntil 21 år. Ved avgjørelsen av om landssviket er grovt, skal det særlig legges vekt på forhold som nevnt i § 112 bokstav a, c og d.

§ 121. Etterretningsvirksomhet mot statshemmeligheter

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som til fordel for en fremmed stat, terrororganisasjon eller uten aktverdig grunn samler inn eller setter seg i besittelse av en hemmelig opplysning som, om den blir kjent for en slik stat, terrororganisasjon eller for øvrig avsløres, kan skade grunnleggende nasjonale interesser som gjelder

- a) forsvars-, sikkerhets- og beredskapsmessige forhold,
- b) de øverste statsorganenes virksomhet, sikkerhet eller handlefrihet,
- c) forholdet til andre stater,
- d) sikkerhetsopplegg for fremmede staters representasjon og ved større nasjonale og internasjonale arrangementer,
- e) samfunnets infrastruktur, så som mat-, vann- og energiforsyning, samferdsel og telekommunikasjon, helseberedskap eller bank- og pengevesen, eller
- f) norske naturressurser.

§ 122. Grov etterretningsvirksomhet mot statshemmeligheter

Grov etterretningsvirksomhet mot statshemmeligheter straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om etterretningsvirksomheten er grov, skal det særlig legges vekt på om

- a) gjerningspersonen er et medlem av regjeringen, Stortinget eller Høyesterett eller tilhører landets øverste sivile eller militære ledelse,
- b) gjerningspersonen hadde til hensikt å avsløre opplysningen til en fremmed stat eller terrororganisasjon,
- c) en avsløring ville ha voldt betydelig skade.

§ 123. Avsløring av statshemmeligheter

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som uten aktverdig grunn offentliggjør, overleverer eller på annen måte avslører en hemmelig opplysning som kan skade grunnleggende nasjonale interesser som nevnt i § 121. Den som avslører en slik opplysning til en fremmed stat eller terrororganisasjon, anses ikke for å ha en aktverdig grunn.

§ 124. Grov avsløring av statshemmeligheter

Grov avsløring av en statshemmelighet straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om avsløringen er grov, skal det særlig legges vekt på om

- a) gjerningspersonen er et medlem av regjeringen, Stortinget eller Høyesterett eller tilhører landets øverste sivile eller militære ledelse,
- b) hemmeligheten er betrodd gjerningspersonen i tjeneste eller arbeid,
- c) hemmeligheten er avslørt til en fremmed stat eller en terrororganisasjon,
- d) betydelig skade er voldt.

§ 125. Uaktsom avsløring av statshemmeligheter

Den som uaktsomt avslører en statshemmelighet, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.

§ 126. Annen ulovlig etterretning

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som på norsk område til fordel for en fremmed stat eller terrororganisasjon

- a) innsamler opplysninger om personlige forhold, når meddelelse av disse kan volde fare for noens liv, helse, frihet eller eiendom, eller
- b) innsamler opplysninger som kan skade andre staters sikkerhetsinteresser.

§ 127. Forbund om krenkelse av Norges selvstendighet og forfatning mv.

Med fengsel inntil 6 år straffes den som inngår forbund med noen om å begå lovbrudd som nevnt i §§ 111–120, § 123 eller § 124.

§ 128. Ulovlig militær virksomhet

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som danner en privat organisasjon av militær karakter her i riket, eller deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en slik organisasjon. På samme måte straffes den som her i riket rekrutterer noen til militær virksomhet for en fremmed stat.

§ 129. Straff for deltakelse mv. i voldelig sammenslutning med politiske mål

Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en sammenslutning som har til formål ved grovt skadeverk, sabotasje, vold eller tvang eller trusler om dette å begå en handling som nevnt i §§ 111–120 eller på annen måte forstyrre samfunnsordenen eller oppnå innflytelse i offentlige anliggender, når sammenslutningen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Medvirkning straffes ikke.

Kapittel 18. Terrorhandlinger og terrorrelaterte handlinger**§ 131. Terrorhandlinger**

En straffbar handling som nevnt i §§ 138 til 141, § 142 første ledd, §§ 143 til 144, § 192, § 239 (allmennfarlig forgiftning), § 240 (alvorlig miljøkriminalitet), § 254 (grov frihetsberøvelse), § 256 (menneskehandel), § 274 (grov legemsskade), § 275 (drap), § 345 (grov brannstiftelse), anses som terrorhandling og straffes med fengsel inntil 21 år dersom den er begått med terrorhensikt som nevnt i annet ledd.

Terrorhensikt foreligger dersom en handling som nevnt i første ledd begås i den hensikt

- a) å forstyrre alvorlig en funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet, som for eksempel lovgivende, utøvende eller dømmende myndighet, energiforsyning, sikker forsyning av mat eller vann, bank- og pengevesen eller helseberedskap og smittevern,
- b) å skape alvorlig frykt i en befolkning, eller
- c) urettmessig å tvinge offentlige myndigheter eller en mellomstatlig organisasjon til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet eller organisasjonen, eller for et annet land eller en mellomstatlig organisasjon.

Straffen kan ikke settes under minstestrafen i bestemmelsene som er nevnt i første ledd.

§ 132. Grove terrorhandlinger

Grov overtredelse av § 131 straffes med fengsel inntil 30 år. Ved avgjørelsen av om terrorhandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den

- a) har medført tap av flere menneskeliv eller svært omfattende ødeleggelse av eiendom eller miljø, eller særlig nærliggende fare for det,
- b) er utført med særlig skadelige midler,
- c) er begått av en person som i kraft av sin stilling nyter en særlig tillit som kan utnyttes til å gjennomføre en terrorhandling.

§ 133. Terrorforbund

Med fengsel inntil 10 år straffes den som planlegger eller forbereder en terrorhandling ved å inngå forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 138, 139, 141, 142, 143 eller 144.

Med fengsel inntil 3 år straffes den som inngår forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 137 eller 140.

§ 134. Terrortrusler

Den som truer med å begå en handling som nevnt i § 131 eller §§ 137 til 144, straffes med fengsel inntil 10 år.

Dersom trusselen leder til en følge som nevnt i § 131 annet ledd, straffes handlingen med fengsel inntil 21 år.

§ 135. Terrorfinansiering

Med fengsel inntil 10 år straffes den som rettsstridig yter, mottar, sender, fremskaffer eller samler inn penger eller andre formuesgoder med hensikt eller viten om at midlene helt eller delvis skal brukes

- a) til å utføre en handling som nevnt i §§ 131, 134 eller §§ 137 til 144,
- b) av en person eller gruppe som har til formål å begå handlinger som nevnt i § 131, § 134 eller §§ 137 til 144, når personen eller gruppen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler,
- c) av et foretak som noen som nevnt i bokstav b eier eller har kontroll over, eller
- d) av et foretak eller en person som handler på vegne av eller på instruks fra noen som nevnt i bokstav b.

På samme måte straffes den som stiller banktjenester eller andre finansielle tjenester til rådighet for personer eller foretak som nevnt i første ledd bokstav b, c eller d.

§ 136. Oppfordring, rekruttering og opplæring til terrorhandlinger

Med fengsel inntil 6 år straffes den som

- a) offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144,
- b) rekrutterer noen til å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, eller
- c) gir opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, med forsett om at ferdighetene skal brukes til dette.

§ 137. Medvirkning til unndragning fra straff for terrorhandlinger

Med fengsel inntil 6 år straffes den som transporterer, skjuler eller på annen måte medvirker til at noen som har begått en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 138 til 144, unndrar seg strafforfølgningen eller en idømt straff.

Den som har gitt bistand som nevnt i første ledd til en av sine nærmeste, straffes ikke.

§ 138. Terrorbombing

Med fengsel inntil 21 år straffes den som sender inn, anbringer, avfyrer eller detonerer et sprenglegeme eller en annen potensielt dødbringende anordning på, i eller mot et offentlig sted, et statlig eller offentlig anlegg, et offentlig infrastrukturprosjekt eller et offentlig transportsystem, med forsett om å volde tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljø.

§ 139. Kapring av luftfartøy og skip mv.

Den som ved vold, trusler eller på annen ulovlig måte tiltvinger seg kontroll over et luftfartøy i drift eller et skip eller griper inn i en flygning eller seilas, straffes med fengsel inntil 21 år. På samme måte straffes den som med slike midler tiltvinger seg kontroll over innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen.

§ 140. Forstyrrelse av den sikre drift av luftfartøy og skip mv.

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved vold, materiell ødeleggelse, meddelelse av feilaktig informasjon eller på annen måte forstyrrer den sikre drift av luftfartøy, flyplass, skip eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen, og derved volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljø.

§ 141. Utslipp av farlig stoff fra skip mv.

Med fengsel inntil 15 år straffes den som volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljø ved å

- a) føre et skip inn i fremmed eiendom eller for øvrig bruke et skip på en måte som volder slik fare,
- b) bruke mot eller på et skip eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen et eksplosivt eller radioaktivt materiale, biologisk eller kjemisk våpen, eller
- c) slippe ut fra et skip eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen et eksplosivt eller radioaktivt materiale, biologisk eller kjemisk våpen, olje, flytende naturgass eller annet giftig eller farlig stoff.

§ 142. Ulovlig befatning med farlig materiale mv.

Med fengsel inntil 21 år straffes den som volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljø ved ulovlig å

- a) bruke eksplosivt eller radioaktivt materiale, biologiske eller kjemiske våpen eller en kjernefysisk eller radioaktiv anordning, eller
- b) bruke eller skade et nukleært anlegg slik at det oppstår stråling eller utslipp av radioaktivt materiale.

Med fengsel inntil 15 år straffes den som ulovlig mottar, besitter, sprer, transporterer eller på annen måte har ulovlig befatning med

- a) et eksplosivt eller radioaktivt materiale eller en kjernefysisk eller radioaktiv anordning, når materialet eller anordningen skal brukes for å true noen til å gjøre, tåle eller unnlate noe eller brukes til en handling som volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljøet, eller
- b) et radioaktivt, biologisk eller kjemisk våpen, eller utstyr eller komponenter spesielt konstruert eller forberedt for fremstilling, bruk, produksjon eller levering av kjernefysisk materiale, når utstyret eller komponentene skal brukes i ulovlig kjernefysisk virksomhet.

Med fengsel inntil 10 år straffes den som

- a) ved trusler, vold, tyveri, underslag, bedrageri eller på annen ulovlig måte søker å sette seg i besittelse av radioaktivt materiale, kjemiske eller biologiske våpen, en kjernefysisk eller radioaktiv anordning, eller et nukleært anlegg, eller
- b) ulovlig bringer, sender eller forflytter radioaktivt materiale eller kjemiske eller biologiske våpen inn i eller ut av en stat.

§ 143. *Gisseltaking i terrorøyemed*

Med fengsel inntil 12 år straffes den som berøver noen friheten og som truer med å drepe eller skade gisselet eller med å fortsette å holde gisselet frihetsberøvet, med forsett om å tvinge en annen til å gjøre, tåle eller unnlate noe.

§ 144. *Angrep på en internasjonalt beskyttet person*

Med fengsel inntil 21 år straffes den som begår drap på et statsoverhode, en regjeringssjef, en utenriksminister eller en annen internasjonalt beskyttet person når personen befinner seg utenfor sitt hjemland.

Med fengsel inntil 15 år straffes den som berøver en slik person friheten eller skader ham på legemet, eller begår et voldelig angrep på hans tjenestested, bolig eller transportmiddel, der angrepet volder fare for død eller betydelig skade på legeme.

Kapittel 19. Vern av offentlig myndighet og tilliten til den

§ 151. *Stemmekjøp og utilbørlig stemmepåvirkning*

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved et offentlig valg

- a) ved trussel eller andre ulovlige midler søker å påvirke noens avgivelse av stemme,
- b) ved å gi et gode eller inngå avtale om det søker å oppnå at noen forplikter seg til å stemme på en bestemt måte eller unnlate å stemme,
- c) opptrer slik at noen utilsiktet unnlater å stemme, eller stemmer annerledes enn tilsiktet.

Med offentlig valg menes folkeavstemning, valg etter lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre og valg etter lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold kapittel 2.

§ 152. *Stemmesalg*

Den som i et offentlig valg på grunn av et mottatt gode eller avtale om dette gir løfte om å stemme på en bestemt måte, eller om å unnlate å stemme, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.

§ 153. *Uberettiget valgdeltakelse*

Den som i et offentlig valg stemmer uten å ha rett til det, avgir stemme i en annens navn eller stemmer mer enn én gang, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

§ 154. *Etterfølgende påvirkning av valgresultatet*

Den som i et offentlig valg teller stemmer feil, fjerner eller endrer avgitte stemmer, legger til stemmer som ikke er avgitt, eller på annen måte påvirker resultatet av opptellingen, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

§ 155. *Vold eller trusler mot offentlig tjenestemann*

Den som ved vold eller trusler påvirker en offentlig tjenestemann til å foreta eller unnlate å foreta en tjenestehandling, eller søker å oppnå dette, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

Med offentlig tjenestemann menes enhver som utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller som har slik kompetanse i kraft av sin stilling. Som offentlig tjenestemann anses også militære vakter, samt enhver som pliktmessig eller etter oppfordring yter bistand til en offentlig tjenestemann.

Første ledd gjelder også for lovbrudd mot Den internasjonale straffedomstols tjenestemenn.

Dersom det gjelder gjensidig, kan Kongen bestemme at første ledd også skal anvendes på lovbrudd mot tjenestemenn i et annet lands offentlige myndighet og i mellomstatlige organisasjoner som Norge er eller blir medlem av.

§ 156. *Hindring av offentlig tjenestemann*

Den som hindrer en offentlig tjenestemann i å utføre en tjenestehandling, for eksempel ved å nekte adgang til steder hvor han har berettiget tilgang, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder. På samme måte straffes den som ved skjellsord eller annen utilbørlig atferd forulemper ham under utføringen av tjenesten.

§ 157. Motarbeiding av rettsvesenet

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig atferd overfor en aktør i rettsvesenet eller noen av hans nærmeste

- a) opptrer slik at det er egnet til å påvirke aktøren til å foreta eller unnlate en handling, et arbeid eller en tjeneste i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak, eller
- b) gjengjelder en handling, et arbeid eller en tjeneste som aktøren har utført i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak.

Med aktør i rettsvesenet menes den som

- a) er fornærmet i en straffesak, har anmeldt et straffbart forhold eller anlagt søksmål i en sivil sak,
- b) har avgitt forklaring for politiet, påtalemyndigheten, domstolen, kriminalomsorgen eller Gjenopptakelseskommissjonen,
- c) arbeider eller utfører tjeneste for et organ som nevnt i bokstav b,
- d) er fast eller oppnevnt forsvarer, bistandsadvokat eller prosessfullmektig, eller
- e) vurderer å foreta en slik handling eller å påta seg et slikt arbeid eller en slik tjeneste.

Første ledd gjelder tilsvarende overfor tjenestemenn i Den internasjonale straffedomstolen.

§ 158. Grov motarbeiding av rettsvesenet

Grov motarbeiding av rettsvesenet straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om motarbeidingen er grov, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har voldt fare for noens liv eller helbred, er begått ved flere anledninger, av flere i fellesskap eller har et systematisk eller organisert preg.

Er lovbruddet begått som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, eller handlingen gjennomføres ved trusler om eller bruk av våpen, er straffen fengsel i minst 1 år.

§ 159. Grovt uaktsom motarbeiding av rettsvesenet

Grovt uaktsom motarbeiding av rettsvesenet straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

§ 160. Bevispåvirkning og unndragning fra strafforfølgning mv.

Den som motarbeider en offentlig undersøkelse av et lovbrudd ved å bidra til at gjenstander som kan ha betydning som bevis tilintetgjøres, fjernes, ødelegges, endres, plantes eller fabrikeres, eller på annen måte utsletter sporene etter handlingen, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.

På samme måte straffes den som medvirker til at noen unndras fra strafforfølgning ved flukt, for eksempel ved å holde ham skjult eller ved å utgi ham for å være en annen person.

Straff etter første ledd kommer ikke til anvendelse på den som søker å unndra seg selv fra strafforfølgning. Straff etter annet ledd kommer ikke til anvendelse på den som har unndratt noen av sine nærmeste fra strafforfølgning.

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som ulovlig setter seg i forbindelse med noen som er undergitt varetektsfengsling eller ulovlig skaffer ham gjenstander.

Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for strafforfølgning i en sak som hører under Den internasjonale straffedomstolen.

§ 161. Unndragning fra idømt straff mv.

Den som medvirker til at noen som er idømt frihetsstraff eller en særreaksjon, unndrar seg gjennomføringen av reaksjonen, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

Den som unndrar seg gjennomføringen av idømt fengselsstraff, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder. På samme måte straffes den som ulovlig setter seg i forbindelse med noen som er innsatt i fengsel eller ulovlig skaffer ham gjenstander.

§ 162. Brudd på identifikasjonsplikten

Den som ikke oppgir sitt navn, fødselsdato, fødselsår, stilling eller bopel til et stevnevitne, en polititjenestemann eller annen offentlig myndighet som ber om opplysningen som ledd i tjenesteutøvelsen, straffes med bot. På samme måte straffes den som oppgir uriktige slike opplysninger om seg selv eller andre.

§ 163. Brudd på meldeplikt ved dødsfall

Den som finner et lik og unnlater straks å underrette den avdødes nærmeste eller politiet, straffes med bot.

Er det grunn til mistanke om at døden er voldt ved en straffbar handling, skal politiet straks underrettes. Den som ikke underretter politiet, straffes med bot.

§ 164. Ulovlig myndighetsutøving

Den som uhjemlet utøver offentlig myndighet, eller som foretar handlinger som bare kan utøves av offentlige tjenestemenn, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

§ 165. Misbruk av offentlig uniform, kjennetegn eller tittel mv.

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som

- a) ved uhjemlet bruk av uniform eller på annen måte offentlig utgir seg for å ha offentlig myndighet på en slik måte at det er egnet til å skape uleilighet for noen eller svekke tilliten til den offentlige myndigheten,
- b) uhjemlet bruker et norsk eller utenlandsk offentlig våpen, merke eller segl eller noe som lett kan forveksles med slike, eller
- c) uhjemlet offentlig eller i rettsstridig øyemed bruker norsk eller utenlandsk offentlig tittel.

§ 166. Misbruk av internasjonalt kjennetegn

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som uhjemlet og rettsstridig

- a) offentlig bruker en anerkjent eller i innland eller utland alminnelig brukt betegnelse på en internasjonal organisasjon, eller et merke eller segl som nyttes av en internasjonal organisasjon som Norge er medlem av eller ved mellomfolkelig overenskomst har forpliktet seg til å verne mot slik bruk,
- b) bruker et kjennetegn eller en betegnelse som ved mellomfolkelig overenskomst som Norge er bundet av, er bestemt til bruk i samband med hjelp til sårede og syke eller vern av kulturverdier i krig, eller
- c) uhjemlet bruker en betegnelse, merke, segl eller kjennetegn som lett kan forveksles med noe som nevnt i bokstav a og b.

§ 167. Ulovlig yrkes- eller virksomhetsutøvelse

Den som utøver et yrke eller en virksomhet uten å ha en nødvendig offentlig tillatelse eller autorisasjon, eller uriktig utgir seg for å ha dette, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.

§ 168. Brudd på oppholds- og kontaktforbud

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som

- a) ved dom er forvist til eller fra bestemte deler av riket og som rettsstridig igjen oppholder seg på et sted der dette er forbudt for vedkommende, eller som på annen måte bryter kontaktforbud i medhold av straffeloven § 57, eller
- b) krenker forbud etter straffeprosessloven §§ 222 a eller 222 b.

§ 169. Hindring av tvangsfullbyrding

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som

- a) ulovlig tilintetgjør, skader, skjuler, bortfører eller avhender gods som det er tatt utlegg, hefte, arrest eller beslag i,
- b) bryter eller skader et segl som er anbrakt av offentlig myndighet, eller
- c) hindrer fullbyrdingen av en fravikelsesforretning for fast eiendom eller skip.

Hvis forholdet ikke rammes av en strengere straffebestemmelse, straffes på samme måte den som tross pålegg fra en alminnelig eller særskilt namsmyndighet forsettlig eller uaktsomt unnlater

- a) å foreta trekk for krav som nevnt i dekningsloven § 2–8 første ledd bokstav a til d, eller
- b) å betale beløp som er trukket for slike krav som nevnt i annet ledd bokstav a, slik det er bestemt.

§ 170. Krenking av rettsavgjørelse

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som

- a) opptrer i strid med forbud som er fastsatt av en domstol,
- b) utøver en rett som ved endelig dom er fratjent vedkommende, eller
- c) trykker opp, frembyr for salg eller utleie eller søker alminnelig utbredt innholdet av en informasjonsbærer som nevnt i § 76 når den er beslaglagt eller inndratt fordi den strider mot [straffeloven 1902] §§ 246–248, jf. § 252 eller § 390, eller som på annen måte er erklært beslaglagt eller inndratt for mindre enn 15 år siden.

§ 171. Tjenestefeil

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som utøver eller bistår ved utøving av offentlig myndighet, og grovt bryter sin tjenesteplikt.

§ 172. Grovt uaktsom tjenestefeil

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes grovt uaktsom tjenestefeil.

§ 173. Misbruk av offentlig myndighet

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved utøving av offentlig myndighet

- a) mot bedre vitende grovt bryter sin tjenesteplikt,
- b) bryter sin tjenesteplikt med forsett om å oppnå vinning for seg eller andre,
- c) bryter sin tjenesteplikt med alvorlig ulempe, skade eller urettmessig frihetsberøvelse som følge, eller
- d) på andre måter misbruker offentlig myndighet.

§ 174. Tortur

Med fengsel inntil 15 år straffes en offentlig tjenestemann som påfører en annen person skade eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte,

- a) med forsett om å oppnå opplysninger eller en tilståelse,
- b) med forsett om å avstraffe, true, eller tvinge noen, eller
- c) på grunn av personens religion eller livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofile orientering, nedsatte funksjonsevne eller kjønn.

Med offentlig tjenestemann menes i denne bestemmelsen enhver

- a) i statlig eller kommunal tjeneste, eller
- b) som er engasjert av stat eller kommune for å utføre tjeneste eller arbeid.

Det regnes også som tortur at handlinger som nevnt i første ledd begås av noen som handler etter oppfordring eller med uttrykkelig eller underforstått samtykke fra en offentlig tjenestemann.

§ 175. Grov tortur

Grov tortur straffes med fengsel inntil 21 år.

Ved avgjørelsen av om torturen er grov, skal det særlig legges vekt på om den har ført til tap eller fare for tap av menneskeliv.

Kapittel 20. Vern av den offentlige ro, orden og sikkerhet**§ 181. Ordensforstyrrelse**

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som ved slagsmål, støy eller annen utilbørlig atferd forstyrrer

- a) den alminnelige fred og orden,
- b) lovlig ferdsel,
- c) omgivelsenes naturo, eller
- d) omgivelsene på et sted hvor han uberettiget forblir tross pålegg om å fjerne seg.

På samme måte straffes den som i selvforskyldt rus forulemper eller voldrer fare for andre.

§ 182. Opptøyer

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som deltar i omfattende ordensforstyrrelser med forsett om å øve eller true med vold mot person eller skadeverk på eiendom, og som ikke etterkommer pålegg fra en offentlig myndighet om å fjerne seg fra et område.

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som har fremkalt eller ledet omfattende ordensforstyrrelser med forsett om å øve eller true med vold på person eller skadeverk på eiendom. Begår noen under opptøyene en straffbar handling som omfattes av forsett, eller en straffbar handling mot en offentlig myndighet, gjelder i stedet maksimumsstraffen i dette straffebudet hvis det kan medføre en strengere straff enn bot eller fengsel inntil 3 år.

§ 183. Oppfordring til en straffbar handling

Den som offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar handling, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

§ 184. Ordenskrenkelse av fremmed stat

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som her i riket krenker en fremmed stat ved å

- a) øve vold mot eller opptre truende eller fornærmelig overfor en representant for den, eller
- b) trenge seg inn i, gjøre skade på eller tilsmusse et område, en bygning eller et rom som brukes av en slik representant.

§ 185. Hatefulle ytringer

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler.

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn,
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne.

§ 186. Diskriminering

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som i ervervsmessig eller liknende virksomhet nekter en person varer eller tjenester på grunn av personens

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion og livssyn,
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne, såfremt nektelsen ikke skyldes manglende fysisk tilrettelegging.

På samme måte straffes den som av en slik grunn nekter en person adgang til en offentlig forestilling, oppvisning eller annen sammenkomst på de vilkår som gjelder for andre.

§ 187. Falsk alarm

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som ved en uriktig melding, et ugrunnet rop om hjelp, misbruk av nødsignal eller liknende forsettlig eller grovt uaktsomt voldrer

- a) utrykning av politi, brannvesen, ambulanse, lege eller forsvaret,
- b) utrykning som skjer etter anmodning fra en hovedredningssentral eller lokal redningssentral,
- c) sammenstimling av eller skrekk blant et større antall mennesker.

På samme måte straffes den som gir falske opplysninger som er skikket til å fremkalle frykt for noens liv eller helse eller forstyrre den alminnelige ro og orden.

§ 188. Uforsiktig omgang med skytevåpen eller eksplosiver

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som fremstiller, tilvirker, bruker, behandler eller oppbevarer skytevåpen, ammunisjon, sprengstoff eller et annet eksplosjonsfarlig stoff på en uforsiktig måte som er egnet til å volde fare for andres liv eller helse.

§ 189. Ulovlig bevæpning på offentlig sted

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som på et offentlig sted forsettlig eller grovt uaktsomt har med

- a) skytevåpen,
- b) luft- og fjærvåpen,
- c) våpenetterligninger som lett kan forveksles med skytevåpen, eller
- d) skytevåpen som etter våpenloven 9. juni 1961 nr. 1 § 1 annet ledd er gjort varig ubrukbart.

På samme måte straffes den som på et offentlig sted bærer kniv eller lignende skarpt redskap som er egnet til å påføre noen en legemskrenkelse.

Forbudet i første og annet ledd gjelder ikke skytevåpen, kniv eller annet redskap som brukes til, bæres eller medbringes i forbindelse med arbeid, friluftsliv eller et annet aktverdig formål.

§ 190. Ulovlig befatning med skytevåpen eller eksplosiver

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt, og gjentatt eller på en graverende måte, overtrer bestemmelsene om ulovlig innføring, avhendelse, erverv eller besittelse av våpen i våpenloven 9. juni 1961 nr. 1.

På samme måte straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt, og gjentatt eller på en graverende måte, overtrer bestemmelsene om ulovlig overlatelse, tilvirkning, erverv eller innføring i forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff, gitt i medhold av brann- og eksplosjonsvernloven 14. juni 2002 nr. 20.

§ 191. Grov ulovlig befatning med skytevåpen eller eksplosiver

Grov ulovlig befatning med skytevåpen, ammunisjon, sprengstoff eller annet eksplosjonsfarlig stoff, straffes med bot eller fengsel inntil 6 år.

Ved avgjørelsen av om befatningen er grov, skal det særlig legges vekt på

- a) hvilken type og hvor stort omfang overtredelsen gjelder,
- b) om den av andre grunner er særlig farlig eller samfunnsskadelig, og
- c) om den inngår i forberedelsen til en straffbar handling.

§ 192. Anslag mot infrastrukturen

Med fengsel inntil 10 år straffes den som volder omfattende forstyrrelse i den offentlige forvaltning eller i samfunnslivet for øvrig ved å ødelegge, skade eller sette ut av virksomhet

- a) en informasjonssamling, eller
- b) et anlegg for energiforsyning, kringkasting, elektronisk kommunikasjon eller samferdsel.

§ 193. Forbund om anslag mot infrastrukturen

Med fengsel inntil 6 år straffes den som inngår forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i § 192.

§ 194. Forstyrrelse av den sikre drift av jernbane og buss

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved vold, materiell ødeleggelse, meddelelse av feilaktig informasjon eller på annen måte forstyrrer den sikre drift av jernbane eller buss, og herved volder fare for tap av menneskeliv eller betydelig skade på legeme, eiendom eller miljø.

§ 195. Likskjending

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som

- a) mishandler et lik,
- b) uberettiget fjerner et lik fra en annens varetekt, eller
- c) uten hjemmel graver opp eller borttar et begravd lik.

Den som borttar et lik eller en gjenstand fra et lik, en grav eller et gravminne med forsett om vinning, straffes etter kapittel 27 uten hensyn til om liket eller gjenstanden er i noens eie.

§ 196. Plikt til å avverge et straffbart forhold

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder straffbare handlinger som nevnt i

- a) §§ 111, 113, 115, 117, 119, 121, 123, 128, 129, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 192, 193, 194 [eller straffebudene om grov uriktig anklage, forgiftning, grov frihetsberøvelse og forbund om det, slaveri, grov legemsskade, drap og forbund om det, hensettelse i hjelpeløs tilstand, voldtekt, seksuell omgang med barn under 14 år, incest, mordbrann og forbund om det, ran og forbund om det],
- b) militær straffelov §§ 50, 52 eller 96, eller
- c) lov om forsvarshemmeligheter §§ 1, 2, 3 eller 4,

Ved overtredelse av §§ [incest og seksuell omgang med andre nærstående] gjelder avvergingsplikten bare når den fornærmede er under 16 år.

Brudd på avvergingsplikten straffes ikke når

- a) handlingen det er tale om å avverge ikke har kommet så langt som til straffbart forsøk, jf. § 16, eller
- b) plikten ikke kunne oppfylles uten å utsette ham selv, hans nærmeste eller noen uskyldig for siktelse eller tiltale eller fare for liv, helse eller velferd.

§ 197. Unnlatt varsling om funn av bortkommet barn mv.

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som etter å ha funnet et bortkommet eller forlatt barn, eller tatt til seg et barn som har gått seg vill, unnlater snarest mulig å varsle barnets foresatte eller politiet.

§ 198. Forbund om alvorlig organisert kriminalitet

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av lovbrudd kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes en organisert gruppe på tre eller flere personer som har som hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller hvor en vesentlig del av virksomheten består i å begå slike handlinger.

I straffeloven 2005 tredje del gjøres følgende endringer:

§ 101 i lov 20. mai 2005 nr. 28 blir § 401, og skal lyde slik:

§ 401. Ikraftsetting

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette forskjellige bestemmelser i loven i kraft til ulik tid.

Fra samme tid som loven kapittel 16 settes i kraft, gjelder lov 20. mai 2005 nr. 28 første del for bestemmelsene i kapittel 16. Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 første del gjelder ikke for forbrytelsene i kapittel 16.

Fra den tid kapittel 16 tar til å gjelde, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Militær straffelov 22. mai 1902 nr. 13 § 107 oppheves.
2. Lov 13. desember 1946 nr. 14 om straff for utlendske krigsbrottsmenn oppheves.
3. I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrøyttere mv. skal § 9 annet punktum lyde:

Utlevering kan likevel skje dersom siktelsen, tiltalen eller domfellelsen gjelder folkemord, forbrytelse mot menneskeheten eller krigsforbrytelse og har en strafferamme på 15 år eller mer.

De delene av § 102 i lov 20. mai 2005 nr. 28 som ikke allerede er satt i kraft, blir § 402, og skal lyde slik:

§ 402. Endringer i andre lover

Med virkning fra den tid hele straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 settes i kraft, gjøres følgende endringer i annen lovgivning:

1. I militær straffelov 22. mai 1902 nr. 13 gjøres følgende endringer:

§§ 80–86 og §§ 90–94 a oppheves.

2. Lov 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter oppheves.

3. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endring:

§ 234 fjerde ledd oppheves.

4. I lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon (våpenloven) gjøres følgende endringer:

§ 27 b annet og tredje ledd oppheves.

§ 33 første ledd annet punktum og annet ledd oppheves.

§ 33 tredje ledd blir nytt annet ledd.

5. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 40 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det skal opplyses i domsgrunnene om hvorvidt straffeloven § 78 bokstav f er anvendt, og det bør angis hvilken betydning tilståelsen har hatt for straffutmålingen.

Ny § 43 a skal lyde:

Når en dom blir lest opp eller forkynt, skal den domfelte gjøres kjent med

- a) hva dommen går ut på,
- b) eventuelle vilkår for dommen, og
- c) mulige følger av brudd på vilkårene, herunder følger av at den domfelte begår en ny straffbar handling før utløpet av en prøve- eller gjennomføringstid.

Dommeren kan gi advarsel og formaning, eventuelt i et særskilt rettsmøte.

Hvis den domfelte skal følges opp av kriminalomsorgen, og kriminalomsorgen ikke var til stede da dommen ble avsagt, underretter påtalemyndigheten straks kriminalomsorgen om dommen.

§ 51 første ledd nytt annet punktum:

Reises ny sak om et krav som er avgjort ved rettskraftig dom, skal retten avvise saken av eget tiltak. Det samme gjelder i tilfeller som nevnt i straffeloven § 8.

§ 51 annet ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Inndragningssak etter dette ledd kan bare fremmes dersom tiltalte varsles om at slik sak vil bli fremmet senest når hovedforhandlingen i straffesaken starter, før tilståelsesdom avsies eller før forelegg vedtas. Straffedommens avgjørelse av skyldspørsmålet legges uprøvd til grunn i den senere inndragningssaken i den utstrekning den er avgjørende for spørsmålet om inndragning.

Ny § 62 a skal lyde:

Den offentlige påtalemyndighet skal påtale straffbare handlinger når ikke annet er bestemt ved lov.

For overtredelse av straffebud med en strafferamme på fengsel i 2 år eller lavere kan påtale unnlates hvis ikke allmenne hensyn tilsier påtale. Ved vurderingen av om allmenne hensyn foreligger, legges det blant annet vekt på overtredelsens grovhet, hensynet til den alminnelig lovlydighet og om den fornærmede, en annen som har lidt skade ved overtredelsen, eller vedkommende berørte myndighet ønsker påtale.

§ 65 nytt nr. 4 skal lyde:

sak mot utlending som ikke er bosatt i Norge, jf. straffeloven § 5 tredje ledd. Dette gjelder likevel ikke når strafforfølgning her i landet finner sted i samsvar med overenskomst med fremmed stat om overføring av straffesaker.

§ 68 sjette ledd skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a, treffes av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd. Anke over lagmannsrettens dom i sak som nevnt i første punktum, besluttet av statsadvokaten. § 310 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 69 skal lyde:

Selv om straffskyld anses bevist, kan påtalemyndigheten når helt særlige grunner tilsier det, unnlate å påtale handlingen.

Påtaleunntatelse kan gis på vilkår av at siktede i prøvetiden ikke gjør seg skyldig i noen ny straffbar handling. Prøvetiden er 2 år fra den dag det blir besluttet å unnlate påtale, men ikke lenger enn foreldelsesfristen for adgangen til å reise straffesak for handlingen.

Påtaleunntatelse kan også gis på vilkår som nevnt i straffeloven §§ 35, 36 og 37 bokstavene a til i. Gir siktedes forhold grunn til det, kan påtalemyndigheten i prøvetiden oppheve eller endre fastsatte vilkår og sette nye vilkår. Den siktede skal så vidt mulig få uttale seg om vilkårene før de fastsettes.

§ 76 femte ledd skal lyde:

Ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a eller av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd, kan tilsatte i kriminalomsorgen møte. Bestemmelser om påtalemyndighetens rettigheter og plikter gjelder tilsvarende.

§ 98 nytt fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene om rett til forsvarer i paragrafen her gjelder tilsvarende i saker om pågrepelse eller varetektsfengsling etter § 173 a, jf. § 184 annet ledd.

§ 100 b nytt annet ledd skal lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende når en sak om kontaktforbud i eget hjem, jf. straffeloven § 57 tredje ledd, bringes inn for retten.

Ny § 100 c skal lyde:

Med mindre retten på grunnlag av sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig at den domfelte er uten forsvarer, skal den oppnevne offentlig forsvarer når det er spørsmål om å fastsette eller fullbyrde ubetinget frihetsstraff i mer enn 6 måneder etter brudd på vilkårene for

- a) straffutmålingsutsettelse, jf. straffeloven § 60 tredje ledd, jf. § 39 annet ledd,
- b) fullbyrdingsutsettelse, jf. straffeloven § 39 annet ledd,
- c) løslatelse på prøve fra fengselsstraff, jf. straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd,
- d) løslatelse på prøve fra forvaring, jf. straffeloven § 46 første ledd, eller
- e) samfunnsstraff, jf. straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

Er det aktuelt å fastsette eller fullbyrde en mildere straff, kan retten oppnevne offentlig forsvarer for den domfelte når særlige grunner taler for det.

Den domfelte skal ha offentlig forsvarer i saker om opphevelse eller endring av vilkår for prøveløslatelse fra forvaring etter straffeloven § 45 femte ledd. I andre saker om endring av vilkår eller forlengelse av prøvetid, jf. straffeloven §§ 39 første ledd, 45 fjerde ledd og 60 tredje ledd, kan retten oppnevne offentlig forsvarer for den domfelte når særlige grunner taler for det.

§ 107 a første og annet ledd skal lyde:

I saker om overtredelse av straffeloven §§ 192–197, 199, 200 tredje ledd, § 342 første ledd bokstav b, jf. § 57 og § 342 første ledd bokstav c, jf. straffeprosessloven § 222 a, har fornærmede rett til hjelp fra advokat dersom fornærmede ønsker det. I andre saker kan retten på begjæring oppnevne advokat for fornærmede hvis det er grunn til å tro at fornærmede som følge av handlingen får betydelig skade på legeme eller helbred og det anses å være behov for advokat.

Når en sak om besøksforbud i eget hjem, jf. § 222 a annet ledd annet punktum, eller kontaktforbud i eget hjem, jf. straffeloven § 57 tredje ledd, bringes inn for retten, har den som forbudet skal beskytte, rett til advokat. Reglene i kapitlet her gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 173 a skal lyde:

Den som med skjellig grunn mistenkes for vilkårsbrudd som nevnt i straffeloven §§ 39 annet ledd, 46 første ledd eller 52 første ledd bokstav a, jf. straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd annet punktum, kan pågripes når:

- a) det er grunn til å frykte for at han vil unndra seg fullbyrdingen av straff eller andre forholdsregler,
- b) det antas påkrevd for å hindre nye vilkårsbrudd, eller
- c) han selv begjærer det av grunner som finnes fyllestgjørende.

§ 184 annet ledd skal lyde:

Fengsling kan besluttes dersom vilkårene etter §§ 171, 172, 173 annet ledd eller 173 a er oppfylt og formålet ikke kan oppnås ved tiltak etter § 188. Reglene i § 174 gjelder tilsvarende. Kjennelsen skal angi lovhjemmelen, kortfattet nevne hvorfor det antas å foreligge skjellig grunn til mistanke, og for øvrig gjøre rede for grunnen til fengslingen. Det skal også gå frem av kjennelsen at fengslingen ikke er et uforholdsmessig inngrep.

Ny § 214 a skal lyde:

Påtalemyndigheten kan beslutte inndratt beslaglagte gjenstander som er egnet til bruk ved legemskrenkelse, og beslaglagte etterlikninger av våpen dersom gjenstandene kan inndras etter straffeloven §§ 69 første ledd bokstav c eller 70 første ledd annet punktum. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet. Når påtalemyndigheten utferdiger forelegg, begjærer saken pådømt ved tilståelsesdom eller reiser tiltale med påstand om straff, skal inndragningskravet likevel tas med i saken.

Eieren eller besitteren av en beslaglagt ting skal så vidt mulig gis skriftlig underretning om påtalemyndighetens beslutning om inndragning ved kopi av beslutningen, med mindre tingen er av ubetydelig verdi. Saken kan kreves forelagt for retten innen 1 måned etter at underretningen er kommet frem. Har underretning ikke vært gitt, er fristen for å kreve saken inn for retten 6 måneder fra beslaget ble foretatt. Et krav som er fremsatt etter at fristen er utløpt, kan likevel tas til følge når oversittelsen ikke bør legges den til last som har fremsatt kravet, eller når særlige omstendigheter ellers tilsier det.

Ny § 214 b skal lyde:

Påtalemyndigheten kan beslutte inndragning av en beslaglagt ting dersom inndragning kan skje etter straffeloven § 74 og verken eieren, lovbyrteren eller besitteren er kjent. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet. Eieren eller besitteren kan kreve saken forelagt for retten innen 6 måneder etter at vedtak om inndragning er fattet.

§ 255 skal lyde:

Finner påtalemyndigheten at en sak bør avgjøres med bot, inndragning eller rettighetstap, kan den utferdige forelegg i stedet for å reise tiltale. Reaksjoner som nevnt i § 2 nr. 4 kan også avgjøres ved forelegg og kan også ilegges sammen med reaksjoner som nevnt i første punktum.

Rettighetstap som avgjøres ved forelegg, kan bare gjelde for inntil 3 år og kan ikke gjelde tap av stilling, retten til å inneha stilling eller tap av retten til å utøve næringsvirksomhet, med unntak for binæring.

§ 256 første ledd nr. 4 og nytt annet ledd skal lyde:

- 4) fastsetting av den bot og i tilfelle den inndragning og det rettighetstap som kreves,

Dersom den siktede har vært berøvet friheten i anledning av saken, og det ved fastsettingen av boten ikke er gitt fullt fradrag for frihetsberøvelsen, jf. straffeloven § 83 annet ledd, skal det anmerkes i forelegget hvor mange dager som har kommet til fradrag.

Nåværende annet ledd i § 256 blir nytt tredje ledd.

§ 332 tredje ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for saker som etter kapittel 24 skal behandles med lagrette, og heller ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

§ 333 sjette ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

§ 455 første ledd fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a, treffes vedtak om fullbyrding av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd.

§ 456 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Bot som ikke betales eller lar seg inndrive ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrding, skal fullbyrdes ved soning av den subsidiære fengselsstraffen når den botlagte har evne til å betale boten eller allmenne hensyn tilsier det.

6. I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 10–3 lyde:

Dersom vilkårene for inndragning etter straffeloven er oppfylt, kan påtalemyndigheten beslutte at brennevin og gjærende eller gjæret udestillert væske tilintetgjøres. Det samme gjelder annen alkoholholdig drikk når den er skjenket i glass eller finnes i opptrukket flaske. Beslutning om inndragning av lovlig tilvirket brennevin skal være skriftlig og begrunnet. Eieren eller besitteren skal så vidt mulig underrettes om påtalemyndighetens beslutning ved kopi av beslutningen og kan kreve saken forelagt for retten innen 1 måned etter at beslaget ble foretatt.

7. I lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler gjøres følgende endringer:

§ 32 nytt første ledd skal lyde:

Dersom vilkårene for inndragning etter straffeloven er oppfylt, kan påtalemyndigheten beslutte at beslaglagte stoffer som er oppført på narkotikalistene, inndras. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet. Eieren eller besitteren skal så vidt mulig underrettes om påtalemyndighetens beslutning og kan kreve saken forelagt for retten innen 1 måned etter at beslaget ble foretatt.

Nåværende første og annet ledd blir nye annet og tredje ledd.

8. I lov 6. mai 1994 nr. 10 om gjennomføring av Konvensjonen om forbod mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt øydelegging av dei gjøres følgende endring:

§ 5 første punktum skal lyde:

Den som bryt denne lova eller føresegner som er gjevne med heimel i lova, vert straffa med bot eller fengsel i opptil fem år dersom handlinga ikkje vert ramma av strengare strafføresegner som til dømes straffelova §§ 107 og 142.

9. I lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapittel 5 skal lyde:

Kapittel 5. Objektsikkerhet mv.

Ny § 18 a skal lyde:

Kongen kan av forsvarshensyn forby uvedkommende adgang til

- a) forsvarsbygg og -anlegg hvor gjenstander av interesse for rikets forsvar fremstilles, istandsettes eller oppbevares,
- b) bestemt angivne områder, og
- c) å overvære militære øvelser eller forsøk.

§ 31 fjerde ledd skal lyde:

Den som forsettlig overtrer forbud med hjemmel i § 18 a straffes med bot eller fengsel inntil 1 år, hvis ikke forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse.

10. I straffegjennomføringsloven 18. mai 2001 nr. 21 gjøres følgende endringer:

§ 40 sjuende ledd oppheves.

§ 44 annet ledd skal lyde:

Hvis den prøveløslatte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter vilkår, kan regionalt nivå bringe saken inn for tingretten med begjæring om gjeninnsettelse i fengsel for hel eller delvis fullbyrding av reststraffen. Bestemmelsene om omgjøring av dom på samfunnsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a gis tilsvarende anvendelse på saker om gjeninnsettelse for fullbyrdelse av reststraff etter prøveløslatelse.

§ 45 skal lyde:

Begår den prøveløslatte en ny straffbar handling i prøvetiden, gjelder bestemmelsene om omgjøring av dom på samfunnsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav b tilsvarende. Det er likevel tilstrekkelig om tiltale blir reist eller saken blir begjært pådømt innen 6 måneder etter at prøvetiden gikk ut.

Dersom den prøveløslatte er siktet for en straffbar handling som kan føre til gjeninnsettelse for fullbyrdelse av reststraffen etter straffeloven § 52 første ledd bokstav b, kan gjennomføringen av straffen avbrytes.

§ 53 første ledd skal lyde:

De idømte timene samfunnsstraff etter straffeloven § 49 første ledd bokstav a skal gå ut på

- a) samfunnsnyttig tjeneste,
- b) program, eller
- c) andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet.

§ 54 første ledd bokstav d skal lyde:

overholde vilkårene som domstolen har fastsatt etter straffeloven § 50, og

§ 54 tredje ledd skal lyde:

Den domfelte skal ikke begå en ny straffbar handling før utløpet av gjennomføringstiden.

§ 56 første ledd første punktum skal lyde:

Hvis retten har satt vilkår etter straffeloven § 50 eller kriminalomsorgen etter § 55 eller § 58 første ledd har forbudt den domfelte å bruke berusende eller bedøvende midler, skal kriminalomsorgen undersøke om vilkåret eller forbudet blir overholdt.

§ 58 annet ledd skal lyde:

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, bør regionalt nivå bringe saken inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 første ledd bokstav a.

§ 59 skal lyde:

Begår den domfelte en ny straffbar handling før utløpet av gjennomføringstiden, kan påtalemyndigheten bringe saken inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 første ledd bokstav b.

Dersom den domfelte er siktet for en straffbar handling som kan føre til fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen etter straffeloven § 52 første ledd bokstav b, kan gjennomføringen av straffen avbrytes. Når påtalemyndigheten beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunkt begjæringen er oversendt retten.

11. I lov 15. juni 2001 nr. 65 om gjennomføring i norsk rett av Den internasjonale straffedomstols vedtekter 17. juli 1998 (Roma-vedtektene) oppheves § 12 annet ledd. Tredje ledd blir nytt annet ledd.

12. I lov 13. april 2007 nr. 14 oppheves del IV og V annet punktum.

II

Loven trer i kraft straks.

7. mars Lov nr. 5 2008

Lov om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte)

Ot.prp.nr.11 (2007–2008), Innst.O.nr.27 (2007–2008) og Besl.O.nr.42 (2007–2008). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 7. og 28. februar 2008. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.45.

Endringer i følgende andre lover:

- 1 Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven).
- 2 Lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.
- 3 Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.
- 4 Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr.
- 5 Lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven).

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven) gjøres følgende endringer:

§ 127 nytt annet og tredje punktum skal lyde:

I straffesaker har fornærmede rett til å være til stede med mindre særlige grunner taler mot det. Det samme gjelder etterlatte som nevnt i straffeprosessloven § 93 a annet ledd første punktum.

§ 130 annet ledd første punktum skal lyde:

Retten kan forby at rettsavgjørelser gjengis offentlig før avgjørelsen er meddelt partene og fornærmede eller etterlatte i lovbestemt rekkefølge, jf. straffeprosessloven § 93 a annet ledd annet punktum.

II

I lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for vitner og sakkyndige som møter eller på annen måte avgir forklaring for gjenopptakelseskommisjonen, jf. straffeprosessloven kapittel 27.

§ 1 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Fornærmede som nevnt i straffeprosessloven § 93 a første ledd og etterlatte som nevnt i straffeprosessloven § 93 a annet ledd første punktum, har krav på godtgjøring som for vitner så langt de er til stede under hovedforhandlingen. Det samme gjelder søsken og steforeldre i saker der noen er død som følge av en straffbar handling.

Hvis bare én hadde foreldreansvaret i en sak der fornærmede under 18 år er død som følge av en straffbar handling, kan vedkommende peke ut en annen person som også kan fremme krav.

§ 6 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder i andre tilfeller hvor vitnet, fornærmede, eller de etterlatte som nevnt i § 1 annet ledd, av andre særlige grunner har hatt behov for ledsager.

§ 6 nytt annet ledd skal lyde:

Rett til godtgjøring har også den som har foreldreansvar eller er verge for en mindreårig fornærmet som nevnt i straffeprosessloven § 93 a første ledd, selv om fornærmede ikke vitner. Første ledd om ledsager gjelder tilsvarende.

III

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven) gjøres følgende endring:

§ 11 første ledd nr. 6 skal lyde:

til den som har vært utsatt for handling som nevnt i straffeprosessloven § 107 a første ledd bokstav a eller b, for å vurdere forhold av betydning for anmeldelse.

IV

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven) gjøres følgende endringer:

§ 3 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke §§ 72, 80, 229, 273, 289 a, 295, 397 og 398 og ikke kapitlene 9 a og 28.

§ 28 første ledd bokstav b skal lyde:

b) etterlatte, og

§ 43 nytt fjerde ledd skal lyde:

Retten sørger for at dommen snarest mulig blir meddelt bistandsadvokaten og fornærmede som har fått avgjort krav etter § 3.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 59 a første ledd første punktum nytt nr. 6 skal lyde:

6. beslutning etter § 427 annet ledd annet punktum om å nekte tatt med i straffesaken krav mot siktede fra den umiddelbart skadelidte.

§ 59 a annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Fornærmede med bistandsadvokat kan også klage over siktelsens innhold når det er begjært pådømmelse etter § 248.

Nåværende annet og tredje punktum blir nytt tredje og fjerde punktum.

§ 61 c første ledd nr. 1 skal lyde:

1) at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter, for fornærmede eller for etterlatte, eller deres representanter, og ellers for dem som opplysningene direkte gjelder,

§ 61 c tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder når fornærmede, etterlatte og deres representanter får opplysninger undergitt taushetsplikt, jf. første ledd nr. 1.

Nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

Nytt kapittel 8 a skal lyde:

Kap 8 a. Fornærmede og etterlatte

Ny § 93 a skal lyde:

Fornærmede med bistandsadvokat er fornærmede i saker hvor det er oppnevnt bistandsadvokat etter § 107 a første ledd eller tredje ledd.

Når noen er død som følge av en straffbar handling, regnes i denne lov som etterlatte den avdødes ektefelle eller samboer, barn og foreldre. Når rettigheter er gitt til etterlatte i lovbestemt rekkefølge, tilkommer rettighetene først den avdødes ektefelle eller samboer, dernest barn, og til sist foreldre. Når avdøde var under 18 år, skal rettighetene likevel alltid først tilkomme den som hadde foreldreansvar. Med etterlatte med bistandsadvokat, menes etterlatte i saker hvor det er oppnevnt bistandsadvokat etter § 107 a annet eller tredje ledd.

I tilfeller hvor andre har fått oppnevnt bistandsadvokat i medhold av § 107 a tredje ledd, gjelder lovens regler om fornærmede eller etterlatte tilsvarende.

Ny § 93 b skal lyde:

Fornærmede og etterlatte med bistandsadvokat skal varsles om rettsmøter under etterforskingen gjennom bistandsadvokaten, jf. § 243 annet ledd. Om varsel til hovedforhandling gjelder reglene i § 275. Fornærmede som fremmer krav etter § 428, innkalles til hovedforhandlingen som part.

Ny § 93 c skal lyde:

Fornærmede og etterlatte har rett til å være til stede i alle rettsmøter, med de forbehold som gjelder etter §§ 245 og 284. De har også rett til å være til stede i rettsmøter som føres for lukkede dører, jf. domstolloven § 127, og når vitneforklaringer skal skje for stengte dører med bare partene til stede og under pålegg om taushetsplikt, jf. straffeprosessloven §§ 117, 118, 119, 120, 121, 124 og 125.

Ny § 93 d skal lyde:

Om møte- og forklaringsplikt gjelder reglene om vitner i §§ 108 flg. Om uteblivelse gjelder § 115.

Ny § 93 e skal lyde:

Første gang fornærmede eller etterlatte avhøres, skal politiet informere om deres rettigheter i saken.

Politiet og påtalemyndigheten skal orientere fornærmede med bistandsadvokat og etterlatte i lovbestemt rekkefølge om sakens utvikling og fremdrift med mindre hensynet til etterforskingen eller andre grunner gjør det utilrådelig. Andre fornærmede skal informeres etter behov.

Ny § 93 f skal lyde:

Fornærmede med bistandsadvokat, etterlatte og avdødes søsken og steforeldre har rett til godtgjøring så langt de er til stede under hovedforhandlingen, jf. lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. § 1.

§ 99 nytt annet ledd skal lyde:

Siktede skal alltid ha forsvarer når en sak er sendt til pådømmelse etter § 248 og det er oppnevnt bistandsadvokat for fornærmede i medhold av straffeprosessloven § 107 a.

§ 100 nytt tredje ledd skal lyde:

Oppnevning som forsvarer omfatter også fortsatt behandling av sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 syvende ledd, og særskilt anke over sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 435, i saker hvor den fornærmede har bistandsadvokat.

§ 100 b første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder når grunnlaget for besøksforbudet er mulig overtredelse av straffeloven § 219.

Nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

Ny tittel på kapittel 9 a skal lyde:

Kap 9 a. Bistandsadvokaten.

§ 107 a skal lyde:

Fornærmede har rett til å få oppnevnt bistandsadvokat i saker:

- om overtredelse av straffeloven §§ 192–197, § 199, § 200 annet og tredje ledd, § 219, § 222 annet ledd, § 224 og § 342 første ledd bokstav b, jf. § 33 og § 342 første ledd bokstav c, jf. straffeprosessloven § 222 a,
- om kjønnslemlestelse etter lov 15. desember 1995 nr. 74,
- hvor det er grunn til å tro at fornærmede som følge av handlingen får betydelig skade på legeme eller helbred.

I saker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, har den som hadde foreldreansvar, rett til å få oppnevnt bistandsadvokat. I andre tilfeller der noen er død som følge av en straffbar handling, kan bistandsadvokat oppnevnes for etterlatte når særlige forhold tilsier at det er behov for det.

Retten kan også oppnevne bistandsadvokat i andre tilfeller der sakens art og alvor, hensynet til de berørte eller andre særlige forhold tilsier at det er behov for advokat.

Når en sak om besøksforbud i eget hjem, jf. § 222 a annet ledd annet punktum, eller kontaktforbud i eget hjem, jf. straffeloven § 33 tredje ledd, bringes inn for retten, har den som forbudet skal beskytte, rett til advokat. Det samme gjelder når besøksforbud på grunnlag av mulig overtredelse av straffeloven § 219 bringes inn for retten. Reglene i kapitlet her gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 107 b første til fjerde ledd skal lyde:

Politiet skal informere om muligheten for å få oppnevnt bistandsadvokat ved første kontakt med fornærmede og etterlatte.

Bistandsadvokat oppnevnes av retten. Ønsker fornærmede eller etterlatte en bestemt advokat, skal denne oppnevnes. Retten kan likevel oppnevne en annen advokat dersom oppnevningen av den ønskede advokaten vil føre til forsinkelse av betydning for saken, herunder til overskridelse av fristen for å avholde hovedforhandling i § 275 annet ledd annet punktum. Det samme gjelder dersom forholdene ellers gjør det utilrådelig å oppnevne advokaten. Fornærmede og etterlatte skal gjøres kjent med reglene om godtgjørelse til advokaten.

Dersom det vil kunne skade etterforskingen å vente på rettens oppnevning, kan politiet tilkalle advokat for fornærmede eller etterlatte. Den tilkalte advokat får samme stilling som en advokat oppnevnt av retten. Spørsmålet om oppnevning forelegges retten snarest mulig.

Er advokat oppnevnt og fornærmede dør før saken er avgjort, avgjør retten om oppnevningen skal stå ved lag.

Nåværende tredje ledd blir nytt femte ledd.

§ 107 c skal lyde:

Bistandsadvokaten skal vareta fornærmedes og etterlattes interesser i forbindelse med etterforskning og hovedforhandling i saken. Bistandsadvokaten skal også gi slik annen hjelp og støtte som er naturlig og rimelig i forbindelse med saken.

Bistandsadvokaten skal varsles om og har rett til å være til stede i alle rettsmøter og ved politiets avhør av fornærmede og etterlatte under etterforskingen. Det samme gjelder ved andre etterforskingsskritt som åstedsbefaringer, rekonstruksjoner og lignende når fornærmede eller etterlatte selv skal delta. Bistandsadvokaten kan anmode om at det foretas ytterligere etterforskingsskritt.

Ved avhør av fornærmede og etterlatte har advokaten rett til å stille ytterligere spørsmål. Advokaten har rett til å protestere mot spørsmål som ikke kommer saken ved eller som er stilt på en utilbørlig måte. Under avhør i retten må fornærmede eller etterlatte ikke uten rettens samtykke rådføre seg med sin advokat før vedkommende svarer på spørsmål.

Bistandsadvokaten har rett til å uttale seg om prosessuelle spørsmål som angår fornærmede eller etterlatte.

Ellers har bistandsadvokaten de rettigheter og plikter som fremgår av loven her og kan også utøve de rettigheter som er gitt til fornærmede eller etterlatte på deres vegne.

§ 107 d skal lyde:

Godtgjørelsen fra staten til bistandsadvokaten fastsettes etter reglene i § 107. Er det etter fornærmedes eller etterlattes ønske oppnevnt en advokat med kontor utenfor rettskretsen, kan Kongen gi nærmere regler om i hvilken utstrekning merutgifter ved slik advokatbistand skal dekkes av staten.

Ny § 107 e skal lyde:

Oppnevning som bistandsadvokat omfatter også fortsatt behandling av sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 434 syvende ledd, og særskilt anke over sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 435.

Ny § 107 f skal lyde:

I stedet for en offentlig oppnevnt bistandsadvokat etter § 107 b, kan den som har krav på bistandsadvokat etter § 107 a, velge å la seg bistå av en privat advokat vedkommende har antatt på egen regning. I slike tilfeller gjelder lovens regler om bistandsadvokaten tilsvarende for den private advokaten, unntatt § 107 d.

Også utenom de tilfellene som er beskrevet i § 107 a, har fornærmede eller etterlatte rett til å la seg bistå av advokat på egen regning. I slike tilfeller kan den privat antatte advokaten bare utøve de rettigheter som fornærmede eller etterlatte selv har.

Ny § 107 g skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av en fast bistandsadvokatordning.

§ 122 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Fritak for vitneplikt gjelder ikke for fornærmede eller vitner under 12 år.

§ 129 første ledd annet punktum skal lyde:

Vitnene, med unntak av fornærmede og etterlatte, bør som regel ikke høre på forhandling i saken før de er avhørt under hovedforhandlingen.

§ 130 a tredje ledd annet punktum skal lyde:

Dommere, lagrettemedlemmer, aktor, forsvarer og bistandsadvokat skal opplyses om vitnets navn og gjøres kjent med andre forhold som er av betydning for saken.

§ 216 annet punktum skal lyde:

Reglene i § 208 gjelder tilsvarende.

§ 222 a sjettede ledd nytt sjettede punktum skal lyde:

Bistandsadvokat oppnevnt etter § 107 a første og fjerde ledd kan også uttale seg selv om den forbudet skal beskytte, ikke møter.

Nåværende sjettede og syvende punktum blir nytt syvende og åttende punktum.

§ 234 annet ledd første punktum skal lyde:

Avhør av vitne under 16 år i sak om forbrytelse eller forseelse mot sedeligheten bør fortrinnsvis begjæres foretatt etter reglene i § 239.

§ 237 nytt annet ledd skal lyde:

Retten kan etter begjæring fra fornærmede oppnevne en sakkyndig under etterforskingen for å utrede hvilke helseskader fornærmede er påført dersom det er nødvendig for å avgjøre vedkommendes krav etter § 3.

Nåværende annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 239 første ledd første punktum skal lyde:

Ved avhør av et vitne under 16 år eller et vitne med psykisk utviklingshemming eller tilsvarende funksjonssvikt i en sak om forbrytelse eller forseelse mot sedelighet, skal dommeren ta imot forklaringen utenfor rettsmøte, når han finner det ønskelig av hensyn til vitnet eller av andre grunner.

§ 242 første ledd første punktum skal lyde:

Mistenkte, hans forsvarer, fornærmede, etterlatte i lovbestemt rekkefølge og bistandsadvokaten skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskingens øyemed eller for tredjemann.

§ 242 tredje ledd skal lyde:

Blir adgang til dokumentene nektet, kan spørsmålet kreves avgjort ved kjennelse av retten.

§ 243 annet ledd skal lyde:

Så vidt mulig bør påtalemyndigheten, forsvareren og bistandsadvokaten i tide varsles om møtet.

§ 244 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Bistandsadvokaten har rett til å være til stede og har ved avhør av fornærmede og etterlatte de rettigheter som fremgår av § 107 c tredje ledd.

§ 245 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Ved avhør av fornærmede, etterlatte eller av et vitne under 18 år, kan retten treffe beslutning om at siktede eller andre skal forlate rettssalen også hvis særlige grunner gjør at hensynet til henholdsvis fornærmede, etterlatte eller vitnet tilsier det.

Femte punktum oppheves. Nåværende sjettede punktum blir nytt femte punktum.

§ 245 annet ledd første punktum skal lyde:

Når siktede, fornærmede, etterlatte eller noen annen som har partsrettigheter, har forlatt rettssalen etter reglene i første ledd og igjen kommer til stede, skal han gjøres kjent med det som er forhandlet i hans fravær.

§ 245 tredje ledd første punktum skal lyde:

Under særegne forhold kan retten ved kjennelse helt utelukke siktede og hans private forsvarer, fornærmede og etterlatte dersom og så lenge det er grunn til å frykte for at etterforskingens øyemed ellers ville bli utsatt for fare, eller hensynet til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat tilsier det.

§ 248 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder bistandsadvokat for fornærmede.

§ 248 nytt femte ledd skal lyde:

Bistandsadvokat for fornærmede skal underrettes om påtalemyndighetens begjæring om tilståelsesdom og varsles om rettsmøtet.

§ 252 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Fremmer påtalemyndigheten krav etter § 427, skal den så langt mulig angi kravets størrelse.

§ 264 a skal lyde:

Påtalemyndigheten underretter fornærmede og etterlatte i lovbestemt rekkefølge om at det er tatt ut tiltale i saken og om at de kan kreve å gjøre seg kjent med tiltalebeslutningen.

Påtalemyndigheten fastsetter samtidig en frist for fornærmede og etterlatte med bistandsadvokat for å foreslå supplerende bevisførsel om straffekravet. Avslår påtalemyndigheten å føre beviset, kan spørsmålet bringes inn for retten til avgjørelse.

Fornærmede og etterlatte i lovbestemt rekkefølge skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt det kan skje uten skade eller fare for en tredjeperson. § 242 første ledd siste punktum og siste ledd gjelder tilsvarende.

Bistandsadvokaten skal ha kopi av tiltalebeslutningen, av bevisoppgaven og så vidt mulig av sakens dokumenter. Påtalemyndigheten skal også angi når saken bør behandles. Dokumenter som ikke blir sendt til advokaten, skal gjøres tilgjengelig for denne på hensiktsmessig måte. Advokaten skal gis adgang til overfor retten å uttale seg om tidspunkt for hovedforhandlingen i saken.

Ny § 264 b skal lyde:

Fremmer påtalemyndigheten krav for fornærmede etter § 427, fastsetter den en frist for fornærmede for å be om endringer i angivelsen av kravet.

Ellers fastsetter påtalemyndigheten en frist for fornærmede for å fremsette krav etter § 428. Kravet fremsettes for retten. Fornærmede skal angi kravets størrelse, dets faktiske og rettslige grunnlag samt hvilke bevis som vil bli ført. Retten sender kopi av kravet til tiltalte og fastsetter en frist for bemerkninger til kravet. Retten kan nekte at kravet fremsettes etter reglene i § 428 fjerde ledd.

§ 265 nytt annet ledd skal lyde:

Forsvareren skal også uttale seg om eventuelle sivile krav som nevnt i § 264 b.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 271 første ledd skal lyde:

Når bevisopptak blir begjært etter § 270, skal underretning samtidig gis til motparten, bistandsadvokaten og den som fremmer krav etter § 428.

§ 271 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Bistandsadvokaten kan stille spørsmål til vitner, sakkyndige og tiltalte.

Nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

§ 272 første ledd ny bokstav h skal lyde:

h) om pådømmelsen av krav som nevnt i § 3 skal utsettes etter § 431.

§ 272 nytt femte ledd skal lyde:

Forhold som nevnt i første ledd bokstav f, g og h skal i saker som nevnt i § 107 a om mulig avklares før hovedforhandlingen.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

§ 275 første ledd første punktum skal lyde:

Retten fastsetter så snart som mulig tid og sted for hovedforhandlingen og underretter påtalemyndigheten, forsvareren og bistandsadvokaten.

§ 275 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Påtalemyndigheten gir underretning om tid og sted for hovedforhandling til etterlatte i lovbestemt rekkefølge hvis de ikke varsles på annen måte.

§ 284 første ledd femte punktum skal lyde:

Ved avhør av fornærmede, etterlatte eller av et vitne under 18 år, kan retten treffe beslutning om at tiltalte eller andre skal forlate rettssalen også dersom særlige grunner gjør at hensynet til henholdsvis fornærmede, etterlatte eller vitnet tilsier det.

Sjette punktum oppheves. Gjeldende syvende punktum blir nytt sjette punktum.

Ny § 289 a skal lyde:

Fornærmede med bistandsadvokat forklarer seg som hovedregel før tiltalte.

Dersom det er flere fornærmede med bistandsadvokat i samme sak, bør tiltalte gis anledning til å forklare seg etter hver fornærmet. Fornærmede bør ikke høre på andre fornærmedes forklaringer før de selv forklarer seg.

Dersom etterlatte skal forklare seg og hensynet til sakens opplysning tilsier at de ikke bør overvære forhandlingene før de selv har forklart seg, kan retten bestemme at de skal forklare seg før tiltalte.

Ny § 291 a skal lyde:

Bistandsadvokaten kan stille spørsmål til tiltalte, vitner og sakkyndige etter aktor og forsvarer.

§ 298 første ledd første punktum skal lyde:

I sak om forbrytelse eller forseelse mot sedelighet skal opplesing, videoopptak eller lydopptak av en forklaring som et vitne under 16 år har gitt for en domstol eller etter reglene i § 239, tre i stedet for personlig avhør, når ikke retten av særlige grunner finner at vitnet bør gi forklaring under hovedforhandlingen.

§ 303 nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder fornærmede og etterlatte med bistandsadvokat. De bør også få uttale seg etter tiltaltes forklaring.

Ny § 303 a skal lyde:

Etterlatte i lovbestemt rekkefølge som ikke skal forklare seg, har likevel rett til å gi en fremstilling av hvilke konsekvenser den handlingen som straffesaken gjelder, har medført for vedkommende.

§ 304 første ledd tredje punktum skal lyde:

Før saken tas opp til doms, gis først fornærmede og etterlatte med bistandsadvokat, dernest tiltalte, anledning til å komme med en sluttbemerkning.

§ 310 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Siktede må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av krav som nevnt i § 3.

§ 311 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Siktede må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av krav som nevnt i § 3.

Nåværende annet og tredje punktum blir nytt tredje og fjerde punktum.

§ 314 nytt tredje ledd skal lyde:

Begjæring om ny behandling av krav som nevnt i § 3 skal angi:

1. om den gjelder hele avgjørelsen,
2. det resultat som kreves,
3. de feil som gjøres gjeldende,
4. den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil,
5. de bevis som vil bli ført.

§§ 313, 318 og 319 gjelder tilsvarende så langt det passer.

§ 325 nytt annet ledd skal lyde:

Henvisningsavgjørelsen skal forkynnes for den som har fått krav som nevnt i § 3 avgjort i den avgjørelsen anken gjelder. Fornærmede gis samtidig en frist for å begjære behandling av krav etter § 3 jf. § 428, eventuelt imøtegå begjæring fra siktede etter § 311 første ledd annet punktum eller § 310 første ledd annet punktum.

§ 397 annet ledd tredje og nytt fjerde punktum skal lyde:

Kommisjonen kan oppnevne bistandsadvokat etter reglene i § 107 a. Reglene i §§ 107 b–107 g gjelder så langt de passer.

Nåværende fjerde punktum blir nytt femte punktum.

§ 397 nytt femte ledd skal lyde:

Kommisjonen underretter fornærmede og etterlatte i lovbestemt rekkefølge om begjæringen, med mindre den forkastes etter tredje ledd. Fornærmede og etterlatte i lovbestemt rekkefølge skal gjøres kjent med sin rett til dokumentinnsyn, til å uttale seg og til å be om å avgi forklaring for kommisjonen, samt muligheten til å få oppnevnt bistandsadvokat.

§ 398 nytt annet ledd skal lyde:

Fornærmede og etterlatte i lovbestemt rekkefølge skal gis anledning til å uttale seg skriftlig om begjæringen. Fornærmede og etterlatte kan be om å forklare seg for kommisjonen etter reglene i § 398 a.

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir nytt tredje, fjerde og femte ledd.

§ 398 nytt femte ledd første punktum skal lyde:

Om dokumentinnsyn gjelder §§ 28, 242, 242 a, 264, 264 a og 267 tilsvarende.

Ny § 400 a skal lyde:

Når gjenåpning er besluttet, gjelder § 264 a tilsvarende så langt det passer.

§ 426 oppheves.

§ 427 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Om kravets forberedelse gjelder § 252 tredje ledd annet punktum, § 264 b første ledd og § 265 annet ledd.

§ 427 annet ledd skal lyde:

Dersom det er oppnevnt bistandsadvokat for fornærmede, skal kravet fremmes etter § 428. Krav ellers mot siktede fra den som er umiddelbart skadelidende ved den straffbare handling kan bare nektes tatt med dersom kravet er åpenbart ugrunnet, eller dersom det ville være til uforholdsmessig ulempe for påtalemyndigheten om kravet ble fremmet i forbindelse med straffesaken. Den umiddelbart skadelidende skal straks underrettes om en slik beslutning og har klagerett etter straffeprosessloven § 59 a første ledd nr. 6.

§ 428 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Er det oppnevnt bistandsadvokat, skal kravet alltid fremmes etter bestemmelsen her. Fornærmede med bistandsadvokat kan fremme kravet etter denne bestemmelsen også i saker som pådømmes etter § 248.

§ 428 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Om kravets forberedelse gjelder § 264 b annet ledd og § 265 annet ledd.

Retten kan nekte kravet forfulgt dersom det åpenbart er mest hensiktsmessig å behandle kravet i sivilprosessens former.

§ 434 tredje til syvende ledd skal lyde:

Begjæring om ny behandling av krav som nevnt i § 3 må for siktede inngis sammen med anke eller motanke i straffesaken, jf. § 310 første ledd annet punktum og § 311 første ledd annet punktum. Om begjæringen gjelder § 314 tredje ledd.

Påtalemyndigheten underretter bistandsadvokaten og ellers fornærmede som har fått avgjort krav etter § 3, om anke i straffesaken og ankens innhold.

Henvises anken til behandling, skal retten forkynne henvisningsavgjørelsen for fornærmede, jf. § 325 annet ledd. Fornærmede gis samtidig en frist for selv å begjære behandling av krav som nevnt i § 3, jf. § 428. For begjæring om behandling av krav som ikke tidligere har vært satt frem, gjelder § 264 b annet ledd tredje punktum. For begjæring om ny behandling av krav gjelder § 314 tredje ledd. Retten sender kopi av fornærmedes begjæring til siktede med frist for tilsvar.

Begjæring fra fornærmede eller påtalemyndigheten om behandling av krav som nevnt § 3 må fremsettes så tidlig at den annen part har tilstrekkelig tid til å forberede seg på behandlingen.

Dersom anken i straffesaken trekkes, avvises eller ikke henvises til ankeforhandling eller et sivilt krav ellers ikke avgjøres i straffesaken, skal retten sørge for at melding om dette blir forkynt for den som har fått pådømt krav etter § 3. Partene skal samtidig orienteres om adgangen til å kreve fortsatt behandling etter tvistelovens regler og om fristen i tredje punktum. Parten må innen én måned etter at slik melding ble forkynt for ham, gi retten melding om at han krever fortsatt behandling av det sivile kravet. Om slikt krav ikke fremsettes, skal denne delen av saken heves.

V

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endring:

§ 10 nytt annet ledd skal lyde:

Retten bør gi fritak for rettsgebyr for den som har bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107 e og forsvarer etter § 100 tredje ledd i saker som behandles etter straffeprosessloven § 434 syvende ledd og § 435.

VI

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) gjøres følgende endringer:

Overskriften i kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2. Administrative bestemmelser mv.

Ny § 7 b skal lyde:

§ 7 b. *Varsel til fornærmede eller dennes etterlatte*

For regler om varsling til fornærmede eller dennes etterlatte om kriminalomsorgens avgjørelser, se § 16 sjette ledd, § 20 annet ledd, § 36 tredje ledd, § 40 siste ledd, § 42 syvende og åttende ledd og straffeloven § 39 g femte ledd.

VII

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

14. mars Lov nr. 6 2008**Lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.**

Ot.prp.nr.24 (2007–2008), Innst.O.nr.34 (2007–2008) og Besl.O.nr.46 (2007–2008). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 4. og 13. mars 2008. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

Endringer i følgende lover:

- 1 Lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven).
- 2 Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker m.v.
- 3 Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).
- 4 Lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven).
- 5 Lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området.
- 6 Lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling.
- 7 Lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven).
- 8 Lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandeloven).

I

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven) gjøres følgende endring:

§ 1 første ledd nr. 3 skal lyde:

Skadeforsikringsselskaper, herunder utenlandske skadeforsikringsselskapers generalagent (hovedagent) i Norge, og gjenforsikringsselskaper.

II

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker m.v. gjøres følgende endring:

§ 2–7 annet ledd første punktum skal lyde:

(2) Et medlems årsavgift skal settes til summen av 1 promille av samlet garantert innskudd og 0,5 promille av beregningsgrunnlaget for kapitaldekningskravet, dog slik at

- a) for et medlem som har en kjernekapitaldekning på mindre enn 8 prosent skal avgiftsbeløpet forhøyes med et prosentvis tillegg på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen er mindre enn 8 prosent,
- b) for et medlem som har en kjernekapitaldekning som overstiger 8 prosent, skal avgiftsbeløpet reduseres med et prosentvis fradrag på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen overstiger 8 prosent, men ikke i noe tilfelle på mer enn 35 prosent.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6–46 tredje ledd skal lyde:

Det gis fradrag etter annet ledd for tilskudd til pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2–3 annet ledd for selvstendig næringsdrivende, deltakere som nevnt i § 10–40 og person som nevnt i innskuddspensjonsloven § 2–3 annet ledd annet punktum. Det gis fradrag etter første ledd bokstav a for premie til risikoytelser etter lov om foretakspensjon knyttet til pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2–3 annet ledd.

IV

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1–2 ny bokstav e skal lyde:

- e. Frilanser: person som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, uten å være selvstendig næringsdrivende.

Nåværende bokstaver e til p blir nye bokstaver f til q.

§ 2–3 annet ledd skal lyde:

(2) Et foretak som ikke omfattes av første ledd kan opprette pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Tilsvarende gjelder for frilanser. Årlig innskudd til ordning som nevnt i første og annet punktum kan ikke overstige 4 prosent av vedkommende persons samlede beregnede personinntekt fra næringsvirksomhet, godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerliknet selskap eller lønn mellom 1 og 12 G. Dersom et foretak som nevnt i første punktum oppretter pensjonsordning, gjelder bestemmelsene i kapittel 4 om medlemskap for arbeidstakere og i kapittel 5 om innskudd for arbeidstakere tilsvarende så langt de passer.

§ 2–4 skal lyde:

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2–1, kan tegne særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen og/eller ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som dør. Det samme gjelder for frilanser.

(2) Foretaket kan tegne forsikring som gir innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraden, tilsvarende premiefritak etter lov om foretakspensjon § 6–7. Tilsvarende gjelder for frilanser. Forsikring som gir innskuddsfritak i alderspensjonsordning etter § 2–3 annet ledd kan likevel ikke gi rett til innskudd som overstiger innskuddsgrensen i § 2–3 annet ledd.

V

I lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området gjøres følgende endring:

§ 2 skal lyde:

§ 2. Lovens virkeområde

Loven gjelder pensjonsordninger som nevnt i nr. 1 til 7 når de skal gi arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuelt uførepensjon og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for tilsvarende lovbaserte trygdeytelser (supplerende pensjonsordninger):

1. pensjonsordninger opprettet i livsforsikringsselskap, pensjonskasse, bank eller forvaltningsselskap for verdipapirfond og som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon eller lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold,
2. kommunale pensjonsordninger som omfattes av lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner §§ 24 nr. 4 og 43 annet ledd med tilhørende forskrifter,
3. andre kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikringsselskap enn de som er nevnt under 1 og 2,
4. avtalebaserte pensjonsordninger hvor ytelsene utbetales over foretakets drift,
5. pensjonsfond som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 16–2 23. ledd,
6. avtaler om pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende,
7. Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger.

VI

I lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling gjøres følgende endringer:

Ny § 5–2 a skal lyde:

§ 5–2 a. Vederlag for forsikringsformidling

Et forsikringsmeglingsforetak skal påse at provisjon og annen godtgjørelse som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført. Avtalen skal bekreftes skriftlig dersom oppdragsgiveren krever det, eller forsikringsformidlingen omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått.

Et forsikringsmeglingsforetak har ikke adgang til å motta provisjon eller annen godtgjørelse for forsikringsformidlingen fra den forsikringsgiver som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke forsikringsformidling av gjenforsikring. Videre gjelder første og annet ledd ikke forsikringsformidling av forsikringer fra forsikringsselskaper som ikke er etablert her i riket, forutsatt at forsikringsmeglingsforetaket videreformidler mottatt vederlag til oppdragsgiveren. Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder heller ikke forsikringsformidling av forsikring knyttet til

- a) luftfartøy,
- b) skip som er registreringspliktige i norsk ordinært skipsregister, norsk internasjonalt skipsregister eller i utenlandsk skipsregister,
- c) boreplattformer og lignende flyttbare innretninger,
- d) faste innretninger til bruk i forbindelse med utvinning og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster eller utskiping, lagring eller rørtransport av utvunnet olje og gass,
- e) innretninger til bruk i forbindelse med olje- og gassvirksomhet ved anlegg på land,
- f) bygging av skip eller innretninger som nevnt i bokstav b til e,
- g) virksomhet, utstyr, tilbehør mv. i tilknytning til innretninger som nevnt i bokstav c til f,
- h) ren internasjonal varetransport.

Kongen kan i forskrift eller i særlige tilfelle gjøre unntak fra bestemmelsene i første og annet ledd.

§ 8–2 første ledd annet punktum skal lyde:

Bestemmelsene i lovens §§ 5–2, 5–2 a, 5–3, 5–4, 5–6 og 5–7 annet ledd gjelder for slik forsikringsmeglervirksomhet.

VII

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1–3 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Livsforsikringsselskaper kan overta gjenforsikring innenfor tildelte klasser i begrenset omfang.

§ 1–3 annet ledd skal lyde:

Skadeforsikringsselskaper kan bare overta forsikringer som ikke regnes som livsforsikringer eller kredittforsikringer. Kredittilsynet kan tillate at skadeforsikringsselskaper overtar livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet. Skadeforsikringsselskaper kan overta gjenforsikring innenfor tildelte klasser i begrenset omfang.

§ 1–3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kredittforsikringsselskaper kan bare overta kredittforsikringer og gjenforsikring innenfor kredittforsikring.

§ 1–3 nytt femte ledd skal lyde:

Gjenforsikringsselskaper kan bare overta gjenforsikringer.

§ 2–1 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

For forsikringsselskaper som driver direkte forsikringsvirksomhet skal tillatelse gis for nærmere angitte forsikringsklasser.

Annet punktum blir nytt tredje punktum.

Ny § 6–9 skal lyde:

§ 6–9. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Et forsikringsselskap har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5–2 a.

Kongen kan fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særlige pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak.

§ 7–6 første ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonistene regnes som medlemmer i pensjonsordningen.

§ 11–13 tredje ledd skal lyde:

Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 11–7, 11–8, 11–9 og 11–10 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende. Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter en fripolise, skal manglende premiereserve dekkes ved overførte tilleggssavsetninger.

VIII

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) gjøres følgende endring:

§ 9–15 syvende ledd skal lyde:

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak frita verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenestene som nevnt i § 2–1 første ledd nr. 4 og 5, og forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å drive aktiv forvaltning, fra krav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko.

IX

Endringen under III trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2007. Endringene under IV trer i kraft straks. De øvrige endringene gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid.

Kongen kan gi overgangsregler.

1. mars Nr. 1832 2005**Instruks for føring av fangstdagbok**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirktoratet 1. mars 2005 med hjemmel i forskrift 26. juli 1993 nr. 772 om oppgaveplikt for fiske- og fangstfartøy § 3, fastsatt med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 9. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

Alle fartøy

Ved ny tur skal det alltid påbegynnes ny side i fangstdagboken og turene skal føres fortløpende fra årets begynnelse. Alle sidene i en fangstdagbok skal være utfylt før en påbegynner en ny bok.

Fangst i hvert enkelt hal/kast skal føres fortløpende og senest være ført før neste hal/kast tas om bord.

Alle opplysninger i fangstdagboken, med unntak av påføring av sluttседdelnummer/landingsседdelnummer, skal være ført før fartøyet ankommer havn. Kodefeltet skal ikke utfylles.

Anslagene over siste døgnets fangst kan korrigeres på slutten av dagen. Korreksjonen føres på linjen etter døgnets siste hal/kast og angis ved å skrive «korreksjon» i feltet for posisjon. Korreksjonen skal foretas etter døgnets siste hal/kast, men før føring av første hal/kast neste døgn. Korreksjon for døgnets fangst føres som tillegg (+) eller som fradrag (–) til de anslag som er ført.

Landes deler av fangsten i land i løpet av en tur, skal den landede fangst føres i kilo rund vekt, spesifisert på art på linjen for «Dellanding» nede på dagbokarket. Dellandingen trekkes fra «Dagens fangst» minus eventuelt utkast og «Fangst fra forrige side», slik at «Fangst om bord/hittil på turen» stemmer overens med det faktiske fangstkvantum om bord, angitt i rund vekt. Flere dellandinger samme dag summeres og føres på linjen for «Dellanding». Flere enn en dellanding på samme dagbokside føres i merknadsrubrikken.

Døgn uten fangst skal føres ved at posisjonen kl. 12 noteres. Dette gjelder både fiskeleting og gange til/fra felt. Posisjon for flere påfølgende døgn uten fangst kan føres på samme side i dagboken. Bomkast/hal, skade eller ødeleggelse av redskap, skal angis ved å skrive «Bomkast», «Notsprenging», «Splitt», «Hull i sekk» etc. i rubrikken for fangstopplysninger.

For hvert hal/kast skal det føres hvilken sone det har vært fisket mest i. Bruk vedlagte forkortelser for å angi sone.

Redskapstype skal angis. Ved skifte av redskap på en og samme tur, skal dette angis i merknadsrubrikken.

Fangstdagboken skal oppbevares i styrehuset (broen) og til en hver tid være tilgjengelig for kontroll.

Trålere og snurrevadfartøy

Trålere og fartøy som fisker med snurrevad skal i fangstdagboken føre en linje pr. hal/trekk og en side pr. døgn. Ved flere enn 8 hal pr. døgn fortsetter en på neste side i dagboken. Reketrålere uten konsesjon og fartøy som driver et trålfiske etter industrifisk (øyepål, tobis mv.), kan på samme tur føre flere dager på samme side.

Partråling

Ved partråling skal fangsten føres i fangstdagboken til det fartøy som tar fangsten om bord. Det andre fartøy skal føre posisjon, tidspunkt og fangst = 0 for hvert hal i sin dagbok. Begge fartøy angir «partråling» i merknadsfeltet samt parfartøyets registreringsmerke.

Dobbeltrål og trippeltrål

Bruk av enkeltrål, dobbeltrål og trippeltrål skal angis i feltet for redskap.

Garn- og linefartøy, skjellskrapere

Disse fartøygruppene kan føre samlet fangst pr. døgn og flere døgn, – opptil 8, på samme side i dagboken. Garnfartøy fører antall garn, og skjellskrapere antall hal i kolonnen ytterst til høyre i dagboken. Linefartøy fører antall krok pr. døgn i kolonnen ytterst til høyre i dagboken.

Ringnotfartøy

Ringnotfartøy skal føre en linje pr. kast, men kan føre flere døgn pr. side i dagboken.

Bifangst av sjøpattedyr

Bifangst av sjøpattedyr skal føres i en eller flere ledige kolonner til høyre i dagboken. Antall og art i henhold til vedlagte liste skal føres inn. Dersom det er tvil om hvilke arter som er fanget, kan art angis som gruppebetegnelse (f.eks. «sel», «springar», «liten tannhval», «stor tannhval»). Andre opplysninger som f.eks. vekt, lengde, kjønn og annet kan føres i dagbokens merknadsfelt.

Innsending av fangstdagbok

Følgende fartøy skal innen en måned etter at turen er avsluttet sende inn originalen av fangstdagboken:

1. Fartøy som driver konsumtråling i medhold av ubegrenset tråltillatelse, industritråltillatelse, nordsjøtillatelse, avgrenset nordsjøtillatelse, seitråltillatelse eller torsketråltillatelse.

2. Fartøy med reketråltillatelse samt fartøy uten reketråltillatelse når de driver et trålfiske etter reke utenfor 12 nautiske mil av grunnlinjene og fartøy som driver skjellskraping.
3. For andre fartøy enn nevnt i punkt 1 og 2 over, vises det til § 7 i forskrift 26. juli 1993 nr. 772 om oppgaveplikt for fiske og fangstfartøy, fastsatt av Fiskeridepartementet.

Kopi av fangst dagboken skal oppbevares om bord i fartøyet i minst 2 år. Ved salg av fartøy, er tidligere eier ansvarlig for oppbevaring av fangst dagboken.

NB!

For å unngå gjennomslag til neste ark, må skriveklaffen legges under dagbokarket/kopien det skrives på!

Kopien av dagboken beholdes om bord i fartøyet. Originalen sendes til: FISKERIDIREKTORATET, Statistikkavdelingen, Postboks 2009 Nordnes, 5817 BERGEN.

30. okt. Nr. 1803 2007

Forskrift om endring i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet

Hjemmel: Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 30. oktober 2007 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 49 nr. 2 og lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 42. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 15. desember 2000 nr. 1425 om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endringer:

I vedlegg 1 foretas følgende endringer i funksjonsinndelingen:

- Funksjon 100 endrer navn til «Politisk styring».
- Det legges til en ny funksjon 110 med navn «Kontroll og revisjon».
- Det legges til en ny funksjon 121 med navn «Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen».
- Funksjon 222 endrer navn til «Skolelokaler».
- Det legges til en ny funksjon 223 med navn «Skoleskyss».
- Det legges til ny funksjon 276 med navn «Kvalifiseringsordningen».
- Det legges til en ny funksjon 290 med navn «Interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid)».
- Det legges til en ny funksjon 329 med navn «Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling».
- Funksjon 385 endrer navn til «Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg».
- Det legges til en ny funksjon 386 med navn «Kommunale kultur- og idrettsbygg».

I vedlegg 2 foretas følgende endringer i funksjonsinndelingen:

- Funksjon 400 endrer navn til «Politisk styring».
- Det legges til en ny funksjon 410 med navn «Kontroll og revisjon».
- Det legges til en ny funksjon 421 med navn «Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen».
- Funksjon 465 endrer navn til «Interfylkeskommunale samarbeid (§ 27-samarbeid)».
- Funksjon 510 endrer navn til «Skolelokaler og internater».
- Det legges til en ny funksjon 515 med navn «Skoleforvaltning».

I vedlegg 3 foretas følgende endringer i artsinndelingen:

- Art 230 endrer navn til «Vedlikehold, byggetjenester og nybygg».
- Art 240 endrer navn til «Serviceavtaler, reparasjoner og vaktmestertjenester».
- Art 250 endrer navn til «Materialer til vedlikehold, påkostning og nybygg».
- Art 260 endrer navn til «Renholds- og vaskeritjenester.»

II

Endringene trer i kraft fra og med 1. januar 2008 (rapporteringsåret 2008).

28. des. Nr. 1806 2007**Forskrift om endring i forskrift om tilskudd til fruktlager og godkjenning av omsetningsledd**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 28. desember 2007 etter samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 1. juli 2002 nr. 778 om tilskudd til fruktlager og godkjenning av omsetningsledd gjøres følgende endring:

§ 5 første ledd skal lyde:

For at et godkjent lager, jf. § 4, skal tildeles tilskudd, må det i gjennomsnitt for de tre siste år inkludert søknadsåret, ha mottatt minst 100 tonn frukt fra minst 8 tilsluttede foretak.

II

Endringen trer i kraft fra 1. januar 2008.

22. feb. Nr. 196 2008**Forskrift om endring i forskrift om utforming av små helikopterplasser (BSL E 3–6)**

Hjemmel: Fastsatt av Luftfartstilsynet 22. februar 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–1, jf. delegeringsvedtak 10. desember 1999 nr. 1273. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

I

I forskrift 16. april 2004 nr. 629 om utforming av små helikopterplasser (BSL E 3–6) gjøres følgende endringer:

I § 6 inntas ny definisjon:

HEMS: En helikopterflyging som skjer i henhold til en HEMS-tillatelse, med det formål å tilby medisinsk akutt hjelp i tilfeller der det er avgjørende med umiddelbar og rask transport, ved å være utstyrt med følgende:

- a) Medisinsk personell, eller
- b) Medisinske forsyninger (utstyr, blod, organer, medikamenter), eller
- c) Syke eller skadde personer og andre direkte involverte personer.

§ 10 første ledd skal lyde:

(1) For en helikopterplass skal det fastsettes minst to inn- og utflygingsflater. Senterlinjene på de to flatene skal være separert med minst 150°. For helikopterplass som benyttes til HEMS-operasjoner bør inn- og utflygingsflatene være separert med 180°. En av flatenes senterlinjer skal legges mest mulig langs den fremherskende vindretning, og flatene skal dessuten om mulig legges slik at nødlanding kan gjennomføres.

§ 22 sjettede ledd skal lyde:

(6) Kantlys for FATO/TLOF skal være rundstrålende og gi fast grønt lys. Lyset skal være innenfor verdiene angitt i vedlegg 4. Fargen på eksisterende kantlys skal være endret i samsvar med bestemmelsen innen 1. januar 2009.

Vedlegg 3 og nytt vedlegg 4 skal lyde:

Vedlegg 3

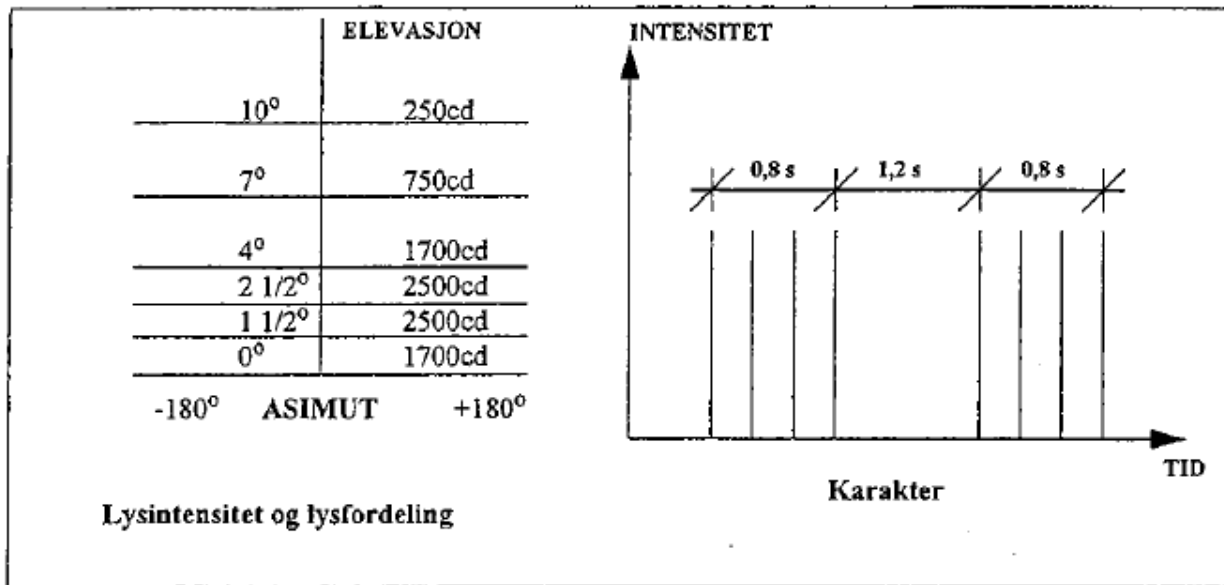

Fig. 1 – Lysfyr

Elevation (E)	
$20^\circ < E \leq 90^\circ$	3 cd
$13^\circ < E \leq 20^\circ$	8 cd
$10^\circ < E \leq 13^\circ$	15 cd
$5^\circ < E \leq 10^\circ$	30 cd
$2^\circ \leq E \leq 5^\circ$	15 cd

-180° Azimuth +180°
(green light)

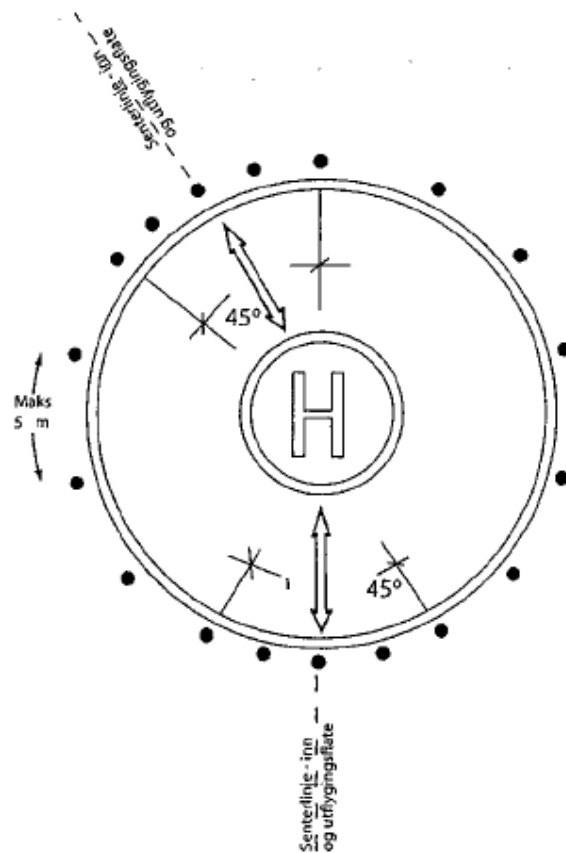
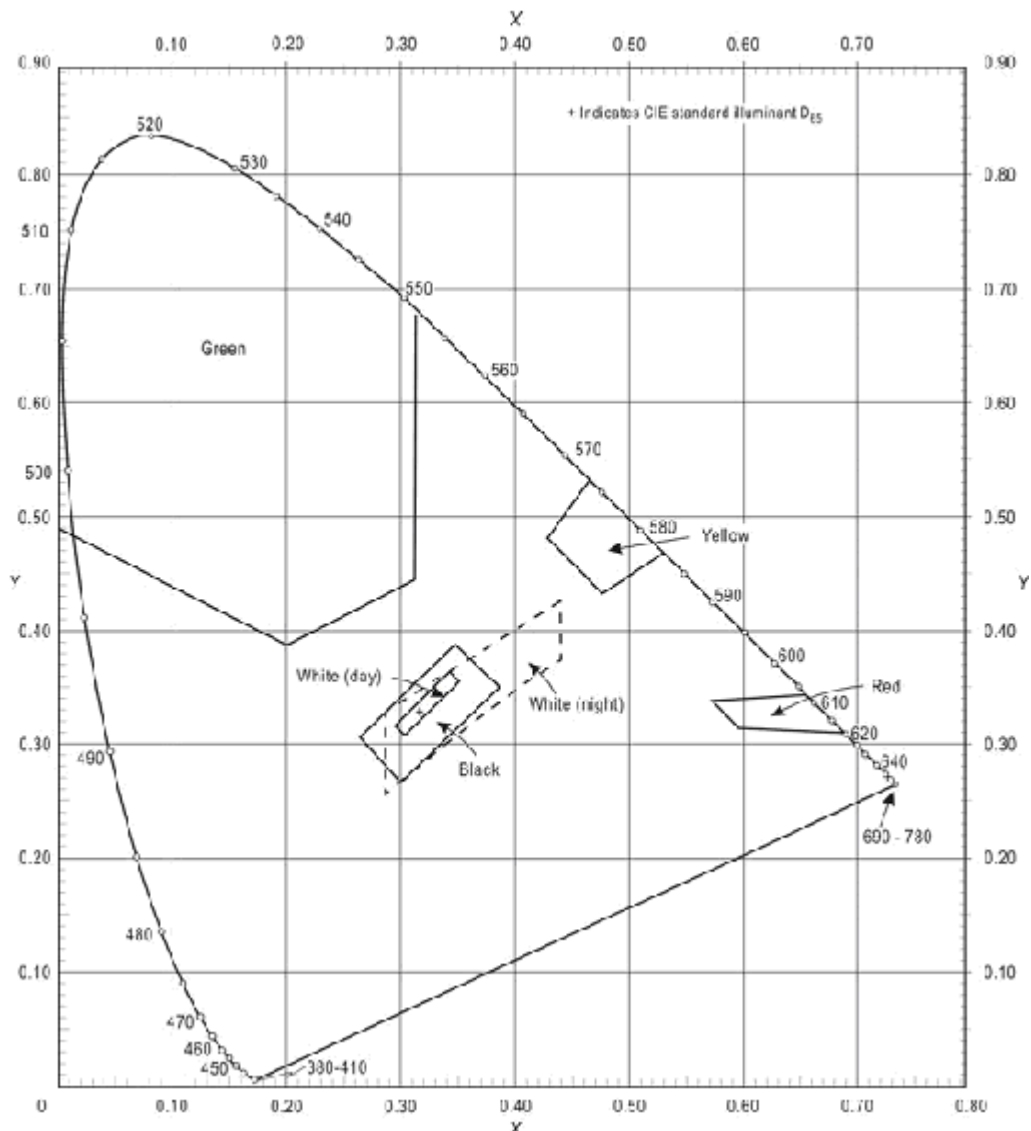

Fig. 2 – Kantlys for FATO/TLOF

Fig. 3 Plassering av kantlys

Vedlegg 4

Fig. 4

Grønt lys:

Yellow boundary:

$$x = 0.313$$

White boundary:

$$y = 0.243 + 0.670x$$

Blue boundary:

$$y = 0.493 - 0.524x$$

Luminance factor:

$$\beta = 0.10 \text{ minimum (day conditions)}$$

Relative luminance:

5 % (minimum)

to white (night conditions):

30 % (maximum)

Verdiene er angitt i henhold til 1983-spesifikasjonene til den internasjonale kommisjonen for belysning (International Commission on Illumination (CIE)).

II

Endringene trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 197 2008**Forskrift om endring i forskrift om kjørende og gående trafikk (trafikkregler)**

Hjemmel: Fastsatt ved Kronprinsreg.res. 29. februar 2008 med hjemmel i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 § 2, § 4, § 6 og § 11. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

I

I forskrift 21. mars 1986 nr. 747 om kjørende og gående trafikk (trafikkregler) gjøres følgende endring:

§ 5 nr. 2 skal lyde:

Kjøring i kollektivfelt og sambruksfelt er bare tillatt som angitt på offentlig trafikkskilt. Likevel kan elektrisk eller hydrogendrevet motorvogn, tohjuls motorsykkel uten sidevogn, tohjuls moped, sykkel eller uniformert utrykningskjøretøy nytte slike felt.

II

Ikrafttredelse.

Endringen trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 198 2008**Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak i forbindelse med utbrudd av aviær influensa i Israel**

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 29. februar 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd jf. § 19.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I innledende del nr. 8 (vedtak 2008/161/EF). Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

§ 1. Formål og virkeområde

Formålet med denne forskriften er å hindre spredning av aviær influensa i forbindelse med import av levende dyr og produkter av animalsk opprinnelse fra Israel.

§ 2. Forbud

Fra området i vedlegg I er det frem til 3. april 2008 forbudt å innføre:

- a) levende fjørfe, strutsefugl, oppdrettsfugl, fuglevilt, samt rugeegg fra nevnte arter
- b) følgende produkter produsert før 2. april 2008:
  - i) ferskt kjøtt av fjørfe, strutsefugl, oppdrettsfugl og fuglevilt
  - ii) kvernet kjøtt, mekanisk utbeinet kjøtt, tilberedt kjøtt og kjøttprodukter som inneholder kjøtt nevnt i i)
  - iii) rått kjøledyrfor og ubearbeidet føremiddel som inneholder noen del av fjørfe, strutsefugl, oppdrettsfugl og fuglevilt.

§ 3. Unntak for produkter fra dyr slaktet eller felt før 12. desember 2007

Unntatt forbudet i § 2 er produkter som kommer fra fugler som ble slaktet eller felt før 12. desember 2007. Forsendelser av slike produkter skal følges av et helsesertifikat med tilleggsformulering i henhold til artikkel 4 i kommisjonsvedtak 2008/161/EF.

§ 4. Unntak for særskilt behandlede kjøttprodukter

Unntatt forbudet i § 2 b ii) er også kjøttprodukter bestående av kjøtt fra fjørfe, strutsefugl, oppdrettsfugl eller fuglevilt forutsatt at kjøttproduktet som har gjennomgått en av behandlingsmetodene i vedlegg II. Forsendelsen av slike produkter skal følges av relevant helsesertifikat med tilleggsformulering i henhold til artikkel 5 i kommisjonsvedtak 2008/161/EF.

§ 5. Tilleggskrav til helsesertifikat fra 3. april 2008

Produktene nevnt i § 2 kan importeres fra hele Israel fra 3. april 2008, forutsatt at forsendelsen av slike produkter følges av et helsesertifikat med tilleggsformulering i henhold til artikkel 6 i kommisjonsvedtak 2008/161/EF.

§ 6. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften er straffbart i henhold til matloven § 28.

§ 7. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg I

Israels område innenfor følgende grenser:

- i vest: Middelhavet
- i sør: hovedvei nr. 65
- i nord: hovedvei nr. 70 (Milekdalen)
- i øst: traseen til hovedvei nr. 6 som er under bygging langs den vestlige kam av Carmelfjellet.

Vedlegg II

Relevante behandlingsmetoder for kjøttprodukter, jf. kommisjonsvedtak 2007/777/EF vedlegg II del 4:

- 1) er behandlet i en hermetisk forseglet beholder til en F_0 - verdi på 3 eller mer
- 2) har oppnådd en minimumstemperatur på minst 80 °C gjennom hele produktet under prossessering
- 3) har oppnådd en minimumstemperatur på minst 70 °C gjennom hele produktet under prossessering, samt har en A_w -verdi under 0,93 og en pH-verdi under 6,0.

29. feb. Nr. 199 2008

Forskrift om endring i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet

Hjemmel: Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 29. februar 2008 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 49 nr. 2 og lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 42. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

I

I forskrift 15. desember 2000 nr. 1425 om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endringer:

I vedlegg 1 tilføyes følgende nytt punkt:

381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg.

I vedlegg 1 gjøres følgende endring:

Funksjon 386 endrer navn til Kommunale kulturbygg.

II

Endringene trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 200 2008

Ikraftsetting av lov 29. juni 2007 nr. 42 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven

Hjemmel: Fastsatt ved Kronprinsreg.res. 29. februar 2008 med hjemmel i lov 29. juni 2007 nr. 42 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven del III. Fremmet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

Ikraftsetting av lov 29. juni 2007 nr. 42 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven. Allmenngjøringsloven § 8 første, andre og femte til syvende ledd samt § 9 trer i kraft 14. mars 2008. Arbeidsmiljøloven § 14–13 andre og tredje ledd trer i kraft 1. juli 2008.

29. feb. Nr. 201 2008

Forskrift om endring i forskrift om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos lege

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 29. februar 2008 med hjemmel i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 5–4 fjerde ledd og § 22–2 andre ledd. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

I

I forskrift 27. juni 2007 nr. 897 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos lege gjøres følgende endring:

Kapittel II punkt E nr. 251 skal lyde:

*251	Fotodynamisk behandling (PDT) av basalcellekarsinom (BCC) og aktinisk keratose (AK). Ved AK bare for pasienter med minst 10 lesjoner eller med nedsatt immunforsvar. Taksten inkluderer utgifter til medikament og materiell	1400,-	E2	0
------	--	--------	----	---

II

Endringen her trer i kraft 1. mars 2008.

3. mars Nr. 202 2008**Forskrift om endring i forskrift om unntak fra bestemmelser i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) for skip som tilhører Forsvaret eller som benyttes i dets tjeneste**

Hjemmel: Fastsatt av Forsvarsdepartementet 3. mars 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 2 tredje ledd bokstav f og § 2 fjerde ledd for så vidt gjelder skip som nevnt i § 2 tredje ledd bokstav f, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171. Kunngjort 4. mars 2008 kl. 14.20.

I

I forskrift 29. juni 2007 nr. 819 om unntak fra bestemmelser i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) for skip som tilhører Forsvaret eller som benyttes i dets tjeneste gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt første ledd skal lyde:

Med «skip som tilhører Forsvaret» forstås skip som eies av staten og forvaltes av Forsvaret, samt skip som bygges for staten og skal forvaltes av Forsvaret.

§ 2 nåværende første og annet ledd blir nye annet og tredje ledd og skal lyde:

For skip som tilhører Forsvaret, skal forsvarssjefen anses som «skipets eier», jf. skipssikkerhetsloven § 4 og § 5.

Med «rederiet» og «driftsansvarlig selskap», jf. skipssikkerhetsloven § 4, § 6 og § 7, skal for skip som tilhører Forsvaret forstås den enhet i Forsvaret som forsvarssjefen har delegert driftsansvaret av skipet til.

§ 4 første ledd første kolon skal lyde:

Selv om forhold som nevnt i § 3 ikke foreligger, skal følgende bestemmelser ikke gjelde for skip som tilhører Forsvaret:

§ 4 nytt annet ledd skal lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende for skip som benyttes i Forsvarets tjeneste når fravikelse av bestemmelsene er nødvendig i den aktuelle situasjonen som ledd i suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse eller redningsaksjon, og det er innført i skipets dekkdagbok at bestemmelsene fravikes.

§ 5 skal lyde:

Forsvarssjefen gis myndighet til å fastsette direktiver og instruksjoner innenfor de områder som er nevnt i denne forskrift § 4 første ledd for:

- skip som tilhører Forsvaret og
- skip som benyttes i Forsvarets tjeneste når bestemmelsene i § 4 første ledd er fraveket jf. § 4 annet ledd.

II

Endringene trer i kraft straks.

24. jan. Nr. 210 2008**Forskrift om endring i forskrift for studier ved Universitetet i Tromsø**

Hjemmel: Fastsatt av styret ved Universitetet i Tromsø 24. januar 2008 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–3 og § 3–8. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 24. november 2005 nr. 1777 for studier ved Universitetet i Tromsø gjøres følgende endringer:

§ 6 skal lyde:

En studieplan skal fastsette:

1. studiets mål og faglig innhold
2. faglig beskrivelse av hvert enkelt emne som inngår i studiet
3. emnenes arbeidsomfang i studiepoeng. Emnene skal normalt være på 10 eller 20 studiepoeng
4. eventuelle forkunnskapskrav eller anbefalte forkunnskaper for studiet
5. bestemmelser om arbeidskrav, herunder obligatoriske kurs, praksis og lignende dersom slike krav stilles
6. hvilke emner som er obligatoriske, og eventuelt valgfrie innenfor gitt faglig ramme og/eller helt valgfrie i studieprogrammet, herunder mulighet for å ta emner av minst 30 studiepoengs omfang i utlandet
7. hvilke emnegrupper eller fag som oppfyller kravet til fordypning
8. undervisningsomfang og undervisningsform, herunder undervisnings- og eksamensspråk
9. eksamensordning, prøve- og vurderingsform, herunder hvilke vurderinger som kommer på vitnemålet eller som inngår i beregningsgrunnlaget for en karakter som kommer på vitnemålet og hvordan kontinuasjonsadgangen skal være
10. andre bestemmelser av betydning for gjennomføringen, kvalitetssikringen og evalueringen av studiet.

Dersom det stilles krav om at studenten skal ha bestemte fag, emner eller emnegrupper for å bli tatt opp til et mastergradsprogram, skal dette fastsettes i studiets studieplan. Det samme gjelder dersom det stilles særlige faglige minstekrav.

I en studieplan for et mastergradsprogram skal det fastsettes nærmere regler om det selvstendige arbeidet, inkludert omfang, vurderingsform og om arbeidet kan/skal utføres individuelt eller som gruppearbeid.

§ 16 skal lyde:

Opptak til et studieprogram eller enkeltemne(r) gir studierett. Studieretten gjelder fra den dagen Universitetet i Tromsø mottar studentens aksept på tilbudet om opptak. For studenter som er tatt opp til et studieprogram, gjelder studieretten de emnene som er spesifisert i utdanningsplanen etter den progresjon som avdelingen har godkjent. For øvrige studenter gjelder studieretten emnet eller emnene den enkelte student er tatt opp til.

Den som har akseptert tilbud om studieplass, beholder studieretten inntil ett år ut over normert studieprogresjon i hel- eller deltidsstudier, såfremt avdelingen ikke har fastsatt at studieretten kan beholdes for flere år ut over normert studieprogresjon for det aktuelle studiet. I denne tidsberegningen inngår ikke utsatt studiestart, permisjoner, utestengelse fra universitetet og faglig forsinkelser. Den som mister studieretten, kan søke om nytt opptak til studiet.

Studenter med utdanningsplan må hvert semester bekrefte utdanningsplanen og betale semesteravgift innen fastsatt frist for å beholde studieretten. Med bekreftelse av utdanningsplanen menes bekreftelse av den delen av utdanningsplanen som gjelder inneværende semester.

Studenter som er tatt opp til studier med et omfang på mindre enn 60 studiepoeng, må hvert semester registrere seg og betale semesteravgift innen fastsatt frist for å beholde studieretten ved det aktuelle emnet eller de aktuelle emnene.

Studieretten opphører i alle tilfelle når den grad studieprogrammet leder fram til er oppnådd. For studenter som er tatt opp til enkeltemner, opphører studieretten i alle tilfelle når emnene er bestått. Studenter som senere ønsker å ta ny eksamen i tidligere beståtte emner, må søke om å få ta eksamen som privatist. Disse studentene er fritatt for eventuelt privatistgebyr for neste ordinære eksamen etter at studieretten har opphørt.

II

Endringene trer i kraft 24. januar 2008.

24. jan. Nr. 211 2008

Forskrift om endring i forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø

Hjemmel: Fastsatt av styret ved Universitetet i Tromsø 24. januar 2008 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–9 og § 3–10. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 15. desember 2005 nr. 1779 for eksamener ved Universitetet i Tromsø gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Følgende bestemmelser vedrørende eksamen og sensur skal være med i alle emnebeskrivelser i studieplanene ved Universitetet i Tromsø:

1. opplysninger om eventuelle forkunnskapskrav for å få framstille seg til eksamen
2. opplysninger om eventuelle arbeidskrav, omfanget av disse og hvilke som er obligatoriske, f.eks. metodekurs, øvinger, praksis, feltkurs, ekskursjoner, laboratoriarbeid, gruppeoppgaver, semesteroppgaver og andre skriftlige oppgaver
3. opplysninger om eksamensform og vurderingsuttrykk
4. opplysninger om eventuell kontinuasjonsadgang og avvikling
5. undervisningssemester og eksamenssemester
6. angivelse av eksamensspråk.

Emnebeskrivelser for emner med løpende vurdering skal ha med følgende momenter:

1. opplysninger om hvorvidt det gis separate delkarakterer for deleksamenene undervegs, eller om det til slutt gis én samlet karakter for alle deleksamenene
2. vektning av deleksamenene som inngår i en eventuelt samlet karakter/gjennomsnittskarakter
3. opplysninger om eksamensform og vurderingsuttrykk for de enkelte deleksamener/hele emnet
4. opplysninger om eventuell kontinuasjonsadgang og hvilke deleksamener som må tas opp igjen dersom kandidaten ikke har bestått emnet.

§ 12 skal lyde:

Avdelingene velger selv hvilket språk som skal benyttes i oppgavesett og besvarelser ved eksamen. Eksamensspråk skal gå frem av emnebeskrivelsen for det enkelte emne.

Søknad fra student om å få gitt oppgavesett og/eller levere eksamensbesvarelsen på et annet språk enn det som er fastsatt i emnebeskrivelsen, avgjøres av avdelingen.

Avdelingene skal sørge for at eksamensoppgaver som gis på norsk foreligger i begge målformer. Dersom alle studentene har ønsket samme målform, kan oppgavene gis i bare denne målformen. Studentene velger målform når de melder seg til eksamen.

§ 39 skal lyde:

Ekstern sensor skal ikke være ansatt i hel- eller deltidsstilling ved Universitetet i Tromsø i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere/seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra universitetet. Avdelingene kan gjøre unntak fra dette ved kortvarige engasjement i tilknytning til et annet studieprogram.

En ekstern sensor må ha minst én av følgende kvalifikasjoner:

1. inneha vitenskapelig kompetanse som kvalifiserer for ansettelse som minimum høyskolelektor/amanuensis ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon
2. i særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område.

II

Endringene trer i kraft 24. januar 2008.

27. feb. Nr. 212 2008

Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Vegdirektoratet 27. februar 2008 med hjemmel i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak 24. november 1980 nr. 1.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. I nr. 1 (direktiv 70/156/EØF endret ved direktiv 2007/37/EF og nr. 45zr (forordning (EF) nr. 706/2007). Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 2–7 nr. 1 skal lyde:

1. EØF-typegodkjenning av biler og deres tilhengere: Den rutine der en EØS-stat fastslår at en kjøretøytype, en type system, del eller teknisk enhet oppfyller de relevante tekniske krav i direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF, eller et særdirktiv oppført på den fullstendige liste i vedlegg IV eller XI i nevnte direktiv.

§ 3–1 nr. 1 første setning skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder EØF-typegodkjenning i henhold til direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF.

§ 3–1 nr. 10 siste setning skal lyde:

Ved nasjonal typegodkjenning (jf. § 3–16) og ved enkeltgodkjenning skal EØF-typegodkjenninger av systemer, deler, tekniske enheter eller delvis oppbygde kjøretøy, gitt i henhold til direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF godtas.

§ 3–6 nr. 2 andre avsnitt skal lyde:

Dette gjelder ikke for deler og enheter som er beregnet for kjøretøy som ikke omfattes av direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF.

§ 3–8 nr. 5 første setning skal lyde:

Vegdirektoratet kan bestemme at prinsippet for typegodkjenning (art. 3, 4, 5, 6, 10 og 11 i direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF), også skal gjelde for typegodkjenninger etter denne paragraf.

§ 3–10 nr. 2, nr. 3, nr. 4 og nr. 5 skal lyde:

2. Vegdirektoratet kan utstede en typegodkjenning, som er gyldig i Norge, men skal for slike typegodkjenninger senest innen en måned oversende kopi av typegodkjenningsdokumentet med vedlegg til godkjenningsmyndighetene i de andre EFTA-statene og EFTAs overvåkningsorgan. Samtidig skal det sendes en søknad til EFTAs overvåkningsorgan om tillatelse til å utstede typegodkjenning i henhold til direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF. Søknaden skal ledsages av en rapport som inneholder følgende:

- begrunnelsen for at de aktuelle teknikker eller prinsippene hindrer at kjøretøyet, delen eller den tekniske enheten oppfyller kravene i ett eller flere av de relevante særdirktivene,
- en beskrivelse av hvilke sikkerhets- og miljøvernaspekter som berøres, og tiltakene som er truffet,
- en beskrivelse av prøver og prøveresultater som viser at sikkerheten og miljøvernet er på et minst like høyt nivå som det kravene fastsatt i ett eller flere av de relevante særdiraktiver tilsier,
- forslag til endringer i de relevante særdirktivene eller eventuelt forslag til nye særdiraktiver.

3. EFTAs overvåkningsorgan eller EFTA-statenes faste komité skal innen tre måneder etter mottak av den fullstendige rapporten beslutte i henhold til prosedyrene i artikkel 13 i direktiv 70/156/EØF som senest endret ved direktiv 2007/37/EF, om det tillates at Vegdirektoratet kan utstede typegodkjenning i henhold til direktiv 70/156/EØF som senest endret ved direktiv 2007/37/EF.

4. Kun søknaden om tillatelse til å utstede typegodkjenning og utkastet til vedtak sendes de andre EFTA-statene og EFTAs overvåkningsorgan på deres offisielle språk, men EFTA-statene og EFTAs overvåkningsorgan kan be om å få tilsendt deler av eller hele rapportens innhold på originalspråket som en forutsetning for å kunne treffe vedtak etter prosedyrene i artikkel 13 i direktiv 70/156/EØF som senest endret ved direktiv 2007/37/EF.

5. Hvis det besluttes å godkjenne søknaden, kan Vegdirektoratet utstede typegodkjenning i henhold til direktiv 70/156/EØF som senest endret ved direktiv 2007/37/EF. Det skal også fremgå at det aktuelle vedtaket, om det gjelder noen begrensninger, f.eks. en tidsfrist for gyldigheten. Gyldighetsperioden for enhver typegodkjenning bør være minst 36 måneder.

§ 3–14 skal lyde:

Ethvert vedtak om å nekte eller tilbakekalle typegodkjenning, nekte registrering eller forby salg, truffet i henhold til bestemmelser som er vedtatt for å gjennomføre direktiv 70/156/EØF, som senest endret ved direktiv 2007/37/EF, skal være utførlig begrunnet.

§ 20–1 nr. 5 andre strekpunkt skal lyde:

- 9. mai 2005 for salg og at komponenter tas i bruk som separate tekniske enheter, registrering av nye kjøretøy, unntatt kjøretøy som har varmeapparat som utnytter spillvarme og som bruker vann som varmemedium.

§ 20–1 nr. 6 andre strekpunkt skal lyde:

- 1. januar 2007 for salg og at komponenter tas i bruk som separate, tekniske enheter og for registrering av nye kjøretøy.

§ 20–3 overskriften skal lyde:

§ 20–3. *Klimaanlegg (direktiv 2006/40/EF og forordning (EF) nr. 706/2007)*

§ 20–3 punkt 5 første kolon skal lyde:

Ikraftttredelse for direktiv 2006/40/EF:

§ 20–3 nytt punkt 6 skal lyde:

6. Administrative bestemmelser om typegodkjenning og om en utsivingsdeteksjonstest: EØS-avtalen vedlegg II kap. I nr. 45zr (forordning (EF) nr. 706/2007) om fastsettelse, i henhold til Europaparlamentets og Rådets direktiv 2006/40/EF, av administrative bestemmelser om EF-typegodkjenning av kjøretøy, og om en harmonisert deteksjonstest av utsivning fra visse klimaanlegg, gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Forordningen anvendes fra 5. januar 2008.

II

Endringene trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 213 2008

Opphevelse av tidligere vedtatte og ikke iverksatte krav til id-kort i byggherreforskriften

Hjemmel: Fastsatt ved Kronprinsreg.res. 29. februar 2008 med hjemmel i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. § 2 nr. 7 og nr. 8, § 6, § 14 siste ledd og lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 9. Fremmet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I forskrift 21. april 1995 nr. 377 om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser (byggherreforskriften) oppheves § 10 og § 16 bokstav c.

4. mars Nr. 214 2008

Forskrift om endring i forskrift til opplæringslova

Heimel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 4. mars 2008 med heimel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 23. juni 2006 nr. 724 til opplæringslova blir det gjort følgjande endringar:

§ 2–1 skal lyde:

§ 2–1. Skolebasert vurdering

Skolen skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Skoleeigaren har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadene.

§ 4–3 bokstav g skal lyde:

- g) Eksamen er den prøva som blir organisert etter reglane i dette kapitlet, og som blir halden ved avslutninga av fag. Omgrepet omfattar ikkje fag- og sveineprøva og kompetanseprøva, men omfattar den eksamen som i ein skilde lærefag kan bli gitt før fag- eller sveineprøva, og den eksamen som praksiskandidatar må bestå før dei melder seg til fag- eller sveineprøva.

§ 4–40 skal lyde:

§ 4–40. Fag- og sveineprøve og kompetanseprøve

For vaksne gjeld reglane for fag- og sveineprøve og kompetanseprøve i § 4–46 til § 4–63.

§ 4–43 skal lyde:

§ 4–43. Fag- og sveinebrev

For å få utferda fag- eller sveinebrev må fag- eller sveineprøva vere bestått.

For fag som er fastsette i fag- og timefordelinga for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole, er godkjent realkompetanse likeverdig med bestått.

§ 4–46 til § 4–49 skal lyde:

§ 4–46. Fag- og sveineprøve

Fylkeskommunen har ansvaret for at fag- og sveineprøva blir gjennomført i samsvar med reglane i dette kapitlet og med læreplanen i faget. Fylkeskommunen har ansvaret for at prøve kandidatane er kjende med føresegnene som regulerer prøva.

Fag- og sveineprøva skal som hovudregel gjennomførast ved slutten av opplæringstida og skal normalt vere avslutta seinast innan to månader frå dette tidspunktet.

Prøva skal normalt gjennomførast i den bedrifta lærlingen har hatt hovuddelen av opplæringa. Dersom prøva blir gjennomført i lærebedrifta, skal prøva tilpassast verksemda i bedrifta. Fylkeskommunen kan i særskilde tilfelle, etter å ha innhenta råd frå prøvenemnda, bestemme at prøva skal haldast ein annan stad.

§ 4–47. Kompetanseprøve for lærekandidatar

Fylkeskommunen har ansvaret for at kompetanseprøva blir gjennomført i samsvar med reglane i dette kapitlet og med dei opplæringsmåla som er fastsette for kandidaten, jf. § 6–37 eller opplæringslova § 5–5. Fylkeskommunen har ansvaret for at prøve kandidatane er kjende med føresegnene som regulerer prøva.

Kompetanseprøva skal som hovudregel gjennomførast ved slutten av opplæringstida og skal normalt vere avslutta seinast innan to månader frå dette tidspunktet.

§ 4–48. Oppmelding til fag- og sveineprøve og kompetanseprøve

Lærebedrifta eller skolen melder lærlingen eller eleven opp til fag- eller sveineprøva. Lærebedrifta melder lærekandidaten opp til kompetanseprøva. Oppmeldinga skal sendast til fylkeskommunen i det fylket der lærekontrakten eller opplæringskontrakten er registrert. For elevar skal oppmeldinga sendast til fylkeskommunen der skolen ligg. Om oppmelding av praksiskandidatar sjå § 4–50.

§ 4–49. Krav om bestått i fag for å framstille seg til fag- og sveineprøve for lærlingar og elevar

Før fag- eller sveineprøva kan gjennomførast, skal lærlingen eller eleven som hovudregel ha bestått dei faga som er fastsette i fag- og timefordelinga for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole for vedkommande yrkesfaglege utdanningsprogram. Det same gjeld for eksamen etter § 4–49a i særskilde fag.

Lærlingar og elevar som har følgd opplæringa, men ikkje har bestått i inntil to av fellesfaga, kan likevel få framstille seg til fag- eller sveineprøva. Desse lærlingane og elevane må bestå faga innan to år etter at fag- eller sveineprøva er halden for at fag- eller sveinebrev kan utferdast. Sjø likevel unntak frå dette i § 4–62.

Nye § 4–49a og § 4–49b skal lyde:

§ 4–49a. Eksamen i læretida for særskilde lærefag

Det kan i læreplanen for det ein skilde lærefaget fastsetjast at eleven eller lærlingen skal gå opp til ein eigen eksamen før fag- eller sveineprøva. Eksamen blir halden i regi av fylkeskommunen. Eksamen skal sensurerast lokalt.

§ 4–49b. *Vurdering for lærlingar som har lærekontrakt som omfattar opplæring i programfag som er fastsette i fag- og timefordelinga for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole*

Når det i ei lærekontrakt inngår opplæring i programfag som er fastsette i fag- og timefordelinga for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole, skal lærlingen gå opp til ein eksamen etter nærmare føresegner frå Utdanningsdirektoratet. Eksamen skal syne i kva grad lærlingen har nådd mål som er fastsette i programfaga for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole.

Lærebedrifta melder lærlingen opp til eksamen. Oppmeldinga skal sendast til fylkeskommunen i det fylket der lærekontrakten er registrert.

§ 4–50 til § 4–63 skal lyde:

§ 4–50. *Særlege føresegner om fag- og sveineprøve for praksiskandidatar*

Praksiskandidatar, jf. opplæringslova § 3–5, må sjølve melde seg til fag- og sveineprøve. Meldinga går til fylkeskommunen der vedkommande kandidat bur innan fristar som fylkeskommunen fastset. Innhald i og omfang av fag- og sveineprøva er fastsett i § 4–52.

Før praksiskandidatar melder seg til fag- eller sveineprøve, skal dei ha bestått ein eigen eksamen etter nærmare føresegner frå Utdanningsdirektoratet. Eksamen skal prøve i kva grad den einskilte praksiskandidat har nådd mål som er fastsette i læreplanane for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole som lærefaget byggjer på, og som er relevante for lærefaget. Eksamen blir halden i regi av fylkeskommunen. Eksamen skal sensurerast lokalt.

I fag som har eksamen etter § 4–49a skal denne prøva vere bestått før ein praksiskandidat melder seg til fag- eller sveineprøve.

Dersom prøvenemnda ber om det, kan praksiskandidaten kome med forslag til kvar fag- eller sveineprøva kan haldast, og korleis prøva kan gjennomførast.

Dersom praksiskandidaten ikkje består fag- eller sveineprøva, kan ny prøve tidlegast haldast etter seks månader.

Praksiskandidatar skal betale prøveavgift i samsvar med dei satsane som Stortinget har vedteke.

§ 4–51. *Prøvenemnd for fag- og sveineprøve*

Prøvenemnda for fag- eller sveineprøva blir oppnemnd og administrert av fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 4–8. Ho skal ha minst to medlemmer som har formell fagleg kompetanse innanfor fagområdet, og så langt det er mogleg, ha oppdatert arbeidslivserfaring i faget. Fylkeskommunen skal ved oppnemninga òg ta omsyn til at det vert tilfredsstillande vurderingskompetanse i prøvenemnda.

Fylkeskommunen skal hente inn forslag til medlemmer i prøvenemnda frå partane i arbeidslivet. Fylkeskommunen kan om nødvendig hente inn forslag også frå andre.

Medlemmene må normalt vere eksterne i forhold til lærebedrifta eller skolen der kandidaten har fått opplæring.

§ 4–52. *Innhald i og omfang av fag- og sveineprøva*

Prøvenemnda har ansvaret for utforminga av fag- og sveineprøva. Lærebedrifta, eventuelt skolen som alternativ til opplæring i bedrift, kan kome med forslag til arbeidsoppgåver.

Fag- og sveineprøva skal prøve kandidaten sin kompetanse i faget slik han er beskriven i læreplanen for opplæring i bedrift i lærefaget. Alle kompetansemåla i læreplanen for faget skal kunne prøvast. Arbeidsoppgåvene i prøva skal reflektere krava til fagleg kompetanse. Prøvenemnda har ansvar for at kandidaten sin kompetanse i faget vert prøvd på forsvarleg måte.

Oppgåva skal klart definere innhaldet i det ein forventar av kandidaten sitt arbeid. Innanfor ramma av kompetansemåla i læreplanen skal oppgåva prøve kandidaten i:

- Planlegging av arbeidet og grunngeving for valde løysingar
- Gjennomføring av eit fagleg arbeid
- Vurdering av eige prøvearbeid
- Dokumentasjon av eige prøvearbeid.

Omfanget av prøva skal vere klart definert og innanfor den tidsramma som er fastsett i læreplanen.

Prøvenemnda kan i ein oppsummerande samtale til slutt stille spørsmål til fagleg avklaring.

Oppgåva må utformast slik at ho gir kandidaten reell moglegheit til å utføre eit kvalitetsmessig godt arbeid innanfor fastsett tidsramme. Dei hjelpemidla kandidaten har brukt i læretida, skal kunne nyttast under prøva. Det skal gå tydeleg fram korleis dei ulike delane av prøva skal leverast.

I tillegg til oppgåva, skal prøvenemnda samstundes utarbeide eit grunnlag for vurdering av kandidaten sitt arbeid med fag- eller sveineprøva. Hovudpunkta i grunnlaget skal gjerast klare for kandidaten.

§ 4–53. *Gjennomføring av fag- og sveineprøva*

Prøvenemnda skal vere på prøvestaden ved prøvestart og prøveslutt, og skal utføre nødvendig inspeksjon og vurdering av kandidaten sitt arbeid under prøveperioden og ved prøveslutt. Fylkeskommunen er ansvarleg for at det blir ført tilsyn under heile prøva. Prøvenemnda kan ikkje delegere ansvaret for å vurdere kandidaten til tilsynspersonar.

Ved prøvestart skal prøvenemnda levere oppgåva til kandidaten.

Prøvenemnda skal føre protokoll der dei ulike sidene ved prøvegjennomføringa blir dokumenterte. Prøveprotokollen skal vere så utfyllande at han kan gi eit godt bilete av sjølvne prøvegjennomføringa i ei eventuell klagebehandling.

§ 4-54. *Vurdering av fag- og sveineprøva*

Prøvenemnda skal vurdere kandidaten sin kompetanse slik han er dokumentert gjennom fag- eller sveineprøva og fastsetje karakter.

Karakteren skal gi uttrykk for i kva grad kandidaten har nådd måla i læreplanen for faget som kandidaten er prøvd i.

Ved vurderinga skal det brukast ein tredelt skala som har dette innhaldet relatert til kompetansemåla i læreplanen for faget:

- Bestått mykje godt: Mykje tilfredsstillande måloppnåing i faget
- Bestått: Tilfredsstillande og middels måloppnåing i faget
- Ikkje bestått: Mykje svak eller inga måloppnåing i faget.

Fylkeskommunen fastset ved oppnemninga kven av medlemmene av prøvenemnda som skal avgjere karakteren, dersom det er usemje når stemmetalet er likt.

§ 4-55. *Utarbeiding, innhald og vurdering av kompetanseprøva*

Fylkeskommunen har ansvaret for at kompetanseprøver blir utarbeidde og vurderte. Lærekandidatane skal prøvast i forhold til dei måla som er fastsette for kandidaten, jf. § 6-37 eller opplæringslova § 5-5. Innanfor dei rammene som opplæringsmåla set, skal prøva utarbeidast og gjennomførast etter same prinsipp som for fag- og sveineprøver, jf. § 4-52 og § 4-53.

Karakteren skal gi uttrykk for i kva grad kandidaten har nådd måla som er fastsette for kandidaten.

Ved vurderinga skal den tredelte skalaen som er fastsett i § 4-54 brukast.

Fylkeskommunen er ansvarleg for at det blir ført protokoll der dei ulike sidene ved prøvegjennomføringa blir dokumenterte. Prøveprotokollen skal vere så utfyllande at han kan gi eit godt bilete av sjølvne prøvegjennomføringa i ei eventuell klagebehandling.

§ 4-56. *Oppbevaring av prøvearbeid for fag- og sveineprøva*

Er fag- eller sveineprøva ikkje bestått, skal prøvenemnda i samråd med fylkeskommunen syte for oppbevaring av prøvearbeidet. Prøvearbeidet skal så langt råd er takast vare på slik kandidaten leverte det frå seg. Dersom prøvearbeidet ikkje kan takast vare på, skal det sikrast med fotografi eller ei nøyaktig beskriving med tanke på framlegging i ei eventuell klagebehandling.

§ 4-57. *Ny fag- og sveineprøve og kompetanseprøve*

Dersom fag- eller sveineprøva eller kompetanseprøva ikkje er bestått, kan lærlingen, eleven eller lærekandidaten ta ny prøve. Læretida kan eventuelt bli forlengd ved frivillig avtale mellom lærebedrifta og lærlingen eller lærekandidaten. Fylkeskommunen har ansvaret for gjennomføringa av ny fag- eller sveineprøve eller kompetanseprøve. Fylkeskommunen kan i særskilde tilfelle oppheve plikta etter denne føresegna. Fylkeskommunen dekkjer utgiftene som lærebedrifta har med å gjennomføre prøva.

Dersom ein praksiskandidat ikkje består fag- eller sveineprøva, kan han eller ho ta ny prøve tidlegast etter seks månader. Praksiskandidatar må sjølvne melde seg til ny fag- eller sveineprøve og betale ny prøveavgift.

§ 4-58. *Utsett fag- og sveineprøve og kompetanseprøve*

Ein lærling, elev, praksiskandidat eller lærekandidat som har dokumentert gyldig forfall ved fag- eller sveineprøva eller kompetanseprøva, har rett til å framstille seg til utsett prøve. Utsett prøve skal haldast så snart det er praktisk mogleg.

Forfall til prøva blir rekna som gyldig når han eller ho det gjeld, er hindra frå å stille til prøva, når hindringa er uføreseieleg og lærlingen, eleven, praksiskandidaten eller lærekandidaten elles ikkje kan lastast for hindringa.

Praksiskandidatar må sjølvne melde seg til utsett fag- eller sveineprøve og betale ny prøveavgift.

§ 4-59. *Særleg tilrettelegging av fag- og sveineprøva og kompetanseprøva*

Når ein lærling, elev, praksiskandidat eller lærekandidat har særleg behov for det, skal fylkeskommunen kunne samtykkje i at gjennomføringa av fag- eller sveineprøva eller kompetanseprøva blir særskild tilrettelagd. Ved tilrettelegginga legg ein føresegnene i § 4-24 til grunn.

§ 4-60. *Reaksjonsmåtar ved fusk*

Fag- og sveineprøve og kompetanseprøve kan annullerast dersom kandidaten har fuska eller forsøkt å fuske ved prøva.

Spørsmålet om annullering av fag- eller sveineprøva skal avgjerast av prøvenemnda. Fylkeskommunen avgjer kven som kan annullere kompetanseprøva. Annullering inneber her at prøva skal vurderast til ikkje bestått.

§ 4-61. *Bortvising frå fag- og sveineprøva og kompetanseprøva*

Den som er oppe til fag- eller sveineprøva eller kompetanseprøva, og som gjer gjennomføringa av prøva vanskeleg ved åtfærd som forstyrrar andre kandidatar, kan etter å ha vorte åtvare visast bort. Leiaren av prøvenemnda avgjer spørsmålet om bortvising frå fag- og sveineprøva. Fylkeskommunen avgjer kven som kan bortvise frå kompetanseprøva.

§ 4–62. Fag- og sveinebrev

Fag- eller sveinebrev blir utferda som dokumentasjon for bestått fag- eller sveineprøve.

Før fag- eller sveinebrev kan utferdast, må normalt alle relevante fag og eksamenar vere bestått.

I særskilde tilfelle kan fag- eller sveinebrev likevel utferdast til lærlingar og elevar sjølv om dei ikkje har bestått i inntil to av fellesfaga, jf. § 4–49 andre ledd. Samtykke til slikt unntak kan bli gitt når:

- a) lærlingen eller eleven har vore fritaken for vurdering med karakter i faget eller faga i grunnskolen
- b) lærlingen eller eleven har vore fritaken for vurdering med karakter i faget eller faga i den vidaregåande skolen, eller
- c) lærlingen eller eleven har spesifikke lærevanskar, t.d. store lese- og skrivevanskar eller store matematikkvanskar.

Slike vanskar kan også vurderast etter at standpunktarakteren er sett eller eksamen eller fagprøva er gjennomført. Før søknader om unntak kan behandlast, skal det liggje føre dokumentasjon som viser at vilkåra er oppfylte. Før søknader om unntak etter punkt c) kan bli behandla, skal det liggje føre ei sakkunnig vurdering frå den pedagogisk-psykologiske tenesta. Fylkeskommunen avgjer søknader om unntak i samsvar med vilkåra ovanfor. Vedtak kan tidlegast gjerast i samband med overgangen til læreforhold. Det kan ikkje bli gitt førehandstilsegn om unntak etter denne paragrafen.

Praksiskandidatar er fritakne frå kravet til fellesfag for å få utferda fag- eller sveinebrev.

I dei lærefaga der det er knytt offentleg nasjonal eller internasjonal sertifisering til eit utferda fag- eller sveinebrev, kan ein ikkje gi fritak i strid med slike sertifiseringsføresegner. Dette gjeld både elevar, lærlingar og praksiskandidatar.

Fylkeskommunen skal gjere bedriftene merksam på dei høve til unntak og fritak som en nemnde ovanfor når det blir teikna kontrakt.

Fylkeskommunen er ansvarleg for utferding av fag- eller sveinebrev.

§ 4–63. Vitnemål og kompetansebevis

Det skal også utferdast vitnemål som dokumentasjon for bestått fagopplæring, jf. § 4–31. Vitnemålet kjem i tillegg til fag- eller sveinebrev.

Kompetansebevis blir utferda som dokumentasjon for vidaregåande opplæring når vilkåra for å få fag- eller sveinebrev eller vitnemål ikkje er oppfylte. Krava til kva kompetansebeviset skal vise står i § 4–33.

Kven som er ansvarleg for å utferde vitnemål og kompetansebevis står i § 4–31 og § 4–33.

§ 4–64, § 4–65 og § 4–66 skal opphevast.

§ 5–4 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Klage som gjeld fag- og sveineprøve og kompetanseprøve, skal sendast til fylkeskommunen der prøva er halden.

§ 5–14 skal lyde:

§ 5–14. Klage på bedøminga av fag- og sveineprøve og kompetanseprøve i vidaregåande opplæring

Klage på den faglege vurderinga av prøvearbeidet til ikkje bestått skal sendast til fylkeskommunen i det fylket der prøva er gjennomført, jf. § 5–4 andre ledd tredje punktum. Fylkeskommunen skal innhente uttale frå dei som har gjeve den opphavlege bedøminga, jf. § 4–54 og § 4–55, før saka vert sendt til klageinstansen.

Klageinstans for klage på bedøming av fag- og sveineprøver er klagenemnda som er oppnemnd i samsvar med opplæringslova § 12–6. Klageinstans for klage på bedøming av kompetanseprøver er den fylkeskommunen gir mynde.

Medlemmene i klagenemnda må ikkje ha vore med i førstegongsbedøminga og bør ikkje vere frå den bedrifta eller skolen som klagaren kjem frå.

Klagenemnda kan gjere om resultatet frå ikkje bestått til bestått, avvise klaga eller oppheve den opphavlege avgjerda og vise til ny prøve.

Klage som er grunnlagt med formelle feil eller andre ikkje-faglege forhold, skal behandlast av fylkestinget eller den fylkestinget gir mynde.

Dersom det er gjort formelle feil som kan ha hatt avgjerande verknad for prøveresultatet, skal den opphavlege avgjerda opphevast. Prøva skal da reknast for ikkje gjennomført, og klagaren har høve til å gjennomføre ny prøve så snart som mogleg.

§ 6–37, § 6–38 og § 6–39 og noverande overskrift framanfor desse paragrafane skal opphevast.

Overskrifta framanfor § 6–40 skal lyde:

Inntak til opplæring for lærlingar og lærekandidatar

§ 6–40 skal lyde:

§ 6–40. Organisering for lærlingar og lærekandidatar

Fylkeskommunen kan godkjenne lærekontraktar og opplæringskontraktar som inneheld unntak frå den opplæringsordninga som er fastsett i Læreplanverket for Kunnskapsløftet for faget, jf. opplæringslova § 3–3 fjerde

ledd. Unntaket kan vere at lærebedrifta tek ansvar for ein større del av opplæringa enn det som følgjer av Læreplanverket for Kunnskapsløftet for faget, eller at opplæringa i skole og bedrift skjer i ei anna rekkjefølgje enn det som følgjer av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Det skal gå fram av lærekontrakten og opplæringskontrakten kva opplæringsansvar bedrifta har for lærlingen eller lære kandidaten. Det skal vere samsvar mellom opplæringsansvaret og den tida bedrifta har ansvar for lærlingen eller lære kandidaten. Dersom opplæringa i skole og bedrift skal skje i ei anna rekkjefølgje enn det som følgjer av Læreplanverket for Kunnskapsløftet for faget, skal organiseringa gå klart fram av kontrakten.

Vaksne lærlingar eller lære kandidatar som inngår lærekontrakt eller opplæringskontrakt som fastset ei anna opplæringsordning enn den som følgjer av Læreplanverket for Kunnskapsløftet for faget, skal normalt få den delen av opplæringa som ikkje skjer i bedrift, som opplæring organisert for vaksne.

Overskrifta mellom kapitteloverskrifta og § 11–1 skal lyde:

Lærebedrifta

§ 11–1 til § 11–5 skal lyde:

§ 11–1. Godkjenning av lærebedrift

Kvar enkelt bedrift som driv opplæring av lærlingar og/eller lære kandidatar må vere godkjend av fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 4–3 første og andre ledd. Fylkeskommunen der lærebedrifta er lokalisert, gir godkjenning for kvart enkelt fag lærebedrifta skal kunne ha lærling eller lære kandidat i. Har bedrifta lokale i fleire fylkeskommunar, avgjer lokaliseringa til den aktuelle avdelinga av lærebedrifta kva for ein fylkeskommune som kan godkjenne denne.

§ 11–2. Opplæringskontor og opplæringsring

Eit opplæringskontor er eit organ for bedrifter som samarbeider om opplæring for lærlingar og/eller lære kandidatar. Lærekontrakt eller opplæringskontrakt blir da teikna mellom lærlingen eller lære kandidaten og opplæringskontoret.

Ein opplæringsring består av to eller fleire bedrifter som samarbeider om opplæring av lærlingar og/eller lære kandidatar. Lærekontrakt eller opplæringskontrakt blir da teikna mellom lærlingen eller lære kandidaten og den bedrifta som skal ha hovudansvaret for opplæringa.

§ 11–3. Rapportering frå lærebedrifta

Lærebedrifta pliktar å gi den informasjon som fylkeskommunen krev for å kunne vurdere om godkjenning skal givast eller vidareførast, og for å kunne fastsetje og utbetale tilskott.

Lærebedrifta skal medverke til å etablere administrative system og å innhente statistiske og andre opplysningar som trengst for å vurdere tilstanden og utviklinga innanfor opplæringa.

§ 11–4. Fylkeskommunalt tilskott til lærebedrift

Fylkeskommunen der lærlingen eller lære kandidaten er busett, skal betale tilskott for opplæring til lærebedrift, opplæringsring og opplæringskontor etter retningslinjer og satsar fastsette av departementet. Betalingsplikta gjeld godkjend lærekontrakt for lærlingar og opplæringskontrakt for lære kandidatar.

Fylkeskommunen der lærebedrifta er lokalisert, kan krevje refusjon av utgifter som er direkte relaterte til lærlingen eller lære kandidaten frå fylkeskommunen der lærlingen eller lære kandidaten er busett.

Dersom ein lærling eller lære kandidat skifter lærebedrift, skal den fylkeskommunen som utbetaler tilskott, gjere vedtak om fordelinga av dei forskjellige tilskotta mellom lærebedriftene.

Har fylkeskommunen gitt lærlingen eller lære kandidaten delar av den opplæringa som etter læreplanen skal givast i læretida, skal lærebedrifta ikkje ha basistilskott for denne delen av opplæringa.

§ 11–5. Tap av godkjenning

Fylkeskommunen kan dra godkjenninga som lærebedrift attende dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i opplæringslova eller denne forskrifta. Lærebedrifta må ha ny godkjenning dersom det er gått meir enn to år frå siste avslutta lærekontrakt eller opplæringskontrakt.

Noverande overskrift framanfor § 11–7 skal flyttast til framanfor § 11–6 og skal lyde:

Lærekontrakt og opplæringskontrakt

§ 11–6 skal lyde:

§ 11–6. Innhaldet i og forma på kontraktane

Ved teikning av lærekontrakt og opplæringskontrakt skal det nyttast skjema fastsett av departementet.

Ny overskrift framanfor § 11–7 skal lyde:

Unntak frå opplæringsordninga

§ 11–7 skal lyde:

§ 11–7. Unntak frå opplæringsordninga for den enkelte lærlingen eller lære kandidaten

Fylkeskommunen kan samtykkje i at det blir fastsett unntak frå dei vanlege kontraktsvilkåra for personar som har avgrensa arbeidsevne på grunn av fysiske og/eller psykiske funksjonshemmingar. For lærlingar kan det ikkje fastsetjast unntak frå reglane i Læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Lærlingar eller lære kandidatar som har teikna lærekontrakt eller opplæringskontrakt etter reglane i første ledd eller etter opplæringslova § 3–3 fjerde ledd, kan få godskrive eventuell tidlegare skole eller praksis etter § 11–8 flg.

Lærekontrakt med full opplæring i bedrift kan ikkje godkjennast for ein som fyller kravet til praksis for å framstille seg til prøve med heimel i opplæringslova § 3–5.

Overskrifta framanfor noverande § 11–8 skal lyde:

Godskriving av tidlegare gjennomgått opplæring og praksis

§ 11–8 og § 11–9 skal lyde:

§ 11–8. Generelt om godskriving

§ 11–9 til § 11–15 gir reglar om kva som kan godskrivast som gjennomgått opplæring eller praksistid

- a) for praksiskandidatar, jf. opplæringslova § 3–5, eller
- b) ved godkjenning av lærekontrakt eller opplæringskontrakt med unntak frå opplæringsordninga i faget, jf. opplæringslova § 3–3 fjerde ledd.

Fylkeskommunen vurderer den framlagde dokumentasjonen og gjer vedtak i samsvar med § 11–9 flg.

§ 11–9. Fellesfag

Praksiskandidatar er fritekne i fellesfaga for å få utferda fag- eller sveinebrev, jf. § 4–62 femte ledd.

Noverande § 11–15 til § 11–19 blir § 11–10 til § 11–14.

§ 11–15 skal lyde:

§ 11–15. Dispensasjon frå godskrivingsreglane

I særlege tilfeller og ved særlege fagkombinasjonar der godskrivingsreglane ut frå ei fagleg vurdering vil gi eit urimeleg resultat, kan fylkeskommunen fråvike frå forskrifta § 11–10 til § 11–14.

Noverande § 11–16 til § 11–20 skal opphevast.

§ 14–2 skal lyde:

§ 14–2. Krav for tilsetjing i grunnskolen

a) Tilsetjing i undervisningsstilling på barnetrinnet i grunnskolen

- 1) Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling på 1.–4. årstrinn, må fylle eitt av desse krava:
  - Førskolelærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan, og minst 60 studiepoeng vidareutdanning innretta på undervisning på barnetrinnet
  - Førskolelærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan, med spesialpedagogisk utdanning tilsvarande minst 60 studiepoeng, dersom hovudoppgåva er spesialundervisning eller behova til elevane gjer slik utdanning ønskeleg
  - Allmennlærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan
  - Faglærerutdanning i praktiske og/eller estetiske fag, jf. nasjonale rammeplanar, eller tilsvarande kompetanse i desse faga. Tilsetjing kan skje for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
  - 3-årig faglærerutdanning for tospråklege, jf. godkjent plan. Tilsetjing kan skje for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning.
- 2) Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling på 5.–7. årstrinn, må fylle eitt av desse krava:
  - Allmennlærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan
  - Faglærerutdanning, jf. nasjonale rammeplanar, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
  - Yrkesfaglærerutdanning, jf. nasjonale rammeplanar, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
  - Universitets- og/eller høgskoleutdanning som samla utgjer minst 240 studiepoeng, inklusive pedagogisk utdanning etter § 14–1, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
  - Førskolelærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan, med spesialpedagogisk utdanning tilsvarande minst 60 studiepoeng, dersom hovudoppgåva er spesialundervisning eller behova til elevane gjer slik utdanning ønskeleg.
  - 3-årig faglærerutdanning for tospråklege, jf. godkjent plan. Tilsetjing kan skje for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning.

b) Tilsetjing i undervisningsstilling på ungdomstrinnet i grunnskolen

Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling på 8.– 10. årstrinn, må fylle eitt av desse krava:

- Allmennlærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan. Ved tilsetjing for undervisning i faga norsk, matematikk eller engelsk må vedkommande ha minst 60 studiepoeng relevant utdanning for tilsetjingsfaget
- Faglærerutdanning, jf. nasjonale rammeplanar, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
- Yrkesfaglærerutdanning, jf. nasjonale rammeplanar, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning
- Universitets- og/eller høgskoleutdanning som samla utgjer minst 240 studiepoeng, inklusive pedagogisk utdanning etter § 14– 1, for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning. Ved tilsetjing for undervisning i faga norsk, matematikk eller engelsk må vedkommande likevel ha minst 60 studiepoeng relevant utdanning for faget
- Førskolelærerutdanning, jf. nasjonal rammeplan, med spesialpedagogisk utdanning tilsvarande minst 60 studiepoeng, dersom hovudoppgåva er spesialundervisning eller behova til elevane gjer slik utdanning ønskeleg
- 3-årig faglærerutdanning for tospråklege, jf. godkjent plan. Tilsetjing kan skje for undervisning i fag/på fagområde der vedkommande har minst 30 studiepoeng relevant utdanning.

§ 14–3 første ledd første kolon skal lyde:

Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling i studieførebuande fag i den vidaregåande skolen, må fylle eitt av desse krava:

§ 14–8 skal lyde:

§ 14–8. Tidlegare godkjend utdanning og overgangsordningar

Alle som har utdanning som lærar etter tidlegare reglar, eller som har fått dispensasjon frå tidlegare lærarutdanningskrav, vil framleis ha gyldig kompetanse for å bli tilsett i undervisningsstilling.

Studentar som har starta førskolelærerutdanning seinast hausten 2007 vil ved fullføring av si førskulelærerutdanning ha gyldig kompetanse for å bli tilsett på 1. årstrinn i grunnskolen utan å ha slik vidareutdanning som er krevd i § 14–2, a).

Studentar som har starta allmennlærerutdanning seinast hausten 2006 vil ved fullføring av si allmennlærerutdanning ha gyldig kompetanse for å bli tilsett i faga norsk, matematikk eller engelsk på ungdomstrinnet utan å ha minst 60 studiepoeng relevant utdanning i tilsetjingsfaget, jf. § 14–2, b).

§ 24–7 fjerde ledd skal lyde:

Siste sentralt gitte teoriprøve for praksiskandidatar med læreplanar for Reform 94 skal vere våren 2009.

II

Endringane i kap. 2, 4, 5, 6, 11 og 24 trer i kraft 5. mars 2008. Endringane i kap. 14 trer i kraft 1. august 2008.

5. mars Nr. 215 2008**Forskrift om endring i forskrift om kontroll med fremmede skip og flyttbare innretninger i norske havner mv.**

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 5. mars 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 44 annet ledd jf. delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I forskrift 1. juli 2003 nr. 969 om kontroll med fremmede skip og flyttbare innretninger i norske havner mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Skip eller flyttbare innretninger fra land som ikke er part til konvensjonene, skal underlegges samme kontroll, og ikke gunstigere enn skip eller flyttbare innretninger fra land som er parter til konvensjonene, med de begrensninger som følger av denne forskrifts § 9a.

Kontrollen kan foretas på skip eller flyttbare innretninger som anløper eller ligger for anker i norsk havn, herunder ved Svalbard og Jan Mayen. Dersom Tilsynet ønsker det, kan kontroll også foretas på laste- og lossepass i sjøen undergitt norsk jurisdiksjon.

Ny § 9a skal lyde:

§ 9a. Inspeksjon av skip på Svalbard

For skip som fører passasjerer på Svalbard og ikke oppfyller kravene til internasjonal passasjerfart i henhold til konvensjonene skal tilsynet undersøke at skipet som minimum har et sikkerhets sertifikat for passasjerskip i henhold

til EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 56f (direktiv 98/18/EF med endringer) klasse A eller B eller et nasjonalt passasjersertifikat som åpner for fart i territorialfarvannet.

På det nasjonale passasjersertifikatet skal tilsynet undersøke at det er påtegnet:

1. at skipet er utstyrt med gyrokompass og GMDSS-utstyr for A2-området,
2. at godkjente skadestabilitetsberegninger i henhold til SOLAS kapittel II-1 del B, eller kapittel II-1 del B i vedlegg 1 til Rådskonklusjon 98/18/EF foreligger om bord og
3. at skipet er utstyrt med redningsutstyr med termiske egenskaper til samtlige om bord.

Videre skal tilsynet undersøke om rederiet har forsikret seg at øvrig kursgiverutstyr er hensiktsmessig for skipets operasjonsområde og om de har tatt i betraktning utstyrets mulige begrensninger.

II

Ikrafttredelse

Endringene trer i kraft straks.

5. mars Nr. 216 2008

Forskrift om adgang til å delta i fangst av vågehval i 2008

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 5. mars 2008 med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 12, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

§ 1. Generelt forbud

Det er forbudt å drive fangst av hval i 2008 uten tillatelse fra Fiskeridirektoratet.

§ 2. Vilkår for tildeling av tillatelse

Fiskeridirektoratet kan gi tillatelse til å drive fangst av vågehval når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Fartøyet må være registrert i merkeregisteret,
- b) søker må være ført på blad B i fiskermanntallet,
- c) søker må eie minst 50 % av eierandelene i omsøkte fartøy,
- d) søker må ha deltatt i fangst av vågehval med det omsøkte fartøyet i minst ett av de seks siste årene,
- e) søker må ikke være medeier i annet fartøy som er gitt tillatelse til å drive vågehvalfangst, og
- f) søker må sende skriftlig søknad til Fiskeridirektoratet om deltakelse i fangsten innen 20. februar 2008.

For å kunne delta i fangst av vågehval må søker og skytter gjennomgå de kursene, herunder skyteprøve, som Fiskeridirektoratet bestemmer. Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller dispensere fra denne bestemmelsen.

Det er et vilkår for tildeling av tillatelse til å drive fangst av vågehval at det tas slike prøver av fangsten som Fiskeridirektoratet bestemmer.

§ 3. Unntak

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i § 2 første ledd bokstav c) for familierederi eller familieaksjeselskap.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i § 2 første ledd bokstav d) når søker har vært forhindret fra å drive hvalfangst på grunn av politiske verv.

Søker som har anskaffet nytt fartøy til erstatning for fartøy som nevnt i § 2 første ledd bokstav d), kan likevel gis adgang til å drive fangst av vågehval.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkårene i § 2 første ledd bokstavene e).

§ 4. Rekruttering

Den som eier fartøy som deltok i fangst av vågehval i minst ett av de seks siste årene, kan gis tillatelse til å delta dersom øvrige vilkår er oppfylt, og søker og tidligere eier er nært beslektet. Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis, skal det legges vekt på de faglige og tekniske forutsetningene for å drive hvalfangst.

Søker som har erfaring fra hvalfangst og/eller annen fangst, kan gis tillatelse til å delta. Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis, skal det legges vekt på de faglige og tekniske forutsetningene for å drive hvalfangst. Tillatelsen kan begrenses til å gjelde bestemte områder.

§ 5. Stedfortreder

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller etter skriftlig søknad gi den som er gitt tillatelse til å drive fangst av vågehval adgang til å benytte stedfortreder på følgende vilkår:

- a) Stedfortreder må være ført på blad B i fiskermanntallet,
- b) stedfortreder må ha deltatt i fangst av vågehval i minst to av de tre siste årene, og
- c) stedfortreder må ha gjennomgått de kursene som Fiskeridirektoratet bestemmer.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra vilkåret i første ledd bokstav b) dersom det er nødvendig for at fartøyet skal kunne gjennomføre fangsten.

§ 6. Leiefartøy

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller som medfører vesentlig driftsavbrudd, gi midlertidig tillatelse til å delta i vågehvalfangst med annet fartøy.

§ 7. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskrift straffes i henhold til lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst § 31. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 8. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2008.

5. mars Nr. 217 2008**Vedtak om endring i delegering av myndighet fra det sentrale Mattilsynet til det lokale og regionale Mattilsynet**

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 5. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven), lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern, lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell. Kunngjort 7. mars 2008 kl. 14.35.

I

I vedtak 9. februar 2005 nr. 115 om delegering av myndighet fra det sentrale Mattilsynet til det lokale og regionale Mattilsynet gjøres følgende endringer:

I punkt 2.2.3 gjøres følgende tilføyelser:

- Forskrift 2. juni 2005 nr. 505 om velferd for hest § 5 første ledd (krav om utdanning er først fra 1. januar 2009)
- Forskrift 10. januar 1985 nr. 17 om velferd for dyr ved ervervsmessig omsetning § 4 annet ledd (bestemmelsen trer ikke i kraft før 1. januar 2010)
- Forskrift 5. januar 2007 nr. 11 om vern av dyr under transport og tilknyttede aktiviteter (forordning (EF) nr. 1/2005) § 1, jf. art. 6 nr. 5 og art. 17 nr. 1 og vedlegg IV.

I punkt 2.2.4 gjøres følgende tilføyelser:

- Forskrift 30. november 2005 nr. 1347 om gjennomføring av forordning (EF) nr. 136/2004 om fastsettelse av fremgangsmåtene for veterinærkontroller ved EØS grensekontrollstasjoner ved import av produkter fra tredjestater
- Forskrift 30. november 2005 nr. 1348 om gjennomføring av forordning (EF) nr. 282/2004 om innføring av et dokument for deklarerings og veterinær grensekontroll av levende dyr som innføres til EØS-området fra tredjestater.

Punkt 3.1 skal lyde:

3.1 Det regionale Mattilsynet i Oslo, Akershus og Østfold for godkjenninger eller registreringer av produkter i henhold til følgende bestemmelser:

- Forskrift 10. desember 1971 nr. 1 om vegetabiliske konserver § 13–2, § 18–4 andre ledd, § 19–4, § 21–2 andre ledd, § 23A–1, § 27–3 femte ledd, § 31–4 andre ledd, § 32–2 og § 24–2 første ledd.
- Forskrift 26. juli 2004 nr. 1138 om plantevernmidler § 3 første ledd, § 5 tredje ledd, § 7 og § 18, fjerde ledd
- Forskrift 13. september 1999 nr. 1052 om såvarer § 9 andre ledd, § 10, § 12 første ledd, § 13 femte ledd, § 15 og § 36 andre ledd
- Forskrift 2. juli 1996 nr 1447 om settepoteter § 6, § 7, femte ledd, § 11 og § 18
- Forskrift 1. oktober 1999 nr. 1069 om prøving og godkjenning av plantesorter § 6 og § 7
- Forskrift 4. juli 2003 nr. 1063 om handel med gjødsel og kalkningsmidler mv. § 3 tredje ledd, § 5, § 6, § 15 og § 16
- Forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav § 9, § 11, § 12 og § 17
- Forskrift 21. desember 1993 nr. 1382 om næringsmidler til bruk ved spesielle ernæringsmessige behov § 4 annet og tredje ledd, § 9
- Forskrift 11. oktober 2001 nr. 1163 om morsmelkerstatning og tilskuddsblandinger § 6, § 19
- Forskrift 18. oktober 2002 nr. 1185 om bearbeidet kornbasert barnemat og annen barnemat til spedbarn og småbarn § 8, § 15
- Forskrift 8. november 2001 nr. 1279 om næringsmidler til spesielle medisinske formål § 8, § 19
- Forskrift 1. oktober 1998 nr. 949 om næringsmidler beregnet til bruk i energibegrenset kost for vektreduksjon § 4, tredje og fjerde ledd
- Generell forskrift 8. juli 1983 nr. 1252 for produksjon og omsetning mv. av næringsmidler § 16b og § 10 nr. 2 når det gjelder vedtak knyttet til søknad om tillatelse til tilsetning iht. forskrift 21. desember 1993 nr. 1382 om næringsmidler til bruk ved spesielle ernæringsmessige behov.

I punkt 3.2 gjøres følgende tilføyelser:

- Forskrift 30. november 2005 nr. 1356 om merking, registrering og rapportering av småfe § 3 første ledd
- Forskrift 3. september 2002 nr. 970 om merking, registrering og rapportering av dyr § 6 tredje ledd.

Punkt 3.3 overskriften skal lyde:

3.3 Det regionale Mattilsynet for Hordaland, Sogn og Fjordane i henhold til følgende bestemmelser:

Punkt 4 første avsnitt under overskriften oppheves.

Nytt punkt 4.2.1 skal lyde:

4.2.1 Der enkeltvedtak om dispensasjon skal fattes av det regionale Mattilsynet i Oslo, Akershus og Østfold:

- Forskrift 27. juni 2002 nr. 732 om bekjempelse av dyresjukdommer § 29 jf § 13, første ledd når det gjelder forflytning av sirkussmåfe.

Nåværende punkt 4.2.1 blir nytt punkt 4.2.2.

II

Endringene trer i kraft straks.

25. feb. Nr. 218 2008

Forskrift om endring i forskrift om utøvelse av fisket i sjøen

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 25. februar 2008 med hjemmel i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyreværn § 30 og lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen gjøres følgende endringer:

§ 88 første ledd ny bokstav f skal lyde:

- f) fisk kan holdes i mellomlagringsmerd i inntil 12 uker før den må slaktes eller overføres til akvakulturanlegg.

§ 88 nytt annet ledd skal lyde:

Ved oppstart av fôring skal melding sendes Mattilsynet og Fylkesmannen.

II

Endringene trer i kraft straks.

27. feb. Nr. 219 2008

Forskrift om meldeplikt for helsepersonell ved mistanke om bivirkninger av kosmetikk og kroppspleieprodukter

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 27. februar 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppspleieprodukt m.m. (kosmetikklova) § 14 tredje ledd. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å medvirke til at produkter som omfattes av lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppspleieprodukt m.m., er helsemessig sikre.

§ 2. Saklig virkeområde

Forskriften omfatter bivirkninger ved bruk av:

- a) *Kosmetikk og kroppspleieprodukter*, som er alle stoff eller blandinger av stoff som er bestemt til å komme i kontakt med kroppsoverflaten til mennesker, tennene eller slimhinnene i munn- eller nesehulen for bare eller i hovedsak å rense eller parfymere disse delene av kroppen, endre utseendet deres, påvirke kroppslukter, beskytte dem eller holde dem i god stand. Vedlegg 1 inneholder eksempler på produkter som anses som kosmetikk og kroppspleieprodukter i henhold til denne definisjonen.
- b) *Legemiddelnære kroppspleieprodukter*, som er alle stoff eller blandinger av stoff som er bestemt til å komme i kontakt med kroppsoverflaten til mennesker, tennene eller slimhinnene i munn- eller nesehulen for bare eller i hovedsak å forebygge, lindre eller behandle helseplager som ikke skyldes sykdom.
- c) *Tatoveringsprodukter*, som er alle stoff eller blandinger av stoff som er bestemt til å bli ført inn i huden til mennesker for å oppnå permanente eller langvarige mønstre, tegninger, streker, felter eller farger på huden, medregnet tatoveringsveske og permanent sminke.
- d) *Injeksjonsprodukter*, som er alle stoff eller blandinger av stoff som er bestemt til å bli ført inn i huden til mennesker for å endre hudens utseende på andre måter enn de som er beskrevet under litra c).

Mattilsynet avgjør i tvilstilfeller om et produkt omfattes av denne forskrift.

Forskriften omfatter ikke bivirkninger ved bruk av kosmetikk og kroppspleieprodukter til dyr.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften forstås med:

- a) *Produkt*: Kosmetikk- og kroppspeieprodukter, legemiddelnære kroppspeieprodukter, tatoveringsprodukter og injeksjonsprodukter.
- b) *Bivirkning*: Helsemessig uønsket virkning av et produkt. Vedlegg 2 angir eksempler på reaksjoner som regnes som bivirkninger.
- c) *Helsepersonell*: Leger, tannleger, farmasøyter og helsesøstere.
- d) *Ansvarlig myndighet*: Mattilsynet.

§ 4. Helsepersonells plikt til å rapportere om bivirkninger

Helsepersonell som i pasientrettet virksomhet fatter mistanke om at et produkt har ført til bivirkning, skal spørre pasienten om denne samtykker til at helsepersonellet informerer ansvarlig myndighet om mistanken. Dersom pasienten samtykker, skal helsepersonellet gi ansvarlig myndighet melding om mistanken.

§ 5. Prosedyre for rapportering av bivirkninger

Ved melding om mistanke om bivirkning skal helsepersonell fylle ut skjema for informasjon og samtykke og skjema for melding om bivirkninger ved bruk av kosmetiske produkter, se vedlegg 3 og 4. Skjemaene finnes også elektronisk på: <http://www.mattilsynet.no/kosmetikk>.

Skjemaet med pasientens samtykkeerklæring skal følge skjemaet med melding om bivirkning.

Skjemaene skal sendes Nasjonalt folkehelseinstitutt ved adressen som er oppgitt på skjemaene.

§ 6. Ikrafttredelse mv.

Forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 1: Eksempler på produkter som anses som kosmetikk og kroppspeieprodukter i denne forskriften, jf. § 2 a)

- krem, emulsjon, lotion, gel og olje til huden (hender, ansikt, føtter mv.),
- ansiktsmaskeprodukter,
- farget underlag (i flytende og fast form og pudder),
- ansiktspudder, badepudder, talkum mv.,
- toalettsåpe, deodorantsåpe mv.,
- parfyme, «eau de toilette», «eau de cologne»,
- bademidler (salt, skumbad, olje, gel mv.),
- hårfjerningsmidler,
- deodoranter og antitranspirasjonsmidler,
- barbermidler (såpe, krem, skum, lotion mv.),
- ansikts- og øyesminke og deres rensemidler,
- leppestift, leppepomade mv.,
- tann- og munnpieiemidler,
- neglelakk og midler til pleie av negler,
- sololje mv. (solbeskyttelsesmidler o.l.),
- midler til bruning av hud uten sol,
- blekemidler til huden,
- midler mot rynker,
- midler til utvortes intim pleie;
  - preparater til beskyttelse mot skade fra kjemikalier (kjemisk hanske),
  - eteriske oljer som ikke klassifiseres som legemidler,
  - håndrensemidler,
  - lim og herder til montering av kunstige negler samt produkter som brukes ved utstøping av kunstig negl på naturlig negl,
- preparater til stell av håret;
  - hårfargings- og hårvfargingsmidler,
  - permanent- og uttrekningsvæsker samt hårleggmidler,
  - fønmidler,
  - hårvaskemidler (lotion, tørrsjampo og sjampo),
  - diverse hårpleiemidler (lotion, krem, olje),
  - frisermidler (lotion, hårlakk, briljantin).

Vedlegg 2: Eksempler på reaksjoner som regnes som bivirkninger, jf. § 3 b)

- Eksem/utslett (allergisk-, toksisk/irritativ-, fotoallergisk-, fototoksisk-kontaktdermatitt),
- elveblest (urticaria),
- pigmentendringer (hypo-, hyper-pigmentering inkl. leucoderma, ochronosis),
- akne (acne folliculitis),

- knuter av betennelsesvev (granuloma),
- øyebetennelse (conjunktivitis),
- håravfall (alopecia),
- tap av negler, blødning under negl (onychomadesis, onycholysis, subungal hemorage),
- deskvamasjon i munnhulen,
- irritasjon av munnhulens slimhinner,
- sensibilisering av tenner.

Vedlegg 3: Skjema for informasjon og samtykke.

Trykk her for å lese [vedlegg 3](#).

Vedlegg 4: Skjema for melding om bivirkninger ved bruk av kosmetiske produkter

Trykk her for å lese [vedlegg 4](#).

5. mars Nr. 220 2008

Forskrift om endring i forskrift om midlertidige forebyggende tiltak for å hindre smitte av høypatogen aviær influensa fra ville fugler til fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 5. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 19.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I (vedtak 2005/734/EF, vedtak 2005/745/EF, vedtak 2005/855/EF, vedtak 2006/405/EF og vedtak 2006/574/EF). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 5. desember 2005 nr. 1417 om midlertidige forebyggende tiltak for å hindre smitte av høypatogen aviær influensa fra ville fugler til fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap gjøres følgende endring:

Forskriftens vedlegg skal lyde:

Risikoområder:

Alle områder av fastlandet Norge sør for Nordland fylke.

II

Endringen trer i kraft 8. mars 2008.

6. mars Nr. 221 2008

Forskrift om endring i forskrift om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopatier (TSE)

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet 6. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 7, § 12, § 16, § 17 og § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I nr. 12 (forordning (EF) nr. 1923/2006). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 30. mars 2004 nr. 595 om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopatier (TSE) gjøres følgende endringer:

Overskriften romertall I fjernes.

§ 2 første ledd skal lyde:

Forordning (EF) nr. 999/2001 som endret ved forordning (EF) nr. 1248/2001, forordning (EF) nr. 1326/2001, forordning (EF) nr. 270/2002, forordning (EF) nr. 1494/2002, forordning (EF) nr. 260/2003, forordning (EF) nr. 650/2003, forordning (EF) nr. 1053/2003, forordning (EF) nr. 1128/2003, forordning (EF) nr. 1139/2003, forordning (EF) nr. 1809/2003, forordning (EF) nr. 1915/2003, forordning (EF) nr. 2245/2003, forordning (EF) nr. 876/2004, forordning (EF) nr. 1471/2004, forordning (EF) nr. 1492/2004, forordning (EF) nr. 1993/2004, forordning (EF) nr. 36/2005, forordning (EF) nr. 214/2005, forordning (EF) nr. 260/2005, forordning (EF) nr. 932/2005, forordning (EF) nr. 1974/2005, forordning (EF) nr. 253/2006, forordning (EF) nr. 339/2006, forordning (EF) nr. 657/2006, forordning (EF) nr. 1923/2006 og forordning (EF) nr. 727/2007 om forebygging, kontroll og utryddelse av visse overførbare spongiforme encefalopatier, gjelder som forskrift med de tilpasningene som fremgår av vedlegg I,

protokoll 1 til EØS-avtalen og avtalen for øvrig. Fôring med animalsk protein reguleres av forskrift 29. mars 2007 nr. 511 om forbud mot bruk av animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr.

Overskriften II oppheves.

II

Endringene trer i kraft straks.

Forordninger

Forordning (EF) nr. 1923/2006

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 7.1 nr. 12 (forordning (EF) nr. 1923/2006) slik Mattilsynet tolker denne del av EØS-avtalen med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Trykk her for å lese [forordningen](#).

Forskriftens vedheng skal lyde:

Forordning (EF) nr. 999/2001

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 7.1 nr. 12 (forordning (EF) nr. 999/2001 som endret ved forordning (EF) nr. 1248/2001, forordning (EF) nr. 1326/2001, forordning (EF) nr. 270/2002, forordning (EF) nr. 1494/2002, forordning (EF) nr. 260/2003, forordning (EF) nr. 650/2003, forordning (EF) nr. 1053/2003, forordning (EF) nr. 1128/2003, forordning (EF) nr. 1139/2003, forordning (EF) nr. 1234/2003 vedlegg I, forordning (EF) nr. 1809/2003, forordning (EF) nr. 1915/2003, forordning (EF) nr. 2245/2003, forordning (EF) nr. 876/2004, forordning (EF) nr. 1471/2004, forordning (EF) nr. 1492/2004, forordning (EF) nr. 1993/2004, forordning (EF) nr. 36/2005, forordning (EF) nr. 214/2005, forordning (EF) nr. 260/2005, forordning (EF) nr. 932/2005, forordning (EF) nr. 1974/2005, forordning (EF) nr. 253/2006, forordning (EF) nr. 339/2006, forordning (EF) nr. 657/2006 og forordning (EF) nr. 1923/2006) slik Mattilsynet tolker denne del av EØS-avtalen med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Nedenfor gjengis også til informasjon endringer av forordning (EF) nr. 999/2001 som følger av forordning (EF) nr. 727/2007 som er tatt inn på nasjonalt grunnlag. Forordning (EF) nr. 999/2001 er konsolidert til og med endringer gjennomført ved forordning (EF) nr. 727/2007 og sist endret 1. februar 2008.

Konsolidert forordning (EF) nr. 999/2001

Trykk her for å lese [forordningen](#).

Forordning (EF) nr. 546/2006

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 7.2 nr. 27 (forordning (EF) nr. 546/2006) slik Mattilsynet tolker denne del av EØS-avtalen med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Trykk her for å lese [forordningen](#).

7. mars Nr. 222 2008

Forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 7. mars 2008 med hjemmel i lov 9. februar 1973 nr. 6 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. § 13, lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten § 7, lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddelloven) § 27, lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 2–3 og § 8–4, lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 3–3 og § 4–1, lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) § 4 og § 16, lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven) § 6, § 7, § 8, § 9, § 16 og § 17 og lov 21. februar 2003 nr. 12 om biobanker (biobankloven) § 9. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIII nr. 15w (direktiv 2004/23/EF), nr. 15y (direktiv 2006/17/EF) og nr. 15z (direktiv 2006/86/EF). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

0 Helse- og omsorgsdepartementet har ved forskrift 7. mars 2008 nr. 241 vedtatt øvrige deler av forskriften.

I

Kapittel 9. Virksomhetens donasjonsregister og sentralisert meldeordning

§ 45. Etablering av donasjonsregister og formål

Hver enkelt virksomhet skal føre register over donorer, helseopplysninger for disse, donerte celler og vev og mottakere av disse (donasjonsregister).

Formålet med registrene er å samle inn og innenfor forskriftens rammer behandle opplysninger om celler og vev og donorer i Norge for å nå formålene som nevnt i § 1, herunder bidra til å sikre sporbarhet fra donor til mottaker og omvendt.

§ 46. Databehandlingsansvarlig og databehandler

Helseforetaket er databehandlingsansvarlig for de enkelte donasjonsregistre som er tilknyttet et helseforetak. I virksomheter som ikke er tilknyttet et helseforetak, er virksomheten databehandlingsansvarlig. Databehandlingsansvarlig kan inngå skriftlig avtale med en databehandler om behandling av helseopplysninger i registeret.

§ 47. Mottakers registrering av opplysninger i donasjonsregistre

Virksomheter som mottar celler og vev for prosessering, oppbevaring eller bruk skal med donorens samtykke registrere følgende opplysninger i donasjonsregister

- a) hvilken bruk av cellene og vevet som donor har samtykket til, og eventuelle instruksjoner om hva som skal skje med cellene og vevet hvis disse ikke blir brukt (samtykkeerklæring)
- b) donordokumentasjon, jf. § 29
- c) uttaksrapport, jf. § 32
- d) sporbarhetsopplysninger, jf. § 48
- e) dokumentasjon for donors egnethet til å donere materiale til mottakeren dersom hematopoietiske stamceller doneres. Dersom donor ikke er i slekt med mottaker, og virksomheten som er ansvarlig for uttaket kun har begrenset adgang til mottakers data, skal den enhet som foretar transplantasjonen motta de opplysninger om donoren som er påkrevd for å bekrefte dennes egnethet
- f) ved allogen donasjon dokumenteres en vurdering av om den samlede donorevalueringen oppfyller utvelgelseskriteriene. Vurderingen skal gjøres av en person som er utdannet til dette formål
- g) ved cellekulturer beregnet på autolog anvendelse, dokumenteres sannsynligheten for allergi mot medisiner hos mottakeren.

Ved partnerdonasjon av kjønnsceller skal mottaker registrere følgende opplysninger

- a) hva donor har samtykket til, og eventuelle instruksjoner om hva som skal skje med cellene og vevet hvis disse ikke blir brukt
- b) donoridentifikasjon og donorkjennetegn: donorkategori, alder, kjønn og fødselsnummer
- c) risikofaktorer
- d) partneridentifikasjon
- e) uttakssted
- f) uttatt celler og vev samt relevante kjennetegn.

§ 48. Registrering av sporbarhetsopplysninger i donasjonsregistre

Virksomheter som evaluerer donor eller uttar, koder, konserverer, oppbevarer, merker, prosesserer eller distribuerer celler og vev skal med donorens samtykke minst registrere følgende opplysninger om donor, produkt og bruk på mennesker i donasjonsregister for å oppfylle kravet til sporbarhet i § 40

- a) identifikasjon av virksomhet som har valgt donor og virksomhet som har tatt ut materialet
- b) entydig donoridentifikasjon
- c) dato for uttak
- d) sted for uttak
- e) type donasjon
- f) identifikasjon av de(n) virksomheten(e) der materialet er håndtert
- g) type celler og vev
- h) batchnummer dersom dette brukes
- i) undergruppenummer dersom dette brukes
- j) holdbarhetsdato
- k) status for cellene eller vevet
- l) beskrivelse og opprinnelse for produktet, anvendte prosesseringstrinn, materiale og tilsetningsstoffer som har vært i kontakt med produktet og som kan innvirke på deres kvalitet eller sikkerhet
- m) identifikasjon av den enheten som foretar sluttmerking
- n) dato for distribusjon eller kassering
- o) identifikasjon av sluttbruker.

Medisinsk institusjon som kun anvender celler og vev i pasientbehandling skal minst registrere følgende opplysninger for å oppfylle kravet til sporbarhet i § 40:

- a) identifikasjon av den virksomhet som har skaffet materialet til veie
- b) identifikasjon av sluttbruker
- c) type celler og vev
- d) produktidentifikasjon
- e) identifikasjon av mottaker
- f) dato for bruk av materialet i behandling.

§ 49. Behandling av helseopplysninger i donasjonsregistre

Opplysninger i donasjonsregistre kan anvendes til formål som er forenlige med § 1, herunder statistiske eller vitenskapelige formål som har til hensikt å fremme kvalitet og sikkerhet på området. Opplysningene kan også benyttes til formål som donator har gitt særskilt samtykke til.

Alle data som er tilgjengelige for tredjepart skal være anonymisert eller kodet.

Opplysninger om enkeltindivider som er fremkommet ved behandling av helseopplysninger etter forskriften, kan ikke brukes i forsikringsøyemed, i straffesaker eller av arbeidsgivere selv om den registrerte samtykker.

Behandling av opplysninger til andre formål enn beskrevet i første ledd krever tillatelse fra Datatilsynet.

§ 50. Taushetsplikt

Enhver som behandler helseopplysninger etter denne forskriften, har taushetsplikt etter helseregisterloven § 15. Taushetsplikten gjelder også donorens fødselsdato, personnummer, adresse, bostedskommune og sporbarhetskode.

§ 51. Oppbevaring av helseopplysninger

Alle opplysninger, herunder rådata, som er kritiske for cellenes eller vevets kvalitet og sikkerhet, skal være tilgjengelige i minst 10 år etter holdbarhetsdatoen, den kliniske anvendelsen eller disponeringen. Opplysninger som nevnt i § 48 om sporbarhet skal likevel oppbevares minst i 30 år etter klinisk bruk eller utløpsdato.

Kapittel 10. Sentralisert meldeordning**§ 52. Register for meldinger om alvorlig uønskede hendelser og bivirkninger**

Sosial- og helsedirektoratet skal etablere et nasjonalt register (meldingsregister for celler og vev) over alvorlig uønskede hendelser og alvorlig bivirkninger som nevnt i § 53 og § 54.

Registerets formål er å samle inn og behandle data fra virksomheter som håndterer celler og vev som skal anvendes på mennesker for å fremme sporbarhet, kvalitets- og sikkerhetskontroller.

Registeret kan på forskriftens område benyttes til å

- a) understøtte virksomhetenes plikt til å spore og trekke tilbake celler og vev som kan forbindes med alvorlig uønskede hendelser
- b) understøtte virksomhetenes plikt til å undersøke og evaluere alvorlig uønskede hendelser og alvorlige bivirkninger for å identifisere årsaker som kan forhindres
- c) gi grunnlag for overvåking av kvalitet og sikkerhet på nasjonalt nivå
- d) gi grunnlag for nasjonalt arbeid med pasientsikkerhet og kvalitet i helsetjenesten
- e) gi grunnlag for formidling av relevante opplysninger om alvorlig uønskede hendelser og alvorlige bivirkninger til andre myndigheter
- f) Sosial- og helsedirektoratet er databehandlingsansvarlig for registeret og kan inngå skriftlig avtale med en databehandler om behandling av helseopplysninger i registeret.

Registrerte opplysninger skal oppbevares i minst 30 år etter at de inntreffer til helsemyndigheten.

§ 59. Endringer

Departementet kan foreta endringer i denne forskrift, med unntak av § 45, § 46, § 47, § 48, § 49, § 50, § 51 og § 52.

II

Denne forskrift trer i kraft fra det tidspunkt departementet bestemmer. Fra samme dato oppheves forskrift 7. april 2006 nr. 391 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev.

7. mars Nr. 223 2008**Forskrift om endring i forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester)**

Hjemmel: Fastsatt av Fornyings- og administrasjonsdepartementet 7. mars 2008 med hjemmel i forskrift 7. april 2006 nr. 403 om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester) § 2–3 annet ledd, jf. lov 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser § 11.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XVI (forordning (EF) nr. 1422/2007). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 7. april 2006 nr. 403 om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann- og energiforsyning, transport og posttjenester) gjøres følgende endring:

§ 14–3 skal lyde:

- (1) Oppdragsgiver skal oppbevare relevante opplysninger om hver kontrakt slik at det på et senere tidspunkt er mulig å begrunne avgjørelser truffet i forbindelse med tildeling av kontrakter.
- (2) For tildelte kontrakter med en verdi som overstiger 41 millioner kroner ekskl. mva. skal oppdragsgiver innen 48 dager etter dagen for kontraktstildelingen oversende EFTAs overvåkningsorgan følgende opplysninger:

- a. oppdragsgivers navn og adresse,
- b. kontraktstype, for eksempel vare, tjeneste eller bygg- og anlegg. Dersom det er inngått en rammeavtale skal dette opplyses,
- c. tydelig angivelse av arten av produkter, arbeider eller tjenester som tilbys, for eksempel ved henvisning til CPA-nomenklaturet,
- d. angivelse av hvorvidt anskaffelsen ble kunngjort og i så fall i hvilke aviser eller tidsskrifter. I motsatt fall skal den anskaffelsesprosedyre som ble benyttet angis,
- e. antall mottatte tilbud,
- f. dato for tildeling av kontrakten,
- g. navn og adresse til den leverandør som har fått kontrakten,
- h. kontraktens verdi,
- i. forventet varighet av kontrakten,
- j. angivelse av den andel av kontrakten som er blitt eller kan bli overdratt til underleverandører, dersom denne andelen overstiger 10 prosent,
- k. opprinnelsesstat til produktet eller tjenesten,
- l. hovedkriteriene for tildeling som er lagt til grunn ved valg av det økonomisk mest fordelaktige tilbud, og
- m. hvorvidt kontrakten ble tildelt en leverandør som har fremlagt et tilbud som avviker fra oppdragsgiverens opprinnelige spesifikasjoner.

Ovennevnte opplysninger er ikke beregnet på offentliggjøring.

(3) For tildelte kontrakter med en verdi som overstiger 3,3 millioner kroner ekskl. mva., men som ligger under 41 millioner kroner ekskl. mva., skal oppdragsgiver oppbevare opplysninger for hver enkelt kontrakt som nevnt i annet ledd bokstav a til i, i minst fire år fra den dagen da kontrakten ble tildelt. Disse opplysningene skal for hver enkelt kontrakt som er inngått i løpet av et kvartal oversendes til EFTAs overvåkningsorgan enten umiddelbart, på anmodning eller senest 48 dager etter utgangen av hvert kvartal.

II

Endringene trer i kraft umiddelbart.

7. mars Nr. 224 2008

Forskrift om endring i generell forskrift for produksjon, import og frambud mv. av kosmetikk og kroppspfleieprodukt

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 7. mars 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppspfleieprodukt m.m. (kosmetikklova) § 8, jf. delegeringsvedtak 29. desember 2005 nr. 1770.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XVI nr. 1 (direktiv 2007/22/EF). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv. av kosmetikk og kroppspfleieprodukt gjøres følgende endringer:

I hjemmelsgrunnlaget tilføyes følgende:

Direktiv 2007/22/EF

Det er foretatt endringer i vedlegg II, III, IV og V. Endringene gjengis ikke her, men kan fås ved henvendelse til Mattilsynet, Felles postmottak, Postboks 383, 2381 Brumunddal, E-post: postmottak@mattilsynet.no, Kontakttelefon: 06040, eller leses på Mattilsynets hjemmesider: <http://www.mattilsynet.no>.

II

Ikrafttredelsestidspunkter

Endringene trer i kraft fra og med 18. oktober 2008 når det gjelder produkter som produsent eller importør frambyr til neste ledd i omsetningskjeden med unntak for frambud til sluttbruker (forbruker).

Endringene trer i kraft fra og med 18. april 2009 når det gjelder produkter som frambyr til sluttbruker (forbruker) inklusive produkter som anvendes på kunder i virksomheter som frisør, hudpleie, fotpleie, negledesigner og annen virksomhet der kosmetikk og kroppspfleieprodukter brukes i profesjonell sammenheng.

7. mars Nr. 225 2008

Delvis ikraftsetting av lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 7. mars 2008 med hjemmel i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 401 første ledd. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

Lovvedtaket del I kapittel 16 trer i kraft straks.

7. mars Nr. 226 2008**Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter tobis og øyepål i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 7. mars 2008 med hjemmel i forskrift 20. desember 2007 nr. 1696 om regulering av fisket etter tobis og øyepål i 2008 § 5 og § 10 og forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften) § 2–8 og § 2–12. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 20. desember 2007 nr. 1696 om regulering av fisket etter tobis og øyepål i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 5 og nye § 6 og § 7 skal lyde:

§ 5. Forsøksfiske

Uten hinder av § 1 kan norske fartøy med adgang til å delta fiske og lande tobis i perioden fra og med 1. april til og med 6. mai 2008 innenfor en innsats tilsvarende norske fartøys innsats i forsøksfiske etter tobis i 2007. Ved beregning av det enkelte fartøys innsats regnes tiden fra fartøyet melder utseiling til turen er avsluttet. Turen anses avsluttet når fartøyet ligger ved kai.

Fiskeridirektoratet kan stoppe fisket når innsats tildelt norske fartøy er beregnet oppbrukt.

Fiskeridirektoratet kan fastsette nærmere kriterier for deltakelse og gjennomføring av fisket etter tobis i perioden angitt i første ledd.

§ 6. Maksimalkvoter

Maksimalkvoten for fartøy med pelagisk tråltillatelse og nordsjøtråltillatelse fastsettes på grunnlag av basiskvoten (100 % av konsesjonskapasitet). Maksimalkvoten til det enkelte fartøy fremkommer ved å multiplisere basiskvoten med faktoren 1,0.

For fartøy med pelagisk tråltillatelse og nordsjøtråltillatelse nyttes fastsatt konsesjonskapasitet, jf. § 2–8 annet ledd og § 2–12 annet ledd i konsesjonsforskriften.

Fangst tatt under forsøksfiske avregnes det enkelte fartøys tildelte kvote i 2008.

§ 7. Rapportering

Fartøy som får adgang til å delta skal melde utseiling og avslutning per telefaks til Fiskeridirektoratet (telefaksnummer +47 55 23 80 90) og Havforskningsinstituttet (telefaksnummer +47 37 05 90 01).

Meldingen skal inneholde følgende opplysninger:

Forsøksfiske etter tobis 01.04.08–06.05.08

Fartøyets navn:

Registreringsmerke:

Radiokallesignal:

Melding nr.:

Utseiling (dato og klokkeslett):

Havneanløp/avsluttet tur (dato og klokkeslett):

Fartøy som får delta i fisket etter tobis skal føre fangst dagbok i henhold til forskrift 26. juli 1993 nr. 772 om oppgaveplikt for fiske- og fangstfartøy. Kopi av fangst dagbok skal ved endt tur umiddelbart sendes per telefaks til Havforskningsinstituttet (telefaksnummer +47 37 05 90 01).

Nåværende § 6 til § 12 blir nye § 8 til § 14.

II

Endringene trer i kraft straks.

7. mars Nr. 227 2008**Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket med fartøy som fører flagg fra medlemsstater i Det europeiske fellesskap i Norges økonomiske sone og i fiskerisone ved Jan Mayen i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 7. mars 2008 med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone § 4 og § 6, jf. forskrift 13. mai 1977 nr. 2 om utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone og landinger til norsk havn § 13, forskrift 23. mai 1980 nr. 4 om opprettelse av en fiskerisone ved Jan Mayen. Delegering av fullmakt pkt. 4 og delegeringsvedtak 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 2. januar 2008 nr. 4 om regulering av fisket med fartøy som fører flagg fra medlemsstater i Det europeiske fellesskap i Norges økonomiske sone og i fiskerisone ved Jan Mayen i 2008 gjøres følgende endringer:

Ny § 10 skal lyde:

§ 10. Fisket etter tobis

EU-fartøy som skal fiske tobis i norsk sone skal sende særskilt fangstmelding hver tredje dag og ved endt fiske til Fiskeridirektoratet. Tilsvarende gjelder for EU-fartøy som har meldt fiskestart i norsk sone og har trål med maskevidde mindre enn 16 mm om bord.

Nåværende § 10 til § 13 blir nye § 11 til § 14.

II

Endringene trer i kraft straks.

7. mars Nr. 228 2008

Forskrift om sikkerhetsmekanisme ved import av landbruksvarer fra utviklingsland omfattet av ordningen for generelle tollpreferanser (Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries – GSP)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 7. mars 2008 med hjemmel i tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3. Fremmet av Landbruks- og matdepartementet. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å unngå innenlandske markedsforstyrrelser forårsaket av preferansetollbehandling ved import av landbruksvarer fra utviklingsland omfattet av den norske ordningen for generelle tollpreferanser (GSP-ordningen), samtidig som ordningens målsetting om å legge til rette for økt import fra utviklingslandene, ivaretas.

§ 2. Utløsning av sikkerhetsmekanismen

(1) Hvor importen av en landbruksvare som er gitt GSP-preferansetoll, medfører vesentlig markedsforstyrrelse eller fare for vesentlig markedsforstyrrelse, kan Kongen ved forskrift iverksette de tiltak som er nødvendig for å fjerne denne markedsforstyrrelsen, herunder helt eller delvis oppheve preferansetollbehandlingen for den angjeldende varen med umiddelbar virkning.

(2) Denne paragrafen gjelder landbruksvarer angitt i pkt. 1 under vedlegg 1 til landbruksavtalen i WTO.

(3) Tiltakets varighet skal begrenses til det som er nødvendig for å fjerne markedsforstyrrelsen, dog ikke utover en periode på ett år.

(4) Tiltaket skal anvendes likt overfor alle utviklingsland omfattet av GSP-ordningen. Land som er omfattet av nulltollordningen innenfor GSP-ordningen¹ kan unntas fra tiltaket.

(5) En forsendelse, som kan dokumenteres å være underveis i henhold til kontrakt inngått før tiltaket ble kunngjort, skal unntas fra tiltaket.

¹ Jf. landliste fastsatt av Utenriksdepartementet.

§ 3. GSP-innførselstillatelse for korn, mel og kraftfôr fra land omfattet av nulltollordningen

(1) Tollfritak ved innførsel av korn, mel og kraftfôr fra land omfattet av nulltollordningen innenfor GSP-ordningen¹ gis til importør som kan fremlegge gyldig GSP-innførselstillatelse på innførselstidspunktet.

(2) Med korn, mel og kraftfôr forstås de varer som omfattes av vedlegget til denne forskriften. Statens landbruksforvaltning gis fullmakt til å oppdatere vedlegget for å oppnå samsvar med tolltariffen.

(3) Med forbehold for § 2 utsteder Statens landbruksforvaltning GSP-innførselstillatelse til enhver som sannsynliggjør at de har til hensikt å innføre varer omfattet av denne paragraf. Fra det tidspunkt begrunnet forslag om bruk av sikkerhetsmekanismen er sendt fra Statens landbruksforvaltning, kan utstedelsen av GSP-innførselstillatelser likevel utsettes inntil Kongen har tatt stilling til om tiltak for å fjerne markedsforstyrrelsen skal iverksettes.

(4) GSP-innførselstillatelse gis for det kvantum som er angitt i søknaden innenfor følgende gyldighetsperioder:

1. august – 7. november,

8. november – 24. april, eller

25. april – 31. juli.

(5) GSP-innførselstillatelser kan ikke overdras.

(6) Statens landbruksforvaltning kan fastsette krav til søknader om GSP-innførselstillatelser etter denne paragrafen.

¹ Jf. landliste fastsatt av Utenriksdepartementet.

§ 4. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

7. mars Nr. 229 2008**Forskrift om opphevelse av forskrift om sikkerhetsmekanisme og overvåkningssystem for toll- og kvotefri import av korn, mel og kraftfôr fra land omfattet av nulltollordningen og endring i forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 7. mars 2008 med hjemmel i tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3 og § 5. Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

Forskrift 27. juni 2002 nr. 826 om sikkerhetsmekanisme og overvåkningssystem for toll- og kvotefri import av korn, mel og kraftfôr fra land omfattet av nulltollordningen oppheves.

II

I forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer gjøres følgende endring:

§ 22 annet ledd skal lyde:

For import av matkorn, oljefrø og andre råvarer til kraftfôr som nevnt i vedlegg 7 fastsetter Statens landbruksforvaltning importkvoter med nedsatt tollsats. Kvotene gjelder også forbruk av innenlandsk foredlede karbohydratråvarer produsert på basis av tollfritt importerte råvarer. Kvotene fastsettes på grunnlag av prognoser for norsk produksjon og forbruk, samtidig som det tas hensyn til forventet import fra land omfattet av nulltollordningen, jf. gjeldende forskrift om sikkerhetsmekanisme ved import av landbruksvarer fra utviklingsland omfattet av ordningen for generelle tollpreferanser (Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries – GSP). Fordeling av kvotene skjer ved auksjon. De ordinære tildelingstidspunktene er medio august, ultimo november og primo mai. Kvoten for oljefrø tildeles to ganger pr. år, medio august og ultimo november.

III

Endringene trer i kraft straks.

8. mars Nr. 230 2008**Forskrift om endring i forskrift om gjødsel som markedsføres som EF-gjødsel som følge av Bulgarias og Romanias tiltrødelse i EØS**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 8. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 9, § 10, § 11 og § 17, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIV nr. 1 (forordning (EF) nr. 2004/885 og forordning (EF) nr. 1791/2006). Kunngjort 11. mars 2008 kl. 15.35.

I

I forskrift 9. november 2005 nr. 1313 om gjødsel som markedsføres som EF-gjødsel gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

EØS-avtalens vedlegg II kap. XIV nr. 1 (forordning (EF) nr. 2003/2003 som endret ved forordning (EF) nr. 2076/2004, forordning (EF) nr. 2004/885 og forordning (EF) nr. 1791/2006 om gjødsel gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Vedlegg I oppheves.

II

Endringene trer i kraft straks.

Forordning (EF) nr. 2003/2003

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg II kap. XIV nr. 1 (forordning (EF) nr. 2003/2003) slik Mattilsynet tolker denne del av EØS-avtalen med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Forordning (EF) nr. 2003/2003 er konsolidert til og med endringer gjennomført ved forordning (EF) nr. 1791/2006 og sist endret 29. oktober 2007.

Les [forordning \(EF\) nr. 2003/2003](#) her.

27. feb. Nr. 239 2008**Forskrift om endring i forskrift for graden philosophiae doctor (Ph.d) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)**

Hjemmel: Fastsatt av styret ved NTNU 27. februar 2008 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–9 nr. 7. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 7. desember 2005 nr. 1685 for graden philosophiae doctor (Ph.d) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) gjøres følgende endringer:

§ 7.4 fjerde ledd skal lyde:

En avhandling kan ikke innleveres til bedømmelse av flere i fellesskap. I avhandlingen kan det inngå manuskripter til eller allerede publiserte artikler som er skrevet sammen med veileder/–e eller andre forfattere, forutsatt at kandidatens bidrag representerer en selvstendig innsats som kan identifiseres. I slike tilfeller skal det gis en redegjørelse i avhandlingens forord slik at kandidatens bidrag kan identifiseres. Hvis avhandlingen omfatter fellesarbeid, skal kandidaten innhente erklæringer fra medforfatter(e) og herunder eventuelt hans/hennes/deres samtykke i at arbeidet benyttes som del av doktorgradsavhandlingen.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Minst to av komitémedlemmene skal være uten tilknytning til NTNU. Komiteen skal ha minst ett utenlandsk medlem med mindre spesielle faglige hensyn gjør dette umulig. Begge kjønn skal så fremt mulig være representert i komiteen, og det skal begrunnes særskilt fra instituttet dersom dette ikke lar seg gjøre. Komiteens medlem fra det underrepresenterte kjønn skal normalt ikke være administrator for komiteen. Medlemmene skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse.

II

Endringene trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 240 2008**Forskrift om togframføring på det nasjonale jernbanenettet (togframføringsforskriften)**

Hjemmel: Fastsatt av Statens jernbanetilsyn 29. februar 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) § 4 og § 6, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1490 om lisens, sikkerhets sertifikat og om tilgang til å trafikkere det nasjonale jernbanenettet, samt om sikkerhetsgodkjenning for å drive infrastruktur (lisensforskriften) § 1–3. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

*Kapittel 1. Innledende bestemmelser**I. Generelt***§ 1–1. Virkeområde**

1. Forskriften gjelder for jernbanevirksomheter på det nasjonale jernbanenettet og tilknyttede spor.
2. Forskriften stiller direkte krav til fører, togleder, togekspeditør, hovedsikkerhetsvakt, ombordpersonell, signalgiver, personell som deltar i skifting, personell som deltar i arbeid i spor og personell som foretar klargjøring av tog.
3. Forskriften fastsetter bestemmelser om signaler, trafikkstyring, klargjøring av tog, kjøring av tog, skifting og om arbeid i spor.

§ 1–2. Formål

Togframføring, skifting og arbeid i spor skal gjennomføres sikkerhetsmessig forsvarlig slik at jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser unngås så langt det med rimelighet er gjennomførbart.

§ 1–3. Kjøring av tog i forbindelse med drift av infrastruktur

Ved kjøring av tog i forbindelse med drift av infrastruktur, gjelder bestemmelsene for jernbaneforetak i denne forskrift tilsvarende.

*II. Definisjoner***§ 1–4. Generelle definisjoner**

I forskriften her menes med:

- a) *infrastruktur*:
trasé, over- og underbygning, banestrømforsyning, kontaktledningsanlegg, signalanlegg og telekommunikasjonsanlegg,

- b) *infrastrukturforvalter*:
ethvert organ eller foretak som er ansvarlig særlig for å opprette og vedlikeholde jernbaneinfrastrukturen eller deler av denne som angitt i direktiv 91/440/EØF artikkel 3; dette kan også omfatte forvaltning av kontroll- og sikkerhetssystemer for infrastrukturen. Infrastrukturforvalters oppgaver på et nett eller en del av et nett kan tildeles forskjellige organer eller foretak,
- c) *trafikkstyring*:
togledelse og andre funksjoner som koordinerer og bidrar til å ivareta sikkerheten for kjøring av tog og skifting,
- d) *jernbaneforetak*:
ethvert offentlig eller privat foretak hvis hovedvirksomhet er transport av gods og/eller passasjerer med jernbane, der foretaket forplikter seg til å sørge for trekkraften, herunder foretak som bare sørger for trekkraften,
- e) *jernbanevirksomhet*:
virksomhet som driver gods- og persontransport, infrastruktur og/eller trafikkstyring,
- f) *togframføring*:
de aktiviteter og tiltak som i tillegg til eller sammen med kjøringen, bidrar til at toget kommer sikkert fram,
- g) *strekning med fjernstyring*:
den driftsform der trafikkstyring skjer ved at togleder fjernstyrer sikringsanlegget,
- h) *strekning uten fjernstyring*:
den driftsform der trafikkstyring skjer ved at togekspeditørene på to stasjoner utveksler togmeldinger,
- i) *togmelding*:
meldinger som utveksles mellom togekspeditørene på to stasjoner for å sikre at det kun er ett tog på blokkstrekningen om gangen,
- j) *togvei*:
spor som er bestemt for det enkelte togs kjøring på en stasjon og/eller på linjen,
- k) *skiftevei*:
det eller de spor eller den delen av spor som er bestemt for det enkelte skifts kjøring,
- l) *banestrekning*:
stasjoner og linjen,
- m) *togradio*:
et system for radiokommunikasjon med identifikasjon ved tognummer i forbindelse med togframføring,
- n) *signal*:
de fastsatte lyssignal, skilt, stolper, flagg, tegn og lyder som brukes ved togframføring og ved skifting,
- o) *sikthastighet*:
den største hastigheten et tog kan ha for å stoppe på halvparten av den oversiktlige foranliggende strekningen, høyst 40 km/t .

§ 1–5. Definisjoner vedrørende signalanlegg

I forskriften her menes med:

- a) *signalanlegg*:
tekniske anlegg som blant annet kan inkludere sikringsanlegg, linjeblokk, fjernstyringsanlegg og automatisk hastighetsovervåkning,
- b) *sikringsanlegg*:
den delen av signalanlegget som sikrer at det bare kan vises kjørsignal til en togvei for ett tog om gangen. Sikringsanlegget registrerer om det er kontroll på sporvekslene, om det er rullende materiell i sporet og i sikringssonene for tog i motsatt kjøretning m.m. Anlegget registrerer ikke om det er rullende materiell på blokkstrekningen på strekning uten fjernstyring,
- c) *enkelt innkjørsignal*:
forenklet sikringsanlegg som sikrer at det kun stilles innkjørsignal for ett tog om gangen. Anlegget registrerer ikke om det er rullende materiell i sporet,
- d) *linjeblokk*:
den delen av signalanlegget som på strekning med fjernstyring sikrer at det bare kan vises kjørsignal til en blokkstrekning for ett tog om gangen. Linjeblokken kan være integrert i sikringsanlegget,
- e) *automatisk hastighetsovervåkning (ATC)*:
den del av signalanlegget som overvåker togets hastighet og aktiverer togets bremsers dersom hastigheten overstiges. Automatisk hastighetsovervåkning kan være fullstendig (F-ATC) eller delvis (D-ATC). Delvis hastighetsovervåkning har en funksjonalitet begrenset til kjøring mot hovedsignal «Stopp», hastighet over første sporveksel i innkjørtogveien, samt eventuelle midlertidige hastighetsnedsettelse innkodet i baliser utlagt for formålet,
- f) *veisikringsanlegg*:
del av signalanlegget som viser signal «Planovergangen kan passeres» mot tog og skift når planovergangen er sperret for veitrafikk,

- g) *rasvarslingsanlegg*:
del av signalanlegget som registrerer ras og viser signal til tog.

§ 1-6. Definisjoner vedrørende linjen

I forskriften her menes med:

- a) *linjen*:
banestrekningen mellom to stasjoner. På strekning uten fjernstyring er ubetjent stasjon en del av linjen,
- b) *hovedspor*:
spor på linjen som forbinder to stasjoner med hverandre og som er beregnet for kjøring av tog,
- c) *sidespor*:
alle andre spor på linjen enn hovedspor og som er beregnet på skifting,
- d) *holdeplass*:
sted på linjen hvor tog kan stoppe for av- og/eller påstigning av passasjerer,
- e) *blokkstrekning*:
strekning som er avgrenset av to nabostasjoner, to naboblokkposter eller en stasjon og en naboblokkpost på strekning med fjernstyring. På strekning uten fjernstyring er blokkstrekningen avgrenset av de to nærmeste stasjonene som er betjent,
- f) *enkeltsporet strekning*:
banestrekning med ett hovedspor mellom stasjonene,
- g) *dobbeltsporet strekning*:
banestrekning med to hovedspor mellom stasjonene,
- h) *blokkpost*:
sted på linjen som utgjør skillet mellom to blokkstrekninger.

§ 1-7. Definisjoner vedrørende stasjoner

I forskriften her menes med:

- a) *stasjon*:
område på banestrekning avgrenset av en eller flere stasjonsgrenser, der utkjørhovedsignal på strekning med fjernstyring eller der togmelding på strekning uten fjernstyring, viser om neste blokkstrekning er klar for tog. På stasjoner kan det være plattformer for av- og påstigning,
- b) *stasjonsgrense*:
grensen mellom stasjonen og linjen markert ved innkjørhovedsignal eller enkelt innkjørsignal,
- c) *fjernstyrt stasjon*:
stasjon på strekning med fjernstyring som styres av togleder,
- d) *betjent stasjon*:
stasjon på strekning uten fjernstyring eller grensestasjon som styres av togekspeditør,
- e) *ubetjent stasjon*:
stasjon på strekning uten fjernstyring som ikke styres av togekspeditør. Ubetjent stasjon regnes som en del av linjen,
- f) *grensestasjon*:
betjent stasjon som grenser til en eller flere fjernstyrte strekninger,
- g) *togspor*:
spor på en stasjon som er beregnet for inn- og utkjøring av tog,
- h) *hovedtogspor*:
spor på en stasjon som tog kjører på når sporvekslene ligger i normalstilling.

§ 1-8. Definisjoner vedrørende rullende materiell

I forskriften her menes med:

- a) *rullende materiell*:
kjøretøy, med eller uten trekkraft, for bruk på jernbane eller lignende sporsystem,
- b) *trekkraftkjøretøy*:
kjøretøy med trekkraft, herunder lokomotiv, motorvognsett, skinnetraktor og arbeidsmaskiner,
- c) *hjelpelokomotiv*:
trekkraftkjøretøy bakerst i tog som bidrar til togets trekkraft,
- d) *tog*:
trekkraftkjøretøy, med eller uten vogner, som er gitt et tognummer i en rute og som skal kjøres fra et bestemt utgangssted til et bestemt ankomststed,
- e) *godstog*:
tog som kjøres for transport av gods, samt nødvendig personell som har tilsyn med godset,
- f) *persontog*:
tog som kjøres for transport av passasjerer eller for transport av både passasjerer og gods,
- g) *arbeidstog*:
tog som kjøres for å utføre arbeid i spor,

- h) *hjelpetog*:
tog som kjøres for å hente et tog som er blitt stående på linjen,
- i) *skift*:
rullende materiell som flyttes under skifting,
- j) *skifting*:
flytting av rullende materiell på en stasjon eller på et sidespor og eventuelt på deler av et hovedspor som det er nødvendig å benytte for å utføre skifting på et sidespor,
- k) *bremseprosent*:
angivelse av et togs samlede bremsede vekt i prosent av togets bruttovekt,
- l) *bremsetabell*:
tabell som for gitte krav til bremselengde og bremsegruppe, angir sammenhengen mellom linjens bestemmende fall i promille, det rullende materiellets hastighet i km/t og nødvendig bremseprosent.

§ 1–9. *Definisjoner vedrørende sporveksler*

I forskriften her menes med:

- a) *sporveksel*:
innretning som gjør det mulig å kjøre rullende materiell fra et spor til et annet,
- b) *avledende sporveksel*:
sporveksel som hindrer rullende materiell i å komme inn på et bestemt spor,
- c) *sikret sporveksel*:
sporveksel som ikke kan legges om når signal tillater kjøring over sporvekselen, sporvekselen er låst eller sporvekselen er bevoktet,
- d) *sporsperre*:
innretning som hindrer rullende materiell i å komme inn på et bestemt spor,
- e) *middel*:
det punktet rullende materiell må stå innenfor på spor som møter eller krysser et annet spor, slik at rullende materiell kan kjøre på det andre sporet.

§ 1–10. *Definisjoner vedrørende kryssing, forbikjøring og passering*

I forskriften her menes med:

- a) *kryssing*:
at et tog ikke skal kjøre fra en bestemt stasjon, før et annet tog er kommet inn på stasjonen fra den samme blokkstrekningen toget skal kjøre ut på,
- b) *forbikjøring*:
når to tog som bruker samme blokkstrekning på begge sider av en bestemt stasjon (forbikjøringsstasjon), endrer rekkefølgen fra stasjonen,
- c) *passering*:
når et tog som kjører inn på en stasjon, kjører ut på neste blokkstrekning uten å stoppe på stasjonen.

Kapittel 2. Dokumentasjon, ruter og kommunikasjon

I. Beskrivelse av infrastrukturen, utfyllende bestemmelser og dokumentasjon til personell

§ 2–1. *Beskrivelse av infrastrukturen*

1. Infrastrukturforvalter skal utarbeide en beskrivelse av infrastrukturen som skal gis skriftlig eller elektronisk til jernbaneforetakene. Beskrivelsen skal utgis på norsk. Beskrivelsen skal minst omfatte de samme forhold som jernbaneforetakene skal beskrive i strekningsboken.

2. Infrastrukturforvalter skal underrette jernbaneforetakene skriftlig eller elektronisk om enhver permanent eller midlertidig endring av infrastrukturen.

3. Infrastrukturforvalter skal ha et system som sikrer at informasjon om endringer er entydig og oversiktlig.

4. Infrastrukturforvalter skal utarbeide prosedyrer som sikrer at relevant personell hos jernbaneforetakene mottar driftsoperative korttidsendringer som har betydning for kjøringen av toget. Underretning om endring skal være skriftlig eller elektronisk. Underretningen kan gis muntlig over togradio når det oppstår særlige forhold som innebærer at underretningen ikke kan gis skriftlig. Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om rutiner for utsendelse og bekreftelse av slike endringer.

§ 2–2. *Utfyllende bestemmelser om kjøring av tog og skifting på infrastrukturen*

1. Infrastrukturforvalter skal utarbeide nødvendige utfyllende bestemmelser om kjøring av tog og om skifting på infrastrukturen. Bestemmelsene skal utgis på norsk. Bestemmelsene skal gis skriftlig eller elektronisk til jernbaneforetakene. Jernbaneforetakene skal følge de utfyllende bestemmelsene som fremgår av de nødvendige avtaler inngått i henhold til forskrift 5. februar 2003 nr. 135 om fordeling av jernbaneinfrastrukturkapasitet og innkreving av avgifter for bruk av det nasjonale jernbanenettet (fordelingsforskriften) § 8–1.

2. Infrastrukturforvalter skal underrette jernbaneforetakene skriftlig eller elektronisk om enhver permanent eller midlertidig endring i de utfyllende bestemmelsene for kjøring av tog og for skifting på infrastrukturen.

§ 2–3. Dokumentasjon til personell hos jernbaneforetak

1. Jernbaneforetaket skal sørge for at føreren har all den dokumentasjon som kreves for kjøring av tog og for skifting. Dokumentasjonen må omfatte alle bestemmelser og prosedyrer som er nødvendig for drift under normale forhold, ved uregelmessigheter og i nødsituasjoner for de banestrekninger som skal trafikkeres og for det rullende materiellet som skal benyttes.

2. Jernbaneforetaket skal sørge for at annet personell som har tilknytning til togframføringen, har den nødvendige dokumentasjon som kreves for å utføre sine arbeidsoppgaver. Dokumentasjonen må omfatte alle bestemmelser og prosedyrer som er nødvendig for drift under normale forhold, ved uregelmessigheter og i nødsituasjoner.

§ 2–4. Førerens regelbok

Jernbaneforetaket skal sammenstille en regelbok for føreren som minst skal dekke følgende forhold:

- a) personlig sikkerhet,
- b) signalering og trafikkstyring,
- c) togdrift, herunder ved uregelmessigheter,
- d) trekkraftkjøretøy og annet rullende materiell,
- e) beredskap ved jernbaneulykker og jernbanehendelser,
- f) kommunikasjon og
- g) fastsatte blanketter.

§ 2–5. Strekningsbok

Jernbaneforetaket skal på grunnlag av beskrivelsen av infrastrukturen sammenstille en strekningsbok. Jernbaneforetaket skal sørge for at personellet til enhver tid har oppdatert dokumentasjon om strekningen som er relevant for den enkelte. Strekningsboken skal minst omfatte:

- a) generelle forhold, herunder driftsform, signalanlegg, kjøremønster på dobbeltsporet strekning, nummerering av spor, spesielle opplysninger for infrastrukturen, spesielle forhold vedrørende strømtilførsel og hvilket togradsystem som skal benyttes,
- b) angivelse av stigning og fall på strekningen og
- c) detaljert strekningsoversikt, herunder angivelse av stasjoner, blokkposter og holdeplasser, tunneler angitt med kilometer, lengde og beskrivelse av utstyr, nødutganger for evakuering m.m., spesielle hastighetsgrenser, bremsetabeller, toglederområder og beskrivelse av radiosystemer.

II. Ruter for tog**§ 2–6. Ruter for tog**

1. Det skal foreligge en rute for å kjøre et tog. Ruter for tog skal gis skriftlig eller elektronisk til jernbaneforetakene av infrastrukturforvalter. Rutene skal være oversiktlige og entydige. Ruten skal minst omfatte:

- a) togets identifikasjon (type transport, tognummer og jernbaneforetak),
- b) strekningen toget skal kjøre,
- c) hvilke dager eller hvilket tidsrom toget skal kjøre,
- d) hvor toget skal stoppe og hva slags stopp,
- e) tidspunkt for ankomst og/eller avgang der toget har stopp,
- f) tidspunkt for passering av referansepunkter,
- g) på hvilke stasjoner togekspeditør skal gi signal «Kjøretillatelse»,
- h) hvilket spor toget skal kjøre på stasjonene ved behov og
- i) hvilke endringer i ruten for andre tog som en eventuell kjøring av ekstratog medfører.

2. På strekning uten fjernstyring skal ruten i tillegg minst omfatte:

- a) hvilke stasjoner som er ubetjente,
- b) hvilket signalanlegg det er på stasjoner med togekspeditør,
- c) hvor toget skal krysse med ett eller flere tog, dersom togene bruker samme blokkstrekning på begge sider av stasjonen, og det andre togets eller de andre togenes nummer,
- d) hvor toget skal krysse med et annet tog, dersom forskjellen mellom ankomsttid og avgangstid er under 1 time og togene kjører over en felles blokkstrekning, og det andre togets nummer,
- e) hvor det skal foregå forbikjøring og det andre togets eller de andre togenes nummer og
- f) for hjelpetog skal det i tillegg opplyses om fra hvilken stasjon, sidespor eller holdeplass det skal kjøres med sikthastighet.

3. Infrastrukturforvalter skal underrette jernbaneforetakene om enhver endring i rutene.

4. Jernbaneforetaket skal sørge for at relevant personell har ruten for kjøringen av toget.

5. Infrastrukturforvalter skal utarbeide prosedyrer som sikrer at relevant personell hos jernbaneforetakene mottar korttidsendringer i ruten. Underretning om endring skal være skriftlig eller elektronisk. Underretningen kan gis over togradio når det oppstår særlige forhold som innebærer at underretningen ikke kan gis skriftlig. På stasjon med sikringsanlegg kan underretning om sporendring unnlates dersom det ikke har sikkerhetsmessig betydning for kjøringen av toget.

III. Kommunikasjon

§ 2–7. Mottak av ordrer, tillatelser, underretninger og signaler

1. Muntlige ordrer, tillatelser og underretninger i forbindelse med togframføringen samt ved skifting og arbeid i spor anses ikke som mottatt før hele, eller det vesentlige innholdet, er gjentatt av den som skal motta ordren, tillatelsen eller underretningen. Tilsvarende gjelder for signaler som formidles muntlig.

2. Skriftlige eller elektroniske ordrer, tillatelser og underretninger i forbindelse med togframføringen anses ikke som mottatt før de er kvittert for av den som skal motta ordren, tillatelsen eller underretningen.

§ 2–8. Skriftlig eller elektronisk kommunikasjon

Ved all skriftlig eller elektronisk kommunikasjon fra toglederen eller togekspeditøren til føreren eller den ombordansvarlige, skal det brukes faste formularer. Formularene skal fastsettes av infrastrukturforvalter.

§ 2–9. Muntlig kommunikasjon

1. Ved muntlig kommunikasjon mellom føreren og toglederen skal det benyttes togradio. Ved muntlig kommunikasjon mellom føreren og togekspeditøren eller den ombordansvarlige og togekspeditøren, skal det benyttes togradio dersom det ikke kommuniseres direkte.

2. Ved muntlig kommunikasjon gjennom togradio skal føreren og den ombordansvarlige oppgi:

- a) funksjon og
- b) tognummer uttrykt ved ett og ett siffer.

3. Ved muntlig kommunikasjon gjennom togradio skal toglederen og togekspeditøren oppgi:

- a) funksjon og
- b) stasjon eller strekning.

4. Ved muntlig kommunikasjon fra toglederen eller togekspeditøren til føreren gjennom togradio, der tillatelsen eller underretningen skal skrives ned, skal føreren skrive ned tillatelsen eller underretningen på faste formularer. Formularene skal fastsettes av infrastrukturforvalter.

5. Ved kommunikasjon gjennom togradio der signalets bokstav, stedskode og nummer skal oppgis, skal signalets bokstav og stedskode uttales ved bruk av det fonetiske alfabetet. Signalets nummer skal uttrykkes med ett og ett siffer.

Kapittel 3. Skifting

I. Generelt

§ 3–1. Skifting

1. Skifting utføres for å sette sammen rullende materiell, for å flytte materiell inne på et spor, for å flytte materiell fra et spor til et annet spor eller for å sette fra seg materiell.

2. Skifting kan utføres på stasjoner, på sidespor og på deler av hovedsporet som det er nødvendig å benytte for å utføre skifting på sidespor. Dersom det i forbindelse med skifting er nødvendig å kjøre skiftet utenfor stasjonsgrensen, skal dette kjøres som tog i henhold til bestemmelser om kjøring av tog i forskriften her.

3. Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om skifting som beskrevet i kapittel 2, herunder når flere skal skifte på et område samtidig og eventuelle krav til hvem som skal være skifteleder. Infrastrukturforvalter skal utarbeide bruks- og betjeningsbeskrivelser samt beskrivelser av tekniske barrierer mellom tog og skift m.m.

4. Jernbaneforetaket skal fastsette nærmere bestemmelser om skifting av det rullende materiellet som benyttes, herunder bruk av skiftebevegelser, ansvar og oppgaver for personell som deltar i skiftingen, kontroll av det rullende materiellet og bruk av bremseser.

§ 3–2. Skifting med radiostyrt skiftelokomotiv

Når det skiftes med radiostyrt skiftelokomotiv, gjelder bestemmelsene for signalgiver tilsvarende for føreren så langt de passer.

§ 3–3. Tillatelse til skifting

1. Det skal innhentes tillatelse fra infrastrukturforvalter før skifting kan starte.

2. På strekning med fjernstyring gis tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra sidespor og i togspor av toglederen. På strekning uten fjernstyring og på grensestasjon gis tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra sidespor og i togspor av togekspeditøren. På spor som ikke er en del av det nasjonale jernbanenettet, gis tillatelsen av den som driver trafikkstyring på vedkommende spor.

3. Infrastrukturforvalter kan bestemme at det på enkelte stasjoner ikke må innhentes muntlig tillatelse før skifting kan starte, men at fører kan flytte skiftet når dvergsignal viser signal 45 «Kjøring tillatt» eller signal 44 «Varsom kjøring tillatt».

§ 3–4. Ledelse av skifting

1. Skifting skal ledes av en skifteleder. Skiftelederen skal påse at sikkerheten ivaretas under skiftingen.

2. Føreren er skifteleder med mindre annet er bestemt av jernbaneforetaket. Infrastrukturforvalter kan bestemme at skiftelederen skal være personell hos infrastrukturforvalteren.

§ 3-5. Kommunikasjonssystem

1. Ved kommunikasjon mellom togleder og skifteleder skal det brukes togradio. Ved kommunikasjon mellom togekspeditør og skifteleder skal det brukes togradio dersom det ikke kommuniseres direkte.
2. Dersom det brukes et eget kommunikasjonssystem (skifteradio) mellom de som deltar i skiftingen, skal dette ha funksjoner som gjør at kommunikasjonen kun kan foregå mellom de som deltar i skiftingen.

§ 3-6. Skiftebevegelser

1. Skifting kan utføres på følgende måter:
  - a) vogner som er tilkoblet trekraftkjøretøy skyves eller trekkes
  - b) vogner som ikke er tilkoblet trekraftkjøretøy ruller ved hjelp av egen tyngde ved at de slippes (slipping), skyves i gang av trekraftkjøretøy (renn) eller fires ved at håndbremsen betjenes (firing).
2. Slipping og renn skal ikke foretas på spor som ligger i fall over 10 ‰, eller der vognen kan komme ut i slikt fall. Firing skal ikke foretas på spor som ligger i fall over 18 ‰. Ved firing må vognene være sammenkoblet og ikke ha mer enn totalt 10 aksler.

§ 3-7. Skifting på stasjon

Ved skifting på stasjon skal det sikres at skiftet ikke kan komme inn i togveien for et tog.

§ 3-8. Skifting inne på sidespor

Ved skifting inne på et sidespor skal det sikres at skiftet ikke kan komme inn på den blokkstrekningen sidesporet grener ut fra.

II. Tillatelse til skifting**§ 3-9. Tillatelse til skifting i togspor på stasjon på strekning med fjernstyring**

1. Skiftelederen skal innhente tillatelse til skifting i togspor på stasjon på strekning med fjernstyring ved å ringe toglederen fra stasjonen.
2. Skiftelederen skal oppgi:
  - a) funksjon,
  - b) togets nummer eller eget telefonnummer og
  - c) hvilken stasjon eller hvilken del av en stasjon det bes om tillatelse til skifting på.
3. Toglederen skal bekrefte hvilken stasjon eller hvilken del av en stasjon tillatelse er gitt for. Toglederen skal enten stille skifteveier eller frigi stasjonen for lokal skifting slik at sporveksler og sporsperrer betjenes ved sporvekselen eller sporsperren.

§ 3-10. Tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra sidespor på strekning med fjernstyring

1. Skiftelederen skal innhente tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra sidespor på strekning med fjernstyring ved å ringe toglederen fra sidesporet.
2. Skiftelederen skal oppgi:
  - a) funksjon,
  - b) togets nummer og
  - c) hvilket sidespor det bes om tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra.
3. Toglederen skal bekrefte hvilket sidespor tillatelse er gitt for og samtidig frigi sidesporet.

§ 3-11. Tillatelse til skifting i togspor på stasjon på strekning uten fjernstyring og på grensestasjon

1. Skiftelederen skal innhente tillatelse til skifting i togspor på stasjon på strekning uten fjernstyring og på grensestasjon ved å henvende seg til togekspeditøren på stasjonen.
2. Skiftelederen skal oppgi:
  - a) funksjon og
  - b) togets nummer eller eget telefonnummer.
3. Togekepeditøren skal bekrefte om tillatelse er gitt for hele eller deler av stasjonen. På stasjon med sikringsanlegg skal togekspeditøren enten stille skifteveier eller frigi stasjonen eller deler av stasjonen for lokal skifting slik at sporveksler og sporsperrer betjenes ved sporvekselen eller sporsperren.

§ 3-12. Tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra sidespor på strekning uten fjernstyring

1. Dersom nøkkelen for sporsperren eller sporvekselen oppbevares ved sidesporet på strekning uten fjernstyring, skal skiftelederen innhente tillatelse til skifting ved å ringe togekspeditøren fra sidesporet. Dersom nøkkelen for sporsperren eller sporvekselen for sidesporet oppbevares på stasjonen, skal skiftelederen henvende seg til togekspeditøren på stasjonen.
2. Skiftelederen skal oppgi:
  - a) funksjon,
  - b) togets nummer og
  - c) hvilket sidespor det bes om tillatelse til skifting inn på og/eller ut fra.
3. Togekepeditøren skal bekrefte hvilket sidespor tillatelse er gitt for og frigi sidesporet eller utlevere nøkkelen til skiftelederen før toget kjører fra stasjonen.

III. Utførelse av skifting

§ 3–13. Signalgiving og kontroll av skifteveien

1. Skift skal ikke settes i bevegelse før signalgiveren har gitt signal 10A eller 10B «Kjør fram» eller signal 11A eller 11B «Bakk». Signalgiveren eller føreren skal ha skifteveien under oppsikt. Dersom det ikke brukes skifteradio, skal signalgiveren være synlig for føreren. Brukes det skifteradio skal det tydelig fremgå hvem signalene gis til.

2. Signalgiveren skal kontrollere at sporvekslene ligger riktig før skiftet kjører over disse. Dersom føreren er foran i skiftet skal føreren kontrollere dette.

3. Dersom det ikke er signalgiver til å gi signal som nevnt i første ledd, kan den som betjener sikringsanlegget og føreren på forhånd avtale at føreren kan flytte skiftet når høyt skiftesignal viser signal 42 «Skifting tillatt» eller når dvergsignal viser signal 45 «Kjøring tillatt» eller signal 44 «Varsom kjøring tillatt». Føreren skal i slike tilfeller ha skifteveien under oppsikt.

4. Skift som får signal 43 «Kjøring forbudt» eller intet signal i dvergsignal eller signal 41 «Skifting forbudt» eller intet signal i høyt skiftesignal kan fortsette etter å ha innhentet tillatelse.

§ 3–14. Hastighet

1. Hastigheten under skifting skal tilpasses signalgivingen og forholdene forøvrig, og skal ikke overskride 40 km/t.

2. Hastigheten under skifting skal ikke overskride 5 km/t når rullende materiell går i butt.

3. Hastigheten under skifting skal ikke overskride 30 km/t når skiftelokomotivet radiostyres.

§ 3–15. Bruk av bremseser

1. Et skift skal til enhver tid ha tilstrekkelig bremskraft til å kunne stoppes i største fall på skifteområdet.

2. For å bremse et skift skal trekraftkjøretøyets brems, vognenes trykkluftbrems eller betjent(e) håndbrems(er) brukes. For å bremse vogner som rennes eller slippes, kan bremsesko eller bremsanordning i sporet brukes.

3. Innkoblet trykkluftbrems eller betjente håndbremseser på vogner skal kontrolleres før skiftet flyttes.

4. Skift som kan komme i bevegelse i fall ut på linjen, skal ha betjent håndbrems eller virksom trykkluftbrems på ytterste vogn eller betjent trekraftkjøretøy mot fallet.

§ 3–16. Igjensetting av skift

1. Skift kan settes igjen i et togspor eller et hovedspor (igjensetting). Skiftebetjening skal bevokte bremsingen ved ytterste ende i fallretningen.

2. Skiftet skal sikres med håndbremseser, parkeringsbremseser og/eller bremsesko før trekraftkjøretøyet kobles fra slik at skiftet ikke kan komme i bevegelse. Skift uten trekraftkjøretøy skal ikke igjensettes i fall over 18 ‰.

3. Skiftet kan likevel stå i inntil 40 minutter uten bevoktning hvis skiftet er en trykkluftbremset togstamme eller del av togstamme og denne har en bremsesko for trykkluftbremsen på minst 40. I slike tilfeller skal trykkluftbremsen tilsettes ved at en koblingskran åpnes og beholdes i åpen stilling.

§ 3–17. Hensetting av skift

1. Skift som skal settes bort for ubestemt tid (hensetting), skal settes innenfor sporsperre, avledende sporveksel eller på skifteområde innenfor middel for nabospor.

2. Skift som hensettes skal sikres med håndbremseser, parkeringsbremseser og/eller bremsesko slik at skiftet ikke kan komme i bevegelse.

§ 3–18. Skifting over planoverganger

Ved skifting over planoverganger med veisikringsanlegg skal anlegget brukes. Ved feil på veisikringsanlegget skal planovergangen sikres på annen måte. På øvrige planoverganger skal planovergangen sikres i den grad det er nødvendig for å ivareta sikkerheten for de veifarende.

§ 3–19. Skift som skal til sted mellom innkoblingsfelt og planovergang

Skift som skal til sted mellom innkoblingsfelt og planovergang, må kjøre fram til planovergangen for å oppheve sperringen mot veien.

§ 3–20. Feil på infrastruktur eller materiell

Personell som deltar i skiftingen, skal straks varsle toglederen eller togekspeditøren dersom det oppdages feil på infrastruktur, tog eller skift som kan ha betydning for sikkerheten.

IV. Avslutning av skifting

§ 3–21. Avslutning av skifting i togspor på stasjon på strekning med fjernstyring

1. Etter at skiftingen er avsluttet i togspor på stasjon på strekning med fjernstyring, skal skiftelederen underrette toglederen om at skiftingen er avsluttet. Dette gjelder likevel ikke der infrastrukturforvalter har bestemt at muntlig tillatelse ikke skal innhentes.

2. Skiftelederen skal oppgi:

- a) funksjon,
  - b) togets nummer eller eget telefonnummer og
  - c) hvilken stasjon det er skiftet på.
3. Toglederen skal informere skiftelederen når det er kontroll på stasjonen.

§ 3–22. Avslutning av skifting inn på og/eller ut fra sidespor på strekning med fjernstyring

1. Etter at skiftingen er avsluttet inn på og/eller ut fra sidespor på strekning med fjernstyring, skal skiftelederen underrette toglederen om at skiftingen er avsluttet.

2. Skiftelederen skal oppgi:

- a) funksjon,
- b) togets nummer og
- c) hvilket sidespor det er skiftet inn på og/eller ut fra.

3. Toglederen skal informere skiftelederen når det er kontroll på sidesporet.

§ 3–23. Avslutning av skifting i togspor på stasjon på strekning uten fjernstyring og på grensestasjon

1. Etter at skiftingen er avsluttet i togspor på stasjon på strekning uten fjernstyring eller på grensestasjon, skal skiftelederen underrette togekspeditøren om at skiftingen er avsluttet. Dette gjelder likevel ikke der infrastrukturforvalter har bestemt at muntlig tillatelse ikke skal innhentes.

2. Skiftelederen skal oppgi:

- a) funksjon og
- b) togets nummer eller eget telefonnummer.

3. Togeekspeditøren skal informere skiftelederen når det er kontroll på stasjonen.

§ 3–24. Avslutning av skifting inn på og/eller ut fra sidespor på strekning uten fjernstyring

1. Etter at skiftingen er avsluttet inn på og/eller ut fra sidespor på strekning uten fjernstyring og nøkkelen for sporsperren eller sporvekselen oppbevares ved sidesporet, skal skiftelederen underrette togekspeditøren om at skiftingen er avsluttet.

2. Skiftelederen skal oppgi:

- a) funksjon,
- b) togets nummer og
- c) hvilket sidespor det er skiftet inn på og/eller ut fra.

3. Togeekspeditøren skal informere skiftelederen når det er kontroll på sidesporet.

4. Dersom nøkkelen for sporsperren eller sporvekselen for sidespor på strekning uten fjernstyring oppbevares på stasjonen, skal skiftelederen underrette togekspeditøren om at skiftingen er avsluttet og levere nøkkelen til togekspeditøren når toget er kommet tilbake til stasjonen eller er kommet fram til nabostasjonen.

Kapittel 4. Klargjøring av tog

I. Krav til jernbaneforetak

§ 4–1. Lasting av vogner

Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser om lasting av vogner som ivaretar krav til:

- a) avsporingssikkerhet,
- b) profilbegrensninger,
- c) aksellast og
- d) lastsikring.

§ 4–2. Sammenkobling av rullende materiell

Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser om sammenkobling av rullende materiell som ivaretar krav til funksjonsdyktige grensesnitt mellom rullende materiell som skal kobles sammen. Funksjonsdyktige grensesnitt skal kunne overføre:

- a) trekk- og trykkrefter i togets lengderetning,
- b) signaler for automatisk virkende bremsesystemer,
- c) signaler for funksjonsprøving av bremsesystemer og andre sentralt styrte systemer,
- d) informasjon om tilstand til sentralt styrte tekniske systemer og
- e) elektrisk energi mellom enheter ved krav om dette.

§ 4–3. Beskrivelse av teknisk funksjonsdyktighet

Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser om teknisk funksjonsdyktighet for det rullende materiellet. Bestemmelsene skal minst omfatte:

- a) aksellast,
- b) tomvekt,
- c) lengde over buffere,
- d) profil,
- e) bremsesystemer med inndeling,
- f) hastighet,

- g) begrensninger for hvor i toget det rullende materiellet kan plasseres og
- h) begrensninger for hvilke strekninger det rullende materiellet kan brukes på.

§ 4-4. *Opplysninger om tog*

Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser som ivaretar krav til opplysninger om tog som infrastrukturforvalter krever for å kunne kjøre toget.

§ 4-5. *Funksjonstesting og kontroll*

Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser om funksjonstesting og kontroll av rullende materiell og togs funksjoner som angår kjøring og stansing av tog, og av øvrige tekniske systemer på det rullende materiellet som kreves utført for å sikre at de fungerer i overensstemmelse med de krav som stilles.

II. *Spesielle bestemmelser om brems*

§ 4-6. *Gjennomgående automatisk bremsesystem*

1. Det rullende materiellet i toget skal være koblet til det gjennomgående automatiske bremsesystemet. Dette gjelder likevel ikke ved kjøring av tog med hjelpelokomotiv som ikke er tilkoblet toget.
2. Den automatiske bremsen skal være virksom på siste vogn i toget, på trekkraftkjøretøyet først i toget og på eventuelle andre trekkraftkjøretøy som bidrar til trekraften i toget.
3. Hvis toget utilsiktet deles, skal de atskilte delene automatisk bringes til stopp ved maksimal aktivering av bremsene.

§ 4-7. *Vogner med håndbrems eller parkeringsbrems*

Det skal være tilstrekkelig antall vogner med håndbrems eller parkeringsbrems til at toget kan fastholdes i største stigning eller fall på den banestrekningen toget skal kjøre. Bremsesko eller lignende kan nyttes i stedet for håndbrems eller parkeringsbrems.

§ 4-8. *Når funksjonstesting av brems (bremseprøving) skal foretas*

1. Fullstendig bremseprøve skal foretas:
  - a) når vogner er skiftet sammen og trekkraftkjøretøyet er koblet til,
  - b) minst en gang i døgnet eller etter et opphold på 2 timer, eventuelt etter opphold på mer enn 1 time ved temperatur lavere enn -15°C eller
  - c) på vogner som settes inn i toget underveis.
2. Gjennomslagsprøve skal foretas når:
  - a) annen førerbremseventil eller førerbremseanlegg skal brukes,
  - b) hovedledningen har vært stengt og åpnet foran siste vogn,
  - c) materiell er koblet fra eller til,
  - d) førerbremseanlegg legges i nøddrift eller
  - e) bremseprøve er foretatt med stasjonært bremseprøveanlegg.
3. Forenklet prosedyre kan erstatte bremseprøve etter:
  - a) til- eller frakopling av ekstra trekkraftkjøretøy,
  - b) frakopling av vogner eller trekkraftkjøretøy i slutten av toget eller
  - c) bytte av førerrom på motorvognsett uten togdiagnosesystem.

§ 4-9. *Bremseprøving*

1. Bremseprøvene skal omfatte alle bremsesystemer som brukes til driftsbreming og nødbreming av toget.
2. Ved bremseprøving skal trykkluftbremsen prøves med en trykksenkning i hovedledningen på maksimalt 0,5 bar.
3. Ved fullstendig bremseprøve i tog med trykkluftbrems skal tettheten i bremsesystemet kontrolleres ved at ettermatingen til togets hovedledning stenges. Det skal kontrolleres at trykket i hovedledningen ikke reduseres med mer enn 0,5 bar i løpet av ett minutt, eventuelt 0,7 bar i løpet av ett minutt ved temperaturer lavere enn -15°C . Etter at trykket igjen er stabilisert på 5 bar, skal det kontrolleres at bremsene tilsetter og løser på samtlige vogner med innkoblet brems.
4. Ved gjennomslagsprøve i tog med trykkluftbrems skal det kontrolleres at bremsene tilsetter og løser på siste vogn i toget. Ved temperaturer lavere enn -15°C skal det også kontrolleres at alle bremsene i toget er løse etter prøven. Jernbaneforetaket kan fastsette bestemmelser om at gjennomslagsprøve kan foretas på første vogn bak bruddstedet når dette er tilstrekkelig for å fastslå trykkluftbremsenes funksjonsdyktighet.
5. Ved forenklet prosedyre i tog med trykkluftbrems skal førerbremseventilen/-anlegget settes i kjørestilling i 2 minutter, deretter foretas en trykksenkning på 0,6 bar i hovedledningen. Etter at bremsene er tilsatt, skal trykket heves til 5,3 bar ved bruk av anordning for utjevning av overlading. Ved tilkobling av ekstra trekkraftkjøretøy skal den som betjener bakerste trekkraftkjøretøy, kontrollere at hovedledningen er åpen.
6. Jernbaneforetaket skal ha bestemmelser om i hvilke tilfeller brems skal avstenges.

Kapittel 5. Trafikkstyring – togledelse og togekspedisjon

I. Generelt

§ 5–1. Trafikkstyring

1. Det skal være en togleder som har det øverste operative ansvaret for å overvåke og lede togframføringen.
2. På strekning med fjernstyring utføres trafikkstyringen av toglederen. På strekning uten fjernstyring utføres trafikkstyringen av toglederen og togekspeditørene. På grensestasjon utføres trafikkstyringen av toglederen og togekspeditøren.
3. Infrastrukturforvalter kan bestemme at en annen enn togleder eller togekspeditør kan utføre oppgaver som er tillagt togleder eller togekspeditør. Toglederens eller togekspeditørens ansvar kan ikke overføres til en annen.

§ 5–2. Rekvirering av rullende materiell i en nødsituasjon eller ved driftsstans

I tilfeller der infrastrukturforvalter rekvirerer rullende materiell i henhold til fordelingsforskriften § 9–2 annet ledd, skal det jernbaneforetaket som er i en nødsituasjon eller har driftsstans, være ansvarlig for kjøringen av toget i henhold til jernbanelovgivningen, med mindre det er avtalt mellom de berørte jernbaneforetakene at det rekvirerte jernbaneforetaket skal være ansvarlig. Det jernbaneforetaket som har ansvaret for kjøringen av toget, skal ha lisens og sikkerhetsattest for vedkommende strekning og type transport. Rullende materiell som rekvireres, skal ha tillatelse til å tas i bruk på vedkommende strekning.

§ 5–3. Toglederens adgang til å fravike bestemmelser i forskriften

1. Toglederen kan i enkeltsituasjoner fravike bestemmelser i denne forskriften i den grad det er absolutt nødvendig og det ikke innebærer en økt risiko.
2. Infrastrukturforvalter skal registrere alle tilfeller der slik fravikelse skjer og rapportere disse månedlig til Statens jernbanetilsyn.

§ 5–4. Krav til bestemmelser om trafikkstyring

Infrastrukturforvalter skal fastsette bestemmelser om trafikkstyring, herunder kommunikasjon mellom togleder og togekspeditør, sending og mottak av togmeldinger, sikring av togvei og hvordan sikre at det ikke kan vises kjørsignal til togspor/blokkstrekning.

II. Generelle bestemmelser om trafikkstyring

§ 5–5. Togveiens lengde

1. Togveien for et tog er fra et hovedsignal til neste hovedsignal dersom ikke annet signal forkorter togveien.
2. På strekning uten fjernstyring gjelder i tillegg følgende:
  - a) ved kjøring inn på en betjent stasjon slutter togveien senest ved middel mot nærmeste togspor i stasjonens andre ende og
  - b) ved kjøring ut fra en betjent stasjon gjelder togveien til innkjørsignal/innkjørhovedsignal på neste betjente stasjon.
3. Toglederen eller togekspeditøren kan forlenge en forkortet togvei slik at toget kan kjøre videre i togveien ved at:
  - a) dvergsignalet som begrenser togveien stilles slik at det viser signal 44 «Varsom Kjøring tillatt» eller signal 45 «Kjøring tillatt» eller
  - b) togekspeditøren gir signal 8A eller 8B «Fortsett innkjøring» på stasjoner uten dvergsignaler.
4. Togveien skal ikke forlenges forbi et hovedsignal.
5. Togveien skal ikke forlenges forbi middel mot nærmeste togspor i stasjonens andre ende på en stasjon med enkelt innkjørsignal.
6. På stasjoner der indre hovedsignal ikke kan stilles uavhengig av utkjørhovedsignal, kan infrastrukturforvalter likevel bestemme at togveien kan forlenges forbi det indre hovedsignalet til utkjørhovedsignalet. Indre hovedsignal der togveien kan forlenges, skal ha identifikasjonsskilt med gul bunnfarge. Dette tillates ikke benyttet på nye stasjoner eller ved vesentlig endringer av stasjoner.

§ 5–6. Klar togvei

Med klar togvei menes at:

- a) togveien er fri for rullende materiell eller annen hindring i og ved sporet og at sporveksler i togveien ligger i riktig stilling for toget,
- b) sporveksler er sikret på stasjon. Dette kan unnlates i utkjørtogveien for tog som har stoppet på betjent stasjon med enkelt innkjørsignal,
- c) rullende materiell på nabospør på en stasjon er satt innenfor middel og er sikret mot å komme i bevegelse og
- d) sporveksler ved sidespor og på ubetjente stasjoner er sikret.

§ 5–7. Signal for kjøring av tog inn på en stasjon

1. Det skal vises signal for kjøring av tog inn på en stasjon. Før signal vises skal togveien for toget være klar. Signal for kjøring inn på en stasjon vises ved kjørsignal i innkjørhovedsignal, enkelt innkjørsignal eller indre hovedsignal i innkjørtogvei.

2. På stasjoner uten automatisk hastighetsovervåkning skal sporveksler i togveien for tog i motsatt kjøreretning være lagt i stilling til et annet spor enn det som det skal vises innkjørsignal til. Der det er mulig, skal sporvekselen legges i stilling til et spor som er fritt for rullende materiell.

3. Det skal vises signal 20A eller 20B «Stopp» fra innkjørsignalstedet til andre tog enn det som skal kjøre inn på stasjonen.

4. Det kan likevel vises signal for kjøring inn på en stasjon for mer enn ett tog hvis sporanlegget eller et teknisk system sikrer at det ikke kan kjøres fra den ene togveien inn i den andre togveien.

§ 5–8. Signal for kjøring av tog videre på en stasjon eller ut fra en stasjon

1. Det skal vises signal for kjøring av tog videre på en stasjon eller ut fra en stasjon. Før signal vises skal togveien være klar og togrekkefølgen skal være overholdt. Signalet gjelder for togveien.

2. På en fjernstyrt stasjon skal signal for kjøring videre på en stasjon vises ved kjørsignal i indre hovedsignal i utkjørtogvei. Signal for kjøring ut fra en stasjon skal vises ved kjørsignal i utkjørhovedsignal. Disse signalene kan i tillegg repeteres ved togsposignal og/eller repetersignal.

3. På en betjent stasjon skal togekspeditøren vise signal «Kjøretillatelse» til føreren i tog som har stoppet på stasjonen før kjøring ut fra stasjonen. Før togekspeditøren viser signal «Kjøretillatelse» skal hovedsignal vise kjørsignal. På stasjoner med indre hovedsignal skal togekspeditøren vise signal «Kjøretillatelse» ved indre hovedsignal i utkjørtogvei dersom toget stopper ved dette signalet. Dersom togekspeditør har gitt signal «Kjøretillatelse» ved indre hovedsignal, skal det ikke gis nytt signal «Kjøretillatelse» ved utkjørhovedsignal dersom toget har stoppet foran dette. Har persontog stoppet for av- eller påstigning eller har persontog stoppet ved plattform og dørene har vært frigitt, skal togekspeditøren i tillegg vise signal «Kjøretillatelse» til ombordansvarlig.

4. På en betjent stasjon skal det vises kjørsignal i utkjørhovedsignal og eventuelt i indre hovedsignal for tog som skal passere. På en betjent stasjon med enkelt innkjørsignal skal det vises signal 3A eller 3B «Passér».

§ 5–9. Tillatelse til å kjøre inn på spor der det står rullende materiell

Toglederen eller togekspeditøren kan gi tillatelse til at et tog kan kjøre inn på et spor der det står rullende materiell og ut på en blokkstrekning der det står et tog som skal hentes.

§ 5–10. Nødsituasjon

Hvis togleder eller togekspeditør mottar varsel om nødsituasjon, skal det sendes ut nødalarm i togradioen for den aktuelle strekningen. I tillegg skal det vurderes om det er nødvendig å koble ut kontaktledningsanlegget.

III. Tilleggsbestemmelser om trafikkstyring på strekning uten fjernstyring og på grensestasjon

§ 5–11. Sending og mottak av togmeldinger

1. Togekspeditøren skal sende og motta togmeldinger.

2. Det skal fremgå av en togmeldingsbok om en blokkstrekning er frigitt for et tog og i tilfelle hvilket, eller om blokkstrekningen er sperret. Endringer i togmeldingsboken skal være sporbare.

§ 5–12. Utveksling av avgangsmelding og ankomstmelding

1. På betjente stasjoner skal det utveksles togmelding før det enkelte togs avgang (avgangsmelding) og etter det enkelte togs ankomst (ankomstmelding). Togmeldinger skal utveksles mellom de nærmeste betjente stasjonene.

2. Infrastrukturforvalter kan bestemme at en stasjon skal være betjent bare for utveksling av ankomstmelding når:

- a) tog har rute umiddelbart foran et annet tog i samme kjøreretning eller
- b) ankomstmelding utveksles med en annen stasjon enn det er mottatt avgangsmelding fra.

§ 5–13. Avgangsmelding

1. Togekspeditøren skal sende avgangsmelding til togekspeditøren på neste stasjon som skal besvare avgangsmeldingen.

2. Er det ikke kontroll på at sporveksler ved sidespor eller ubetjente stasjoner er sikret, skal svaret på avgangsmeldingen lyde: «Kontrollen av sporveksler ikke i orden. For øvrig klart for tog ... (nr.) til ... (egen stasjons navn).» Føreren skal gis skriftlig underretning om at det ikke er kontroll på sporveksler (betinget kjøretillatelse).

3. Infrastrukturforvalter skal ha et system som sikrer at togekspeditørene ikke kan sende togmelding eller kan vise kjørsignal for andre tog på strekningen når det er sendt avgangsmelding for et tog som skal kjøre tilbake fra et sted på linjen. Det samme gjelder når et tog har hjelpelokomotiv og hjelpelokomotivet skal kjøre tilbake fra et sted på linjen.

§ 5–14. Ankomstmelding

1. Togekspeditøren skal sende ankomstmelding til togekspeditøren på forrige stasjon når hele toget er kommet inn på stasjonen. Togekspeditøren som mottar ankomstmeldingen, skal bekrefte at meldingen er mottatt.

2. Togekspeditøren skal underrette togekspeditøren på neste stasjon når et tog har kjørt tilbake fra et sted på linjen. Togekspeditøren skal i tillegg sende ankomstmelding til den stasjonen det er sendt avgangsmelding til.

3. Togekspeditøren skal underrette togekspeditøren på neste stasjon når et hjelpelokomotiv er kommet tilbake fra et sted på linjen. Når togekspeditøren på neste stasjon har mottatt underretning om at et hjelpelokomotiv er

kommet tilbake fra et sted på linjen og toget er kommet inn på den stasjonen det er sendt avgangsmelding til, skal togekspeditøren sende ankomstmelding.

§ 5–15. Sperring og oppheving av sperring ved togmelding

1. Når linjen ikke er klar eller et tog ikke er kommet senest 20 minutter etter at det skulle ha kommet, skal togekspeditøren sperre linjen ved togmelding. Meldingen skal besvares ved at den gjeantas.
2. Når linjen er klar eller forsinket tog er kommet, kan togekspeditøren oppheve sperringen ved togmelding.

§ 5–16. Tog som stoppes på betjent stasjon

Når utkjørhovedsignalet ikke kan vise signal 20B «Stopp» eller det ikke er utkjørhovedsignal på stasjonen, skal togekspeditøren vise signal 1A eller 1B «Stopp» når et tog uten fast stopp skal stoppes.

§ 5–17. Togekspeditørens nærvær på plattform eller ved togveien

1. Togekspeditøren skal være til stede på plattformen eller ved togveien ved et togs:
  - a) ankomst og avgang eller passering på stasjon på strekning uten fjernstyring og
  - b) ankomst, avgang eller passering på grensestasjon.
2. Togekspeditøren skal være synlig for føreren og skal i mørket vise hvitt lys mot føreren.
3. Togekspeditøren skal ha oppmerksomheten rettet mot toget til det har kjørt forbi for å kunne oppdage uregelmessigheter.

§ 5–18. Underretning til føreren om at kryssende tog er kommet

Dersom det er vanskelig for fører med sikkerhet å kunne fastslå om kryssende tog er kommet ved at føreren ikke kan se det kryssende toget eller det er flere tog på stasjonen, skal togekspeditøren på kryssingsstasjonen vise signal 9 «Kryssende tog er kommet» til føreren, eller underrette føreren om at det kryssende toget er kommet, før toget kjører fra stasjonen til strekning uten fjernstyring.

§ 5–19. Kryssingsforandring

1. Ved kryssingsforandring skal togleder gi kryssingsordre til togekspeditørene. De togekspeditørene toglederen utpeker, skal gi kryssingsordren skriftlig til førerne i togene. Føreren i toget som skal holdes tilbake skal motta kryssingsordren senest på den nye kryssingsstasjonen og føreren i det andre toget skal motta kryssingsordren senest på den opprinnelige kryssingsstasjonen.
2. Kryssingsordren gis først til togekspeditøren på den nye kryssingsstasjonen.
3. Kryssingsordren skal ha følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) skal i dag krysse tog ... (nr.) i ... (stasjon). ... (navn) togleder.»
4. Toglederen skal gi kryssingsordren til eventuelle stasjoner mellom den opprinnelige og den nye kryssingsstasjonen. Togekspeditørene bekrefter kryssingsordren mottatt ved å gjenta ordren og oppgi sitt navn.

§ 5–20. Kryssingsordre for tog som skal holdes tilbake

1. Når togekspeditøren på den nye kryssingsstasjonen mottar kryssingsordren, skal togekspeditøren bekrefte at kryssingsordren er mottatt med følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) holdes tilbake her inntil tog ... (nr.) er kommet. ... (navn) togekspeditør.»
2. Dersom føreren i toget som skal holdes tilbake mottar kryssingsordren på en stasjon før den nye kryssingsstasjonen, skal togekspeditøren underrette togekspeditøren på den nye kryssingsstasjonen om at fører har mottatt kryssingsordren.
3. Dersom den nye kryssingsstasjonen har sikringsanlegg og toget som skal holdes tilbake ikke har fast stopp på denne stasjonen, skal togekspeditøren ikke vise kjørsignal inn på stasjonen før:
  - a) det andre toget har kommet inn på stasjonen,
  - b) underretningen er mottatt fra togekspeditøren på en stasjon før om at kryssingsordren er mottatt av føreren i toget som skal holdes tilbake eller
  - c) føreren i toget som skal holdes tilbake er underrettet om kryssingen over togradio ved innkjørsignalstedet og om at kryssingsordre skal mottas inne på stasjonen.
4. Dersom den nye kryssingsstasjonen har enkelt innkjørsignal, skal togekspeditøren ikke vise kjørsignal inn på stasjonen for toget som skal holdes tilbake før:
  - a) underretningen er mottatt fra togekspeditøren på en stasjon før om at kryssingsordren er mottatt av føreren i toget som skal holdes tilbake eller
  - b) føreren i toget som skal holdes tilbake, er underrettet om kryssingen over togradio ved innkjørsignalstedet og om at kryssingsordre skal mottas inne på stasjonen.
5. Ved flytting av en kryssing fra en stasjon på strekning uten fjernstyring til en stasjon på strekning med fjernstyring, anses grensestasjonen som ny kryssingsstasjon.

§ 5–21. Kryssingsordre på den opprinnelige kryssingsstasjonen

1. Når togekspeditøren på den opprinnelige kryssingsstasjonen mottar kryssingsordren, skal togekspeditøren bekrefte at kryssingsordren er mottatt ved å gjenta kryssingsordren og oppgi sitt navn.
2. Ved flytting av en kryssing fra en stasjon på strekning med fjernstyring til en stasjon på strekning uten fjernstyring, anses grensestasjonen som opprinnelig kryssingsstasjon.

§ 5–22. Når den nye kryssingsstasjonen etter ruten er ubetjent

Når den nye kryssingsstasjonen etter ruten er ubetjent, er kryssingsordren i tillegg å anse som en underretning om at stasjonen er betjent for togene som skal krysse. Føreren i det toget som skal holdes tilbake, skal ha mottatt kryssingsordren på en stasjon før den nye kryssingsstasjonen.

§ 5–23. Kryssing som ikke er oppført i ruten for toget

1. Kryssing som ikke er oppført i ruten for toget (oppstått kryssing), kan forekomme i følgende tilfeller:

- a) ved forandring av kryssing mellom to tog,
- b) ved endring i togrekkefølgen for tog som kjører i samme retning,
- c) ved innstilling av tog,
- d) ved forsinkelse av tog uten at det foretas forandring av kryssing eller endring i rekkefølgen for tog som kjører i samme retning,
- e) ved hjelpelokomotiv som returnerer eller
- f) når kryssing flyttes fra stasjon på fjernstyrt strekning til en grensestasjon og toget som skal holdes tilbake, skal kjøre til strekning uten fjernstyring.

2. Ved kryssing som ikke er oppført i ruten, skal toglederen gi kryssingsordre til togekspeditørene. Dersom forskjellen mellom ankomsttid og avgangstid er under 1 time, skal den togekspeditøren toglederen utpeker, gi kryssingsordren skriftlig til føreren i det toget som skal holdes tilbake.

3. Kryssingsordren skal ha følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) skal i dag krysse tog ... (nr.) i ... (stasjon). ... (navn) togleder.»

4. Når togekspeditøren på den stasjonen der kryssingen oppstår mottar kryssingsordren, skal togekspeditøren bekrefte at kryssingsordren er mottatt med følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) holdes tilbake her inntil tog ... (nr.) er kommet. ... (navn) togekspeditør.»

5. Dersom føreren mottar kryssingsordren på en stasjon før, skal togekspeditøren underrette togekspeditøren på stasjonen der kryssingen oppstår, om at fører har bekreftet at kryssingsordren er mottatt.

6. Dersom toget som skal holdes tilbake, ikke har fast stopp på den stasjonen kryssingen oppstår, skal det ikke vises kjørsignal inn på stasjonen før:

- a) togekspeditøren har mottatt underretningen fra togekspeditøren på en stasjon før om at kryssingsordren er mottatt av føreren eller
- b) føreren er underrettet av togekspeditøren om kryssingen over togradio og om at kryssingsordre skal mottas inne på stasjonen.

§ 5–24. Endring av togs rekkefølge ut fra en stasjon

1. Når togleder endrer rekkefølgen for tog, skal toglederen gi forbikjøringsordre til togekspeditørene. De togekspeditørene toglederen utpeker, skal gi forbikjøringsordren skriftlig til førerne.

2. Forbikjøringsordren gis først til togekspeditøren på den stasjonen hvor rekkefølgen endres.

3. Forbikjøringsordren skal ha følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) skal i dag kjøre etter tog(ene) ... (nr.) fra ... (stasjon) til ... (stasjon). ... (navn) togleder.»

4. Togekspeditøren på den stasjonen rekkefølgen endres, bekrefter ordren mottatt med følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) kjører etter tog(ene) ... (nr.) fra ... (stasjon) til ... (stasjon). ... (navn) togekspeditør.»

5. Togekspeditørene på de øvrige stasjoner bekrefter ordren mottatt ved å gjenta ordren og oppgi sitt navn.

6. Dersom føreren mottar forbikjøringsordren på en stasjon før den stasjonen rekkefølgen endres, skal togekspeditøren underrette togekspeditøren på den stasjonen rekkefølgen endres, om at fører har mottatt forbikjøringsordren.

7. Dersom stasjonen rekkefølgen endres fra har enkelt innkjørsignal, skal det ikke vises kjørsignal inn på stasjonen til det toget som skal kjøre forbi før:

- a) togekspeditøren har mottatt underretningen fra togekspeditøren på en stasjon før om at forbikjøringsordren er mottatt av føreren eller
- b) føreren er underrettet over togradio om at forbikjøringsordre skal mottas inne på stasjonen.

8. Når den stasjonen rekkefølgen endres fra etter ruten er ubetjent, er forbikjøringsordren i tillegg å anse som en underretning om at stasjonen er betjent for togene som skal endre rekkefølge. Førerne i togene skal ha mottatt forbikjøringsordren på en stasjon før.

IV. Midlertidig endring av driftsform**§ 5–25. Midlertidig endring av driftsform fra strekning med fjernstyring til strekning uten fjernstyring**

1. Infrastrukturforvalter kan bestemme at driftsformen midlertidig endres fra strekning med fjernstyring til strekning uten fjernstyring.

2. Ved endret driftsform gjelder bestemmelsene for strekning uten fjernstyring, med mindre infrastrukturforvalter bestemmer noe annet.

§ 5–26. Bruk av signaler ved midlertidig endring av driftsform

Ved endring av driftsform der innkjørhovedsignal og/eller utkjørhovedsignal ikke skal benyttes, skal midlertidig innkjørsignal og/eller midlertidig utkjørsignal benyttes.

§ 5–27. Kontroll av strekningen før endringen iverksettes

Toglederen skal kontrollere at strekningen er klar for tog før driftsformen endres.

§ 5–28. Enkeltsporet drift på dobbeltsporet strekning ved endret driftsform

1. Det er kun togleder som kan bestemme at det skal være enkeltsporet drift på dobbeltsporet strekning eller at toget skal kjøre på et annet hovedspor enn det som er bestemt. Togeekspeditør og fører skal ha skriftlig eller elektronisk underretning om endringen.

2. Togenes rekkefølge ved enkeltsporet drift fastsettes ved kryssinger.

3. Ved kryssingsforandring eller endring av rekkefølge for tog ved enkeltsporet drift på strekning uten fjernstyring, skal togleder sende kryssingsordre eller forbikjøringsordre.

Kapittel 6. Kjøring av tog**I. Generelt****§ 6–1. Fører av tog**

Føreren har ansvaret for at toget kjøres sikkerhetsmessig forsvarlig i henhold til ruten for toget, hastighet, signaler og skilt, togets bremseevne m.m. Føreren skal kjøre toget fra forreste førerrom.

§ 6–2. Spesielle bestemmelser om kjøring av tog

1. I forbindelse med føreropplæring kan en person under opplæring kjøre trekraftkjøretøyet under oppsyn av fører.

2. Ved kjøring av materiell for vedlikehold av infrastruktur, kjøring av museumstog, prøvekjøring og kjøring i forbindelse med berging, kan en annen enn føreren unntaksvis kjøre trekraftkjøretøyet fra samme førerrom dersom føreren av toget ikke har kompetanse til å kjøre dette trekraftkjøretøyet.

3. Ved skyving av tog skal en signalgiver gi nødvendige signaler til føreren.

§ 6–3. Ombordpersonell i persontog

1. I persontog skal det være en ombordansvarlig i tillegg til føreren. Ombordansvarlig skal ivareta passasjerenes sikkerhet ved av- og påstigning, om bord i toget, ved evakuering m.m. Ombordansvarlig skal i tillegg kontrollere signaler i de tilfeller det er bestemt i forskriften her.

2. Det skal i tillegg til ombordansvarlig være annet ombordpersonell når dette er nødvendig for å ivareta passasjerenes sikkerhet.

3. Det skal være ombordpersonell i alle togsett dersom det ikke er overgangsmulighet mellom togsettene. Der det er overgangsmulighet mellom vognene, kan hver enkelt av ombordpersonellet ikke ha ansvaret for mer enn fem personvogner som er åpne for passasjerer.

§ 6–4. Krav om bestemmelser om kjøring av tog

Jernbaneforetaket skal fastsette bestemmelser om kjøring av tog, herunder bestemmelser om bemanning av persontog, varsling av passasjerer før avgang, kommunikasjon mellom fører og ombordpersonell, adgang til førerrom, bruk og kontroll av bremses m.m. Bestemmelsene om bruk og kontroll av bremses skal sikre at toget kan stanses ved alle adhesjonsforhold.

II. Før kjøring**§ 6–5. Før kjøring av tog**

1. Før kjøring av tog fra det stedet der toget er klargjort, skal føreren minst kontrollere at:

- a) opplysninger om togets sammensetting foreligger og at bremseprøve er utført,
- b) sikkerhetsbremseapparatet er koblet inn og prøvet,
- c) utstyr for automatisk hastighetsovervåkning er koblet inn og at korrekte verdier for tog lengde, tilsetningstid for bremsene, bremseevne og største hastighet er stilt inn når toget skal kjøre på strekning med automatisk hastighetsovervåkning og
- d) togets nummer er registrert i togradiosystemet,

2. Før toget kjører, skal føreren og den ombordansvarlige informere hverandre om forhold av betydning for togframføringen.

III. Under kjøring**§ 6–6. Sikring av tog på stasjon**

Føreren skal sikre tog som står på en stasjon, slik at toget ikke kan komme i utilsiktet bevegelse.

§ 6–7. Kjøring inn på en stasjon

Føreren skal ha mottatt signal i henhold til bestemmelsene i § 5–7 før toget kjører inn på en stasjon.

§ 6–8. Kjøring videre på, ut fra eller passering av fjernstyrt eller betjent stasjon

1. Føreren skal ha mottatt signal i henhold til bestemmelsene i § 5–8 før toget kjører videre på, ut fra eller passerer en fjernstyrt eller betjent stasjon.

2. Har persontog stoppet for av- eller påstigning eller har persontog stoppet ved plattform og dørene har vært frigitt, skal det foretas følgende avgangsprosedyre:

- a) føreren skal gi signal «Kjøretillatelse mottatt» til ombordansvarlig,
- b) ombordansvarlig skal kontrollere signal for kjøring videre på eller ut fra stasjonen i henhold til bestemmelsene i § 5–8,
- c) ombordansvarlig skal bekrefte signal «Kjøretillatelse» fra togekspeditør der slikt signal er gitt,
- d) ombordansvarlig skal påse at av- og påstigning er avsluttet og eventuelt motta og bekrefte signal «Klart for avgang» fra annet ombordpersonell og
- e) ombordansvarlig skal gi signal «Avgang» til føreren.

3. Før toget kjører, skal dører være lukket og fjernstyrte dører som kan sperres, skal være sperret.

§ 6–9. *Kjøring ut fra ubetjent stasjon eller holdeplass for persontog*

1. Har persontog stoppet på en ubetjent stasjon eller en holdeplass for av- eller påstigning eller dørene har vært frigitt, skal det foretas følgende avgangsprosedyre:

- a) føreren skal gi signal «Kjøretillatelse mottatt» til ombordansvarlig,
- b) ombordansvarlig skal påse at av- og påstigning er avsluttet og eventuelt motta og bekrefte signal «Klart for avgang» fra annet ombordpersonell og
- c) ombordansvarlig skal gi signal «Avgang» til føreren.

2. Før toget kjører, skal dører være lukket og fjernstyrte dører som kan sperres, skal være sperret.

§ 6–10. *Nødanrop*

1. Hvis det oppstår en nødsituasjon der andre tog må stoppes umiddelbart, skal fører sende nødanrop i togradioen.

2. Alle førere som mottar nødanrop i togradio skal straks stoppe toget.

3. Fører skal motta tillatelse fra togleder før toget kan kjøre videre.

§ 6–11. *Generelle bestemmelser om hastighet*

1. Togets største tillatte hastighet er begrenset av:

- a) hastigheten som er fastsatt ved klargjøringen av toget,
- b) hastighetssignaler og/eller hastigheten som vises i materiellets utstyr for automatisk hastighetsovervåkning,
- c) bremseprosenten for toget,
- d) spesielle restriksjoner gitt i forskriften her og
- e) spesielle restriksjoner gitt av infrastrukturforvalter.

2. Føreren skal likevel sette ned hastigheten når forholdene tilsier det. Det skal særlig tas hensyn til værforhold og sporets tilstand, herunder glatte skinner, sikt til signaler m.m.

§ 6–12. *Spesielle bestemmelser om hastighet*

1. Hastighet for tog er begrenset til 40 km/t:

- a) ved kjøring gjennom sporveksler i andre togspor enn hovedtogspor, med mindre annet fremgår av hastighetssignaler eller hastigheten som vises i materiellets utrustning for automatisk hastighetsovervåkning,
- b) ved kjøring i alle togspor på stasjon med enkelt innkjørsignal når stasjonen er betjent,
- c) ved kjøring over sporveksler som er låst eller er bevoktet,
- d) ved skyving av rullende materiell i tog og
- e) når føreren og vedkommende som betjener toget fra et annet førerrom, ikke kan kommunisere ved bruk av togradio eller annet kommunikasjonssystem.

2. Hastighet for tog er begrenset til 50 km/t mellom signal 65E «Senking av strømvaktaker» og signal 65F «Heving av strømvaktaker».

3. Hastighet ved kjøring av tog med hjelpelokomotiv er begrenset til:

- a) 80 km/t når hjelpelokomotivet er koblet til toget og
- b) 50 km/t når hjelpelokomotivet ikke er koblet til toget.

4. Hastighet for tog er begrenset til 130 km/t på strekning som ikke er utrustet med automatisk hastighetsovervåkning. På strekning hvor automatisk hastighetsovervåkning er satt ut av bruk, er hastigheten begrenset til 80 km/t.

§ 6–13. *Tilkobling av hjelpelokomotiv*

Ved kjøring av hjelpelokomotiv, skal hjelpelokomotivet kobles til toget dersom vedkommende banestrekning har fall over 5.

§ 6–14. *Kontroll av trykkluftbremser under kjøring*

1. Føreren skal ved kjøring av tog med trykkluftbremser, kontrollere at trykket i togets hovedledning holdes på 5 bar når bremsene ikke er tilsatt og at hovedluftbeholdertrykk ikke synker under tillatt verdi for materielletypen.

2. Føreren skal prøvebremse toget etter utgangsstasjon eller stasjon hvor det er foretatt endringer i togets sammensetting. I godstog skal føreren ved første anledning foreta kontroll av togets retardasjon ved hjelp av utstyret for automatisk hastighetsovervåkning. Før kjøring utover lengre fall og før kjøring inn i buttspor, skal det foretas ny prøvebremsing for å kontrollere togets bremsekraft.

3. Føreren skal minst en gang i timen foreta en prøvebremsing med den automatiske trykkluftbremsen dersom toget bremses med andre bremsesystemer.

4. Føreren skal bremse så ofte som mulig når det er løssnø langs og i sporet for å holde bremsestell og bremseklosser eller skivebrems frie for snø og is. Hastighetsregulering med nettbremse eller motstandsbrems skal ikke foretas med mindre materiellet er utstyrt med avisingsbrems.

IV. Spesielle bestemmelser for strekning uten fjernstyring

§ 6–15. Plikt til å forvise seg om at kryssende tog er kommet

Føreren har plikt til å forvise seg om at kryssende tog er kommet på kryssingsstasjon før toget kjører fra stasjonen. Dersom det er vanskelig for fører med sikkerhet å fastslå om kryssende tog har kommet ved at føreren ikke kan se det kryssende toget eller det er flere tog på stasjonen, skal føreren ikke kjøre videre før føreren har sett signal 9 «Kryssende tog er kommet» eller mottatt underretning fra togekspeditøren om at det kryssende toget er kommet.

§ 6–16. Betinget kjøretillatelse

Når føreren har mottatt betinget kjøretillatelse fra togekspeditøren i henhold til § 5–13 annet ledd, skal føreren kontrollere at sporvekslene på sidespor og ubetjente stasjoner ligger i riktig stilling og om nødvendig stanse foran sporvekslene. Hastigheten over sporvekslene skal ikke overstige 10 km/t.

Kapittel 7. Uregelmessigheter og feil

I. Generelt

§ 7–1. Førerens og ombordpersonellens plikter ved uregelmessigheter og feil på infrastruktur eller rullende materiell

1. Føreren skal varsle toglederen eller togekspeditøren ved uregelmessigheter og feil på infrastrukturen med mindre annet er bestemt i forskriften her.

2. Føreren og den ombordansvarlige skal varsle toglederen eller togekspeditøren dersom det oppdages feil eller uregelmessigheter i nærheten av spor og dette kan ha innvirkning på kjøring av tog eller være en fare for sikkerheten med mindre annet er bestemt i forskriften her.

3. Føreren skal varsle toglederen ved feil og uregelmessigheter på det rullende materiellet som får betydning for togenes kjøring.

4. Føreren skal varsle toglederen når et tog har stoppet og ikke kommer videre ved egen hjelp. Føreren skal oppgi togets lengde og togets posisjon angitt ved antall kilometer og antall hundre meter i henhold til infrastrukturens skilting.

5. Føreren av persontog som på grunn av feil har stoppet på dobbeltsporet strekning, på stasjon eller der hvor flere hovedspor løper parallelt, skal i tillegg underrette toglederen eller togekspeditøren dersom det er dører i toget som ikke er sperret.

6. Dersom føreren eller ombordpersonellet oppdager feil på et annet rullende materiell som har betydning for sikkerheten, skal toglederen eller togekspeditøren straks varsles om dette.

7. Når bremsene tilsettes på dobbeltsporet strekning, på stasjon eller der hvor flere hovedspor løper parallelt uten at føreren vet årsaken, skal føreren sende nødalarmer via togradioen dersom avsporing ikke kan utelukkes.

§ 7–2. Toglederens plikter ved feil på infrastruktur eller rullende materiell

1. Toglederen skal underrette førerne om feil på infrastrukturen og eventuelt om nedsatt hastighet før togene kjører inn på vedkommende stasjon eller blokkstrekning.

2. Når toglederen har mottatt underretning om at et persontog har stoppet utenfor plattform og dørene ikke er sperret, skal toglederen underrette førerne i tog som skal kjøre i nabosporet, om å kjøre med sikthastighet.

3. Når toglederen har mottatt underretning om at linjen eller togspor er ufarbart, skal toglederen sperre berørt blokkstrekning eller togspor.

§ 7–3. Togekepeditørens plikter ved feil på infrastruktur eller rullende materiell

1. Togekepeditøren skal underrette førerne om feil på infrastrukturen og eventuelt om nedsatt hastighet før togene kjører inn på vedkommende stasjon eller blokkstrekning.

2. Når togekspeditøren har mottatt underretning om at et persontog har stoppet utenfor plattform og dørene ikke er sperret, skal togekspeditøren underrette førerne i tog som skal kjøre i nabosporet, om å kjøre med sikthastighet.

3. Når togekspeditøren har mottatt underretning om at linjen eller togspor er ufarbart, skal togekspeditøren sperre berørt blokkstrekning eller togspor.

§ 7–4. Av- og påstigning utenfor plattform der passasjerene må krysse spor

1. Når det på grunn av feil må foretas av- og påstigning utenfor plattform, og passasjerene må krysse spor, skal føreren ha tillatelse fra toglederen eller togekspeditøren før av- og påstigning kan foretas.

2. Vedkommende spor må være sperret av toglederen eller togekspeditøren samt sikret av føreren før det kan gis tillatelse til av- og påstigning. Føreren kan overlate til ombordansvarlig å sikre sporet.

3. Etter at føreren har forvisset seg om at passasjerene har kommet ut av sporet og føreren etter tillatelse fra toglederen eller togekspeditøren har fjernet sin sikring, kan toglederen eller togekspeditøren oppheve sperringen av sporet. Føreren kan overlate til ombordansvarlig å fjerne sikringen.

§ 7-5. Arbeid på rullende materiell i sporet

Når arbeid på det rullende materiellet utføres i sporet, skal personen som er på stedet sikre sporet og eventuelt nabospor, slik at det ikke kan kjøres tog eller skift på sporene.

II. Hovedsignal og enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal

§ 7-6. Tillatelse på strekning med fjernstyring

1. Toglederen kan gi føreren tillatelse til å kjøre forbi et hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal på strekning med fjernstyring.

2. Før toglederen gir tillatelsen, skal toglederen kartlegge årsaken til manglende kjørsignal, fastslå togets posisjon og kontrollere at det ikke er noe i togveien som kan hindre togets kjøring. Før tillatelse gis for kjøring ut fra en stasjon, skal togleder i tillegg kontrollere hvor første tog i motsatt kjøreretning og siste tog som kjørte over strekningen, befinner seg.

3. Der det skal foretas avgangsprosedyre i henhold til § 6-8 annet ledd, skal føreren gi underretning til den ombordansvarlige om at det er gitt tillatelse til å kjøre forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal.

§ 7-7. Tillatelse på grensestasjon

1. På grensestasjon kan toglederen gi føreren tillatelse til å kjøre forbi utkjørhovedsignal som ikke kan vise kjørsignal mot strekning med fjernstyring. Togekspeditøren kan gi føreren tillatelse til å kjøre forbi innkjørhovedsignal og indre hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal, og forbi utkjørhovedsignal som ikke kan vise kjørsignal mot strekning uten fjernstyring.

2. Før toglederen gir tillatelsen, skal toglederen kartlegge årsaken til manglende kjørsignal, fastslå togets posisjon og kontrollere at det ikke er noe i togveien som kan hindre togets kjøring. I tillegg skal togleder kontrollere hvor første tog i motsatt kjøreretning og siste tog som kjørte over strekningen, befinner seg og konferere med togekspeditøren. Togleder kan overlate til togekspeditøren å formidle tillatelsen skriftlig til føreren.

3. Der det skal foretas avgangsprosedyre i henhold til § 6-8 annet ledd, skal togekspeditøren gi underretning til den ombordansvarlige om at det er gitt tillatelse til å kjøre forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal.

4. Hvis utkjørhovedsignal på grensestasjon har vært stilt til kjørsignal, men ikke viser kjørsignal når toget kommer til signalet, gis ikke signal «Kjøretilatelse» når togleder gjennom togradio gir føreren tillatelsen. Togleder skal konferere med togekspeditøren før tillatelsen gis.

5. Tillatelse til kjøring forbi innkjørhovedsignal og indre hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal og utkjørhovedsignal som ikke kan vise kjørsignal mot strekning uten fjernstyring, gis i henhold til bestemmelsene i § 7-8.

§ 7-8. Tillatelse på strekning uten fjernstyring

1. Togekspeditøren kan gi føreren tillatelse til å kjøre forbi et hovedsignal eller enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, på strekning uten fjernstyring.

2. Før togekspeditøren gir tillatelsen, skal togekspeditøren kartlegge årsaken til manglende kjørsignal, fastslå togets posisjon, kontrollere togmeldingsboken og kontrollere at det ikke er noe i togveien som kan hindre togets kjøring.

3. Der det skal foretas avgangsprosedyre i henhold til § 6-8 annet ledd, skal togekspeditøren underrette den ombordansvarlige om at det er gitt tillatelse til å kjøre forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal.

4. Der togekspeditøren skal gi signal «Kjøretilatelse», skal signalet gis etter at tillatelsen til å kjøre forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal, er gitt.

§ 7-9. Hovedsignal som ikke viser kjørsignal på ubetjent stasjon

1. Kommer tog til ubetjent stasjon der hovedsignal ikke viser kjørsignal, skal fører ringe neste betjente stasjon og motta underretning om hvordan føreren skal forholde seg.

2. Dersom det skal kjøres forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal, skal fører kontrollere den delen av togveien som er inne på stasjonen, når det kjøres videre. Toget skal stoppes foran motliggende sporveksler for kontroll av disse dersom det ikke tydelig kan ses at sporvekselen ligger riktig. Kjørehastigheten skal ikke overskride 10 km/t over sporvekslene.

§ 7-10. Innhenting av tillatelse

1. Når føreren skal innhente tillatelse til å kjøre forbi et hovedsignal eller enkelt innkjørsignal som ikke viser kjørsignal, skal føreren presentere seg med funksjon og tognummer som beskrevet i kapittel 2. I tillegg skal føreren oppgi signalets bokstav, nummer og stedskode.

2. Tillatelse til å kjøre forbi hovedsignal eller enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, kan gis over togradio eller skriftlig.

3. Når føreren mottar tillatelse over togradio til å kjøre forbi hovedsignal eller enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, skal føreren skrive ned signalets bokstav, nummer og stedskode samt navnet på toglederen eller togekspeditøren.

§ 7–11. Tillatelsens ordlyd og innhold

1. Tillatelsen til å kjøre forbi hovedsignal eller enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, skal ha følgende ordlyd: «Klart for tog ... (nr.) forbi ... (hva slags hovedsignal, signalets bokstav og/eller nummer) med stedskode ... (bokstavforkortelse). ... (navn) togleder/togekspeditør.»
2. På dobbeltsporet strekning, der det er mulig å kjøre over til det andre hovedsporet, skal det angis hvilket hovedspor tillatelsen gjelder for.
3. Ved kjøring inn på en stasjon, skal det angis hvilket spor tillatelsen gjelder for når det ikke er opplyst i ruten hvilket spor toget skal kjøre eller dersom det foretas sporendring.

§ 7–12. Hvor langt tillatelsen gjelder

Tillatelsen til å kjøre forbi hovedsignal og enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, gjelder for togveiens lengde. Tillatelsen gjelder forbi eventuelle dvergsignaler i togveien.

§ 7–13. Hastighet når hovedsignal og enkelt innkjørsignal ikke kan vise kjørsignal

1. Når det er gitt tillatelse til å kjøre forbi hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal, skal føreren kjøre med sikthastighet. Føreren skal stoppe foran sporvekselen hvis den ikke ligger i riktig stilling. Hastigheten over sporvekselen skal ikke overstige 10 km/t med mindre vedkommende dvergsignal viser signal 45 «Kjøring tillatt» eller signal 44 «Varsom kjøring tillatt».
2. Når det på strekning uten fjernstyring er gitt tillatelse til å kjøre forbi utkjørhovedsignal som ikke kan vise kjørsignal, kan føreren kjøre med togets største tillatte hastighet på linjen.
3. Når det er gitt tillatelse til å kjøre forbi enkelt innkjørsignal som ikke kan vise kjørsignal, kan føreren kjøre med største hastighet 40 km/t inn på stasjonen.

III. Uregelmessigheter og feil på infrastrukturen**§ 7–14. Spenningsløs kontaktledning**

Dersom kontaktledningen blir spenningsløs, skal føreren straks redusere togets hastighet til sikthastighet.

§ 7–15. Rasvarslingsanlegg

1. Dersom tog kommer til rasvarslingssignal som viser signal rasfare, skal føreren stoppe toget ved signal 64C «Rasvarslingsstolpe» og varsle toglederen.
2. Har føreren fått tillatelse til å kjøre forbi et hovedsignal som ikke kan vise kjørsignal og som er i avhengighet til rasvarslingsanlegg, skal føreren stoppe toget ved signal 64C «Rasvarslingsstolpe».
3. Dersom linjen er klar, kan føreren kjøre toget over rasvarslingsstrekningen med største hastighet 10 km/t.

§ 7–16. Feil på veisikringsanlegg

1. Ved feil på veisikringsanlegget, skal planovergangen sperres før toget kjører videre. Sperring av planovergangen kan unnlates dersom trafikkforholdene tilsier det, for eksempel ved oversiktlig vei, lite veitrafikk m.m. Togleder gir slik tillatelse til å unnlate sperring basert på opplysninger fra fører om forholdene på stedet. Det skal gis signal 83 «Tog kommer» før toget kjører over planovergangen, og hastigheten skal ikke overstige 10 km/t.
2. Ved feil på veisikringsanlegget på en fjernstyrt stasjon, skal føreren ha tillatelse fra toglederen før veisikringsanlegget betjenes.
3. Ved feil på veisikringsanlegget på en betjent stasjon, skal togekspeditøren sperre planovergangen før toget kjører over.

§ 7–17. Veisikringsanlegg som settes midlertidig ut av bruk

1. Dersom et veisikringsanlegg settes midlertidig ut av bruk, skal det tilsettes vakthold ved planovergangen. Den som har vakthold ved en planovergang, skal vise signal 4A eller 4B «Klar linje» eller signal 56 «Planovergangen kan passeres» når togene kan kjøre over planovergangen.
2. Vakthold ved planovergangen kan unnlates dersom det er sikkerhetsmessig forsvarlig. I vurderingen skal det blant annet tas hensyn til hvor lenge anlegget skal settes ut av bruk, mengde veitrafikk og type veitrafikk samt siktforholdene ved planovergangen.
3. På planovergang der veisikringsanlegget midlertidig er satt ut av bruk og det ikke er vakthold, skal føreren av toget stoppe foran planovergangen og gi signal 83 «Tog kommer» før toget kan kjøre over med hastighet inntil 10 km/t.

IV. Uregelmessigheter og feil på det rullende materiellet**§ 7–18. Feil på trekkraftkjøretøyet**

Dersom trekkraftkjøretøyet på grunn av en feil ikke kan betjenes fra førerrommet foran i toget, kan toget betjenes fra et annet førerrom av en annen enn føreren. Føreren skal formidle signaler og annen nødvendig informasjon til den som betjener toget. Føreren skal kunne tilsette togets bremses og betjene togfløyten.

§ 7–19. Feil på sikkerhetsbremseapparatet

1. Dersom det oppstår feil på sikkerhetsbremseapparatet etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten, kan føreren kjøre toget videre dersom det bemannes med en ekstra person i førerrommet som i en nødsituasjon kan stanse toget og kontakte toglederen.

2. Dersom feilen oppstår mellom to stasjoner og det ikke er mulig å bemanne med en ekstra person i førerrommet, kan føreren kjøre toget fram til nærmeste betjente eller fjernstyrte stasjon. Hastigheten skal da ikke overstige 40 km/t.

§ 7-20. Feil på togets utstyr for automatisk hastighetsovervåkning

1. Dersom det på strekning med automatisk hastighetsovervåkning oppstår feil på togets utstyr for automatisk hastighetsovervåkning etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten, skal føreren koble inn dette på nytt. Fungerer utstyret på toget, kan føreren kjøre toget videre med største hastighet 80 km/t inntil informasjonen i systemet er oppdatert.

2. Dersom utstyret for den automatiske hastighetsovervåkingen ikke fungerer etter at det er forsøkt koblet inn på nytt, kan føreren kjøre toget videre med største hastighet 80 km/t til vedlikeholdsbasen for reparasjon.

§ 7-21. Feil på togets automatisk virkende brems

Dersom den automatisk virkende brems ikke fungerer etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten, kan toget kjøres håndbremsset fram til første fjernstyrte eller betjente stasjon med maksimalt 50 km/t.

§ 7-22. Frontlys som ikke fungerer

Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om i hvilke tilfeller toget kan kjøre videre og med hvilken hastighet toget kan kjøre, dersom det oppdages at frontlyset ikke fungerer etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten.

§ 7-23. Feil på togets togradio

Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om i hvilke tilfeller toget kan kjøre videre, dersom det oppstår feil på togets togradio etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten.

§ 7-24. Feil på togfløyten

Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om hvilken hastighet toget kan kjøre videre med, dersom det oppdages feil på togfløyten etter at toget har kjørt fra første stasjon angitt i ruten.

V. Andre feil og uregelmessigheter

§ 7-25. Hjelpetog

1. Dersom et tog har stoppet på linjen og det er behov for hjelpetog for å komme videre, skal toglederen sperre strekningen og gi rute for hjelpetog.

2. Togleder skal underrette føreren om hvor hjelpetog kommer fra. Føreren eller ombordpersonellet i toget som skal hentes, skal vise signal 1A eller 1B «Stopp» minst 200 meter fra toget i den retningen hvor hjelpetog kommer fra. Dersom det ikke er ombordpersonell i toget, kan det unnlates å vise signal 1A eller 1B «Stopp».

3. Føreren i toget som skal hentes, skal underrette toglederen hvorvidt det vises signal 1A eller 1B «Stopp» og toglederen skal underrette føreren av hjelpetog om dette.

4. Føreren av hjelpetog skal kjøre med sikthastighet fra den stasjonen eller det blokksignalet som er nærmest toget som skal hentes. På strekning uten fjernstyring kan dette være en ubetjent stasjon, sidespor eller holdeplass som er angitt i ruten for hjelpetog.

5. Føreren i toget som står på linjen, skal ikke flytte toget før hjelpetog er kommet eller tillatelse fra toglederen er innhentet.

§ 7-26. Brann i tog

Ved brann i toget skal toget stoppes umiddelbart. Dersom toget er inne i en tunnel, skal fører om mulig kjøre toget ut av tunnelen. Føreren av persontog skal om mulig, ikke stoppe toget på steder hvor det er vanskelig å evakuere passasjerene som på broer, skjæringer m.m.

§ 7-27. Kjøring i stigning og gjennom snøhindring

Føreren kan kjøre toget tilbake en kortere strekning for å komme opp en stigning eller gjennom en snøhindring når føreren vurderer det som forsvarlig. På strekning med fjernstyring skal føreren innhente tillatelse fra toglederen. På strekning uten fjernstyring skal føreren innhente tillatelse fra togekspeditøren på den stasjonen toget sist kjørte fra. I persontog skal en signalgiver gi de nødvendige signaler til føreren.

Kapittel 8. Arbeid i spor

I. Generelt

§ 8-1. Tillatelse til arbeid

1. Det skal innhentes tillatelse til arbeid i spor før arbeidet kan starte. Dette omfatter også arbeid i nærheten av spor dersom arbeidet kan medføre at tog eller skift ikke kan kjøre forbi arbeidsstedet uten at det oppstår fare.

2. På strekning med fjernstyring gis tillatelse til arbeid i spor av toglederen. På strekning uten fjernstyring og på grensestasjon gis slik tillatelse av togekspeditøren. På spor som ikke er en del av det nasjonale jernbanenettet, gis tillatelsen av den som driver trafikkstyring på vedkommende spor.

§ 8-2. Arbeid i spor

1. Arbeid i spor kan utføres på følgende måter:
  - a) ved disponering av strekning for arbeid,
  - b) ved disponering av strekning for kjøring av arbeidstog og
  - c) ved å opprette anleggsområde.
2. Ved disponering av strekning for arbeid er det ikke tillatt å bruke annet rullende materiell enn skinne-/veimaskin og traller. Ved disponering av strekning for arbeid skal strekningen mellom to nabostasjoner, sidespor eller spor på stasjon sperres for arbeidet.
3. Ved disponering av strekning for kjøring av arbeidstog skal det fremgå av ruten hvor kjøringen starter og slutter, samt hvordan kjøringen skal foregå. Arbeidstoget kan kjøre inn på/ut fra stasjonene i tiden strekningen disponeres. Bestemmelsene for kjøring av tog skal følges.
4. Ved arbeid på anleggsområde kan rullende materiell benyttes. Anleggsområde etableres ved at strekningen mellom to hovedsignaler eller to stasjoner sperres. På stasjoner kan anleggsområdet etableres ved dvergsignal eller sporveksel i tillegg til ved hovedsignal.

§ 8-3. Hovedsikkerhetsvakt og lokal sikkerhetsvakt

1. Ved disponering av strekning for arbeid i spor og ved opprettelse av anleggsområde skal det oppnevnes en hovedsikkerhetsvakt. Hovedsikkerhetsvakten skal ha kontakt med toglederen eller togekspeditøren og eventuelle lokale sikkerhetsvakter.
2. Hovedsikkerhetsvakten skal utveksle informasjon med lederen for elsikkerhet om forhold som vedrører sikkerheten under arbeidet.
3. Når det arbeides flere steder samtidig, skal det i tillegg til hovedsikkerhetsvakt oppnevnes en lokal sikkerhetsvakt for hvert arbeidssted. Hovedsikkerhetsvakt kan i tillegg være lokal sikkerhetsvakt for ett av arbeidsstedene.

§ 8-4. Krav til kommunikasjonssystem

På strekning med fjernstyring skal det brukes togradio ved kommunikasjon mellom toglederen og hovedsikkerhetsvakten. Ved kommunikasjon mellom togekspeditøren og hovedsikkerhetsvakten skal det brukes togradio dersom det ikke kommuniseres direkte.

§ 8-5. Krav om bestemmelser om arbeid i spor

Infrastrukturforvalter skal fastsette bestemmelser om arbeid i spor, herunder bestemmelser om sikring av arbeidssted, kjøring av rullende materiell innenfor et anleggsområde, arbeid på flere arbeidssteder, arbeider som forutsetter at man beveger seg til fots, kommunikasjon mellom hovedsikkerhetsvakten og den som kjører materiellet og kommunikasjonen mellom hovedsikkerhetsvakten og de lokale sikkerhetsvaktene.

§ 8-6. Underretning om disponering av strekning for arbeid og anleggsområde

1. Ved disponering av strekning for arbeid og anleggsområde skal infrastrukturforvalter underrette berørte jernbaneforetak. Underretningen skal minst omfatte:
  - a) når det skal arbeides,
  - b) hvilken strekning det skal arbeides på,
  - c) hvilket hovedspor det skal arbeides i når det er flere hovedspor og
  - d) eventuelle begrensninger i hastigheten til tog i andre spor.
2. Infrastrukturforvalter skal underrette berørte jernbaneforetak om enhver endring.
3. Jernbaneforetaket og infrastrukturforvalter skal sørge for at eget relevant personell har underretningen og enhver endring til denne.
4. Underretning er likevel ikke nødvendig ved mindre arbeider i spor som ikke vil være til hinder for tog og hvor det ikke benyttes rullende materiell.

§ 8-7. Feil på infrastruktur og rullende materiell

Personell som deltar i arbeid i spor, skal straks varsle toglederen eller togekspeditøren dersom det oppdages feil på infrastruktur, tog eller skift som kan ha betydning for sikkerheten.

II. Disponering av strekning for arbeid**§ 8-8. Tillatelse til disponering av strekning for arbeid**

1. Hovedsikkerhetsvakten skal innhente tillatelse til disponering av strekning for arbeid fra toglederen eller togekspeditøren.
2. Før toglederen eller togekspeditøren gir tillatelsen, skal toglederen eller togekspeditøren sperre vedkommende spor eller strekning, og hovedsikkerhetsvakten skal sikre arbeidsstedet.
3. Der hovedsikkerhetsvakten sikrer arbeidsstedet med signal 1A eller 1B «Stopp», kan toglederen eller togekspeditøren gi tillatelse til arbeid i spor før hovedsikkerhetsvakten har satt opp signal 1A eller 1B «Stopp». Hovedsikkerhetsvakten kan overlate til annet personell å sette opp signal 1A eller 1B «Stopp».
4. Toglederen eller togekspeditøren skal bekrefte hvilke spor eller hvilken strekning tillatelsen er gitt for.
5. Ved visitasjon og kontroll av sporfelt, kan hovedsikkerhetsvakten fjerne sikringen av arbeidsstedet etter at tillatelse til arbeid i spor er gitt. På spor eller strekning der signal 1A eller 1B «Stopp» benyttes, kan

hovedsikkerhetsvakten unnlate å sette opp signal 1A eller 1B «Stopp». Toglederen eller togekspeditøren skal underrettes dersom sikringen fjernes eller signaler ikke settes opp.

§ 8–9. *Opphevelse av sperring etter disponering av strekning for arbeid*

1. Etter at arbeid i spor er avsluttet, skal hovedsikkerhetsvakten fjerne sikringen av arbeidsstedet og underrette toglederen eller togekspeditøren om at sporet er klart for tog.
2. Toglederen eller togekspeditøren skal bekrefte hvilke spor eller hvilken strekning som er klar for tog og oppheve sperringen.

III. *Arbeid innenfor et anleggsområde*

§ 8–10. *Tillatelse til arbeid innenfor et anleggsområde*

1. Hovedsikkerhetsvakten skal innhente tillatelse til arbeid innenfor et anleggsområde fra toglederen eller togekspeditøren.
2. Før toglederen eller togekspeditøren gir tillatelsen, skal toglederen eller togekspeditøren sperre vedkommende spor eller strekning, og anleggsområdet skal sikres slik at rullende materiell ikke utilsiktet kjører ut fra anleggsområdet.
3. Toglederen eller togekspeditøren skal bekrefte hvilke spor eller hvilken strekning tillatelsen er gitt for.

§ 8–11. *Kjøring inn på og ut fra anleggsområdet*

1. Toglederen eller togekspeditøren kan tillate kjøring av rullende materiell inn på et anleggsområde etter at hovedsikkerhetsvakten har gitt tillatelse til dette.
2. Den som kjører trekkraftkjøretøyet skal innhente tillatelse fra toglederen eller togekspeditøren før det kjøres ut fra anleggsområdet og skal i tillegg underrette hovedsikkerhetsvakten.
3. Infrastrukturforvalter skal fastsette nærmere bestemmelser om hvordan tillatelse til kjøring forbi signaler som ikke viser kjørsignal, skal gis i forbindelse med kjøring inn på og ut fra anleggsområde.

§ 8–12. *Opphevelse av sperring etter arbeid innenfor et anleggsområde*

1. Etter at arbeidet innenfor et anleggsområde er avsluttet og spor eller strekning er klar for tog, skal hovedsikkerhetsvakten underrette toglederen eller togekspeditøren om at spor eller strekning er klar for tog.
2. Toglederen eller togekspeditøren skal bekrefte hvilke spor eller hvilken strekning som er klar for tog og kan oppheve sperringen.

Kapittel 9. *Signaler*

I. *Generelle bestemmelser*

§ 9–1. *Bruk av signaler*

1. Ved togframføring og skifting skal det brukes signaler som er fastsatt i forskriften her. På anleggsområde gjelder de signaler infrastrukturforvalter bestemmer. Ved skifting, klargjøring av tog og på anleggsområde kan det i tillegg brukes andre signaler som er fastsatt av infrastrukturforvalter på vedkommende spor.
2. Dersom det mottas signaler med ulik betydning, skal det mest restriktive signalet følges. Dersom det mottatte signalet er utydelig eller tvetydig, skal tog eller skift stoppe og forholdet undersøkes.
3. Dersom et signal mangler, eller et signal som ikke skal være slukket, er slukket, skal tog eller skift stoppe og forholdet undersøkes.
4. Ved bruk av håndsignaler skal signalgiveren plassere seg slik at den signalet er ment for, kan oppfatte signalet.

§ 9–2. *Signalfargenes grunnbetydning*

Signalfargenes grunnbetydning er følgende:

- a) rødt betyr stopp,
- b) fiolett betyr at tilhørende planovergangssignal viser stopp foran planovergangen,
- c) gult betyr varsom,
- d) grønt betyr kjøretillatelse og
- e) hvitt betyr klar linje.

§ 9–3. *Nødsignal*

Enhver bevegelse med signal hurtig fram og tilbake på tvers av sporet er et nødsignal og betyr stopp.

§ 9–4. *Plassering av signaler*

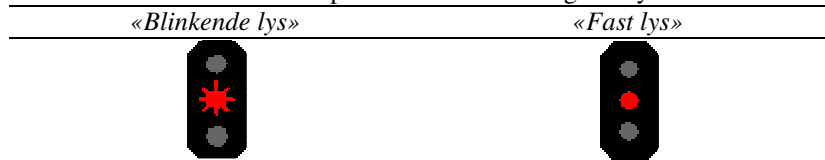
1. Faste signaler som skal gjelde for en bestemt kjøreretning, skal plasseres til høyre i kjøreretningen eller over sporet.
2. Faste signaler kan likevel plasseres på venstre side i kjøreretningen for toget dersom det ikke kan misforstås hvilket spor signalet gjelder for og dette medfører at signalet blir mer synlig.
3. Signaler som gjelder for kjøring på venstre hovedspor på dobbeltsporet strekning, skal plasseres til venstre i kjøreretningen eller over sporet.

§ 9-5. Signaler som ikke er i bruk

1. Lyssignaler som ikke er i bruk, skal være slukket, tildekket eller vendt bort fra sporet. Dette gjelder likevel ikke ved prøving av signaler.
2. Hovedsignal, forsignal og enkelt innkjørsignal som ikke er i bruk, skal i tillegg merkes med signal 62 «Ugyldighetsskilt». Dette gjelder likevel ikke hovedsignal ved ubetjent stasjon eller ved blokkpost som er tatt ut av bruk.

§ 9-6. Blinkende eller fast lys

I bestemmelsene i dette kapittelet er blinkende og fast lys markert slik:

§ 9-7. Hovedsignaler og forsignaler

1. Innkjørhovedsignal, utkjørhovedsignal, indre hovedsignal og blokksignal er hovedsignaler.
2. Innkjørhovedsignal, indre hovedsignal i innkjørtogvei og blokksignal skal ha forsignal. Utkjørhovedsignal og indre hovedsignal i utkjørtogvei kan ha forsignal.

§ 9-8. Lysreflekterende skilt og orienteringsstolper

1. Skilt og orienteringsstolper skal være lysreflekterende. Dette gjelder likevel ikke for signal 64E «Teknisk stolpe».
2. Baksiden av signaler samt master og stolper for signaler som er synlig fra trekraftkjøretøy, skal være grå. Dette gjelder ikke for orienteringsstolper.

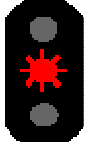

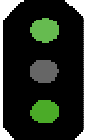
§ 9-9. Omstilling av kjørsignal

1. Når toget passerer et hovedsignal, midlertidig utkjørsignal eller midlertidig innkjørsignal, skal signalet automatisk omstilles til signal 20A eller 20B «Stopp».
2. På stasjoner med enkelt innkjørsignal skal signalet stilles tilbake til stopp etter at toget har passert signalet.

II. Lyssignaler

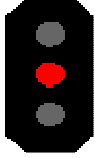

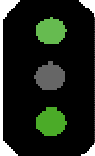
§ 9-10. Innkjørhovedsignal

1. Innkjørhovedsignal skal plasseres minst 200 meter utenfor ytterste sentralstilte, motliggende sporveksel på stasjoner med sikringsanlegg.
2. Innkjørhovedsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» og to gule vannrette lysreflekterende striper som er synlige fra begge sider.
- 3.

Signal	Signalnummer og signalnavn	Signalbetydning
Et rødt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 20A «Stopp»	Stopp minst 20 meter foran signalet, eventuelt foran orienteringsstolpen.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre inn på stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 22 «Kjør»	Tog kan kjøre inn på stasjonen med største tillatte hastighet.

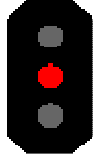
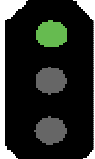
§ 9–11. Utkjørhovedsignal

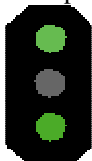
1. Utkjørhovedsignal skal plasseres før middel til nærmeste togspor og skal gjelde for ett bestemt togspor på stasjoner med sikringsanlegg. Dette gjelder likevel ikke dersom det på stasjonen er indre hovedsignaler i utkjørtogveien for hvert togspor.
2. For stasjoner som ikke er fjernstyrte, gjelder kravet om utkjørhovedsignal for hvert togspor kun for nye signalanlegg eller ved vesentlig endring av eksisterende signalanlegg.
3. Utkjørhovedsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».
- 4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt fast lys. Eksempel: 	Signal 20B «Stopp»	Stopp senest ved innkjørtogveiens slutt.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre ut fra eller passere stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 22 «Kjør»	Tog kan kjøre ut fra eller passere stasjonen med største tillatte hastighet.

§ 9–12. Indre hovedsignal

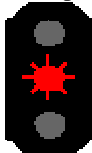
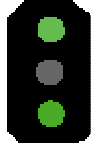
1. Stasjon med sikringsanlegg kan ha indre hovedsignaler. Indre hovedsignaler skal plasseres mellom innkjørhovedsignal og utkjørhovedsignal.
2. Indre hovedsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt». Indre hovedsignal i innkjørtogvei skal merkes med og to gule vannrette lysreflekterende striper.
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt fast lys. Eksempel: 	Signal 20B «Stopp»	Stopp foran signalet.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre videre på stasjonen med redusert hastighet over sporvekslene i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 22 «Kjør»	Tog kan kjøre videre på stasjonen med største tillatte hastighet.

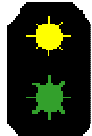
§ 9–13. Blokksignal

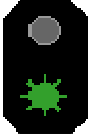
1. Blokksignal skal plasseres på en blokkpost på strekning med fjernstyring.
2. Blokksignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» og to gule vannrette lysreflekterende striper som er synlige fra begge sider.
3. På enkeltsporet strekning skal alle blokksignalene tennes når kjøreretning innstilles. På dobbeltsporet strekning skal blokksignalene tennes i kjøreretningen når kjøreretning innstilles.
- 4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 20A «Stopp»	Stopp minst 20 meter foran signalet, eventuelt foran orienteringsstolpen.
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 22 «Kjør»	Tog kan kjøre inn på neste blokkstrekning med største tillatte hastighet.

§ 9–14. Forsignal for hovedsignal

1. Forsignal skal plasseres foran hovedsignalet det tilhører og i tilstrekkelig bremseavstand fra hovedsignalet. Dersom forsignal for utkjørhovedsignal er plassert på egen mast, skal forsignalet settes opp innenfor innkjørhovedsignalet. For utkjørhovedsignaler og indre hovedsignaler kan forsignal i særskilte tilfeller unnlates.
2. Plasseres forsignalet på egen mast, skal forsignalet merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» og masten skal ha en gul lysreflekterende stripe som er synlig fra begge sider.
3. Forsignal som er plassert under et hovedsignal, skal være slukket når dette hovedsignalet viser signal 20A eller 20B «Stopp». Det samme gjelder når hovedsignalet viser signal 21 «Kjør med redusert hastighet» og det samtidig vises signal 32 «Forsiktig kjøring».
4. Når forsignal står i avhengighet til veisikringsanlegg eller rasvarslingsanlegg, kan forsignalet vise signal 23 «Forvent stopp» selv om hovedsignalet viser kjørsignal.
- 5.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et gult blinkende lys. Eksempel: 	Signal 23 «Forvent stopp»	Toget skal redusere hastigheten slik at toget kan stoppe foran hovedsignalet. Tilhørende hovedsignal viser signal 20A eller 20B «Stopp».
Et gult og et grønt blinkende lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 24 «Forvent kjør med redusert hastighet»	Toget skal redusere hastigheten. Tilhørende hovedsignal viser signal 21 «Kjør med redusert hastighet».

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et grønt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 25 «Forvent kjøør»	Toget kan fortsette med største tillatte hastighet. Tilhørende hovedsignal viser signal 22 «Kjør».

§ 9–15. Repetersignal

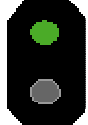
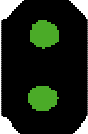
1. På fjernstyrte stasjoner skal repetersignal plasseres i utkjørtogvei foran indre hovedsignal eller utkjørhovedsignal når hovedsignalet ikke kan ses fra tog som har stoppet ved plattform, eller det kan være tvil om hvilket spor hovedsignalet gjelder for. Dette gjelder likevel ikke når det er satt opp togsposignaler.

2. På stasjoner som ikke er fjernstyrte, kan repetersignal plasseres i utkjørtogvei foran indre hovedsignal eller utkjørhovedsignal når hovedsignalet ikke kan ses fra tog som har stoppet ved plattform, eller det kan være tvil om hvilket spor hovedsignalet gjelder for.

3. Repetersignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».

4. Repetersignal skal vise samme signal som hovedsignalet, signal 21 «Kjør med redusert hastighet» eller signal 22 «Kjør». Dette gjelder likevel ikke dersom hovedsignalet viser signal 22 «Kjør» og det i togveien mellom repetersignalet og hovedsignalet ikke kan kjøres med største tillatte hastighet. I dette tilfellet skal repetersignalet vise signal 21 «Kjør med redusert hastighet». Viser hovedsignalet signal 20B «Stopp» er repetersignalet slukket.

5.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Toget kan kjøere videre, ut fra eller passere stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 22 «Kjør»	Tilhørende hovedsignal viser signal 21 «Kjør med redusert hastighet» eller signal 22 «Kjør». Toget kan kjøere videre, ut fra eller passere stasjonen med største tillatte hastighet.
		Tilhørende hovedsignal viser signal 22 «Kjør».

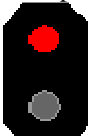
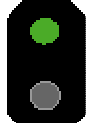
§ 9–16. Enkelt innkjørsignal

1. Enkelt innkjørsignal skal plasseres minst 200 meter utenfor ytterste sporveksel på stasjoner med forenklet sikringsanlegg.

2. Enkelt innkjørsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» og to gule vannrette lysreflekterende striper som er synlige fra begge sider.

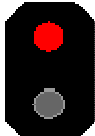
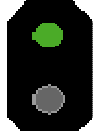
3. Enkelt innkjørsignal skal være slukket på ubetjent stasjon.

4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt fast lys. Eksempel: 	Signal 20B «Stopp»	Stopp minst 20 meter foran signalet eventuelt foran orienteringsstolpen.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Toget kan kjøere inn på stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.

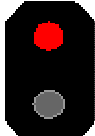
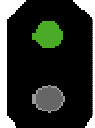
§ 9–17. Midlertidig innkjørsignal

1. Midlertidig innkjørsignal kan settes opp i forbindelse med ombygningsarbeid m.m. i henhold til bestemmelsene i kapittel 5.
2. Midlertidig innkjørsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» og to gule vannrette lysreflekterende striper som er synlige fra begge sider.
3. Midlertidig innkjørsignal skal være slukket på ubetjent stasjon.
- 4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt fast lys. Eksempel: 	Signal 20B «Stopp»	Stopp minst 20 meter foran signalet eventuelt foran orienteringsstolpen.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre inn på stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.

§ 9–18. Midlertidig utkjørsignal

1. Midlertidig utkjørsignal kan settes opp i forbindelse med ombygningsarbeid m.m. i henhold til bestemmelsene i kapittel 5.
2. Midlertidig utkjørsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».
3. Midlertidig utkjørsignal skal være slukket på ubetjent stasjon.
- 4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Et rødt fast lys. Eksempel: 	Signal 20B «Stopp»	Stopp senest ved innkjørtogveiens slutt.
Et grønt fast lys. Eksempel: 	Signal 21 «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre ut fra eller passere stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6.

§ 9–19. Forsiktig kjøring

1. Signal 32 «Forsiktig kjøring» skal plasseres ved innkjørhovedsignal eller indre hovedsignal der togveien er forkortet, der toget kjører inn i buttspor eller der det er andre særlige forhold.
2. Signal 32 «Forsiktig kjøring» vises samtidig med signal 21 «Kjør med redusert hastighet» i hovedsignalet.
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Lysende hvitt kors på mørk bunn. Eksempel: 	Signal 32 «Forsiktig kjøring»	Toget skal kjøre forsiktig inn i et togspor.

§ 9–20. Linjesignal

1. Linjesignal skal plasseres der det er behov for å angi hvilket sporumråde eller strekning det vises signal for.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Lysende hvit bokstav på mørk bunn. Eksempel: 	Signal 35B «Til angitt linje eller sporområde»	Signalet viser hvilket sporområde eller strekning hovedsignalet viser kjørsignal til.

§ 9–21. Togsporsignal

1. På fjernstyrte stasjoner skal togsporsignal plasseres foran indre hovedsignal eller utkjørhovedsignal når hovedsignalet ikke kan ses fra tog som har stoppet ved plattform, eller det kan være tvil om hvilket spor hovedsignalet gjelder for. Dette gjelder likevel ikke når det er satt opp repetersignaler.

2. På stasjoner som ikke er fjernstyrte, kan togsporsignal plasseres foran indre hovedsignal eller utkjørhovedsignal når hovedsignalet ikke kan ses fra tog som har stoppet ved plattform, eller det kan være tvil om hvilket spor hovedsignalet gjelder for.

3. Togsporsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» som viser hvilket togspor og hvilket hovedsignal det tilhører.

4. Viser hovedsignalet signal 20B «Stopp», er togsporsignalet slukket.

5.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
To hvite faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 36A «Kjør med redusert hastighet»	Tog kan kjøre videre, ut fra eller passere stasjonen med redusert hastighet i henhold til bestemmelsene i kapittel 6. Tilhørende hovedsignal viser signal 21 «Kjør med redusert hastighet».
To grønne faste lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 36B «Kjør»	Tog kan kjøre videre, ut fra eller passere stasjonen med største tillatte hastighet. Tilhørende hovedsignal viser signal 22 «Kjør».

§ 9–22. Høyt skiftesignal

1. Høyt skiftesignal skal plasseres ved det indre hovedsignalet eller det utkjørhovedsignalet det tilhører. Signalene kan i tillegg plasseres på skifteområder. Når et høyt skiftesignal er plassert ved hovedsignal på en fjernstyrt stasjon, kan signalbildet «Skifting forbudt» unnlates.

2. Høyt skiftesignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt» for å vise hvilket hovedsignal det tilhører eller hvilket område det gjelder for.

3. Signalet kan vises i begge retninger.

4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
En rekke hvite faste lyst på vannrett linje. Eksempel: 	Signal 41 «Skifting forbudt»	Skifting kan ikke foretas i det området signalet gjelder for.
En rekke hvite faste lys på skrå oppover til høyre. Eksempel: 	Signal 42 «Skifting tillatt»	Skifting kan foretas i det området signalet gjelder for. Skift kan kjøre forbi signal 20B «Stopp» i vedkommende indre hovedsignal eller utkjørhovedsignal.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
		Dersom sentralstilte sporveksler og eventuelt sporsperrer betjenes fra stillerapparatet, er sporveksler/sporsperrer lagt riktig for skiftet.
		Dersom sentralstilte sporveksler/sporsperrer er frigitt for lokal omlegging, må disse betjenes.

§ 9–23. Dvergsignaler

1. Dvergsignal skal ved behov plasseres under et hovedsignal eller ved skillet mellom to sporavsnitt.
2. Dvergsignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».
3. Dvergsignal skal være i avhengighet til sentralstilte sporveksler og sporsperrer.
4. Dvergsignal som er plassert under et hovedsignal, skal omstilles til signal 43 «Kjøring forbudt» når hovedsignal endres til signal 20A eller 20B «Stopp».
- 5.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
<p>To hvite faste lys på vannrett linje.</p> <p>Eksempel:</p> 	<p>Signal 43 «Kjøring forbudt»</p>	<p>Tog og skift skal stoppe foran signalet.</p>
<p>To hvite faste lys på skrå opp til høyre.</p> <p>Eksempel:</p> 	<p>Signal 44 «Varsom kjøring tillatt»</p>	<p>Tog og skift kan kjøre forsiktig videre forbi signalet. Det kan være hindringer i sporet.</p> <p>Skift kan kjøre forbi signal 20B «Stopp» i tilhørende indre utkjørhovedsignal.</p>
<p>To hvite faste lys på loddrett linje.</p> <p>Eksempel:</p> 	<p>Signal 45 «Kjøring tillatt»</p>	<p>Tog og skift kan kjøre forbi signalet.</p> <p>Skift kan kjøre forbi signal 20B «Stopp» i tilhørende indre utkjørhovedsignal.</p>
<p>Et hvitt fast lys oppe til høyre eller to hvite faste lys på skrå opp til venstre.</p> <p>Eksempler:</p> <p>Signal 46A</p> <p>Signal 46B</p>	<p>Signal 46 «Frigitt for lokal skifting»</p>	<p>For skift viser neste dvergsignal signal 45 «Kjøring tillatt» eller signal 44 «Varsom kjøring tillatt».</p> <p>Skift kan kjøre forbi signalet.</p> <p>Skift kan kjøre forbi signal 20B «Stopp» i tilhørende indre utkjørhovedsignal.</p> <p>Sentralstilte sporveksler/sporsperrer kan være frigitt for lokal omlegging.</p>

§ 9–24. Avvikende hastighet

1. Signal 68E «Avvikende hastighet» skal plasseres der hastigheten over avvikende sporveksler er en annen enn 40 km/t. Dette gjelder likevel ikke der det er satt opp signal 68C «Avvikende hastighet», eller hastigheten vises i materiellets utrustning for automatisk hastighetsovervåkning.

2. Ved hastighetsnedsettelse skal signalet plasseres slik at hastighetsnedsettelsen kan gjennomføres der den gjelder fra.

3.

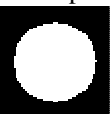

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Lysende hvitt tall på mørk bunn. Eksempel: 	Signal 68E «Avvikende hastighet»	Hastigheten over første avvikende sporveksel eller sporvekselgruppe kan økes eller reduseres til det som er angitt på signalet. Stort 5-tall betyr 50 km/t, stort 6-tall 60 km/t osv.

§ 9–25. Sporvekselsignal for enkel sporveksel

1. Sporvekselsignal for enkel sporveksel kan plasseres ved enkel sporveksel for å angi sporvekselens stilling.

2. Sporvekselsignalet skal enten ha lys eller ha reflekterende hvite felter.

3.

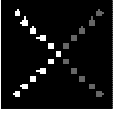

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvit rektangulær firkant med den lengste siden loddrett. Eksempel: 	Signal 51A «Rett fram»	Sporvekselen ligger for kjøring rett fram.
Hvit sirkelflate. Eksempel: 	Signal 51B «Fra avvikespor»	Sporvekselen ligger for kjøring fra avvikespor.
Hvit pil som peker opp til venstre. Eksempel: 	Signal 51C «Til venstre»	Sporvekselen ligger for kjøring til venstre.
Hvit pil som peker opp til høyre. Eksempel: 	Signal 51D «Til høyre»	Sporvekselen ligger for kjøring til høyre.

§ 9–26. Sporvekselsignal for krysssporveksel

1. Sporvekselsignal for krysssporveksel kan plasseres ved krysssporveksel for å angi sporvekselens stilling.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvite faste lys på skrå opp til høyre. Eksempel: 	Signal 52A «Fra venstre til høyre»	Sporvekselen ligger for kjøring fra venstre til høyre.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvite faste lys på skrå opp til venstre. Eksempel: 	Signal 52B «Fra høyre til venstre»	Sporvekselen ligger for kjøring fra høyre til venstre.
Hvite faste lys i vinkel med vinkelåpningen til venstre. Eksempel: 	Signal 52C «Fra venstre til venstre»	Sporvekselen ligger for kjøring fra venstre til venstre.
Hvite faste lys i vinkel med vinkelåpningen til høyre. Eksempel: 	Signal 52D «Fra høyre til høyre»	Sporvekselen ligger for kjøring fra høyre til høyre.

§ 9-27. Sporsperresignal

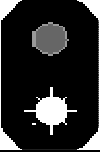
1. Sporsperresignal skal plasseres ved sporsperren. Sporsperresignalet kan i tillegg plasseres andre steder dersom det er nødvendig å vise om sporet er sperret eller fritt. Der det er satt opp dvergsignal for vedkommende sporsperre, kan sporsperresignalet unnlates.
2. Sporsperresignalet skal enten ha lys eller ha reflekterende hvite felter.
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
To hvite sirkelsegmenter atskilt ved en sort sperrebom. Eksempel: 	Signal 53 «Sporet sperret»	Sporet er sperret for rullende materiell.
Hvit rektangulær firkant med den lengste siden loddrett. Eksempel: 	Signal 54 «Sporet fritt»	Sporet er ikke sperret for rullende materiell.

§ 9-28. Planovergangssignal

1. Planovergangssignal skal plasseres rett foran planoverganger som har veisikringsanlegg.
2. Planovergangssignalet skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Rødt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 55 «Stopp foran planovergangen»	Tog og skift skal stoppe foran planovergangen.

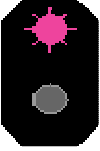
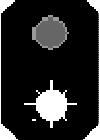
<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 56 «Planovergangen kan passeres»	Tog og skift kan passere planovergangen.

§ 9–29. Forsignal for planovergangssignal

1. På hovedspor skal planovergangssignal ha forsignal. Forsignalet skal plasseres slik at det kan oppfattes i tilstrekkelig bremseavstand foran planovergangssignalet. På stasjon og sidespor kan planovergangssignal ha forsignal.

2. Forsignal for planovergangssignal skal merkes med signal 101 «Identifikasjonsskilt».

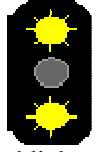

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Fiolett blinkende lys. Eksempel: 	Signal 57 «Planovergangssignalet viser stopp foran planovergangen»	Toget skal redusere hastigheten slik at toget kan stoppe foran planovergangssignalet. Tilhørende planovergangssignal viser signal 55 «Stopp foran planovergangen».
Hvitt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 58 «Planovergangssignalet viser at planovergangen kan passeres»	Toget kan fortsette med største tillatte hastighet. Tilhørende planovergangssignal viser signal 56 «Planovergangen kan passeres».

§ 9–30. Rasvarslingsignal

1. Rasvarslingsignal skal plasseres i tilstrekkelig bremseavstand foran signal 64C «Rasvarslingsstolpe». Dette gjelder likevel ikke dersom et hovedsignal er satt i avhengighet til rasvarslingsanlegget.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
To gule blinkende lys på loddrett linje. Eksempel: 	Signal 59 «Rasfare»	Toget skal stoppe ved signal 64C «Rasvarslingsstolpe».
Et hvitt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 60 «Tog kan passere rasfarestrekingen»	Tog kan passere rasfarestrekingen.

§ 9–31. Middelkontrollampe

1. Middelkontrollampe skal plasseres ved utkjørhovedsignal eller ved indre hovedsignal på stasjoner når det er nødvendig å angi at toget er kommet innenfor middel.

2. Signalet vises kun når toget kjører inn i togsporet og togveien er sikret.

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 4C «Middelkontrollampe»	Siste vogn i toget er ikke kommet innenfor middel i togsporet.

§ 9–32. *Fast lyssignalanlegg for skifting*

1. Signal fra fast lyssignalanlegg gis av personell som deltar i skiftingen.
- 2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Tre korte lysblink. Eksempel: 	Signal 48A «Stopp»	Skift skal stoppe.
Et langt lysblink. Eksempel: 	Signal 49A «Kjør fram»	Trekraftkjøretøy skal trekke skiftet.
To korte lysblink. Eksempel: 	Signal 50A «Bakk»	Trekraftkjøretøy skal skyve skiftet.

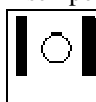
III. *Signalskilt m.m.*§ 9–33. *Jordet seksjon*

1. Signal 65A «Jordet seksjon» skal plasseres foran seksjon av kontaktledningen som er spenningsløs og jordet.
- 2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Sort kvadratisk skilt med hvitt vannrett felt. Eksempel: 	Signal 65A «Jordet seksjon»	Trekraftkjøretøy med hevet strømvaktaker kan kun kjøre forbi signalet dersom jordingsbryteren for vedkommende spor er koblet inn.

§ 9–34. *Varselsignal for kontaktledningssignal*

1. Signal 65B «Varselsignal for kontaktledningssignal» skal plasseres ca 500 meter foran signal 65C «Utkobling foran død seksjon» eller signal 65E «Senking av strømvaktaker». Dette gjelder likevel ikke foran signal 65E «Senking av strømvaktaker» der det er tilstrekkelig avstand fra stedet signalet er synlig for toget til toget skal senke strømvaktakeren.
- 2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med to sorte loddrette streker og sort kant. Skiltet kan ha en lampe. Eksempel: 	Signal 65B «Varselsignal for kontaktledningssignal»	Signalet varsler om utkobling foran død seksjon eller senking av strømvaktaker. Når det lyser en lampe (hvitt fast lys) mellom de to loddrette strekene er seksjonen spenningsførende.

§ 9–35. Utkobling foran død seksjon

1. Signal 65C «Utkobling foran død seksjon» skal plasseres i tilstrekkelig avstand foran spenningsløs seksjon som ikke er jordet.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med to sorte lodrette streker med en sort vannrett strek under og sort kant. Skiltet kan ha en lampe. Eksempel: 	Signal 65C «Utkobling foran død seksjon»	Trekraftkjøretøy med hevet strømvaktar skal være utkoblet før signalet passerer. Dette gjelder likevel ikke når en lampe mellom de to sorte lodrette strekene lyser (hvitt fast lys). Når lampen lyser er seksjonen spenningsførende.

§ 9–36. Innkobling etter død seksjon

1. Signal 65D «Innkobling etter død seksjon» skal plasseres i tilstrekkelig avstand etter spenningsløs seksjon som ikke er jordet.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med sort kantet U og sort kant. Eksempel: 	Signal 65D «Innkobling etter død seksjon»	Trekraftkjøretøy med hevet strømvaktar kan kobles inn når signalet er passert.

§ 9–37. Senking av strømvaktar

1. Signal 65E «Senking av strømvaktar» skal plasseres i tilstrekkelig avstand foran sted der trekraftkjøretøy må senke strømvaktaren.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med sort vannrett strek og sort kant. Eksempel: 	Signal 65E «Senking av strømvaktar»	Trekraftkjøretøy med hevet strømvaktar skal senke denne før signalet.

§ 9–38. Heving av strømvaktar

1. Signal 65F «Heving av strømvaktar» skal plasseres i tilstrekkelig avstand etter der strømvaktar kan heves.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med sort loddrett strek og sort kant. Eksempel: 	Signal 65F «Heving av strømvaktar»	Trekraftkjøretøy med senket strømvaktar kan heve denne.

§ 9–39. Stopp for elektrisk trekraftkjøretøy

1. Signal 65G «Stopp for elektrisk trekraftkjøretøy» skal plasseres ved grensen mellom spor med kontaktledning og spor uten kontaktledning eller spor som ikke har kjørbar kontaktledning.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med sort ring og sort kant. Eksempel: 	Signal 65G «Stopp for elektrisk trekkraftkjøretøy»	Trekkraftkjøretøy med hevet strømvaktar skal stoppe foran signalet.

§ 9–40. Togvei slutt

1. Signal 66 «Togvei slutt» kan plasseres ved togspor for å markere hvor tog som har stopp på stasjonen skal stoppe.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sort S. Eksempel: 	Signal 66 «Togvei slutt»	Tog som skal stoppe på stasjonen, skal stoppe foran signalet.

§ 9–41. Orienteringssignaler

1. Signal 67A «Orienteringssignal», 67B «Orienteringssignal for planovergang», 67C «Orienteringssignal for holdeplass» og 67D «Orienteringssignal for planovergang og holdeplass», skal plasseres i tilstrekkelig avstand foran planovergang, holdeplass m.m. der infrastrukturforvalter bestemmer.

2. Signal 67E «Orienteringssignal dagtid» kan plasseres under signal 67A «Orienteringssignal», 67B «Orienteringssignal for planovergang», 67C «Orienteringssignal for holdeplass» og 67D «Orienteringssignal for planovergang og holdeplass».

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult kvadratisk skilt med bred sort kant. Eksempel: 	Signal 67A «Orienteringssignal»	Fører skal gi signal 83 «Tog kommer».
Gult kvadratisk skilt med bred sort kant og sort vannrett strek Eksempel: 	Signal 67B «Orienteringssignal for planovergang »	Fører skal gi signal 83 «Tog kommer».
Gult kvadratisk skilt med bred sort kant og sort loddrett strek Eksempel: 	Signal 67C «Orienteringssignal for holdeplass »	Fører skal gi signal 83 «Tog kommer».
Gult kvadratisk skilt med bred sort kant, sort vannrett og sort loddrett strek Eksempel: 	Signal 67D «Orienteringssignal for planovergang og holdeplass»	Fører skal gi signal 83 «Tog kommer».

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Rektangulært skilt som er diagonalt delt i et gult felt og et sort felt Eksempel 	Signal 67E «Orienteringssignal dagtid»	Fører skal unnlate å gi signal 83 «Tog kommer» mellom kl. 22.00 og 06.00.

§ 9–42. Hastighetssignaler

1. Største hastighet på linjen og i hovedtogspor skal angis med hastighetssignaler. På strekning med fullstendig hastighetsovervåkning kan hastighetssignaler unnlates.

2. Signal 68C «Avvikende hastighet» skal plasseres der hastigheten over avvikende sporveksler er en annen enn 40 km/t. Signal 68C «Avvikende hastighet» kan unnlates dersom det i stedet vises signal 68E «Avvikende hastighet» eller hastigheten vises i materiellets utrustning for automatisk hastighetsovervåkning.

3. Signal 68A «Nedsatt hastighet» og signal 68C «Avvikende hastighet» skal plasseres slik at hastighetsnedsettelsen kan gjennomføres der den gjelder fra.

4. Hastigheten for kjøring ut fra en stasjon skal angis med hastighetssignal i utkjørtogveien.

5.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult trekantet skilt med sorte tall og sort kant med spissen ned. Eksempel: 	Signal 68A «Nedsatt hastighet»	Hastigheten skal settes ned ved signal 68D «Markeringsmerke» til det som er angitt på signalet. Stort 7-tall betyr 70 km/t, stort 8-tall 80 km/t osv. Et lite 5-tall i tillegg til det store tallet, betyr 5 km/t høyere hastighet, for eksempel 75 km/t. Hastigheten gjelder fra skiltet.
Gult trekantet skilt med sorte tall og sort kant med spissen opp. Eksempel: 	Signal 68B «Økt Hastighet»	Stort 9-tall betyr 90 km/t, stort 10-tall 100 km/t osv. Et lite 5-tall i tillegg til det store tallet, betyr 5 km/t høyere hastighet, for eksempel 95 km/t.
Gult sirkelformet skilt med sorte tall og sort kant. Eksempel: 	Signal 68C «Avvikende hastighet»	Hastigheten over første avvikende sporveksel eller sporvekselgruppe kan økes eller må reduseres til det som er angitt på signalet. Stort 6-tall betyr 60 km/t, stort 7-tall 70 km/t osv.
Gult trekantet skilt med spissen ned. Eksempel: 	Signal 68D «Markeringsmerke»	Nedsatt hastighet i tilknytning til signal 68A, 68G og 69A gjelder fra dette skiltet.

§ 9–43. Tilleggshastighet

1. Signal 68F «Tilleggshastighet» skal plasseres på strekning der enkelte tog kan kjøre med høyere hastighet enn andre tog. Signalet plasseres under signal 68A «Nedsatt hastighet» eller signal 68B «Økt hastighet». På strekning med fullstendig hastighetsovervåkning kan signal 68F «Tilleggshastighet» unnlates.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sorte tall. Eksempel: 	Signal 68F «Tilleggshastighet»	Enkelte tog kan øke hastigheten med det som er angitt på signalet. Signalet angir tilleggshastighet i km/t.

§ 9–44. Hastighet for krengetog

- Signal 68G «Hastighet for krengetog» skal plasseres på strekning der krengetog kan kjøres med økt hastighet. Signalet plasseres under signal 68A «Nedsatt hastighet» eller signal 68B «Økt hastighet».
- Signal 68G «Hastighet for krengetog» skal alltid benyttes sammen med signal 68A «Nedsatt hastighet» når hastigheten for krengetog settes ned selv om hastigheten for andre tog ikke settes ned.
- Når hastigheten for krengetog er satt ned, angis det punktet hastigheten gjelder fra med signal 68D «Markeringsmerke».
- På strekning med fullstendig hastighetsovervåkning kan signal 68G «Hastighet for krengetog» unnlates.
-

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Blått rektangulært skilt med hvite tall. Eksempel: 	Signal 68G «Hastighet for krengetog»	Hastighet for krengetog. Er skiltet plassert under signal 68A «Nedsatt hastighet» skal hastigheten være nedsatt ved signal 68D «Markeringsmerke». Signalet angir hastigheten i km/t.

§ 9–45. Midlertidig hastighetssignal

- Signal 69A «Midlertidig nedsatt hastighet» skal plasseres så langt foran det punktet hastighetsnedsettelsen gjelder fra, at den kan gjennomføres. På strekning med automatisk hastighetsovervåkning skal det i tillegg plasseres ut baliser.
- Ved midlertidig nedsettelse av hastigheten, angis det punkt hastigheten gjelder fra med signal 68D «Markeringsmerke».
-

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult femkantet skilt med spissen ned, sorte tall og sort kant. Eksempel: 	Signal 69A «Midlertidig nedsatt hastighet»	Hastigheten skal settes ned ved signal 68D «Markeringsmerke». Stort 4-tall betyr 40 km/t, stort 5-tall 50 km/t osv.
Gult femkantet skilt med spissen opp, sorte tall og sort kant. Eksempel: 	Signal 69B «Midlertidig hastighet opphører»	Hastigheten kan økes når hele toget har kjørt forbi skiltet. Stort 9-tall betyr 90 km/t, stort 10-tall 100 km/t osv.

IV. Opplysningsskilt**§ 9–46. Identifikasjonsskilt**

- Innkjørhovedsignal, enkelt innkjørsignal og midlertidig innkjørsignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt. Identifikasjonsskiltet skal ha en av bokstavene «A» til og med «K», signalets nummer og stedskode for stasjonens navn. Innkjørhovedsignal som gjelder for venstre spor, skal i tillegg ha bokstaven «U» foran signalets bokstav.

2. Blokksignal skal merkes med rundt identifikasjonsskilt. Identifikasjonsskiltet skal ha en av bokstavene «A» til og med «K», signalets nummer og stedskode for blokkpostens navn. Blokksignal som gjelder for venstre spor, skal i tillegg ha bokstaven «U» foran signalets bokstav.

3. Utkjørhovedsignal og midlertidig utkjørsignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med en av bokstavene «L» til og med «Å» unntatt «Q», «R», «V», «W» og «Z», signalets nummer og stedskode for stasjonens navn. Utkjørhovedsignal som kun gjelder for venstre hovedspor, skal i tillegg ha bokstaven «U» foran signalets bokstav.

4. Indre hovedsignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med nummer og stedskode for stasjonens navn. Identifikasjonsskilt på indre hovedsignaler i utkjørtogvei som bare kan vise kjørsignal når tilhørende utkjørhovedsignal viser kjørsignal, kan merkes med bokstav i tillegg til nummer.

5. Forsignal som står alene, skal merkes med tilsvarende identifikasjonsskilt som hovedsignalet det tilhører.

6. Dvergsignal som står alene, skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med bokstaven «R» og/eller tall.

7. Høyt skiftesignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med bokstaven «Z» og med bokstav eller tall til det hovedsignalet eller det området det gjelder for.

8. Planovergangssignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med bokstaven «W» og med tall. Forsignal for planovergangssignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt med bokstaven «W» og med tilleggsbokstav.

9. Repetersignal skal merkes med tilsvarende identifikasjonsskilt som hovedsignalet det tilhører og skal i tillegg merkes med «Rep».

10. Togsposignal skal merkes med rektangulært identifikasjonsskilt. Identifikasjonsskiltet skal vise tall for hvilket togsposignalet gjelder for og vise bokstaven eller tallet for tilhørende hovedsignal.

11.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt rektangulært skilt med sort skrift. Utforming og størrelse på skiltene kan variere. Eksempel: 	Signal 101 «Identifikasjonsskilt»	I dette eksemplet angir bokstaven M at signalet er et utkjørhovedsignal. Tallene angir signalets nummer. Bokstavene MAG angir stedskode for Magnor.

§ 9–47. Sidesporskilt

På sidespor skal det plasseres langsgående skilt med angivelse av sidesporets navn, kilometerangivelse og mellom hvilke stasjoner sidesporet ligger.

§ 9–48. Pilskilt

1. For å tydeliggjøre hvilket spor signalet gjelder for, kan det plasseres et skilt over eller under signalet med pil mot det sporet signalet gjelder for.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sort pil. Eksempel: 	Signal 102 «Pilskilt»	Viser hvilket spor signalet gjelder for.

§ 9–49. Skilt for automatisk hastighetsovervåkning

1. Skiltene 60A «ATC forsignal», 60B «ATC repeter målpunkt», 60C «ATC nødbrems» og 60D «ATC repeter hastighet» skal plasseres ved baliser som ikke er plassert ved hovedsignal eller forsignal. Skilt 60E «ATC varsel» kan plasseres der baliser gir annen informasjon enn det som gis i vedkommende hovedsignal eller forsignal.

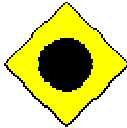
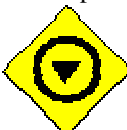
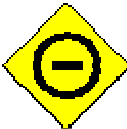
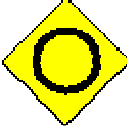
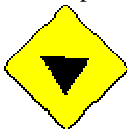

2. For å markere balisene kan skilt for automatisk hastighetsovervåkning ha blå og hvite trekanter på baksiden eller det kan settes opp signal 64E «Teknisk stolpe».

3. Skilt 60F «F-ATC» skal plasseres der det kjøres inn på strekning med fullstendig automatisk hastighetsovervåkning.

4. Skilt 60G «D-ATC» skal plasseres der det kjøres inn på strekning med delvis automatisk hastighetsovervåkning.

5. Skilt 60H «ATC slutter» skal plasseres der det kjøres inn på strekning uten automatisk hastighetsovervåking og ved kjøring inn på strekning der automatisk hastighetsovervåking midlertidig er utkoblet.

6.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult kvadratisk skilt med sort sirkelformet felt. Eksempel: 	Signal 60A «ATC forsignal»	Informasjon om venthastighet kan gis i panelet for automatisk hastighetsovervåking.
Gult kvadratisk skilt med sort trekant med spissen ned i en sort sirkel. Eksempel: 	Signal 60B «ATC repeter målpunkt»	Repeterbalise som er målpunkt for den venthastigheten som er gitt ved innkjørhovedsignal/indre hovedsignal.
Gult kvadratisk skilt med sort vannrett strek i en sort sirkel. Eksempel: 	Signal 60C «ATC nødbrems»	Repeterbalise der den automatiske hastighetsovervåkingen kan foreta nødbrems ved igangsetting mot hovedsignal som viser signal 20A eller 20B «Stopp».
Gult kvadratisk skilt med sort sirkel. Eksempel: 	Signal 60D «ATC repeter hastighet»	Repeterbalise for hovedsignal der toget overvåkes videre med hastighet 40 km/t hvis hovedsignalet viser signal 20A eller 20B «Stopp».
Gult kvadratisk skilt med sort trekant med spissen ned. Eksempel: 	Signal 60E «ATC varsel»	Ett 1-tall inne i sirkelen viser at toget overvåkes videre med hastighet 10 km/t. Restriktiv hastighet kan gis i panelet for automatisk hastighetsovervåking.
Gult rektangulært skilt med sort tekst og sort kant. Skiltet kan ha tilleggstekst «begynner» eller «innkoblet». Eksempel: 	Signal 60F «F-ATC»	Toget kjører inn på strekning med fullstendig automatisk hastighetsovervåking.
Gult rektangulært skilt med sort tekst og sort kant. Skiltet kan ha tilleggstekst «begynner» eller «innkoblet». Eksempel: 	Signal 60G «D-ATC»	Toget kjører inn på strekning med delvis automatisk hastighetsovervåking.

Grått rektangulært skilt med sort tekst, gul kant og tre sorte streker på skrå.

Eksempel:

Signal 60H
«ATC slutter»

Toget kjører inn på strekning uten automatisk hastighetsovervåking.

§ 9–50. Avstandsskilt

1. Signal 61A «Avstandsskilt 1» skal plasseres 1 000 meter foran innkjørhovedsignal, blokksignal og enkelt innkjørsignal på strekning med hastighet inntil 130 km/t. Dette gjelder likevel ikke for innkjørhovedsignal og blokksignal dersom forsignalet er plassert mer enn 1 000 meter foran hovedsignal og blokksignal. Signal 61B «Avstandsskilt 2» skal plasseres 800 meter foran enkelt innkjørsignal. Signal 61A «Avstandsskilt 1» og signal 61B «Avstandsskilt 2» plasseres foran midlertidig innkjørsignal når infrastrukturforvalter bestemmer det.

2. Signal 61C «Avstandsskilt 3» skal plasseres 250 meter foran innkjørhovedsignal, indre hovedsignal eller blokksignal der sikten til hovedsignalet er mindre enn 250 meter.

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Sort rektangulært skilt med gul skråstripe. Eksempel: 	Signal 61A «Avstandsskilt 1»	Det er 1 000 meter til innkjørhovedsignal, blokksignal eller enkelt innkjørsignal, eventuelt midlertidig innkjørsignal.
Sort rektangulært skilt med to gule skråstriper. Eksempel: 	Signal 61B «Avstandsskilt 2»	Det er 800 meter til enkelt innkjørsignal, eventuelt midlertidig innkjørsignal.
Sort rektangulært skilt med tre gule skråstriper. Eksempel: 	Signal 61C «Avstandsskilt 3»	Det er 250 meter til innkjørhovedsignal, indre hovedsignal eller blokksignal.

§ 9–51. Ugyldighetsskilt

1. Signal 62 «Ugyldighetsskilt» skal plasseres på hovedsignal, forsignal for hovedsignal og enkelt innkjørsignal som ikke er i bruk.

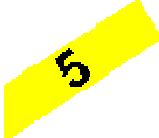
2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Sort og hvitt kryss. Eksempel: 	Signal 62 «Ugyldighetsskilt»	Vedkommende signal er ikke i bruk.

§ 9–52. Fallviser og stigningsviser

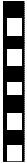
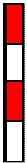

1. Signal 63A «Fallviser» og signal 63B «Stigningsviser» skal plasseres der vedkommende fall eller stigning på strekningen begynner. Dette gjelder likevel ikke der stigning/fall er mindre enn 5 .

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult trapesformet skilt med sorte tall i skråstilling ned mot høyre. Eksempel: 	Signal 63A «Fallviser»	Tallet angir bestemmende fall i ‰ på strekningen.
Gult trapesformet skilt med sorte tall i skråstilling opp mot høyre. Eksempel: 	Signal 63B «Stigningsviser»	Tallet angir bestemmende stigning i ‰ på strekningen.

§ 9–53. Orienteringsstolper

- Orienteringsstolper skal plasseres på det stedet stolpen markerer.
- Signal 64B «Seksjoneringsstolpe» skal ved seksjonering av kontaktledningen plasseres foran hovedsignal eller enkelt innkjørsignal.
- Signal 64F «Dvergsignalstolpe» tillates ikke brukt på nye anlegg.
-

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
2 meter høy stolpe med sorte og hvite felter av 0,2 meters lengde og med sort toppfelt. Eksempel: 	Signal 64A «Grensestolpe»	Grense for skiftelengde utenfor ytterste sporveksel eller grense for lokomotivstall- og verkstedområder, eller middel mellom spor.
2 meter høy stolpe med røde og reflekterende hvite felter av 0,5 meters lengde og med rødt toppfelt. Eksempel: 	Signal 64B «Seksjoneringsstolpe»	Trekraftkjøretøy med hevet strømvaktar som skal stoppe, skal stoppe foran stolpen.
2 meter høy stolpe med gule og hvite felter av 0,2 meters lengde og med gult toppfelt. Eksempel: 	Signal 64C «Rasvarslingsstolpe»	Markerer begynnelse eller slutt for rasvarslingsanlegg.

2 meter høy stolpe med gule og sorte felter av 0,5 meters lengde og med gult toppfelt.

Eksempel:

Signal 64D
«Bremsestolpe»

Markerer begynnelsen på bremseveien for tog som skal stoppe og som kjører med automatisk hastighetsregulering.

2 meter høy stolpe med blå og hvite felter av 0,2 meters lengde og med blått toppfelt.

Eksempel:

Signal 64E
«Teknisk stolpe»

Markerer teknisk innretning i eller ved sporet, samt seksjoneringsdele som ikke er plassert ved hovedsignaler for infrastrukturforvalters personell.

½ meter høy stolpe med sorte og hvite felter av 0,1 meters lengde og med sort toppfelt.

Eksempel:

Signal 64F
«Dvergsignalstolpe»

Markerer sted der dvergsignal skulle vært plassert. Dvergsignalet gjelder fra stolpen.

§ 9–54. Planovergangsskilt

1. Signal 70 «Planovergangsskilt» skal plasseres i tilstrekkelig avstand foran veisikringsanlegg som ikke er i avhengighet til hovedsignal.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sort V. Eksempel: 	Signal 70 «Planovergangsskilt»	Markerer det sted fører enten skal se om planovergangssignalet viser signal 56 «Planovergangen kan passeres» eller signal 57 «Planovergangssignalet viser at planovergangen kan passeres».

§ 9–55. Strekning med fjernstyring (FJS) begynner/slutter

1. Signal 72A «FJS begynner» skal plasseres ved utkjørtogveien der strekning med fjernstyring begynner. Signal 72B «FJS slutter» skal plasseres under innkjørhovedsignalet der strekning med fjernstyring slutter og i utkjørtogveien der strekning uten fjernstyring begynner.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Blått rektangulært skilt med gul tekst og kant. Skiltet kan ha tilleggstekst «begynner». Eksempel: 	Signal 72A «FJS begynner»	Strekning med fjernstyring begynner.

Grått rektangulært skilt med gul tekst og kant og tre sorte streker på skrå.

Eksempel:

Signal 72B
«FJS slutter»

Strekning med fjernstyring slutter eller strekning uten fjernstyring begynner.

§ 9-56. Rasvarslingsskilt

1. Signal 73 «Rasvarslingsskilt» skal plasseres under rasvarslingssignal, og under hovedsignal eller forsignal som er satt i avhengighet til et rasvarslingsanlegg.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt kvadratisk skilt med sort ring med bokstaven R og sort kant.	Signal 73 «Rasvarslingsskilt»	Signalet står i avhengighet til rasvarslingsanlegg.

Eksempel:

§ 9-57. Toglengdeskilt

1. Signal 74 «Toglengdeskilt» kan plasseres ved plattform for å angi hvor persontog skal stoppe for av- og påstigning.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sorte tall. Utforming og størrelse på skiltene kan variere.	Signal 74 «Toglengdeskilt»	Tog med lengde som angitt på signalet som stopper for av- og påstigning, skal stoppe foran signalet.

Eksempel:

250 m

§ 9-58. Kilometerskilt

1. Banestrekningen skal merkes med signal 75A «Kilometerskilt» for minst hver 500 meter.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med sorte tall. Utforming og størrelse på skiltet kan variere.	Signal 75A «Kilometerskilt»	Angir punkter langs banen i kilometer og antall hundre meter i henhold til infrastrukturforvalters inndeling av banestrekningen.

Eksempel:

17
5

I eksempelet angir tallet 17 antall kilometer og tallet 5 antall hundre meter.

Ved brudd i kilometermerking (kjedebrudd) er det to kilometerangivelser på skiltet.

§ 9-59. Signal for heving og senking av sporrenser

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Gult rektangulært skilt med spiss opp.	Signal 75C «Hev»	Hev sporrenser.

Eksempel:

Gult rektangulært skilt med
spiss ned.
Eksempel:

Signal 75D
«Senk»

Sporrenser kan senkes.

V. Håndsignaler og bruk av radiokommunikasjon

§ 9–60. Bruk av dagsignaler og nattsignaler

Nattsignal skal brukes når dagsignal ikke kan ses tydelig.

§ 9–61. Signal «Stopp» på stasjon

1. Signal 1A eller 1B «Stopp» skal vises fra plattform eller fra et annet fast sted på stasjon med enkelt innkjøringsignal. Signalet vises ikke til tog som har fast stopp på stasjonen.

2.

Signal	Signalnummer og signalnavn	Signalbetydning
Dagsignal: Rødt signalflagg vist på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 1A «Stopp»	Toget skal stoppe på stasjonen og senest ved togveiens slutt.
Nattsignal: Rødt lys fra signallampe. Eksempel: 	Signal 1B «Stopp»	Toget skal stoppe på stasjonen og senest ved togveiens slutt.

§ 9–62. Signal «Stopp» på linjen

1. Signal 1A eller 1B «Stopp» skal vises minst 800 meter til begge sider for farepunktet dersom annet ikke er bestemt i forskriften her. Avstanden skal økes når det er nødvendig for å oppnå tilstrekkelig bremsavstand, herunder i fall, ved dårlige adhesjonsforhold, eller når signalet ikke er synlig på 150 meter.

2. Dersom stedet signal 1A eller 1B «Stopp» skal vises, er inne på en fjernstyrt eller betjent stasjon, skal signalet plasseres ved ytterste sporveksel i utkjørtogveien. Togleder eller togekspeditør skal underrettes før signalet settes opp.

3. Der det foregår arbeider i sporet som innebærer en økt risiko for avsporing, kan signal som viser signal 1C «Avsporingssignal» ved avsporing, plasseres minst 800 meter til hver side for arbeidsstedet.

4.

Signal	Signalnummer og signalnavn	Signalbetydning
Dagsignal: Rødt signalflagg vist på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 1A «Stopp»	Toget skal stoppe hurtigst mulig.
Nattsignal: Rødt lys fra signallampe. Eksempel: 	Signal 1B «Stopp»	Toget skal stoppe hurtigst mulig.
Rødt blinkende lys. Eksempel: 	Signal 1C «Avsporingssignal»	Toget skal stoppe hurtigst mulig.

§ 9-63. Signal «Passér»

1. Signal 3A eller 3B «Passér» vises av togekspeditøren på plattform eller annet fast sted på stasjoner med enkelt innkjørsignal.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Grønt signalflegg vist på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 3A «Passér»	Toget kan passere stasjonen.
Nattsignal: Grønt lys fra signallampe. Eksempel: 	Signal 3B «Passér»	Toget kan passere stasjonen.

§ 9-64. Signal «Klar linje»

1. Signal 4A eller 4B «Klar linje» skal vises ved planovergang der det er vakhold og der det ikke vises signal 56 «Planovergangen kan passeres».

2.

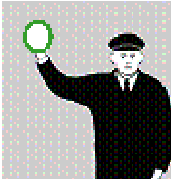
<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Hvitt signalflegg vist på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 4A «Klar linje»	Toget kan passere planovergangen.
Nattsignal: Hvitt lys fra signallampe. Eksempel: 	Signal 4B «Klar linje»	Toget kan passere planovergangen.

§ 9-65. Signal «Kjøretillatelse»

1. Signal 12A eller 12B «Kjøretillatelse» gis av togekspeditøren.

2. I stedet for å vise signal 12A eller 12B «Kjøretillatelse» kan kjøretillatelsen gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Tog ... (nr.), kjøretillatelse.»

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Hvitt sirkelformet skilt med grønn kant. Eksempel: 	Signal 12A «Kjøretillatelse»	Tog kan kjøre videre på eller ut fra stasjonen.

Nattsignal:
Grønt blinkende lys fra
signallampe.
Eksempel:

Signal 12B
«Kjøretillatelse»

Tog kan kjøre videre på eller ut
fra stasjonen.

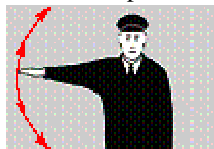
§ 9–66. Signal «Kjøretillatelse mottatt»

1. Signal 13A eller 13B «Kjøretillatelse mottatt» kan gis av fører i stedet for signal 96 «Kjøretillatelse mottatt».

2. I stedet for å vise signal 13A eller 13B «Kjøretillatelse mottatt» kan tillatelsen gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes «Tog ... (nr.), kjøretillatelse mottatt.»

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Førerens arm som beveges opp og ned. Eksempel:	Signal 13A «Kjøretillatelse mottatt»	Signal «Kjøretillatelse» eller kjørsignal er mottatt og fører er klar til å kjøre.

Nattsignal:
Grønt lys fra signallampe som
beveges opp og ned.
Eksempel:

Signal 13B
«Kjøretillatelse mottatt»

Signal «Kjøretillatelse» eller
kjørsignal er mottatt og fører er
klar til å kjøre.

§ 9–67. Signal «Avgang»

1. Signal 5A eller 5B «Avgang» gis av ombordansvarlig.

2. I stedet for å vise signal 5A eller 5B «Avgang» kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes «Tog ... (nr.), avgang.»

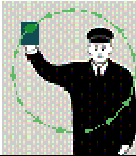
3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Grønt signalflegg som føres i sirkel på tvers av linjen, med sirkelens øvre del ut fra toget. Eksempel:	Signal 5A «Avgang»	Toget kan sette i gang.

Nattsignal: Grønt fast lys som føres i sirkel på tvers av linjen, med sirkelens øvre del ut fra toget.

Eksempel:

Signal 5B
«Avgang»

Toget kan sette i gang.

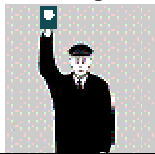
§ 9–68. Signal «Oppfattet»

1. Signal 15C eller 15D «Oppfattet» gis av ombordansvarlig.
- 2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Signalgivers arm som holdes oppstrakt. Eksempel:	Signal 15C «Oppfattet»	Ombordansvarlig har oppfattet signal «Kjøretillatelse».

Nattsignal:
Hvitt lys fra signallampe som holdes stille.
Eksempel:

Signal 15D
«Oppfattet»

Ombordansvarlig har oppfattet signal «Kjøretillatelse».

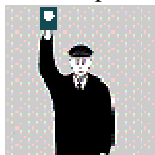
§ 9–69. Signal «Klart for avgang»

1. Signal 15A eller 15B «Klart for avgang» gis av øvrig ombordpersonell.
- 2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Signalgivers arm som holdes oppstrakt. Eksempel:	Signal 15A «Klart for avgang»	Øvrig ombordpersonell signalerer at alt er i orden for avgang.

Nattsignal:
Hvitt lys fra signallampe som holdes stille.
Eksempel:

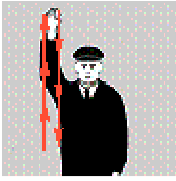

Signal 15B
«Klart for avgang»

Øvrig ombordpersonell signalerer at alt er i orden for avgang.

§ 9–70. Signal «Fortsett innkjøring»

1. Signal 8A eller 8B «Fortsett innkjøring» gis av togekspeditøren.

2.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: En arm som føres gjentatte ganger opp og ned. Eksempel: 	Signal 8A «Fortsett innkjøring»	Toget skal fortsette innkjøringen på stasjonen.
Nattsignal: Hvitt lys fra signallampe som føres gjentatte ganger opp og ned. Eksempel: 	Signal 8B «Fortsett innkjøring»	Toget skal fortsette innkjøringen på stasjonen.

§ 9–71. *Signal «Kryssende tog er kommet»*

1. Signal 9 «Kryssende tog er kommet» gis av togekspeditøren.
2. I stedet for å vise signal 9 «Kryssende tog er kommet» kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Kryssende tog ... (nr.) er kommet.»
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Hvitt sirkelformet skilt med grønt kors. Eksempel: 	Signal 9 «Kryssende tog er kommet»	Kryssende tog er kommet.

§ 9–72. *Signal «Stopp» for skift*

1. Signal 1K, 1L, 1A eller 1B «Stopp» gis av personell som deltar i skiftingen.
2. I stedet for å vise signalet kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Stopp.»
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Signalgivers armer som holdes vannrett på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 1K «Stopp»	Skift skal stoppe. Fra rullende materiell som er i bevegelse, kan signalet gis med en arm.

Nattsignal:
Hvitt lys som beveges fram og tilbake på tvers av sporet.

Eksempel:

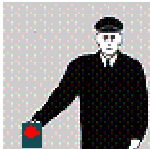
Dagsignal:
Rødt signalflegg som holdes stille.

Eksempel:

Nattsignal:
Rødt lys fra signallampe som holdes stille.

Eksempel:

Signal 1L
«Stopp»

Skift skal stoppe.

Signal 1A
«Stopp»

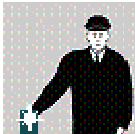
Skift skal stoppe.

Signal 1B
«Stopp»

Skift skal stoppe.

§ 9–73. Signal «Sakte» for skift

1. Signal 2C eller 2D «Sakte» gis av personell som deltar i skiftingen.
2. I stedet for å vise signal 2C eller 2D «Sakte», kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Sakte.»
- 3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Signalgivers arm som beveges gjentatte ganger opp og ned. Eksempel: 	Signal 2C «Sakte»	Skiftets hastighet skal reduseres så lenge signalet gis. Når signaleringen opphører, skal hastigheten være uendret til neste signal gis.
Nattsignal: Hvitt blinkende lys fra signallampe. Eksempel: 	Signal 2D «Sakte»	Skiftets hastighet skal reduseres så lenge signalet gis. Når signaleringen opphører, skal hastigheten være uendret til neste signal gis.

§ 9–74. Signal «Kjør fram» for skift

1. Signal 10A eller 10B «Kjør fram» gis av personell som deltar i skiftingen.
2. I stedet for å vise signal 10A eller 10B «Kjør fram», kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Kjør fram», som betyr at trekraftkjøretøyet skal trekke skiftet. Det kan i tillegg angis omtrentlig lengde i meter eller vognlengder for skiftebevegelsen og kjøreretningen.

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
<p>Dagsignal: Signalgivers arm som føres i sirkel på tvers av linjen, med sirkelens øvre del ut fra skiftet. Eksempel:</p> 	Signal 10A «Kjør fram»	Skift skal kjøre fra signalgiver.
<p>Nattsignal: Hvitt fast lys som føres i sirkel på tvers av linjen, med sirkelens øvre del ut fra skiftet. Eksempel:</p> 	Signal 10B «Kjør fram»	Skift skal kjøre fra signalgiver.

§ 9–75. Signal «Bakk» for skift

- Signal 11A eller 11B «Bakk» gis av personell som deltar i skiftingen.
- I stedet for å vise signal 11A eller 11B «Bakk», kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Kom bak», som betyr at trekraftkjøretøyet skal skyve skiftet. Det kan i tillegg angis omtrentlig lengde i meter eller vognlengder for skiftebevegelsen og kjøreretningen. Skal vognene rennes, brukes følgende ordlyd: «Renn».
-

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
<p>Dagsignal: Signalgivers arm som beveges i sirkel på tvers av linjen med sirkelens øvre del inn mot skiftet. Eksempel:</p> 	Signal 11A «Bakk»	Skift skal kjøre mot signalgiver. Gis signalet med hurtig bevegelse, betyr signalet «Renn».
<p>Nattsignal: Hvitt lys fra som beveges i sirkel på tvers av linjen med sirkelens øvre del inn mot skiftet. Eksempel:</p> 	Signal 11B «Bakk»	Skift skal kjøre mot signalgiver. Gis signalet med hurtig bevegelse, betyr signalet «Renn».

VI. Togsignaler

§ 9–76. Signal «Stopp»

- Signal 76A, 76B og 76C «Stopp» gis av ombordpersonell til fører.

2. I stedet for å vise signalet, kan signalet gis muntlig. Ved muntlig kommunikasjon brukes følgende ordlyd: «Tog ... (nr.) Stopp.»

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
Dagsignal: Signalflagg som holdes stille rett ut fra togsiden. Eksempel: 	Signal 76A «Stopp»	Toget skal stoppe hurtigst mulig.
Nattsignal: Rødt lys fra signallampe som holdes stille rett ut fra togsiden. Eksempel: 	Signal 76B «Stopp»	Toget skal stoppe hurtigst mulig.
Dagsignal: Signalgiverens armer som holdes vannrett på tvers av sporet. Eksempel: 	Signal 76C «Stopp»	Toget skal stoppe hurtigst mulig. Fra rullende materiell som er i bevegelse, kan signalet gis med en arm.

§ 9–77. Frontlys

1. Signal 90 «Frontlys» skal vises fra trekraftkjøretøy forrest i tog. Trekraftkjøretøy kan under skifting på stasjon bruke bare to nedre lamper med hvitt lys, både foran og bak.

2. For tog som ikke kan dempe frontlyset, kan de øvre eller nedre lamper slukkes ved behov for demping av frontlyset.

3. Ved skyving av vogner, skal signal 90 «Frontlys», signal 91 «Baklys», signal 95A «Sluttsignal» eller signal 95B «Sluttsignalskilt» vises.

4.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
En eller flere øvre hvite lys og to nedre hvite lys. Eksempel: 	Signal 90 «Frontlys»	Signalet angir togets front.

§ 9–78. Baklys og sluttsignal

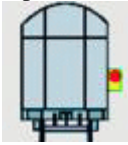
1. Toget skal vise signal 91 «Baklys», signal 95A «Sluttsignal» eller signal 95B «Sluttsignalskilt» bakerst.

2. Har toget hjelpelokomotiv, skal signal 95A «Sluttsignal» eller signal 95B «Sluttsignalskilt» i tillegg vises på siste vogn.

3.

<i>Signal</i>	<i>Signalnummer og signalnavn</i>	<i>Signalbetydning</i>
To røde eller ett rødt lys. Eksempel: 	Signal 91 «Baklys»	Signalet angir togets ende.

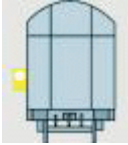
Et rødt lys bakover.
Eksempel sett bakfra:

Signal 95A
«Sluttsignal»

Signalet angir togets ende.

Et hvitt lys forover.
Eksempel sett forfra:

Signal 95A
«Sluttsignal»

Signalet angir togets ende.

Rektangulært lysreflekterende
skilt med gult og rødt felt.
Eksempel:

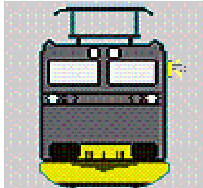

Signal 95B
«Sluttsignalskilt»

Signalet angir togets ende.

§ 9-79. Signal «Kjøretillatelse mottatt»

1. Signal 96 «Kjøretillatelse mottatt» kan gis av fører i stedet for signal 13A eller 13B «Kjøretillatelse mottatt».
- 2.

Signal	Signalnummer og signalnavn	Signalbetydning
Et gult blinkende lys på siden av toget. Eksempel:	Signal 96 «Kjøretillatelse mottatt»	Signal «Kjøretillatelse» eller kjørsignal er mottatt og fører er klar til å kjøre.
		

VII. Signaler med togfløyte

§ 9-80. Kort og langt støt i togfløyten

Kort støt i togfløyten skal ha 1–1 1/2 sekunds varighet.

Langt støt i togfløyten skal ha 2–3 sekunders varighet.

§ 9-81. Signal 80 «Gi akt» og «Oppfattet»

1. Signal 80 «Gi akt» og «Oppfattet» gis med et kort støt i togfløyten.
2. Signalet gis:
  - a) for å vekke oppmerksomheten til signalgiver eller vaktmannskap,
  - b) ved igangsetting etter tilfeldig stopp,
  - c) som svar på signal 1A og 1B «Stopp»,
  - d) som svar på signal 3A og 3B «Passér»,
  - e) som svar på signal 8A og 8B «Fortsett innkjøring» og signal 9 «Kryssende tog er kommet»,
  - f) som svar på signal 1K og 1L «Stopp» gitt av togekspeditor,
  - g) som svar på signal 76A, 76B og 76C «Stopp» og
  - h) som svar på signal som ikke straks kan følges.

§ 9-82. Signal 83 «Tog kommer»

1. Signal 83 «Tog kommer» gis med ett langt støt i togfløyten.

2. Signalet skal gis ved orienteringssignaler, når føreren finner det nødvendig og når det forøvrig er bestemt i forskriften her.

§ 9-83. Signal 86 «Alarm, faresignal»

1. Signal 86 «Alarm, faresignal» gis med en rekke korte støt.

2. Signalet kan gis når tog skal stoppes hurtigst mulig, det er nødvendig å tilkalle hjelp eller for å gjøre oppmerksom på fare.

Kapittel 10. Avsluttende bestemmelser

§ 10-1. Unntak

Statens jernbanetilsyn kan i det enkelte tilfellet gjøre unntak fra denne forskriften dersom særlige forhold tilsier det.

§ 10-2. Tillatelse til bruk av signaler for framføring av tog

Statens jernbanetilsyn kan i det enkelte tilfellet gi infrastrukturforvalter tillatelse til å ta i bruk signaler for togframføring som ikke er regulert i forskriften her, dersom særlige forhold tilsier det.

§ 10-3. Overgangsbestemmelser

1. Unntak fra forskrift 4. desember 2001 nr. 1335 om trafikkstyring og togframføring på statens jernbanenett og tilknyttede private spor (togframføringsforskriften) og forskrift 4. desember 2001 nr. 1336 om signaler og skilt på statens jernbanenett og tilknyttede private spor (signalforskriften) som er gitt av Statens jernbanetilsyn, gjelder ikke etter denne forskriftens ikrafttredelse. Unntak som er tidsbegrenset, gjelder til tidsbegrensningen utløper.

2. For Nordlandsbanen gjelder følgende bestemmelser i stedet for § 6–12 første ledd bokstav b fram til 1. januar 2011:

Hvis kryssing eller forbikjøring finner sted på stasjon med enkelt innkjørsignal, er største tillatte kjørehastighet 40 km/t gjennom sporvekslene i alle togspor.

§ 10-4. Ikrafttredelse

1. Forskriften trer i kraft 13. desember 2009.

2. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 4. desember 2001 nr. 1335 om trafikkstyring og togframføring på statens jernbanenett og tilknyttede private spor (togframføringsforskriften) og forskrift 4. desember 2001 nr. 1336 om signaler og skilt på statens jernbanenett og tilknyttede private spor (signalforskriften).

§ 10-5. Endringer i andre forskrifter

I forskrift 19. desember 2005 nr. 1621 om krav til jernbanevirksomhet på det nasjonale jernbanenettet (sikkerhetsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 1–2 bokstav f skal lyde:

- f) *tog*: trekraftkjøretøy, med eller uten vogner, som er gitt et tognummer i en rute og som skal kjøres fra et bestemt utgangssted til et bestemt ankomststed.

§ 10–9 fjerde ledd oppheves.

§ 11–6 oppheves.

§ 12–7 skal lyde:

Infrastrukturen skal være utbygd med kommunikasjonssystem (togradio) til bruk i togframføringen.

7. mars Nr. 241 2008

Forskrift om endring i forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 7. mars 2008 med hjemmel i lov 9. februar 1973 nr. 6 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. § 13, lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten § 7, lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddelloven) § 27, lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 2–3 og § 8–4, lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 3–3 og § 4–1, lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) § 4 og § 16, lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven) § 6, § 7, § 8, § 9, § 16 og § 17, lov 21. februar 2003 nr. 12 om biobanker (biobankloven) § 9 og forskrift 7. mars 2008 nr. 222 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev § 59.
EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIII nr. 15w (direktiv 2004/23/EF), nr. 15y (direktiv 2006/17/EF) og nr. 15z (direktiv 2006/86/EF). Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 7. mars 2008 nr. 222 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev gjøres følgende endringer:

Kapittel 1 til 8 skal lyde:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å fastsette kvalitets- og sikkerhetsstandarder ved håndtering av humane celler og vev til anvendelse på mennesker for å oppnå et sterkt vern av menneskers helse, herunder unngå at sykdommer overføres via celler og vev.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for donasjon, uttak, testing, konservering, oppbevaring, koding, merking, prosessering og distribusjon av humane celler og vev til anvendelse på mennesker.

Forskriften gjelder også for fremstilte produkter basert på humane celler og vev beregnet til anvendelse på mennesker. Dersom fremstilte produkter basert på humane celler og vev er regulert av annet regelverk, gjelder denne forskriften kun for donasjon, uttak og testing.

Forskriften gjelder ikke for

- a) celler og vev som anvendes som autologt transplantat under samme kirurgiske inngrep
- b) blod og blodkomponenter, jf. blodforskriften 4. februar 2005 nr. 80
- c) organer eller deler av organer som er beregnet til å bli anvendt for samme formål som hele organet i menneskekroppen.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften forstås med

- a) *allogen bruk*: celler og vev som uttas fra en person og brukes på en annen.
- b) *alvorlig uønsket hendelse*: en utilsiktet eller uheldig hendelse knyttet til uttak, testing, behandling, oppbevaring og distribusjon av celler og vev som kan medføre overføring av smittsomme sykdommer, død eller en livstruende eller invalidiserende tilstand eller uførhet hos pasient eller donor, eller som kan medføre eller forlenge sykehusopphold eller sykdom.
- c) *alvorlig bivirkning*: en utilsiktet reaksjon, herunder en smittsom sykdom, i forbindelse med uttak eller anvendelse av celler og vev på mennesker, som er dødelig, livstruende, invalidiserende eller medfører uførhet eller som medfører eller forlenger sykehusopphold eller sykdom hos donor eller mottaker.
- d) *anvendelse på mennesker*: anvendelse av celler eller vev på eller i menneskekroppen, samt anvendelse utenfor kroppen.
- e) *autolog bruk*: celler og vev som uttas fra og brukes på samme person.
- f) *celler*: individuelle humane celler eller en samling humane celler som ikke holdes sammen av noe form for bindevev.
- g) *direkte bruk*: en prosedyre der celler eller vev doneres og brukes uten mellomliggende lagring.
- h) *donasjon*: avgivelse av humane celler og vev.
- i) *donor*: enhver menneskelig kilde til celler og vev, både levende og død.
- j) *donasjonsprøve*: blodprøve fra donor som tas for analyse av biologiske markører i forbindelse med donasjon av celler og vev.
- k) *kjønnsceller*: celler og vev som brukes ved assistert befruktning.
- l) *konservering*: bruk av kjemiske stoffer, endringer i miljøet omkring, eller annet som iverksettes under håndteringen med sikte på å forhindre eller forsinke den biologiske eller fysiske forringelsen av celler eller vev.
- m) *kritisk*: brukes om et forhold eller et objekt som har betydning for cellers og vevs kvalitet eller sikkerhet, eller om et objekt som kommer i kontakt med celler og vev.
- n) *organ*: en differensiert og vital del av menneskekroppen, bestående av forskjellig vev som opprettholder dets struktur, blodforsyning og evne til å utvikle fysiologiske funksjoner med en betydelig grad av autonomi.
- o) *partnerdonasjon*: sæddonasjon fra en mann til en kvinne som han er gift eller samboende med i ekteskapsliknende forhold.
- p) *prosessering*: alle aktiviteter i forbindelse med å bearbeide, håndtere, konservere og emballere celler og vev.
- q) *uttak*: prosess hvorved celler eller vev gjøres tilgjengelig.
- r) *vev*: enhver del av menneskekroppen som består av celler og intercellulærsubstans.

§ 4. Godkjenning og vilkår

Donasjon, uttak, testing, konservering, oppbevaring, koding, merking, bearbeiding og distribusjon av humane celler og vev beregnet til anvendelse på mennesker kan bare finne sted ved virksomheter som er godkjent for et eller flere av disse formål av Sosial- og helsedirektoratet. Krav om godkjenning etter denne forskrift gjelder ikke uttak i forbindelse med partnerdonasjon av sædceller for direkte bruk.

Godkjenning gis bare når virksomheten oppfyller kravene som følger av denne forskrift.

Sosial- og helsedirektoratet avgjør hvilke aktiviteter virksomheten kan utføre og hvilke framstillingsprosedyrer som skal benyttes. Dette omfatter også godkjenning av tredjepartsavtaler.

Virksomheten kan ikke foreta vesentlige endringer i sine aktiviteter uten skriftlig godkjenning fra Sosial- og helsedirektoratet.

Sosial- og helsedirektoratet kan knytte vilkår til godkjenningen.

§ 5. Årsrapport og godkjenningsregister

Virksomheten skal innen 1. april hvert år rapportere sine aktiviteter til Sosial- og helsedirektoratet. Rapporten skal blant annet inneholde en oversikt over de typer og mengder av celler og vev som virksomheten har uttatt, testet, konserverert, oppbevart, prosessert, distribuert eller kassert. Rapporten skal også gi en oversikt over cellenes og vevets opprinnelses- og bestemmelsessted. Rapporten skal være offentlig tilgjengelig.

Sosial- og helsedirektoratet fører et offentlig tilgjengelig register over virksomhetene. Registeret skal inneholde opplysninger om de aktiviteter hver virksomhet er godkjent for å utføre.

Kapittel 2. Ledelse, organisering og styring av virksomheten

§ 6. Ansvarlig person

Hver virksomhet skal ha en ansvarlig person med medisinsk eller biologisk utdanning av høyere grad, og minst to års praksis fra relevant fagområde etter avsluttet utdanning.

Den ansvarlige personen skal sørge for at donasjon, uttak, testing, oppbevaring, koding, merking, prosessering og distribusjon av humane celler og vev beregnet til anvendelse på mennesker foregår i samsvar med denne forskrift og gjeldende regelverk for øvrig.

Sosial- og helsedirektoratet skal underrettes om navnet på den ansvarlige personen. Dersom det midlertidig eller permanent utpekes en annen person som ansvarlig, skal Sosial og helsedirektoratet snarest mulig informeres om navnet på den nye ansvarlige personen og datoen for vedkommendes tiltredelse.

§ 7. Krav til personalets kompetanse

Uttak, testing, konservering, oppbevaring, koding, merking, bearbeiding og distribusjon av humane celler og vev kan bare utføres av kvalifisert personell med tilstrekkelig og oppdatert kompetanse.

Virksomheten skal ha tilstrekkelig personale for å kunne utføre sine aktiviteter forsvarlig. Alt personale skal ha klare, dokumenterte og oppdaterte oppgavebeskrivelser.

Virksomheten skal ha tilgang til en autorisert lege som er utpekt til å gi råd om og overvåke virksomhetens medisinskfaglige aktiviteter. Dette omfatter donorutvelgelse, gjennomgang av kliniske resultater etter anvendelsen av celler og vev, samt kontakt med behandlende lege dersom dette er relevant. Kravet gjelder ikke for virksomhet som kun tester cellene og vevet.

§ 8. Internkontroll

Virksomhetene skal etablere et internkontrollsystem som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i lov og forskrift. Systemet skal sikre at arbeidet utføres i henhold til standardprosedyrer og at alle trinn er sporbare.

Virksomheten skal ha en organisatorisk struktur og arbeidsprosesser som er tilpasset de aktiviteter som virksomheten utfører.

Internkontrollsystemet skal blant annet omfatte:

- a) En skriftlig organisasjonsplan hvor det klart fremgår hvem som har ansvar for hva og hvordan oppgaver og myndighet er fordelt. Dersom virksomheten lar andre utføre deloppgaver, skal planen også omfatte disse.
- b) Utarbeidede standardprosedyrer for alle prosesser som har innvirkning på celler og vevs kvalitet og sikkerhet. Standardprosedyrer er skriftlige instruksjoner som beskriver de forskjellige faser i en bestemt prosess, herunder de materialer og metoder som anvendes, og det forventede sluttprodukt.
  1. Det skal foreligge standardprosedyrer og retningslinjer for de aktivitetene som virksomheten utfører av donasjon, uttak, testing, konservering, oppbevaring, koding, emballering, merking, prosessering, transport og distribusjon.
  2. Det skal foreligge standardprosedyrer og retningslinjer for sporbarhet, identifikasjon av celler og vev i alle trinn og for tilbaketrekking.
- c) Retningslinjer og rutiner som skal sikre effektiv, pålitelig og korrekt journalføring, donorregistrering og uttaks- og mottaksrapportering.
- d) Retningslinjer som skal sikre at personalet får tilstrekkelig opplæring i arbeidsoppgaver og virksomhetens internkontrollsystem, herunder gjeldende standardprosedyrer og retningslinjer. Det skal foreligge retningslinjer for etterutdanning samt opplæring og gjennomgang av endrede og nye standardprosedyrer og retningslinjer m.m.
- e) Retningslinjer for, og en systematisk gjennomgang av, virksomhetens aktiviteter for å identifisere og minimere risiko forbundet med håndtering og påtenkt anvendelse av celler og vev.
- f) Retningslinjer og rutiner for melding om alvorlig uønskede hendelser og alvorlig uønskede bivirkninger til relevant helsemyndighet.
- g) Prosedyrer ved avvik fra de kvalitets- og sikkerhetsstandarder som følger av denne forskrift. Når slike avvik oppdages skal det iverksettes dokumenterte undersøkelser som blant annet omfatter beslutning om eventuelle korrigerende og forebyggende tiltak. Korrigerende tiltak skal dokumenteres, iverksettes og gjennomføres effektivt og i rett tid. Etter at forebyggende og korrigerende tiltak er gjennomført, skal effekten evalueres.

- h) Skriftlige prosedyrer for håndtering av celler og vev som ikke oppfyller kravene til kvalitet og sikkerhet. Av prosedyrene skal det blant annet fremgå hva som skal skje med slike celler og vev. Virksomheten skal sørge for at celler og vev som ikke oppfyller kravene til kvalitet og sikkerhet identifiseres og at det føres regnskap over dem.

Prosedyrer og retningslinjer skal være i samsvar med kravene i forskriften, og gjennomgås jevnlig for å sikre at de til enhver tid er oppdatert i forhold til gjeldende beslutninger, organisatoriske løsninger, rutiner mv. Det skal foreligge en prosedyre for kontroll av standardprosedyrer og retningslinjer som skal sikre historisk oversikt over gjennomganger og eventuelle endringer slik at siste versjon av prosedyrer og retningslinjer er i bruk.

Alle endringer i prosedyrer og retningslinjer skal godkjennes, dateres, straks gjennomgås og tas i bruk i virksomheten.

Virksomheten skal sørge for å ajourføre internkontrollsystemet. Det skal foreligge prosedyrer for systematisk gjennomgang og kontroll av internkontrollsystemets yteevne for å sikre løpende og systematisk forbedring.

Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om annen skriftlig dokumentasjon dersom det anses påkrevd.

Ved virksomheter som koder, prosesserer, konserver, oppbevarer og distribuerer celler og vev skal uavhengige kvalifiserte personer minst hvert annet år kontrollere at virksomheten overholder godkjente protokoller og lov- og forskriftsfestede krav. Resultater og korrigerende tiltak skal dokumenteres.

§ 9. *Avtaler med tredjepart*

Virksomhetene skal inngå skriftlige avtaler med tredjepart hver gang det skal gjennomføres en ekstern aktivitet som kan ha innvirkning på de behandlede cellers og vevs kvalitet og sikkerhet, og særlig når

- a) en tredjepart påtar seg ansvaret for en fase av vev- og cellebehandlingen på vegne av virksomheten
- b) tredjepart leverer varer og tjenester som påvirker cellers og vevs kvalitet og sikkerhet, herunder distribusjonen av disse
- c) en virksomhet leverer tjenester til en annen virksomhet uten godkjenning
- d) en virksomhet distribuerer celler eller vev som er behandlet av tredjepart.

Virksomhetene skal evaluere og velge tredjeparter på grunnlag av deres evne til å oppfylle de standarder som følger av denne forskrift. Virksomhetene skal føre en fullstendig liste over alle avtaler med tredjepart som er inngått etter første ledd.

Avtaler mellom virksomhetene og tredjeparter skal sikre at de prosedyrer og krav som gjelder for de prosesser tredjepart skal utføre blir ivaretatt, herunder regulere nærmere prosedyrer, samarbeidsvilkår og ansvarsfordeling.

På anmodning fra Sosial- og helsedirektoratet eller tilsynsmyndighet etter § 53 skal virksomhetene framlegge kopi av avtaler med tredjepart.

Kapittel 3. Krav til virksomhetenes lokaler og utstyr mv. ved prosessering

§ 10. *Generelle krav til utstyr mv.*

Alt utstyr og materialer skal være utformet, vedlikeholdt og tilpasset den tiltenkte bruk slik at risiko for mottakere og personell minimeres.

Nytt og reparert utstyr skal testes når det installeres, og valideres før bruk. Testresultatene skal dokumenteres.

Virksomhetens prosedyrer skal omfatte nøyaktige spesifikasjoner for tilsetningsstoffer og emballasjematerialer.

Bestemmelsene gjelder ikke for virksomheter som har donorutvelgelse, uttak eller testing som sine eneste aktiviteter.

§ 11. *Krav til kritisk utstyr*

Alt kritisk utstyr og tekniske apparater skal være identifisert og validert, samt jevnlig inspisert og vedlikeholdt i overensstemmelse med produsentens anvisninger. Utstyr eller materiale som har betydning for kritiske oppbevarings- eller behandlingsparametere, skal overvåkes slik at feil og mangler identifiseres. Overvåkingen skal også sikre at de kritiske parameterne til enhver tid holdes innenfor akseptable nivåer. Alt utstyr med en kritisk målefunksjon skal kalibreres mot en eventuell sporbar standard.

Vedlikehold, service, rengjøring, desinfisering og rensing av alt kritisk utstyr skal utføres jevnlig og dokumenteres.

Hver enkelt del av det kritiske utstyret skal ha en standard operasjonsprosedyre med en detaljert beskrivelse av tiltak ved feil eller driftsstans.

Kritiske reagenser og materialer skal oppfylle dokumenterte krav og spesifikasjoner, herunder relevante krav i lov om medisinsk utstyr.

Bestemmelsene gjelder ikke for virksomheter som har donorutvelgelse, uttak eller testing som sine eneste aktiviteter.

§ 12. *Anlegg og lokaler*

Virksomheten skal ha egnede lokaler for sine aktiviteter.

Håndtering av celler og vev som eksponeres for omgivelsene, skal skje i omgivelser med en definert luftkvalitet og renhet som begrenser kontamineringsrisikoen, herunder krysskontaminering. Tiltak som sikrer luftkvaliteten og renheten skal valideres og overvåkes.

Når annet ikke følger av fjerde ledd, skal luftkvaliteten når celler og vev eksponeres for omgivelsene under behandling ha maksimumstall for partikler og mikroorganismer som tilsvarer verdiene for GMP klasse A. Bakgrunnsmiljøet skal minst tilsvare GMP klasse D.

Mindre strenge krav til luftkvalitet kan godtas dersom det

- a) anvendes en validert prosess for mikrobiell inaktivering eller endelig sterilisering
- b) påvises at eksponering i klasse A-miljø er skadelig for egenskapene til de berørte celler og vev
- c) påvises at den tilførselsmåte eller tilførselsvei som benyttes (på mottakeren) medfører en vesentlig lavere risiko for bakterie- eller soppinfeksjon (hos mottaker) enn transplantasjon, eller
- d) ikke er teknisk mulig å gjennomføre håndteringen i klasse A-miljø.

Dersom virksomheten benytter mindre strenge krav til luftkvaliteten etter fjerde ledd, skal luftkvaliteten spesifiseres. Det skal påvises og dokumenteres at omgivelsene tilfredsstiller kravene til kvalitet og sikkerhet. Prosedyrer for hygiene og påkledning skal være tilgjengelig.

Virksomheten skal ha prosedyrer for adgangskontroll, rengjøring, vedlikehold og avfallshåndtering. Det skal også være prosedyrer for re-etablering av virksomhetens aktiviteter i nødssituasjoner.

Bestemmelsene gjelder ikke for virksomheter som har donorutvelgelse, uttak eller testing som sine eneste aktiviteter.

§ 13. Oppbevaringsbetingelser

Dersom virksomheten oppbevarer celler og vev, skal det tydelig angis hvilke oppbevaringsbetingelser som er nødvendig for å bevare celler og vevs påkrevde egenskaper, herunder relevante parametere som temperatur, fuktighet eller luftkvalitet. Disse og andre kritiske parametere for oppbevaring skal kontrolleres og overvåkes. Det skal dokumenteres at de angitte oppbevaringsbetingelsene overholdes.

For å unngå forveksling og krysskontaminering, skal det ved oppbevaring være tydelig fysisk skille mellom celler og vev som er frigitt og celler og vev som ikke er frigitt eller som er i karantene. Celler og vev som er forkastet skal oppbevares atskilt fra øvrige celler og vev. Celler og vev som er innsamlet etter særlige kriterier skal oppbevares i fysisk atskilte områder både under karantene og etter frigivelse.

Bestemmelsene gjelder ikke for virksomheter som har donorutvelgelse, uttak eller testing som sine eneste aktiviteter.

Kapittel 4. Donasjon og laboratorieundersøkelser

§ 14. Frivillig og vederlagsfri donasjon

Enhver donasjon av celler og vev skal være frivillig og vederlagsfri. Donor kan motta en kompensasjon begrenset til godtgjøring for utgifter og ulemper i forbindelse med donasjonen. Det skal ikke ligge kommersielle formål bak uttak av celler og vev.

§ 15. Eksklusjonskriterier

En person skal utelukkes som donor dersom

- a) donor har hatt en sykdom med ukjent årsak,
- b) donor har eller har hatt en ondartet sykdom, med unntak av primær basalcellekarinom, karcinom in situ i livmorhalsen og visse primærsvulster i sentralnervesystemet. Unntak skal vurderes på et vitenskapelig grunnlag. Donorer med en ondartet sykdom kan vurderes for hornhinnedonasjon. Dette gjelder imidlertid ikke donorer med retinoblastoma, hematologiske kreftformer eller ondartede svulster som kan angripe fremre del av øyet
- c) donasjon medfører risiko for overføring av sykdommer forårsaket av prioner
- d) donor har en systemisk infeksjon eller en betydelig lokal infeksjon i de celler eller vev som skal doneres, og som ikke er under kontroll på tidspunktet for donasjonen. Donorer med bakteriell septikemi kan vurderes for øyedonasjon, men bare dersom hornhinnen oppbevares i organkultur slik at en eventuell bakteriell kontaminering av vevet kan påvises
- e) det er påvist at donor har hatt eller har risiko for smitte med HIV, akutt eller kronisk hepatitt B (unntatt personer med dokumentert immunstatus), hepatitt C eller HTLV I/II. Det samme gjelder dersom det foreligger konstaterte risikofaktorer eller paraklinisk evidens for risiko for smitte med disse infeksjonene
- f) donor har hatt en kronisk systemisk autoimmun sykdom som kan ha skadet kvaliteten på materialet som skal uttas
- g) indikasjoner på at testresultater av donorblod kan være ugyldig grunnet blodfortynning eller behandling med immunsuppressiva, og det ikke er tilgjengelig prøve fra ubehandlet donor
- h) det konstateres andre risikofaktorer for smittsomme sykdommer hos donor
- i) det er fysiske tegn som kan tyde på overførbar sykdom
- j) donor har inntatt eller har vært eksponert for et stoff som kan overføres til mottakeren i en mengde som kan være helseskadelig
- k) donor nylig er vaksinert med levende svekket virus og risiko for overføring ikke kan utelukkes
- l) donor har mottatt xenotransplantater.

Et barn som er født av en mor med HIV-infeksjon eller som fyller noen av utelukkelseskriteriene i første ledd, skal utelukkes som donor til risikoen kan avskrives endelig. Barn under 18 måneder som er født av en mor med

HIV-, hepatitt B- eller C- eller HTLV-infeksjon eller risiko for slik infeksjon og som er blitt ammet i løpet av de 12 foregående måneder, skal utelukkes som donor uavhengig av testresultater. Barn i samme situasjon som ikke er blitt ammet i løpet av de foregående 12 måneder kan godtas som donorer dersom tester, legeundersøkelser eller legetjournaler ikke viser tegn på smitte med overnevnte virus.

Avdød person skal utelukkes som donor dersom dødsårsaken er ukjent. Dødsårsaken anses ikke som ukjent dersom en obduksjon etter uttak gir opplysninger om dødsårsaken.

Virksomheten kan om nødvendig fastsette ytterligere eksklusjonskriterier.

§ 16. Valg av levende donorer

Levende donorer velges ut etter en vurdering av personens helse og medisinske historie basert på et spørreskjema, og en samtale med helsepersonell som er kvalifisert og utdannet for dette formål. Formålet med vurderingen er å identifisere og utelukke donasjoner som kan medføre en helseisiko for donor selv eller for andre.

Kriteriene for valg av donorer skal fastsettes og dokumenteres av virksomheten på grunnlag av de spesifikke celler eller vev som skal doneres, donorens fysiske og medisinske tilstand og adferd, og resultatene av kliniske undersøkelser og laboratorieundersøkelser som fastslår donorens helsetilstand. Ved direkte overføring til mottaker skal kriteriene for valg av donor fastsettes og dokumenteres av legen som foretar transplantasjonen.

Uttaksprosessen skal ikke ha negative konsekvenser for donors helse. Ved donasjon av blod fra navlestreng eller fosterhinne gjelder dette både for mor og barn.

Bestemmelsene i første og andre ledd er ikke obligatoriske ved partnerdonasjon av sædceller til direkte bruk.

§ 17. Obligatoriske laboratorieundersøkelser for donorer

Alle donorer skal som et minstekrav testes for

- a) HIV 1 og 2 (Anti-hiv 1, 2)
- b) Hepatitt B (HBsAg og Anti-HBc)
- c) Hepatitt C (Anti-HCV-Ab)
- d) Syfilis (*Treponema pallidum*. Validert prøvingsalgoritme, se fjerde ledd).

Donorer som kommer fra høyrisikoområder, eller som har partnere eller foreldre med bakgrunn fra slike områder, skal undersøkes for antistoffer mot HTLV-I og HTLV-2.

Er anti-HBc-resultatet positivt og HbsAg-resultatet negativt skal det foretas ytterligere undersøkelser for å vurdere om donoren kan tillates for klinisk bruk.

Det skal anvendes en validert prøvingsalgoritme for å utelukke forekomsten av en aktiv infeksjon med *Treponema pallidum*. Celler og vev kan frigis for bruk når en test er negativ. Hvis en ikke-spesifikk test gir positivt utslag, kan celler og vev likevel uttas eller frigis dersom en påfølgende spesifikk test er negativ. Personer som tester positivt med *Treponema*-spesifikk test kan også vurderes som donor av celler og vev for klinisk bruk, men bare etter en grundig risikovurdering.

Virksomheten kan foreta ytterligere tester av donor når dette er berettiget.

Ved autolog donasjon utføres ikke testene i første ledd, med mindre uttatte celler og vev skal oppbevares eller dyrkes. Positive testresultater er ikke til hinder for at de celler eller vev det gjelder, eller produkter som er fremstilt på basis av disse, oppbevares, behandles og reimplanteres. Det forutsettes at det benyttes isolerte, egnede oppbevaringsfasiliteter som sikrer at det ikke er risiko for krysskontaminering av andre implantater og smitte fra eller sammenblanding med fremmede elementer.

§ 18. Almennelige krav som skal være oppfylt ved fastsettelsen av biologiske markører

Validerte tester som bestemmer biologiske markører skal utføres av et kompetent laboratorium som er godkjent av Sosial- og helsedirektoratet, og benytter CE-merkede prøvingssett der dette er aktuelt.

De biologiske undersøkelsene skal utføres på donorens serum eller plasma, og ikke på andre væsker eller sekreter med mindre dette er klinisk berettiget. I slike tilfeller skal undersøkelsen være validert for den aktuelle væsken.

Det skal brukes en algoritme for å vurdere graden av blodfortynning når det

- a) er tilført blod, blodbestanddeler eller kolloider i løpet av 48 timer før blodprøvetakingen eller donors død, eller
- b) når det er tilført krystalloider i løpet av den siste timen før blodprøvetakingen eller donors død.

Når undersøkelsen viser en blodfortynning på over 50 prosent, kan virksomheten bare akseptere celler og vev hvis de anvendte testprosedyrer er validert til slik plasma, eller om det foreligger en prøve som er tatt før tilførselen.

§ 19. Tidspunkt for uttak av blodprøver eller andre prøver fra levende donor

Ved uttak av stamceller fra benmarg og perifert blod, skal donasjonsprøver tas innen 30 dager før donasjonen.

Andre donasjonsprøver skal tas på donasjonstidspunktet, eller når dette ikke er mulig, så snart som mulig og senest 7 dager etter donasjonstidspunktet.

For celler og vev av allogene donorer som kan oppbevares i lengre perioder skal prøvetakingen og undersøkelsene gjentas etter 180 dager. Donasjonsprøven kan i slike tilfeller tas opptil 30 dager før donasjonen, eller opp til 7 dager etter donasjonen.

Dersom donasjonsprøvene i tillegg undersøkes ved hjelp av PCR for HIV, HBV og HCV er det ikke nødvendig å gjenta undersøkelsen på en ny donasjonsprøve, og krav om karantene bortfaller. Det samme gjelder dersom prosesseringen omfatter et inaktiveringstrinn som er validert for de aktuelle virus. Dette gjelder ikke ved donasjon av stamceller fra beinmarg eller perifert blod.

Dersom donor er nyfødt kan donasjonsprøvene utføres på donors mor dersom dette er faglig forsvarlig og hensiktsmessig ut fra hensynet til det nyfødte barnet.

Ved sæddonasjon gjelder bestemmelsene i § 23.

§ 20. Tidspunkt for uttak av prøver for død donor

Er blodprøvene etter § 19 fra død donor, skal de være tatt umiddelbart før dødens inntreden, eller, når dette ikke er mulig, så snart som mulig og senest 24 timer etter at døden er inntruffet.

§ 21. Partnerdonasjon av sædceller

Ved partnerdonasjon av sædceller skal donor testes i henhold til § 17 første ledd litra a, b og c. Slik testing er ikke obligatorisk ved partnerdonasjon av sædceller til direkte bruk.

Ved partnerdonasjon av sædceller som er prosessert til bruk ved direkte intrauterin inseminasjon og som ikke skal oppbevares, kan testing av donor etter første ledd utelates dersom virksomheten kan dokumentere at det er brukt validerte prosedyrer for å unngå krysskontaminering og eksponering av personalet.

Testing for HTLV-1 antistoffer skal gjennomføres dersom donor bor eller kommer fra høyinsidensområder, har seksualpartner eller er barn av foreldre som kommer fra slike områder.

Virksomheten kan foreta ytterligere tester dersom dette er berettiget ut fra donors bakgrunn eller eksponering for sykdom eller på grunn av særlige omstendigheter ved donasjonen for øvrig.

Materialet skal oppbevares isolert dersom

- a) resultatene av tester for HIV 1 og 2, hepatitt B eller hepatitt C er positive
- b) resultatene av testene ikke foreligger, eller
- c) det er kjent at donor utgjør en mulig kilde til infeksjon.

Ved partnerdonasjon av sædceller skal ansvarlig lege begrunne og dokumentere at donasjonen er berettiget og sikker både for mottaker og eventuelle barn født etter assistert befruktning med donorsæd. Vurderingen skal gjøres på grunnlag av pasientens tidligere sykdomsforhold og de tester som er foretatt.

§ 22. Donasjon av sædceller til andre enn partner

Ved donasjon av sædceller til andre enn partner, skal donor velges ut i samsvar med § 16. Donasjonsprøvene skal tas i samsvar med § 23 og testes i samsvar med § 17. Det skal også tas prøve fra urinrøret for å teste for gonoré, og en urinprøve skal være testet for klamydia ved hjelp av PCR. Prøvene skal være negative.

Bestemmelsen i § 21 tredje, fjerde og femte ledd kommer tilsvarende til anvendelse.

§ 23. Tidspunkter for testing ved sæddonasjon

Donasjonsprøven skal tas på tidspunktet for donasjon.

Sæd donert fra andre enn partner skal holdes i karantene minst 180 dager etter siste donasjon. Deretter skal ny donasjonsprøve fra donor undersøkes. Krav om karantene bortfaller hvis donasjonsprøvene i tillegg er inaktivert eller testes som beskrevet i § 19 fjerde ledd.

§ 24. Genetisk test

Ved sæddonasjon fra andre enn partner skal det gjennom familieanamnese vurderes om det er risiko for overføring av arvelige sykdommer fra donor. Der det er relevant skal donor, etter samtykke, også testes for bærertilstand av autosomt recessive gener med dokumentert høyere forekomst hos personer med donors etniske bakgrunn enn i andre befolkningsgrupper.

§ 25. Prosedyrer ved utvelgelse, evaluering og testing

Virksomheten skal ha prosedyrer som sikrer evaluering og utvelgelse av donor i samsvar med kravene i denne forskrift, samt forsvarlig håndtering av donors identitet og opplysninger om samtykke eller tillatelse fra donor eller donors familie. Virksomhetens prosedyrer skal omfatte vurdering av utvelgelseskriteriene og testene.

Ved innhenting av relevante opplysninger skal utpekt personale gjennomføre en samtale med donor. Dersom virksomheten finner det nødvendig, skal opplysninger også innhentes fra andre kilder, herunder fra donors pasientjournal, obduksjonsrapport ved avdød donor, samtale med behandlende lege eller fastlege eller samtale med en person som kjente avdøde godt. Ved avdød donor skal en lege undersøke kroppen for eventuelle tegn som kan utelukke donor. Denne undersøkelsen skal også gjennomføres på levende donor dersom virksomheten finner det nødvendig.

Dersom personalet som velger donor ikke er ansatt i virksomheten, skal det inngås skriftlige avtaler der det spesifiseres hvilke prosedyrer som skal følges.

Resultatene av donorevalueringen og testprosedyrene som nevnt i første og annet ledd, skal dokumenteres og underskrives av helsepersonell med nødvendige kvalifikasjoner for formålet.

Kapittel 5. Samtykke, informasjon, opplysninger og prosedyrer i forbindelse med donasjon

§ 26. Samtykke

Uttak av celler kan bare gjøres etter skriftlig, informert samtykke fra donor eller dennes representant. For uttak av celler og vev fra avdøde gjelder transplantasjonsloven § 2.

Den som samtykker etter første ledd må også samtykke til at opplysninger som nevnt i § 47 og § 48 (donasjonsregister) og § 52 (meldeordning) registreres og behandles. Person autorisert for dette formålet av virksomhetens ansvarlige person, skal bekrefte og registrere at samtykke foreligger.

§ 27. Informasjon

Før uttak skal den som har ansvar for donasjonsprosessen sikre at donor, eller den som samtykker på donors vegne, på riktig måte mottar nødvendig og relevant informasjon om de forhold som er knyttet til donasjon og uttak. Den som informeres skal gis anledning til å stille spørsmål og få tilfredsstillende svar på disse.

Informasjon skal gis av en fagperson som er i stand til å formidle informasjonen på en egnet og klar måte, ved å benytte ord og uttrykk som lett forstås av mottakeren.

Virksomheten skal sørge for at de som skal samtykke til donasjon får informasjon om registrering av helseopplysninger og behandlingen av disse, herunder informasjon om beskyttelse av helseopplysninger, jf. helseregisterloven § 23. Det skal også gis fullstendig informasjon om sporbarhetskravet etter § 40, og at dette til enhver tid går foran donorens ønske om å få slettet opplysninger om seg selv når det gjelder materiale som er brukt.

§ 28. Donors og mottakers identitet

Donors identitet skal ikke gjøres kjent for mottaker eller dennes familie og omvendt. Barn som er født etter assistert befruktning med donorsæd, har etter fylte 18 år rett til å få opplysninger om sædgivers identitet, jf. bioteknologiloven § 2–7.

§ 29. Opplysninger i pasientjournal

Virksomhet som evaluerer donor etter forskriften kapittel 4 og 5, som uttar celler og vev eller som mottar celler og vev skal føre pasientjournal etter forskrift om pasientjournal, og sørge for at følgende opplysninger om donor journalføres

- a) fornavn, etternavn og fødselsnummer (donoridentifikasjon) samt opplysninger om, hvordan og av hvem donor er identifisert. Hvis donasjonen gjelder mor og barn skal begge personalia oppgis, såfremt barnets fødselsdato og navn er kjent. Ved partnerdonasjon av sædceller skal også partneren identifiseres
- b) alder og kjønn, samt tilstrekkelig informasjon om medisinsk og atferdsmessig historie til at utelukkelseskriteriene om nødvendig kan anvendes
- c) kliniske data, herunder laboratorietestresultater, resultat av fysisk legeundersøkelse og andre gjennomførte tester
- d) blodfortynningsalgoritmen
- e) resultatene av obduksjon. Hvis det dreier seg om celler og vev som ikke kan oppbevares, skal det være registrert en foreløpig muntlig obduksjonsrapport
- f) alle nødvendige opplysninger om uttak og donors sykdomsforhold.

En person utpekt av virksomheten skal bekrefte og registrere hvordan og av hvem donor er sikkert identifisert samt at donor har bekreftet at de opplysninger han har avgitt er korrekte.

§ 30. Prosedyrer for uttak av celler og vev

Uttak av celler og vev fra levende donorer skal skje under forhold som sikrer donors helse, sikkerhet og privatliv. Prosedyren skal egne seg for den aktuelle donorkategori, og den type celler og vev som doneres.

Uttak skal finne sted i hensiktsmessige lokaler på en måte som beskytter materialets egenskaper og minimerer risiko for kontaminering. Det skal innføres prosedyrer som minimerer risiko for kontaminasjon og mikrobiell smitte fra personell til celler og vev.

Det skal tas nødvendig hensyn til nasjonale og internasjonale standarder, herunder om sterilisering av legemidler og medisinsk utstyr. Kvalifiserte sterile instrumenter og utstyr skal benyttes ved uttak av celler og vev. Dersom gjenbruk av instrumenter er nødvendig, skal det anvendes en validert rengjørings- og steriliseringsprosedyre for å fjerne smitte. Utstyret skal være CE-merket når det er mulig.

Når personalet som tar ut celler og vev ikke er ansatt i virksomheten, skal det inngås skriftlige avtaler der det spesifiseres hvilke(n) type(r) celler og vev som skal tas ut, hvilke prøver som skal tas ut til testing og hvilke protokoller som skal følges.

Dersom en uønsket hendelse som har eller kan ha skadet levende donor inntreffer under uttakning av celler og vev, skal hendelsen og resultatet av årsaksundersøkelsen registreres. Uttaksvirksomheten skal straks gi opplysningene videre til mottaksvirksomheten, jf. forskriften § 55.

§ 31. Særlige regler for uttak der donor er død

Dersom donor er død skal uttaksstedet registreres. Det skal være begrenset adgang til uttaksstedet, og personalet som foretar uttaket skal være kledd på en hensiktsmessig måte. Tiden mellom tidspunkt for død og uttak skal spesifiseres.

Utseendet til den avdøde skal gjenopprettes så godt det lar seg gjøre.

§ 32. Uttaksrapport

Virksomhet som foretar uttak av celler og vev skal utarbeide en uttaksrapport som sendes til virksomheten som skal motta materialet. Rapporten skal som et minimum inneholde:

- a) navn og adresse på virksomheten som skal motta cellene eller vevet

- b) donoridentifikasjonsdata, jf. § 29 første ledd, bokstav a)
- c) beskrivelse og identifikasjon av uttatte celler og vev, herunder prøver til testing
- d) identifikasjon av den person som er ansvarlig for uttaket, herunder vedkommendes underskrift
- e) dato og klokkeslett (eller start- og sluttidspunkt for uttaket), uttakssted, benyttet fremgangsmåte, opplysninger om uønskede hendelser som er inntruffet og, ved behov, opplysninger om forholdene på uttaksstedet
- f) identifikasjonsnummer eller partinummer for reagenser, samt oppløsninger som er brukt under transporten.

Ved uttak fra døde donorer skal rapporten også dokumentere de forhold kroppen oppbevares under, herunder om den er nedkjølt eller ikke, samt start- og sluttidspunkt for nedkjølingen. Rapporten skal også om mulig inneholde opplysninger om død tidspunktet, med dato og klokkeslett.

Det skal fremgå av uttaksrapporten dersom sæd til bruk i partnerdonasjon ejakuleres i hjemmet. Rapporten skal i så fall kun inneholde navn og adresse på den virksomhet som skal motta sæden og donoridentifikasjonsdata, jf. § 29.

Kapittel 6. Prosessering, oppbevaring, distribusjon og mottak

§ 33. Prosedyrer ved prosessering

Virksomhet som prosesserer celler og vev skal ha prosedyrer som oppfyller følgende kriterier

- a) kritiske prosedyrer skal valideres
- b) det skal påvises at virksomheten kan gjennomføre den validerte prosess konsekvent og effektivt
- c) prosedyrer skal dokumenteres i samsvar med § 8 tredje ledd nr. 2
- d) all prosessering skal gjennomføres i samsvar med godkjente standardiserte operasjonsprosedyrer
- e) prosedyrer for mikrobiell inaktivering skal spesifiseres, dokumenteres og valideres
- f) prosedyrer for kassering av celler og vev skal følge reglene for behandling av smittefarlig materiale og skal hindre kontaminering av annet donert materiale, andre produkter, utstyr, omgivelsene og personalet
- g) vesentlig endring i prosedyrer skal valideres og dokumenteres før de gjennomføres
- h) prosedyrer skal evalueres jevnlig.

§ 34. Oppbevaring og frigivelse av produkter

Virksomhet som oppbevarer og frigir vev og celler, skal ha prosedyrer som oppfyller følgende kriterier

- a) maksimal oppbevaringstid skal angis for hver enkelt oppbevaringsmåte.
- b) virksomheten skal ha et system som sikrer at celler og vev ikke kan frigis før alle krav fastsatt i denne forskrift er oppfylt. Det skal finnes en standard operasjonsprosedyre som spesifiserer forholdene, ansvarsområdene og prosedyrene knyttet til frigivelse av celler og vev.
- c) systemet for identifisering av celler og vev på hvert trinn av håndteringen skal klart skille mellom frigitte, ikke frigitte (karantene) og kasserte produkter.
- d) det skal dokumenteres at cellene og vevene før frigivelsen oppfylte alle relevante spesifikasjoner. Dokumentasjonen skal vise at alle gjeldende erklæringer, relevante helsejournaler, håndteringsopplysninger og testresultater er kontrollert etter en skriftlig prosedyre av en person som ansvarlig person har autorisert for oppgaven.
- e) dersom der gjøres endringer i prosedyrene som bedrer kvaliteten eller sikkerheten ved utvelgelse av donorer, testing eller håndtering, skal det gjennomføres en dokumentert risikovurdering autorisert av ansvarlig person for å fastslå hva som skal skje med celler og vev som er lagret før endringen fant sted.

§ 35. Distribusjon

Virksomhet som distribuerer vev og celler, skal ha prosedyrer som oppfyller følgende kriterier

- a) krav til kritiske transportforhold, som temperatur og maksimal distribusjonstid, skal fastsettes slik at vevet og cellenes nødvendige egenskaper bevares
- b) beholderen og pakningen skal sikre at vevet og cellene bevares under de angitte forhold. Alle beholdere og pakninger skal valideres for formålet
- c) dersom distribusjonen utføres av en innleid tredjepart, skal det foreligge en skriftlig avtale som sikrer riktige transportforhold
- d) virksomheten skal ha prosedyrer for håndtering av forespørslers om vev og celler. Reglene for tildeling av vev og celler til bestemte pasienter eller helseinstitusjoner skal dokumenteres og gjøres tilgjengelig for partene på anmodning.

Virksomheten har ansvar for kvaliteten på cellene og vevet under transporten og den øvrige distribusjonen.

Sosial- og helsedirektoratet kan godkjenne at nærmere angitte celler og vev distribueres fra uttaksvirksomheten til en helseinstitusjon for direkte bruk.

§ 36. Mottak av celler og vev

Virksomhet som mottar celler og vev, skal foreta en dokumentert kontroll av at forsendelsen oppfyller kravene fastsatt i forskriften og mottakervirksomhetens spesifikasjoner.

Celler og vev skal holdes i karantene inntil det er verifisert at materialet og tilhørende dokumentasjon oppfyller kravene i denne forskrift. Gjennomgang av relevante opplysninger om donator og uttak skal foretas av en kompetent person utpekt av virksomheten.

Virksomheten skal dokumentere standarder og spesifikasjoner som anvendes ved kontroll av forsendelser som inneholder celler og vev, inkludert prøver for ytterligere testing. Disse skal omfatte tekniske spesifikasjoner og andre kriterier som virksomheten anser for avgjørende for å opprettholde en akseptabel kvalitet på celler og vev.

Virksomheten skal ha dokumenterte prosedyrer for håndtering og isolering av forsendelser som ikke oppfyller forskriftens krav eller som ikke er tilstrekkelig testet. Formålet med prosedyrene skal være å utelukke risikoen for kontaminering av andre celler og vev som behandles, konserveres eller oppbevares.

Godkjenning eller avvisning av mottatte celler og vev skal dokumenteres.

Virksomheten skal kassere celler og vev som ikke oppfyller kravene til forsvarlig emballering, jf. § 37.

Kapittel 7. Emballering og merking

§ 37. Emballering

Virksomheten skal fastsette og anvende prosedyrer for kontroll av emballering og oppbevaringssteder for å forebygge forhold som kan ha uheldige innvirkninger på cellers og vevs funksjon eller tilstand.

Alle uttatte celler og vev skal pakkes på en måte som minimerer risiko for kontaminering, og oppbevares ved en temperatur som bevarer materialets nødvendige egenskaper og biologisk funksjon. Emballasjen skal være slik at de ansvarlige for videre pakking og transport av materialet ikke kan utsettes for smitte. Det emballerte materialet skal sendes i en beholder som er egnet for transport av biologisk materiale og som sikrer at kvaliteten bevares.

Alle ledsagende vevs- eller blodprøver som skal testes, skal være merket på korrekt måte for å sikre identifikasjon av donor og skal være forsynt med opplysninger om tidspunkt og sted for prøveuttak.

§ 38. Merking

All emballasje som inneholder celler eller vev skal merkes på tidspunktet for uttak. Cellene eller vevet skal være merket fram til anvendelsen. Primærbeholderen skal som et minimum merkes med

- a) donoridentifikasjonsdata
- b) typen celler eller vev, deres identifikasjonsnummer eller identifikasjonskode, og parti eller partinummer hvis dette benyttes
- c) navn, adresse, telefonnummer og kontaktperson for den virksomheten forsendelsen kommer fra
- d) holdbarhetsdato
- e) dersom det er kjent at cellene og vevene har testet positivt for en relevant markør for infeksjonssykdom, skal de merkes med teksten «Smittefarlig materiale».

Følgende opplysninger skal framgå av primærbeholderen, så langt plassen tillater dette

- a) dato og hvis mulig klokkeslett for donasjonen
- b) dato for distribusjonen
- c) advarsler
- d) opplysninger om eventuelle tilsetningsstoffer
- e) ved autolog donasjon, teksten «Kun til autolog bruk»
- f) opplysninger om hvem donasjonen er bestemt for ved mottakerbestemt donasjon
- g) beskrivelse av og eventuelt størrelsen på celle- eller vevsproduktet
- h) morfologi og funksjonsdata ved behov
- i) hvilke biologiske tester som er utført på donor og resultatene av dem
- j) oppbevaringsbetingelser
- k) anvisninger om åpning av emballasjen og om nødvendig, om håndtering eller rekonstruksjon
- l) holdbarhetsdatoer etter åpning eller rekonstruksjon
- m) anvisninger om rapportering av alvorlige bivirkninger og uønskede hendelser som fastsatt i denne forskrift
- n) forekomst av potensielt skadelige rester.

De opplysningene det ikke er plass til på primærbeholderens etikett skal framgå av en følgeseddel. Følgeseddelen skal emballeres sammen med primærbeholderen på en måte som sikrer at de ikke blir atskilt.

§ 39. Ytre merking av transportbeholderen

Ved transport skal primærbeholderen plasseres i en transportbeholder som minst er merket med følgende opplysninger:

- a) navn, adresse og telefonnummer til virksomheten som forsendelsen kommer fra,
- b) navn, adresse og telefonnummer til virksomheten der materialet skal anvendes på mennesker,
- c) navn, adresse, telefonnummer og eventuell kontaktperson på eventuelle mellomledd,
- d) teksten «Humane celler og vev» og «Forsiktig»,
- e) teksten «Må ikke bestråles»,
- f) dato og klokkeslett for anvendelsen,
- g) anbefalte transport- og oppbevaringsbetingelser,
- h) sikkerhetsanvisninger og kjølemetode hvis relevant,
- i) ved autolog anvendelse teksten «Kun til autolog bruk»,
- j) dersom det er kjent at cellene eller vevet har testet positivt for infeksjonssykdom, skal de merkes med teksten «Smittefarlig materiale».

Kapittel 8. Sporbarhet, tilbakekall, kvalitet og sikkerhet

§ 40. Sporbarhet

Virksomheten skal sikre at celler og vev skal kunne spores på alle trinn i håndteringsprosessen fra donor til mottaker og omvendt. Kravet omfatter donasjon, uttak, testing, konservering, oppbevaring, koding, merking, prosessering og distribusjon eller kassering. Kravet omfatter videre identifisering av donor, mottak, prosessering eller oppbevaring av cellene eller vevet, identifisering av den medisinske institusjon som anvender cellene eller vevet på en pasient, samt identifisering av den aktuelle pasienten. I tillegg skal alle relevante opplysninger om produkter og materialer som kommer i kontakt med nevnte vev eller celler kunne spores og identifiseres.

§ 41. Koding

Donerte celler og vev og produkter som stammer fra disse skal tildeles en entydig kode som sikrer korrekt identifisering av donoren, sporbarhet for donert materiale og opplysninger om de viktigste egenskapene og kjennetegnene ved vev og celler.

Virksomheten skal tildele alt donert materiale en felles europeisk identifikasjonskode.

Kodede data skal inngå i et register som opprettes og føres av virksomheten, jf. § 48, og oppbevares som beskrevet i § 51.

Bestemmelsene gjelder ikke ved partnerdonasjon av kjønnceller.

§ 42. Tilbakekall

Virksomheten skal på en rask, presis og verifiserbar måte, trekke tilbake alle produkter som kan ha forbindelse med en uønsket hendelse eller bivirkning.

Virksomhet som distribuerer vev og celler, skal ha prosedyrer som oppfyller følgende kriterier

- a) virksomheten skal utpeke personell som kan vurdere behov for tilbakekalling samt iverksette og samordne nødvendige tiltak
- b) en tilbakekallingsprosedyre skal beskrive ansvarsforholdene, fremgangsmåte og hvordan melding gis til myndighetene jf. § 53, § 54 og § 55
- c) virksomheten skal angi et tidsrom for når tiltak for å gjennomføre tilbakekalling skal være utført, herunder sporing av alle relevante celler og vev, og eventuell tilbakesporing
- d) virksomheten skal ha et dokumentert system for håndtering av tilbakesendte produkter, herunder eventuelle kriterier for videre lagring
- e) virksomheten skal ha prosedyrer for håndtering av forespørsler om vev og celler. Reglene for tildeling av vev og celler til bestemte pasienter eller helseinstitusjoner skal være dokumenterte og etter anmodning stilles til rådighet.

§ 43. Rapportering av relevante opplysninger

Personer eller institusjoner som benytter humane celler og vev som omfattes av denne forskrift, skal rapportere alle relevante opplysninger til de virksomhetene som er involvert i donasjon, uttak, testing, prosessering, oppbevaring og distribusjon av materialet. Formålet med rapporteringen er å legge forholdene til rette for sporbarhet og sikre kontroll med kvalitet og sikkerhet.

§ 44. Overføring av celler og vev til og fra land utenfor EØS-området

Overføring av humane celler og vev til og fra land utenfor EØS-området kan bare foretas av virksomheter som er godkjent av Sosial- og helsedirektoratet for dette formål. Sosial- og helsedirektoratet kan knytte vilkår til godkjenningen.

Virksomheter med tillatelse til å overføre celler og vev til og fra land utenfor EØS-området, skal sikre sporbarhet fra donor til mottaker og omvendt, jf. § 40. Virksomheten skal også sikre at det biologiske materialet oppfyller kravene til kvalitets- og sikkerhetsstandarder som følger av denne forskriften og annet regelverk.

Sosial- og helsedirektoratet kan for nærmere bestemte typer celler og vev, eller i nødstilfelle, godkjenne direkte overføring til eller fra en virksomhet utenfor EØS-området dersom formålet er umiddelbar transplantasjon. Det forutsettes at virksomheten er godkjent for slik overføring etter første ledd.

I nødstilfelle kan Sosial- og helsedirektoratet gi umiddelbar godkjenning for overføring av nærmere bestemte celler og vev til eller fra land utenfor EØS-området for andre akutte behandlingsbehov. Slik godkjenning kan gis til virksomheter som ikke er godkjent etter første ledd, eller ikke er godkjent etter denne forskrift.

Godkjenning etter fjerde ledd kan bare gis når virksomheten har sikret eller dokumentert at det biologiske materialet oppfyller de nødvendige krav til kvalitet og sikkerhet.

Kapittel 9 § 45 til § 51 ble gitt ved kgl.res. 7. mars 2008 nr. 222.

Kapittel 10 § 52 ble gitt ved kgl.res. 7. mars 2008 nr. 222.

Kapittel 10 § 53 til § 55 skal lyde:

§ 53. Melding om alvorlig uønskede hendelser

Virksomheten skal i henhold til etablerte rutiner registrere og straks gi melding til Sosial- og helsedirektoratet om

alvorlig uønskede hendelser som skjer ved uttak, testing, prosessering, oppbevaring og distribusjon som kan påvirke kvaliteten og sikkerheten til celler og vev.

Den ansvarlige personen i virksomheten skal sørge for at meldingen minst inneholder de opplysningene som følger av skjema A i forskriftens vedlegg 1.

Virksomheten skal evaluere hendelsen for å identifisere årsaker i prosessen som kan forhindres. Konklusjoner av undersøkelsen skal meldes til Sosial- og helsedirektoratet og minst gi de opplysninger som følger av skjema B i forskriftens vedlegg 1.

Alvorlig uønsket hendelse i forbindelse med uttak fra levende donor kan også utløse meldeplikt etter lov om spesialisthelsetjeneste § 3–3 til Helsetilsynet i fylket.

§ 54. Melding om alvorlige bivirkninger

Virksomhetene skal i henhold til etablerte rutiner registrere og straks gi melding til Sosial- og helsedirektoratet om

- a) alvorlige bivirkninger hos donor som oppstår under eller i forbindelse med uttak og som kan påvirke kvaliteten og sikkerheten til celler og vev som uttas
- b) alvorlige bivirkninger hos pasient som oppstår under eller i forbindelse med anvendelse av celler og vev og som kan ha sammenheng med kvaliteten og sikkerheten til celler og vev.

Den ansvarlige personen i virksomheten skal sørge for at meldingen minst inneholder de opplysningene som følger av skjema A i forskriftens vedlegg 2.

Virksomheten skal iverksette undersøkelser for å identifisere årsaker og konsekvenser. Konklusjoner av undersøkelsene og analyse av årsak og konsekvenser skal straks meldes til Sosial- og helsedirektoratet og minst gi de opplysninger som følger av skjema B i forskriftens vedlegg 2.

Virksomheten skal også gi opplysninger til Sosial- og helsedirektoratet om hvilke tiltak som er truffet om eventuell sporing og tilbaketrekking av andre impliserte celler og vev som er blitt distribuert til anvendelse på mennesker.

Alvorlige bivirkninger hos levende donor ved uttak, og alvorlige bivirkninger hos pasient ved klinisk anvendelse av celler og vev kan også utløse meldeplikt etter lov om spesialisthelsetjeneste § 3–3 til Helsetilsynet i fylket.

§ 55. Melding fra virksomhet som kun uttar eller anvender celler og vev

Når andre enn virksomheten selv gjør uttak av celler og vev hos levende donor, skal virksomheten sørge for at det er innført prosedyrer som sikrer at uttatte celler og vev registreres. Det skal også innføres prosedyrer som sikrer at det straks gis opplysninger til virksomheten om alvorlig uønskede hendelser og alvorlige bivirkninger som kan ha betydning for celler og vevs kvalitet og sikkerhet.

Kliniske avdelinger og helsepersonell som mottar og anvender celler og vev i pasientbehandling, skal innføre prosedyrer som sikrer at anvendte celler og vev registreres. Det skal også innføres prosedyrer som sikrer at det straks gis opplysninger til virksomheten som har distribuert celler og vev om alvorlige uønskede hendelser og alvorlige bivirkninger, under eller etter den kliniske anvendelsen, som kan ha sammenheng med cellers og vevs kvalitet og sikkerhet.

Virksomheter som distribuerer celler og vev til anvendelse i pasientbehandling skal sørge for å gi informasjon til kliniske avdelinger og helsepersonell med ansvar for anvendelse av celler og vev, om hvordan opplysningene som nevnt i andre ledd skal gis.

Kapittel 11 overskriften samt § 56 til § 58 skal lyde:

Kapittel 11. Generelle bestemmelser

§ 56. Tilsyn

Statens helsetilsyn fører i samsvar med lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten tilsyn med at bestemmelsene i denne forskrift overholdes.

Statens legemiddelverk fører i samsvar med lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler § 28 tilsyn med at bestemmelsene i denne forskrift om donasjon, uttak og testing overholdes når cellene eller vevet skal inngå i framstilte produkter som klassifiseres som legemidler.

Virksomheten skal sørge for at alle nødvendige opplysninger gjøres tilgjengelig for tilsyn. Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for tilsynet.

Tilsyn med virksomhetene utføres jevnlig og minst hvert annet år.

§ 57. Straff

Overtredelse av § 4, § 14, § 25 og § 26 straffes med bøter i samsvar med bestemmelsene i lov 9. februar 1973 nr. 6 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. § 14.

Overtredelse av § 15, § 16, § 17, § 18, § 19, § 20, § 21, § 23, § 23 og § 35 tredje ledd straffes i samsvar med bestemmelsene i lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 8–1.

Overtredelse av § 45, § 46, § 47, § 48, § 49, § 50, § 51 og § 52 straffes med bøter eller fengsel i samsvar med bestemmelsene i lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger § 34.

Dato for alvorlig bivirkning (år/måned/dag)
Entydig donasjonsidentifikasjonsnummer
Bekreftelse av alvorlig bivirkning (ja/nei)
Endring av alvorlig bivirkning (ja/nei) Hvis ja, spesifiser
Klinisk resultat (hvis det er kjent):
Fullstendig helbredelse
Lette sequelae
Alvorlige sequelae
Dødsfall
Undersøkelsesresultat og endelige konklusjoner
Anbefalinger vedrørende forebyggende og korrigerende tiltak

II

Endringene trer i kraft straks.

Merknader til de enkelte bestemmelser i forskriften

Merknadene er en veiledning for å utdype innholdet i forskriftens bestemmelser. Merknadene er i seg selv ikke rettslig bindende. Forskriften og veiledningen bør leses i sammenheng for å få en best mulig forståelse av forskriftens bestemmelser.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

Til § 1 Formål

Forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev implementerer direktiv 2004/23/EF, direktiv 2006/17/EF og direktiv 2006/86/EF i norsk rett.

Overføring av humane celler og vev er et medisinsk behandlingstilbud som er i sterk vekst og som kanskje også kan åpne muligheten for behandling av sykdommer det i dag ikke finnes behandling for. Det er viktig at kvaliteten og sikkerheten av denne type materiale reguleres og sikres for å hindre overføring av sykdommer til mottaker av materialet.

EU har gjennom direktiv 2004/23/EF nedfelt krav til kvalitet og sikkerhet for celler og vev fra uttak hos giveren gjennom bearbeiding, testing og oppbevaring til distribusjon. Det er også stilt krav til de virksomhetene som skal håndtere humane celler og vev, herunder krav til det personale som skal utføre de ulike aktiviteter. Kravene er utdypet og spesifisert i direktiv 2006/17/EF og direktiv 2006/86/EF.

Til § 2 Virkeområde

Forskriften gjelder håndtering av humane celler og vev fra uttak til distribusjon i forbindelse med at materialet skal brukes i mennesker. Begrepet «humane celler og vev» omfatter bl.a. stamceller, navlestrengsblod, beinmarg, lymfocytter til transplantasjon, sperma, testisvev, vev/aspirat fra epididymis, ovarialvev, ubefruktede egg, befruktede egg, hornhinner, beinvev, bruskevev, bestanddeler av knokler, muskler og ledd, hud, Langerhanske øyer, hjerteklaffer og fostervev og -celler. Forskriften gjelder både dødt og levende materiale.

Forskriften gjelder for virksomheter (f.eks. helseforetak) som har befattning med celler og vev i prosessen fra donasjon og uttak til distribusjon. Eksempler på anvendelsesområder er assistert befruktning, beinmargstransplantasjoner og stamcelletransplantasjoner. Beinbankene og hornhinnebankene ved norske sykehus vil også være omfattet.

Forskriften omfatter ikke selve pasientbehandlingen, f.eks. den avsluttende transplantasjonen eller tilbakeføringen av et befruktet egg. Pasientbehandlingen vil fortsatt være regulert gjennom den alminnelige helselovgivningen.

Dersom celler og vev skal benyttes i produksjon av legemidler som er regulert i annet regelverk, gjelder forskriften kun for donasjon, uttak og testing.

Forskriften vil omfatte celler og vev som benyttes som medium i tilknytning til prosessering av annet materiale som skal brukes på mennesker. Den gjelder også for modifiserte humane celler, samt substans produsert av humane celler. Med modifiserte humane celler forstås celler der det har skjedd en forandring, enten naturlig eller ved hjelp av teknologi.

Tredje ledd beskriver hva forskriften ikke regulerer.

Bokstav a) Uttak og innsetting av celler eller vev i samme person (autolog transplantasjon) når dette utføres i samme kirurgiske inngrep, reguleres ikke. De hensyn som forskriften skal ivareta gjør seg ikke gjeldende i samme grad her.

Bokstav b) Blod og blodkomponenter er ikke omfattet, da dette reguleres av blodforskriften 4. februar 2005 nr. 80. Blodstamceller, uansett om disse er innsamlet fra perifert blod, navlestrengsblod eller beinmarg samt lymfocytter til transplantasjon, omfattes likevel av forskriften.

Bokstav c) Donasjon og transplantasjon av hele organer, som hjerte og nyre, er unntatt fra forskriftens virkeområde jf. lov 9. februar 1973 nr. 6 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. Dette gjelder også selv om det dreier seg om transplantasjon av en del av et organ, så lenge det transplanterte materialet skal ha samme funksjon i menneskekroppen som det hele organet. Det har i fagmiljøene vært mye diskusjon om Langerhanske øyer er omfattet av celledirektivene eller om de kommer innunder unntaket for organer. EU-kommisjonen og de øvrige EU-medlemsland definerer Langerhanske øyer til å falle innenfor celledirektivene og dermed innenfor celleforskriften.

Celler og vev som følger med som en del av en organtransplantasjon er imidlertid unntatt fra forskriften. Overføring av biologisk materiale som inneholder humane celler (f.eks. morsmelk), men hvor cellene i seg selv ikke er formålet med overføringen, er heller ikke omfattet av forskriftens virkeområde.

Forskriften gjelder heller ikke forskning som benytter celler og vev fra mennesker, så fremt materialet ikke anvendes i menneskekroppen, f.eks. forskning der celler og vev anvendes in vitro eller i dyremodeller. For øvrig reguleres innsamling, oppbevaring, behandling, utlevering og destruksjon av biologisk materiale av biobankloven.

Til § 3 Definisjoner

Denne bestemmelsen tar sikte på å definere og klargjøre en del av de begreper som brukes i forskriften. Definisjoner av ord som er alminnelig brukt (som for eksempel oppbevaring) eller er definert i andre kjente standarder eller liknende (som for eksempel validering) er ikke inntatt i forskriften.

Bivirkninger som er vanlig forekommende ved et gitt inngrep eller prosedyre anses ikke som alvorlig bivirkning som nevnt i bokstav c.

I bokstav k defineres kjønnceller som alt vev og celler som brukes ved assistert befruktning. Det gjøres oppmerksom på at eggdonasjon etter bioteknologiloven § 2–15 ikke er tillatt i Norge.

Nedfrysing (cryopreservering) er et eksempel på konserveringsmetoder omfattet av definisjonen i bokstav l.

Til § 4 Godkjenning og vilkår

Virksomheter som skal utføre arbeidsoppgaver omfattet av forskriften må ha godkjenning. Dersom virksomheten er tilknyttet et helseforetak, er det helseforetaket som godkjennes. Virksomhetens eier har ansvaret for at virksomheten til enhver tid har nødvendig godkjenning.

Godkjenning etter celleforskriften kommer i tillegg til nødvendige godkjenninger etter annet relevant regelverk som for eksempel bioteknologiloven. En samling humant biologisk materiale i en virksomhet vil være en biobank som også reguleres av biobanklovens bestemmelser.

Partnerdonasjon av sædceller til direkte bruk krever ikke godkjenning da den smittefare som oppstår her ikke kan anses å være større enn den som under enhver omstendighet oppstår i forbindelse med befruktning. Det er imidlertid også her et krav om godkjenning av virksomheten, jf. bioteknologiloven § 7–1.

Ifølge tredje ledd skal direktoratet godkjenne framstillingsprosedyrer. Bestemmelsen implementerer direktiv 2006/86/EF artikkel 4 og innledningen til vedlegg II, som lyder slik: «Den kompetente myndighet godkjenner hver enkelt prosess til bearbeiding av vev og celler etter å ha evaluert kriteriene for donorutvelgelse og uttaksprosedyrer, protokollene for de enkelte trinn i prosessen, kvalitetsstyringskriteriene samt de endelige kvantitative og kvalitative kriterier for celler og vev. Evalueringen skal minst oppfylle kravene i [vedlegg II]».

I fjerde ledd fremgår det at «vesentlige endringer» i virksomhetens aktiviteter må godkjennes av Sosial- og helsedirektoratet. Det regnes som vesentlige endringer hvis virksomheten går over til å behandle celler eller vev som den ikke har behandlet tidligere, eller at noen av aktivitetene som omtales i bestemmelsens første ledd blir gjort ved hjelp av nye metoder som avviker vesentlig fra de tidligere. Bruk av nye medier, annen fryseteknikk, annen dyrkningstemperatur o.l. vil også være vesentlig endring.

I direktivene omtales to typer godkjenning – som vevsenter (tissue establishment) og som uttaksvirksomhet (procurement organisation). I forskriften benyttes kun begrepet virksomhet og godkjenningen er knyttet opp til de aktiviteter den enkelte virksomhet skal utføre. I noen tilfelle (som f.eks. kapittel 3 krav til lokaler og utstyr) vil kravet ikke omfatte virksomheter som utelukkende foretar uttak av celler og vev. Slike unntak er presisert i de enkelte bestemmelser.

Det presiseres at Sosial- og helsedirektoratet etter denne forskriften også skal godkjenne laboratorier som utfører validerte tester for bestemmelse av biologiske markører. Dette fremkommer av § 18 første ledd.

Til § 5 Årsrapport og godkjenningsregister

Alle virksomheter skal sende årsberetning om sine aktiviteter til Sosial- og helsedirektoratet.

Hovedregelen er rapportering for foregående år. Forskriftens ordlyd åpner imidlertid for at virksomheter som driver assistert befruktning kan velge å rapportere med to års forsinkelse for å få med nødvendig utfall av behandlingen.

Flere av virksomhetene vil også ha rapporteringsplikt etter bioteknologiloven. Opplysninger som skal innsendes i henhold til bioteknologiloven og celleforskriften kan om ønskelig samles i én felles rapport fra virksomheten.

Kapittel 2 Organisering av virksomheten mv.

Til § 6 Ansvarlig person

I henhold til denne bestemmelsen, skal virksomheten ha en ansvarlig person med medisinsk eller biologisk utdanning av høyere grad og minst to års praksis fra relevant fagområde etter avsluttet utdanning. Selve utførelsen av arbeidsoppgavene kan imidlertid delegeres til en annen person som er faglig kvalifisert for oppgaven, jf. § 7.

Ifølge annet ledd skal den ansvarlige personen sørge for at virksomheten overholder forskriftens krav. Dette gjelder alle forskriftens krav som retter seg til virksomheten. Den eksemplifisering av ansvarsområder som er nevnt i direktiv 2004/23/EF Art. 10 nr. 2 bokstav c er derfor ikke inntatt i forskriften. Personen må ha god oversikt over virksomheten, kjenne forskriftens krav og skal oppdage og ta initiativ til å endre på forhold som ikke er i tråd med forskriften.

Det presiseres at kravet om en ansvarlig person ikke innebærer noen endring i det ansvar som etter den alminnelige helselovgivning ligger hos virksomhetens ledelse. Det vil være virksomhetens ledelse som utpeker ansvarlig person og dermed delegerer de oppgaver forskriften forutsetter. I de fleste tilfelle vil det være naturlig at ansvarlig person er ansvarshavende for den avdeling eller lignende der aktivitetene skal foregå, men i noen tilfelle vil aktivitetene foregå i mindre enheter som ikke alltid har egen ledelse.

Den ansvarlige person kan være den samme som ansvarshavende person etter biobankloven § 7. Med utdanning av høyere grad har Sosial- og helsedirektoratet i forbindelse med forvaltning av biobankloven lagt til grunn at utdanning på nivå med hovedfag, master e.l. vil være tilstrekkelig. Forskriften stiller noe strengere krav til praktisk erfaring hos ansvarlig person enn det som følger av biobankloven, i og med at det kreves minst 2 års praksis fra relevant fagområde etter endt utdanning.

Direktoratet skal uten ugrunnet opphold orienteres om skifte av ansvarlig person. Ved ferieavvikling, kortere permisjoner eller annet midlertidig fravær skal det være oppnevnt en midlertidig ansvarshavende person (fortrinnsvis en fast stedfortreder). Forskriftens krav om at midlertidig utpeking av ansvarlig person skal meldes direktoratet gjelder når ansvarlig person er fraværende for lengre tid enn 3 måneder.

For virksomheter som utelukkende foretar uttak, er det ikke krav om ansvarlig person.

Til § 7 Krav til personalets kompetanse

Med kvalifisert personell siktes det her til at personalet bør ha utdanning innen medisin, helsefag eller naturvitenskap på minimum bachelornivå (f.eks. autorisert bioingeniør). I tillegg må de ha fått relevant opplæring før de begynner i arbeidet. Virksomheten må enten forvisse seg om at nyansatte har tilstrekkelig opplæring før de begynner eller selv forestå slik opplæring.

Innholdet i opplæringen for personale som skal ta ut celler og vev, skal fastsettes av virksomhet med godkjenning for uttak eller et klinisk team som er spesialister på det aktuelle materialet. (TD1, art. 2 pkt. 2.)

Kompetansekravet skal sikre at personalet til enhver tid har opplæring i og kunnskap om de interne prosedyrer for virksomhetens aktiviteter, hvilke vitenskapelige prosesser som ligger til grunn for arbeidet, det utstyret som benyttes og de juridiske og etiske aspekter ved aktivitetene. Det forutsettes at personalet skal være oppdatert om innføring av nye interne rutiner, vitenskapelig utvikling på aktivitetsområdet og innføring av nytt utstyr. Opplæringen må sikre og dokumentere at den enkelte

- a) har vist kompetanse i utførelsen av sine oppgaver
- b) har tilstrekkelig kunnskap og forståelse for de vitenskapelige/tekniske prosesser og prinsipper i tilknytning til sine oppgaver
- c) forstår organisasjonen, kvalitetssystemet og HMS-retningslinjene i virksomheten og
- d) er tilstrekkelig informert om den bredere etiske og regelverksmessige sammenheng for sine arbeidsoppgaver.

Det forutsettes at personalets kompetanse vurderes med jevne mellomrom som ledd i internkontrollen.

Virksomheten må ha tilstrekkelig personale. Oppgaver, ansvarsforhold og fullmakter må være klart dokumentert, oppdatert og forstått.

Kravet om tilgang til autorisert lege, vil i praksis gjelde virksomheter som ikke selv besitter den nødvendige medisinske kompetanse, med unntak av virksomheter som kun tester cellene og vevet.

Til § 8 Internkontroll

Virksomhetene er en del av helsetjenesten, og skal etablere internkontroll og slik sørge for at virksomhet og tjenester planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lover og forskrifter. Bestemmelsene i denne forskriften er eksempler på slike krav. Det vises derfor til veileder «IS-1183 – Hvordan holde orden i eget hus – Internkontroll i sosial og helsetjenesten».

Oppbevarte celler og vev omfattes av gruppen behandlingsbiobanker, jf. biobankloven § 2. Behandlingsbiobanker skal meldes til Biobankregisteret ved Nasjonalt folkehelseinstitutt etter reglene i biobankloven § 5.

Den generelle plikten til å føre internkontroll i helsetjenesten framgår av arbeidsmiljøloven lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. § 4–5, av lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn i helsetjenesten § 3 og av forskrift 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten.

Ledelsen har ansvar for å følge opp at internkontrollen fungerer hensiktsmessig. Dette innebærer for eksempel oppfølging av avvikssystemet, interne revisjoner og ledelsens gjennomgang av internkontrollens effektivitet.

Til § 9 Avtaler med tredjepart

Bestemmelsen åpner for at virksomheten kan overlate deler av prosessen fra uttak gjennom kontroll, bearbeiding, oppbevaring og distribusjon til en tredjepart. Forutsetningen for dette er at virksomheten har vurdert at tredjepart er i stand til å oppfylle de krav som er satt i denne forskrift, og at det inngås skriftlig avtale mellom virksomheten og tredjeparten. En slik avtale skal regulere ansvarsforholdene mellom partene og hvilke prosedyrer som skal benyttes for de aktuelle aktiviteter som skal utføres av tredjeparten.

Med ekstern aktivitet menes aktivitet som ikke finner sted i den juridiske enheten som har fått godkjenning til å håndtere celler og vev.

Virksomheten skal dokumentere hvilke avtaler som er inngått med hvem.

Formålet med en avtale er å sikre kvaliteten på de celler og vev som blir berørt av tredjeparts virksomhet. Denne regelen gjelder også for virksomhet i tredjeland, jf. § 45. Her kan imidlertid Sosial- og helsedirektoratet innvilge direkte godkjenning etter reglene i § 45 fjerde og femte ledd, for visse typer celler og vev eller i nødssituasjoner.

Bestemmelsen gir regler om evaluering, valg og dokumentasjon av eksterne tredjeparter og regulerer hvilket innhold avtalene som et minimum skal ha.

Fjerde ledd gir godkjennings- og tilsynsmyndighet adgang til å be om innsyn i avtaler med tredjepart.

Biobankloven § 8 gir bestemmelser om opphør eller nedleggelse av biobank. Det følger av bestemmelsens tredje ledd at biobank ikke kan legges ned eller destrueres før departementet har avgjort om den skal opprettholdes eller 45 dager er forløpt uten at melding er besvart.

Kapittel 3 Krav til virksomhetens lokaler og utstyr mv. ved prosessering

Til bestemmelsene i kapittel 3

Bestemmelsene i kapittel 3 kommer ikke til anvendelse på virksomheter som har donorutvelgelse, uttak eller testing som sine eneste aktiviteter. Dette følger av direktiv 2006/86/EF artikkel 1. Krav til lokaler, utstyr og prosedyrer for uttaksvirksomhet reguleres av forskriften § 30.

Til § 11 Krav til kritisk utstyr

Det gis i tredje ledd regler for oppfølging av kritisk utstyr ved feil eller driftsstans. Der utstyr eller materiell påvirker kritiske bearbeidingsprosesser eller oppbevaringsbetingelser, skal utstyret eller materiellet være gjenstand for overvåking, varsler, alarmer og korrigerende tiltak slik at feilfunksjoner oppdages og rettes og slik at kritiske parametere holdes innenfor akseptable grenser under hele håndteringen.

Virksomhetens prosedyrer skal inneholde spesifikasjoner for alt kritisk materiale og reagenser, spesielt spesifikasjoner for løsninger som tilsettes og for emballasje. Kritisk materiale og reagenser skal tilfredsstillende dokumenterte krav og spesifikasjoner. Hvis relevant skal medisinsk utstyr som benyttes, tilfredsstillende kravene i lov og forskrift om medisinsk utstyr.

Til § 12 Anlegg/lokaler

Det gis i tredje ledd krav til maksimalt partikkeltall og innhold av mikroorganismer for luft som celler og vev til human bruk kan bli eksponert for. De ulike grenseverdier for hhv. klasse A og klasse D er definert i vedlegg 1 til gjeldende europeisk veiledning for god fremstillingspraksis (GMP) i direktiv 2003/94/EF.

Forskriften definerer videre når det kan gjøres unntak fra luftkravene. Når unntaksbestemmelsene kommer til anvendelse, skal den aktuelle luftkvaliteten spesifiseres og kontrolleres.

Til § 13 Oppbevaringsbetingelser

Det gis i første ledd regler om at oppbevaringsbetingelsene må spesifiseres. Når slike spesifikasjoner fastsettes, skal det tas hensyn til cellenes og vevets bruksformål, anvendelsesmetode og mottakers immunstatus.

Det gis i annet ledd regler om egne fysisk atskilte områder mellom celler og vev som er frigitt for bruk og de som ikke er det. Sikkerhetsskilt inne i oppbevaringsbeholderen er en måte å oppnå slike fysisk atskilte områder på.

Kapittel 4 Donasjon

Til § 14 Frivillig og vederlagsfri donasjon

Kravet om at donasjon skal være frivillig og vederlagsfri tar sikte på å hindre at mennesker avgir celler og vev ut fra økonomiske motiver. Kravet bidrar til å hindre uønsket omsetning av celler og vev på tvers av landegrensene. Kommersiell utnyttning av organer, deler av organer, celler og vev som sådan er forbudt i henhold til transplantasjonsloven § 10a.

Eventuell utdeling av håndklær, sekker eller liknende effekter med ubetydelig verdi, anses ikke som vederlag i forskriftens forstand. Det samme gjelder kompensasjon og dekning av reiseutgifter for sædgivere. Det vises til Sosial- og helsedirektoratets retningslinjer for assistert befruktning med donorsæd.

Bestemmelsen pålegger ikke virksomhetene plikt til å yte vederlag. Dersom virksomhetene likevel ønsker å dekke utgifter og ulemper av økonomisk karakter, herunder tapt arbeidsfortjeneste, er det viktig å påse at donor ikke oppnår økonomisk vinning ved donasjonen. Bestemmelsens rekkevidde må vurderes i forhold til det enkelte tilfelle.

Til § 15 Eksklusjonskriterier (VI, del 1)

Det gis i første ledd regler for når en person skal utelukkes fra å være donor. Utelukkelseskriteriene skal hindre innhenting av donormateriale som kan innebære fare for smitte eller komplikasjoner i forhold til mottaker og ev. personalet.

Bokstav c) utelukker personer der det er risiko for overføring av sykdom forårsaket av prioner. I følge tilleggsdirektiv 2006/17/EF omfatter dette bl.a.

- personer som har vært diagnostisert med Creutzfeldt-Jakobs sykdom eller en variant av Creutzfeldt-Jakobs sykdom, eller med tidligere tilfelle av ikke-iatrogen Creutzfeldt-Jakobs sykdom i familien (det kan bli anbefalt ytterligere forholdsregler for varianter av Creutzfeldt-Jakobs sykdom)
- personer som har hatt hurtig framskridende demens eller degenerative nevrologiske lidelser, herunder lidelser av ukjent opprinnelse
- personer som har mottatt hormoner som stammer fra hypofysen fra mennesker (f.eks. veksthormoner)
- mottakere av transplantater av hornhinner, sclera og dura mater
- personer som har hatt udokumentert nevrokirurgi der dura mater kan ha vært benyttet.

Bokstav d) utelukker personer som har risiko for overførbare sykdommer herunder bakteriesykdommer, systemisk virus- og sopp- eller parasittinfeksjoner samt der det er signifikant lokal infeksjon i celler eller vev som skal doneres.

Kriteriene i bokstav e) omfatter både personer som har hatt forekomst av slik sykdom og personer der det klinisk er påvist risiko for smitte.

I bokstav g) angis at blodprøvene fra potensielle donorer som nylig har mottatt blod, blodkomponenter, kolloider eller krystalloider, kan være ugyldige pga. fortykning av prøven. En algoritme må benyttes for å vurdere graden av fortykning i følgende tilfeller:

- a) Levende donor: hvis blod, blodkomponenter og/eller kolloider ble infusert i løpet av de siste 48 timer før blodprøvetakingen eller hvis krystalloider ble infusert i løpet av den siste timen før blodprøvetakingen,
- b) Avdød donor: hvis blod, blodkomponenter og/eller kolloider ble infusert i løpet av de siste 48 timer før død eller krystalloider ble infusert i løpet av den siste timen før død.

Risikofaktorer etter bokstav h) konstateres basert på en risikovurdering som tar hensyn til reiser foretatt av donor, om donor har vært eksponert for smitte i noen form og til den lokale forekomst av infeksjonssykdommer på donasjonstidspunktet. I veileder for transfusjonstjenesten (IS-1414) s. 17 «Opphold utenom Norge», er det gitt eksempler på land der opphold av en viss varighet kan medføre risiko for smitteoverføring.

Etter bokstav i) kan en avdød donor utelukkes på bakgrunn av fysiske tegn på personens kropp, dersom disse gir indikasjon på sykdom eller risiko for smitte til mottaker av celler og vev. Det henvises til forskriften § 25 som gir regler om undersøkelse etter slike tegn.

Som eksempel på stoff etter bokstav j) nevner direktivet cyanid, bly, kvikksølv eller gull.

Paragrafens bokstav l) utelukker også personer som har mottatt transplantasjon med xenotransplantater. Slik transplantasjon er pr. i dag ikke tillatt i Norge. Imidlertid kan denne regelen være aktuell for pasienter som har mottatt slik behandling i utlandet. Det forutsettes at det innhentes informasjon om potensielle donorer med sikte på å utelukke dette. Xenotransplantater omfatter levende organer, celler, vev eller annet materiale fra dyr. Menneskelige organer, celler, vev, kroppsvæsker eller annet materiale som har hatt kontakt med levende organer, vev, celler eller annet materiale fra dyr utenfor kroppen, og som deretter er tilbakeført til menneske ved hjelp av transplantasjon, implantasjon, infusjon eller annen overføringsmetode regnes også som xenotransplantater. Med «kontakt» menes her både direkte og indirekte kontakt. Bruk av inaktivert serum eller annet materiale fra dyr i forbindelse med dyrking av humane celler og vev eller bruk av dødt materiale som kunstige hjerteklaffer fra dyr omfattes ikke av definisjonen.

Ytterligere utelukkelseskriterier kan legges til grunn etter en forsvarlighetsvurdering avhengig av materialet som skal doneres. Eksempler på dette som nevnes i vedlegg til direktiv 2006/17/EF er graviditet (bortsett fra donorer av celler fra navlestrengblod og fosterhinne, samt søskendonorer av hematopoietiske stamceller), amming og, ved hematopoietiske stamceller, muligheten for overføring av arvelige tilstander.

Til § 16 Valg av levende donorer (VI, Kap. 2)

Bestemmelsen gir regler om hvilke prosedyrer som skal følges ved vurdering og utvelgelse av levende donorer. I vurderingen skal det tas hensyn til alle faktorer som kan bidra til å identifisere og utelukke personer fra hvilke en donasjon kan medføre en helsefare for andre, særlig risikoen for overføring av sykdommer, og faktorer som kan utgjøre en risiko for donorens egen helse. Uttak av celler og vev skal uansett ikke innvirke på eller svekke donors helse eller pleie, noe som gjelder både for mor og barn ved donasjon av blod fra navlestreng eller fosterhinne. Det skal fastsettes kriterier for valg av donor. Med kriterier menes her konkrete krav til donor i det enkelte tilfelle avhengig av den type celler og vev det er snakk om. Det er virksomheten som fastsetter disse kriteriene som kommer i tillegg til de generelle eksklusjonskriterier i § 15. Ved direkte overføring til mottaker, er det er virksomheten eller klinikeren som foretar transplantasjonen som skal fastsette og dokumentere de spesifikke kriteriene, jf. annet ledd.

Ved sæddonasjon skal ansvarlig person på grunnlag av pasientens tidligere sykdomsforhold, vurderinger i henhold til bioteknologiloven § 2–10 og de tester som allerede er foretatt, dokumentere at donasjonen er berettiget og at den er sikker både for mottaker og eventuelle barn født etter assistert befruktning med donorsæd. Valg av sæddonorer utenom partnerdonasjon er omtalt i rundskriv fra Sosial- og helsedirektoratet IS-5/2005.

Til § 17 Obligatoriske laboratorieundersøkelser for donorer (V2 kap. 1)

Reglene i § 17 – § 24 tar i stor grad utgangspunkt i vedlegg II til direktiv 2006/17/EF om tekniske krav ved donasjon, innhenting og kontroll av vev og celler fra mennesker. Bestemmelsene gjelder ved donasjon av sædceller i den utstrekning det ikke fremgår noe annet av forskriften. I tilleggsgdirektivet er slik donasjon særskilt regulert i vedlegg 3.

Andre ledd gir regler om særskilt testing av donorer fra såkalte «høyriskoområder». Dette er et dynamisk begrep, og virksomhetene må til enhver tid definere dette på bakgrunn av sin fagkunnskap. I veileder for transfusjonstjenesten i Norge, 5. utgave 2006 (IS-1414), er det i kapittel 2 om «Utvelgelse av blodgivere», gitt nærmere retningslinjer for permanent eller tidsbegrenset utelukkelse fra å være blodgiver på grunn av risiko for mottaker av blodet. Retningslinjene gjelder både for personer med bakgrunn fra disse områdene, samt de som har foreldre eller partnere med slik bakgrunn, og de som har oppholdt seg der i et begrenset tidsrom.

I tredje ledd fremgår det at det skal foretas videre undersøkelser når anti-HBc-resultatet er positivt og HbsAg-resultatet negativt. Disse fastsettes på et faglig grunnlag av de enkelte virksomhet, som også fastslår hvilke kriterier som skal legges til grunn ved vurderingen av hvilke undersøkelser som skal foretas. Eksempler på dette kan være donors bakgrunn og de donerte celler og vevs egenskaper, og eksempler på tester som nevnes i vedlegg II til direktivet er RhD, HLA, malaria, CMV, toksoplasma, EBV eller Trypanosoma cruzi.

Fjerde ledd gir regler om prøvingsalgoritme for treponema pallidum. Det fremgår av direktivet at vevene og cellene kan brukes ved et ikke-reaktivt resultat av en spesifikk eller ikke-spesifikk prøve.

Avhengig av donors forhistorie og de aktuelle celler og vev som skal doneres, kan ytterligere eksklusjonskriterier være aktuelle. Virksomheten kan fastsette slike etter en forsvarlighetsvurdering.

Sjette ledd gir bestemmelser om testing ved autolog donasjon. Disse bestemmelser gjelder også når man fryser ned sæd, egg eller ovarialvev i forbindelse med alvorlig sykdom der sykdommen eller behandlingen mot sykdommen kan føre til varig nedsatt forplantningsevne.

Særskilte regler for testing ved donasjon av sædceller følger av § 21 og § 22.

Til § 18 Alminnelige krav som skal være oppfylt ved fastsettelsen av biologiske markører (V2 del 2)

Bestemmelsen regulerer de praktiske prosedyrer i forbindelse med fastsettelsen av de biologiske markørene, og hvordan testene skal utføres.

Den type undersøkelse som benyttes skal valideres for dette formål i tråd med etablert kunnskap på vitenskapelig nivå. Dette gjelder også ved valideringer etter annet ledd. Eksempler på væsker som kan komme til anvendelse for biologiske undersøkelser etter annet ledd kan være kammervann eller øyevæske.

Undersøkelser utført på potensielle donorer som har mistet blod og nylig har mottatt donorblod, blodbestanddeler, kolloider eller krystalloider kan være ugyldige som følge av blodfortynning av prøven. I så fall skal det i de tilfeller som fremgår av tredje ledd brukes en algoritme for å vurdere graden av blodfortynning jf. § 15 bokstav g).

Til § 19 Tidspunkt for uttak av blodprøver eller andre prøver fra levende donor

Prøver skal fortrinnsvis tas i forbindelse med donasjonen. I visse situasjoner vil dette imidlertid ikke være mulig. Denne paragrafen gir tidsrammer for når prøvene må tas for å være gyldige og relevante. Av praktiske grunner gjelder reglene ikke for allogene donorer av stamceller fra beinmarg og perifere blodceller.

Kravet om ny prøve og karantene i andre ledd gjelder ikke dersom donasjonsprøvene er testet for HIV, HBV og HCV ved hjelp av PCR. Dersom det er tatt HTLV-prøve etter § 17 andre ledd, må det tas ny blodprøve til testing for HTLV etter 180 dager dersom prosesseringen ikke omfatter inaktivering for HTLV.

Biologiske donorprøver ved nyfødt donor tillates gjennomført på donorens mor for å unngå at spedbarn utsettes for unødvendige medisinske inngrep.

Bestemmelsen gjelder ikke for sæddonasjon jf. forskriften § 23 og merknader til denne.

Til § 21 Partnerdonasjon av sædceller

Bestemmelsen regulerer uttak av sædceller fra mannen i et parforhold i samsvar med bioteknologiloven § 2–2, for innføring i kvinnen uten mellomliggende oppbevaring. Ved slik assistert befruktning til ektefeller eller samboere i ekteskapsliknende forhold er nødvendigheten av sporbarhet og vern mot smittefare mindre enn ved annen donasjon, ettersom det her dreier seg om assistert befruktning til ektefeller eller samboere i ekteskapsliknende forhold. Donor må likevel testes dersom materialet skal brukes på annen måte enn ved intrauterin inseminasjon eller dersom materialet skal oppbevares. Årsaken til dette er risikoen for å kontaminere annet biologisk materiale i avdelingen og for at personalet kan bli eksponert for smitte. Virksomheten kan foreta andre tester ut over det som framgår av § 17 dersom dette etter en forsvarlighetsvurdering anses berettiget.

I første ledd fremgår det at testen for syfilis ikke er et krav ved partnerdonasjon av sædceller. Imidlertid kan det også her være behov for ytterligere testing under visse omstendigheter, noe som det åpnes for i fjerde ledd. Eksempler som nevnes i vedlegg 4 til direktiv 2006/17/EF er RhD, malaria, CMV og T. cruzi.

Straffeloven § 155 er til hinder for partnerdonasjon av sæd ved positive testresultater for allmennfarlig smittsomme sykdommer. Det er ikke anledning til å samtykke til å få overført smitte eller til å la seg utsette for fare for å bli smittet. Kvinnen kan ikke med bindende virkning frasi seg retten til å bejære offentlig påtale.

Til § 22 Særlige regler om undersøkelser ved donasjon av sædceller

I henhold til norsk praksis testes det for gonoré ved sæddonasjon. Dette kravet følger ikke av EU-direktivene, men er likevel inntatt i forskriften på bakgrunn av gjeldende praksis. Ved innførsel av sæd fra andre land skal virksomheten i avtalen med leverandøren innta krav om test for gonoré.

Til § 23 Tidspunkter for testing ved donasjon av sædceller

Etter første ledd skal blodprøver ved donasjon av sædceller tas på donasjonstidspunktet. Dette er i samsvar med vedlegg 3 til direktiv 2006/17/EF, og gir strengere regler for når blodprøven kan tas enn ved annen donasjon.

Ved autolog donasjon eller allogen partnerdonasjon av kjønnsceller er fornyet testing etter tidspunktet for første uttak ikke obligatorisk dersom:

- donasjonen omfatter flere etterfølgende uttak i ett sammenhengende fertilitetsmedisinsk behandlingsforløp,
- donasjonen skjer i det samme par og i samme behandlingsregi,
- begge i paret er funnet testnegative ved siste test, og
- testene ikke er eldre enn 12 måneder.

Testing er likevel obligatorisk dersom uttak utsettes i mer enn tre måneder pga. forhold som skyldes paret eller dersom helsepersonellet har mistanke om smitte eller risikoatferd. Ved positiv test bør helsepersonell ikke medvirke til donasjonen, jf. straffeloven § 155.

Ved sæddonasjon til andre enn partnere vil donor gi sæd flere ganger over en periode. En praksis der det tas blodprøve ved første og siste donasjon (som testes etter forskriftens bestemmelser) før det donerte materialet holdes i karantene 180 dager etter siste donasjon vil tilfredsstillende forskriftens krav. En slik praksis vil redusere antall prøver som må undersøkes, samtidig som det oppnås samme sikkerhet for materialet som når det tas prøve ved hver donasjon. Materialet må i så fall behandles som karantenemateriale også mellom første og siste sæddonasjon.

Til § 24 Genetisk screening

Ved sæddonasjon skal det i nærmere angitte situasjoner gjennomføres genetisk screening for autosomt recessive gener. Samtykkekravet ved genetisk screening reguleres av forskriften § 26 og av bioteknologiloven § 5–4.

I dag praktiseres i følge rundskriv fra Sosial- og helsedirektoratet IS-5/2005 en «vurdering av risiko for å overføre arvelige tilstander som forekommer i donors familie» jf. bestemmelsens første punktum. Sædgivere som i henhold til slik familieanamnese kan være bærer av arvelige, anses ikke egnet som sædgiver. Avvisning av sædgivere på grunnlag av familieanamnese uten genetisk testing slik rundskrivet anbefaler, anses å være i tråd med forskriftens bestemmelser. I de tilfelle genetisk undersøkelse av sædgiver likevel er aktuelt, kreves samtykke fra donor i tråd med forskriftens § 26 og § 27 samt bioteknologilovens bestemmelser.

All genetisk screening av donor skal være i samsvar med bioteknologilovens bestemmelser.

Til § 25 Prosedyrer ved utvelgelse, evaluering og testing

Denne paragrafen gir nærmere regler om hvilke krav som stilles til utvelgelsesprosedyren når donor skal utpekes av virksomheten.

Andre ledd angir at det ved levende donor skal gjennomføres en samtale med donor i den hensikt å innhente informasjon, mens de øvrige måter å skaffe informasjonen til veie ikke er obligatoriske. Det forutsettes at virksomheten foretar en selvstendig og grundig vurdering av hvilke måter informasjonen skal innhentes på.

*Kapittel 5 Samtykke, informasjon, opplysninger og prosedyrer i forbindelse med donasjon**Til § 26 Samtykke*

Samtykkekompetente pasienter kan samtykke til donasjon, jf. pasientrettighetsloven kapittel 4. Fra mindreårige under 12 år eller personer uten samtykkekompetanse kan kun fornybart vev tas ut under forutsetning av at blant annet vilkårene i transplantasjonsloven § 1, tredje ledd er oppfylt. Vergen og den eller de som har foreldreansvaret og omsorgen for donor må gi samtykke til inngrepet.

Det kreves skriftlig, informert samtykke fra donor (eller dennes representant) om at han eller hun ønsker å donere celler og vev til anvendelse på mennesker. Samtykket skal dokumenteres, og dokumentasjonen skal inkludere hva cellene og vevet kan anvendes til og eventuelle spesifikke instruksjoner for destruering av celler eller vev som ikke brukes til det formålet det er innhentet samtykke til. Donor må også samtykke i behandling av helseopplysninger om seg selv, jf. helseregisterloven § 2 nr. 11.

Forskriften § 27 stiller krav til den informasjon virksomheten skal gi donor, og den informasjon som skal innhentes fra donor. Denne informasjon skal gis i forkant av at samtykket innhentes.

Virksomhetene skal etter forskriften kapittel 9 føre register over donorer, og registeret vil inneholde helseopplysninger om disse. Virksomhetene kan ikke ta ut celler og vev med mindre opplysningene i forskriften kapittel 9 er registrert i donasjonsregisteret. Samtidig er det et krav at virksomhetene må innhente samtykke fra alle som registreres i registeret. Det bør derfor etableres rutiner for å sikre at man gir informasjon om donasjon og innhenter samtykke før uttaket skjer.

Personer som ikke samtykker til å avgi opplysninger til registeret, kan ikke donere celler og vev.

Det påpekes at reglene om sporbarhet i § 40 er en begrensning i muligheten til å få slettet helseopplysninger når donorens biologiske materiale allerede er benyttet.

Uttak av celler og vev regnes i denne forskriften som hovedregel ikke som mindre inngrep etter transplantasjonsloven § 6. Rettstilstanden har gjennomgått store forandringer siden transplantasjonsloven ble vedtatt i 1973, og loven må forstås i lys av denne utviklingen. Bruken av humane celler og vev har økt betraktelig de siste årene, noe som også taler for en strengere regulering og større vern av både donorer og materialet som sådan. Når det gjelder samtykke, har både internasjonale konvensjoner og direktiver, nasjonal rett med bl.a. pasientrettighetsloven og den alminnelige rettsoppfatning styrket prinsippet om informert samtykke. De nye og stadig økende mulighetene for anvendelse av humane celler og vev tilsier at det skal mye til før man kan anse et uttak av biologisk materiale etter denne forskrift for å være et mindre inngrep i transplantasjonslovens forstand.

Helse- og omsorgsdepartementet har i brev av 10. november 2004 antatt at «fjerning av hornhinner fra avdøde kan anses som et mindre inngrep i henhold til § 6».

For uttak av egg og sæd i forbindelse med assistert befruktning, gjelder i tillegg bestemmelsene om samtykke i lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. (bioteknologiloven). Samtykke etter denne loven § 2–5 skal registreres ved virksomheten som utfører behandlingen. Samtykke ved sæddonasjon til andre enn partner registreres ved sædbanken.

Lov 21. februar 2003 nr. 12 om biobanker (biobankloven) § 11 gjelder for uttak, oppbevaring og håndtering av humant biologisk materiale som skal brukes til autolog transplantasjon.

For avdøde personer som ikke uttrykkelig har tatt stilling til spørsmålet om donasjon, gjelder transplantasjonsloven § 2 om presumert samtykke.

Til § 27 Informasjon

Den fagperson som gir informasjon til donor, må forvise seg om at donor har forstått innholdet og betydningen av informasjonen. Bestemmelsen korresponderer med transplantasjonslovens bestemmelser om opplysninger til den eller de som avgir samtykke til donasjon. Informasjonen skal gis på en egnet måte, som er tilpasset mottakeren. Det vises til pasientrettighetsloven § 3–5 som regulerer informasjonens form.

Det skal gis informasjon om inngrepet, konsekvenser og risiko for donor, eventuelle analyser som utføres på materialet, registrering og vern av donors personopplysninger, medisinsk fortrolighet, terapeutisk formål og potensielle fordeler samt opplysninger om relevante vernetiltak for å beskytte donor.

Donor eller den som samtykker på donors vegne skal opplyses om sin rett til å få bekreftede analyseresultater klart og tydelig forklart for seg.

Det må opplyses om nødvendigheten av å kreve samtykke for at uttak av vev og celler kan utføres.

Donor har også rett til å avstå fra slik informasjon, dersom han eller hun foretrekker dette. Donorens rett til å ikke vite gjelder også en rett til å ikke få vite hvorfor han eller hun ikke kan være donor, og rett til ikke å få opplysninger av vital betydning, om han eller hun har uttrykt ønske om dette.

Til § 29 Opplysninger i pasientjournal (V4, 1.4, 2.4 og 2.5)

Det å donere celler og vev anses for å være helsehjelp etter helsepersonelloven § 3 tredje ledd og pasientrettighetsloven § 1–3 bokstav c. Dette innebærer blant annet at en donor er å anse som en pasient, og at den som yter helsehjelpen, har plikt til å føre journal for den enkelte pasient etter helsepersonelloven § 39 til § 47 og forskrift 21. desember 2000 nr. 1385 om pasientjournal. Reglene om taushetsplikt, informasjon, innsynsrett, retting og sletting mv. kommer også til anvendelse.

Mottakers plikt til dokumentasjon (journal) for hver enkelt donor og donasjon kan i ordinære tilfeller anses å være ivaretatt gjennom registrering i donasjonsregisteret, jf. § 44. Dette innebærer at mottakere kan unngå dobbeltregistrering. Dersom det oppstår hendelser ved donasjon som krever dokumentasjon utover dette (komplikasjoner, sykdommer mv.), må helsepersonellet føre journal i tillegg til de opplysningene som føres i registeret.

Helsepersonelloven § 45 om «utlevering av journal eller opplysninger i denne til annet helsepersonell» bestemmer at «med mindre pasienten motsetter seg det, skal helsepersonell [...] gi journalen eller opplysninger i journalen til andre som yter helsehjelp etter denne lov, når dette er nødvendig for å kunne gi helsehjelp på forsvarlig måte». Det aller meste av den informasjonen som skal føres i pasientjournalen vil være registrert av den virksomhet som velger ut donor. Bestemmelsen åpner for en overføring av journalopplysninger som vil kunne underlette registreringsarbeidet for uttaksvirksomhetene og mottakere av vevet forutsatt at dette er nødvendig for å kunne yte forsvarlig helsehjelp. For å kunne overføre/utlevere helseopplysninger etter helsepersonelloven § 45, må pasienten samtykke til dette.

Etter første ledd, bokstav b) skal donors medisinske og adferdsmessige historie oppgis. Det siktes her til tidligere sykdomsforhold, fysisk tilstand og sosiale forhold i den utstrekning dette er nødvendig og hensiktsmessig. Hvilke opplysninger det er behov for vurderes av virksomheten, med utgangspunkt i donors bakgrunn og den type celler og vev som skal avgis.

Blodfortynningsalgoritmen etter bokstav d) henviser til reglene i § 18, tredje ledd.

Alle registrerte data skal være klare og leselige. Data skal oppbevares beskyttet mot uautoriserte endringer og lett kunne skaffes til veie i den fastsatte oppbevaringsperiode ved saklig behov i samsvar med lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger og lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger.

Til § 30 Prosedyrer for uttak av celler og vev

Prosedyrene ved uttak skal minske risikoen for mikrobiell smitte, særlig når vevene/cellene ikke kan steriliseres senere, samt beskytte de nødvendige egenskapene ved celler og vevet.

Utstyr som brukes ved uttak av celler og vev skal være av god kvalitet og validert eller spesifikt godkjent for formålet samt jevnlig vedlikeholdt.

Til § 31 Særlige regler for uttak der donor er død

Personalet skal ved uttak fra avdød donor være hensiktsmessig kledd, noe som normalt vil innebære sterile klær og hansker, ansiktsskjerm og beskyttelsesmaske. (V4, 1.3.3) I vedlegg 4 til direktivet blir det også påpekt at personalet skal ha vasket seg grundig.

Hensikten med å registrere tidsintervallet er å sikre at de nødvendige biologiske og/eller fysiske egenskaper ved cellene og vevet bevares. Dersom det går for lang tid kan egenskapene ved celler og vev forringes. Det akseptable tidsintervall vil kunne variere avhengig av typen celler og vev.

Til § 32 Uttaksrapport (V4, 1.4.2)

Ethvert uttak av celler og vev skal protokollføres og rapporteres til virksomheten som skal håndtere eller oppbevare det aktuelle materialet. Paragrafen gir nærmere bestemmelser om hva denne rapporteringsplikten til virksomheten konkret innebærer.

*Kapittel 6 Prosessering, oppbevaring, distribusjon og mottak**Til § 33 Prosedyrer ved prosessering*

Behandlingen av cellene skal følge standardiserte operasjonsprosedyrer og prosessen, luftkvaliteten og status for benyttet utstyr skal dokumenteres.

Kritiske prosedyrer, jf. bokstav a, må valideres. Validering defineres i NS-EN ISO 9000:2000 som: «bekreftelse ved å fremskaffe objektive bevis på at kravene for en bestemt tilsiktet bruk eller anvendelse er oppfylt». Valideringen kan baseres på undersøkelser som gjennomføres av virksomheten selv, på opplysninger fra publiserte undersøkelser eller, når det dreier seg om veletablerte prosedyrer for bearbeiding, på retrospektiv vurdering av kliniske resultater for celler og vev som er levert fra virksomheten.

Når uttrykket «godkjent» benyttes i bokstav d, refereres det til virksomhetens egne godkjenningsordninger for prosedyrer jf. § 8 tredje ledd, nr. 2.

Det skal i henhold til bokstav f) være egne standard operasjonsprosedyrer for håndtering av celler og vev som kasseres. Prosedyrene skal utformes slik at risiko for kontaminering av annet materiale, omgivelsene og/eller personalet, reduseres til et minimum. Biologisk materiale fra mennesker skal håndteres som spesialavfall.

Materiale som oppbevares i påvente av kassering, skal oppbevares fysisk atskilt fra materiale som er frigitt for bruk og skal være tydelig merket slik at forveksling unngås.

Til § 34 Oppbevaring og frigivelse av produkter

Det stilles krav om at maksimal oppbevaringstid angis på materialet og at kritiske oppbevaringsbetingelser (som temperatur) blir definert. Oppbevaringstiden bestemmes blant annet av mulig forringelse av cellene eller vevets påkrevde egenskaper.

Virksomheten må ha prosedyrer som sikrer at materialet ikke kan frigis for bruk uten at alle angitte krav er oppfylt, jf. bokstav b). Frigivelsen skal dokumenteres, jf. bokstav d).

Dersom frigivelse av laboratorieresultater skjer elektronisk, skal det ved revisjon være mulig å spore hvem som var ansvarlig for frigivelsen.

Til § 35 Distribusjon

Med distribusjon forstås transport og utlevering av materialet.

Bestemmelsene om distribusjon må ses i sammenheng med bestemmelsene om tilbakekall i § 42.

Til § 36 Mottak av celler og vev

Ved mottak av celler og vev skal virksomheten sikre at det mottatte materialet er korrekt emballert og merket, at de angitte undersøkelser er gjennomført med tilfredsstillende resultat og at dokumentasjonen oppfyller forskriftens krav. Forsendelsesforholdene omtalt i første ledd omfatter også transportforhold og prøver som følger med cellene og vevet.

Etter tredje skal den enkelte virksomhet ha nedtegnet skriftlig en policy og tekniske spesifikasjoner som den enkelte forsendelse av vev og celler, herunder prøver, skal kontrolleres opp mot. Dette skal omfatte tekniske krav og andre vilkår som virksomheten anser som vesentlige for opprettholdelsen av en akseptabel kvalitet. Kontrollen skal omfatte transportforholdene, emballeringen, merkingen, dokumentasjonen og eventuelle prøver som følger med materialet.

Virksomheten skal ha skriftlige prosedyrer for håndtering og isolering av leveranser som ikke oppfyller kravene, eller der det ikke foreligger fullstendige analyseresultater, for å unngå enhver risiko for smitte av andre vev og celler som behandles, preserveres eller oppbevares.

Inntil resultater av de undersøkelser som angis i forskriften foreligger og materialet kan frigis for bruk, skal materialet holdes i karantene. Med karantene menes her den status uthentede celler eller vev, eller vev som er isolert

fysisk eller på annen effektiv måte, har i påvente av en avgjørelse om de skal frigis for bruk eller avvises. Materiale i karantene skal oppbevares fysisk atskilt fra materiale som er frigitt til bruk og skal være tydelig merket slik at forveksling unngås. Det understrekes at virksomhetene bør ta sikte på hurtig anskaffelse av informasjon i karantenesaker, med sikte på å bevare kvaliteten på materialet.

Dersom emballasjen til det mottatte materialet ikke tilfredsstiller forskriftens krav (f.eks. hvis emballasjen er uegnet eller skadet), skal materialet i utgangspunktet kasseres.

I visse situasjoner vil imidlertid et tvingende behandlingsbehov kreve umiddelbar anvendelse av humane celler og vev (f.eks. ved allogen stamcelletransplantasjon). Når det av hensyn til pasienten haster å gjennomføre behandling, kan den med hjemmel i alminnelige nødrettsbetraktninger gjennomføres på tross av eventuelle mindre mangler knyttet til håndteringen av det aktuelle materiale. I nødssituasjoner må regelen ses i forhold til pasientens situasjon og viktigheten av å bruke materialet i behandlingen. Dette avgjøres av vevsenteret etter en skjønnsmessig og konkret vurdering. Sosial- og helsedirektoratet bør informeres om dette.

Kapittel 7 Emballering og merking

Til § 37 Merking

Eksempel på spesifikasjon vedrørende oppbevaringsbetingelser etter bokstav n kan være «tåler ikke frost».

Med primærbeholder menes den beholder som er i kontakt med celler og vev.

Til § 39 Ytre merking av transportbeholderen

Eksempel på celler/vev der annet ledd bokstav e) kommer til anvendelse kan være stamceller, kjønnsceller, embryoer mv.

Forskrift 11. januar 2003 nr. 41 om transport av gods i luftfartøy og forskrift 1. desember 2006 nr. 1331 om farlig gods på veg og jernbane gjelder også ved forsendelse av celler og vev. I henhold til den sistnevnte forskriften kan pasientprøver etter en faglig vurdering unntas fra klassifisering som farlig gods hvis det er minimal risiko for at det er patogener til stede. Den ytte emballasjen skal da merkes med «Fritatt prøve fra menneske». Regler for skip gjelder kun farlig gods og gjelder derfor ikke celler og vev som sådan. Flytende nitrogen regnes imidlertid som farlig gods og skal merkes med faresedler ved transport på vei, med jernbane og med fly.

Kapittel 8 Sporbarhet, kvalitet og sikkerhet

Til § 40 Sporbarhet

Kravet til sporbarhet skal bl.a. muliggjøre kontroll av om kvalitets- og sikkerhetsstandardene overholdes, samt bidra til adekvat behandling av pasienten som mottar cellene eller vevet ved eventuelle komplikasjoner på et senere tidspunkt. Hensynet til sporbarhet går derfor foran hensynet til donor i saker der denne krever sletting av opplysninger som kan knyttes til celler og vev som er brukt. Donor kan ikke kreve opplysningene slettet eller sperret. Donor, eller dennes nærmeste ved avdød donor, skal informeres om disse reglene i forkant av donasjonen, jf. § 27.

Fjernet: Opplysningene skal oppbevares på et egnet og lesbart lagringsmedium i et arkiv som er godkjent av Datatilsynet. (TD I V4, 1.4.4)

Til § 41 Koding

Virksomheten skal benytte et kodeverk som gjør det mulig å oppfylle kravene til sporbarhet. Det arbeides med et eget EU-kodeverk for dette formålet. Når dette kodeverket er utarbeidet, skal det også benyttes av norske virksomheter. Inntil videre skal det benyttes et donorientifikasjonssystem som gjør at enhver donasjon og ethvert produkt som har vært benyttet under uttak, bearbeiding eller oppbevaring, kan spores tilbake i ettertid. Identifikasjonssystemet skal også entydig identifisere virksomheten.

Til § 42 Tilbakekall

Prosedyrene skal sette tidsfrister for ulike aktiviteter, jf. bokstav c) og må inkludere springing av alt relevant materiale. Hva som er relevant vurderes av virksomheten. Hensikten er å oppspore enhver donor som kan ha bidratt til å forårsake en reaksjon hos mottaker og tilbakekalle alt tilgjengelig celler/vev fra denne giveren, samt underrette mottakere av cellene/vevet om eventuell risiko. Det er videre et mål å sørge for at det ikke benyttes ytterligere materiale fra vedkommende.

Det er viktig at det etableres gode informasjonsrutiner mellom Statens helsetilsyn og Sosial- og helsedirektoratet slik at etatene kan vurdere eventuelle tilsyns- eller godkjenningmessige konsekvenser av meldingene.

Håndtering av materiale som blir sendt i retur skal følge fastsatte prosedyrer, jf. bokstav d). Når det gjelder eventuell gjenbruk av materiale som er kommet i retur, må det i utgangspunktet vises stor varsomhet. Dersom slikt returnert materiale skal kunne benyttes, må prosedyrene for håndtering av returnert materiale inkludere kriterier for å akseptere materialet for ny bruk og frigivelse av materialet for ny bruk må dokumenteres.

Til § 43 Rapportering av relevante opplysninger

Bestemmelsen skal sikre at opplysninger om celler eller vevs kvalitet når fram til de som befatter seg med materialet og dermed hindre at pasienter mottar materiale som ikke har tilstrekkelig kvalitet eller sikkerhet.

Til § 44 Overføring av celler og vev til og fra land utenfor EØS-området

For land innenfor EØS-området er det ikke satt særlige krav til inn- og utførsel fordi det forutsettes at materiale med opprinnelse innenfor EØS-området vil tilfredsstille de krav som stilles i direktivet. Virksomhetene skal dog etablere rutiner som sikrer at materiale som innføres tilfredsstiller direktivets krav om sporbarhet, kvalitet og sikkerhet (ved sertifikater e.l.).

I henhold til forskrift 12. september 1996 nr. 903 om innførsel, transport og annen håndtering av materiale som er smittefarlig for mennesker § 5, er det forbudt å innføre smittefarlig materiale til Norge. Sosial- og helsedirektoratet kan etter samme forskrift § 6 gi dispensasjon fra innførselsforbudet.

Celler og vev som tilfredsstiller kravene i denne forskriften regnes ikke som smittefarlig materiale.

Mottaker nevnt i tredje ledd er i denne bestemmelse å forstå som den virksomhet som utfører behandlingen.

*Kapittel 9 Virksomhetens donasjonsregister og sentralisert meldeordning**Til § 45*

Det stilles krav til at virksomheten skal kunne dokumentere sine aktiviteter i donasjonsregisteret. Dokumentasjonen skal være leselig og ikke kunne slettes, men kan være håndskrevet eller overført et annet validert system som mikrofilm eller elektronisk datalagring.

Virksomheten skal gi melding til Datatilsynet før opprettelsen av et donasjonsregister, jf. helseregisterloven § 29.

Til § 47

§ 47 første ledd, bokstav b) bestemmer at mottaker av cellene og vevet skal registrere «donordokumentasjon» i sitt donasjonsregister. Se omtalen av helsepersonelloven § 45 og adgangen til å overføre opplysninger i pasientjournal til samarbeidende helsepersonell under avsnittet «Til § 29» ovenfor. Mottaker som yter helsehjelp, jf. helsepersonelloven § 3, vil kunne motta opplysningene.

Vurdering av donors egnethet som nevnt i bokstav e) og f) omfatter så vel utvelgelseskriteriene i § 16 og eksklusjonskriteriene i § 15 som vurdering av donors vevsforlikelighet.

Mottakers plikt etter § 29 til å føre dokumentasjon (journal) for hver enkelt donor og donasjon kan i ordinære tilfeller anses å være ivaretatt gjennom registrering i donasjonsregisteret. Dette innebærer at mottakere kan unngå dobbeltregistrering. Dersom det oppstår hendelser ved donasjon som krever dokumentasjon utover dette (komplikasjoner, sykdommer mv.), må helsepersonellet føre journal i tillegg til de opplysningene som føres i registeret.

Til § 48

Virksomheter som kun foretar tester har ikke hånd om cellene og vevet. Første ledd unntar derfor disse virksomhetene fra plikten til å registrere sporbarhetsopplysninger.

Med type donasjon i første ledd, bokstav e), menes for eksempel enkelt- kontra multiorgan donasjon, allogen kontra autolog donasjon eller levende kontra død donor.

Med sluttbruker i første ledd, bokstav o) og annet ledd, bokstav b), menes den kliniker eller virksomhet som benytter cellene eller vevet i pasientbehandlingen.

Med status for cellene eller vevet i første ledd, bokstav k) menes for eksempel karantene, frigitt for bruk mv.

Til § 49

I første ledd presiseres det at opplysninger i donasjonsregistre kan anvendes til formål som er forenlige med § 1, herunder statistiske eller vitenskapelige formål som har til hensikt å fremme kvalitet og sikkerhet på området. De alminnelige regler om personvern ved utlevering av helseopplysninger til forskning gjelder fullt ut, jf. helseregisterloven kapittel 3.

Etter helseregisterloven § 36 gjelder personopplysningsloven med forskrifter som utfyllende bestemmelser. Personopplysninger som helt eller delvis behandles med elektroniske hjelpemidler, reguleres av forskrift 15. desember 2000 nr. 1265 om behandling av personopplysninger § 2–1 til § 2–16.

*Kapittel 10 Sentralisert meldeordning**Til § 52*

I tredje ledd gis eksempler på hvilken bruk av registerets opplysninger som er tillatt, innenfor formålet som nevnt i andre ledd. Det tilligger Sosial- og helsedirektoratet som behandlingsansvarlig for registeret å vurdere hvilken faktisk bruk som skal gjøres av registeret. I vurderingen må det først og fremst tas hensyn til de forpliktelsene som følger av direktivene. Formål som går ut over rene forpliktelser vurderes med hensyn til om det fremmer en hensiktsmessig forvaltning av forskriften.

Opplysninger som sikrer sporbarhet skal ifølge bestemmelsens femte ledd oppbevares i minst 30 år. Det forutsettes at opplysninger som er påkrevd for å oppfylle barnets rett til opplysninger om sædgivers identitet etter bioteknologiloven § 2–7 og § 2–8 oppbevares i mer enn 30 år, ettersom retten til disse opplysninger ikke er tidsbegrenset.

Opplysningene skal lagres i et arkiv som oppfyller kravene i helseregisterloven § 16. Datatilsynet fører tilsyn med at kravene etterleves.

I enkelte tilfeller kan de registrerte i medhold av helseregisterloven § 26 kreve retting av helseopplysninger i registeret, eller kreve opplysninger i registeret sperret eller slettet, jf. helseregisterloven § 28. Dersom opplysninger slettes fra registeret, må celler og vev samtidig fjernes fra biobanken, slik at systemet for sporbarhet sikres. Hensynet til sporbarhet går foran pasienthensynet i saker der den registrerte krever sletting av opplysninger i registeret som knyttes til celler og vev som er brukt. Den registrerte kan her ikke kreve opplysningene slettet eller sperret.

Til § 53 Melding om alvorlig uønsket hendelse

Med alvorlig uønsket hendelse menes en utilsiktet eller uheldig hendelse knyttet til uttak, testing, behandling, oppbevaring og distribusjon av celler og vev som kan medføre overføring av smittsomme sykdommer, død eller en livstruende eller invalidiserende tilstand eller uførhet hos pasient eller donor, eller som kan medføre eller forlenge sykehusopphold eller sykdom, jf. forskriften § 3 bokstav b.

Til § 54 Melding om alvorlige bivirkninger

Med *alvorlig bivirkning* menes en utilsiktet reaksjon, herunder en smittsom sykdom, i forbindelse med uttak eller anvendelse av celler og vev på mennesker, som er dødelig, livstruende, invalidiserende eller medfører uførhet eller som medfører eller forlenger sykehusopphold eller sykdom hos donor eller mottaker, jf. forskriften § 3 bokstav c.

Alvorlige bivirkninger hos levende donor ved uttak, og alvorlige bivirkninger hos pasient ved klinisk anvendelse av celler og vev kan også utløse meldeplikt etter lov om spesialisthelsetjeneste § 3–3 til helsetilsynet til fylket. Betydelig personskade og forhold som kunne ha ført til betydelig personskade som følge av ytelse fra helsetjenesten skal meldes etter denne ordningen. Dette er særlig aktuelt for alvorlige bivirkninger som ikke naturlig kan tilskrives celler og vevs kvalitet og sikkerhet.

Når det gjelder melding etter spesialisthelsetjenesteloven § 3–3 vises det til rundskriv I-54/2000 «Om meldeplikt til fylkeslegen om betydelige personskader – spesialisthelsetjenesteoven § 3–3 – justeringer av meldeordningen».

I tillegg til melding etter spesialisthelsetjenesteloven § 3–3 gjelder også de generelle meldepliktene som for eksempel meldeplikt om pasientskade og nesten-uhell i helsepersonelloven § 38, melding om bivirkninger fra rekvirenter av legemidler, herunder legemidler tilvirket av celler og vev i henhold til forskrift om legemidler § 11–7, samt bestemmelse om varslingsplikt ved smitte hos blodgiver etter forskrift om meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS- og tuberkuloseregisterforskriften) § 3–7.

Kapittel 11 Generelle bestemmelser

Til § 56 Tilsyn

Statens helsetilsyn skal føre tilsyn på områder som omfattes av helselovgivningen, og har det overordnede tilsynet med helsetjenesten i Norge. I den grad celler og vev skal inngå som kildemateriale ved fremstilling av produkter som omfattes av legemiddelregelverket, følger det av § 54 og forskriftens virkeområde etter § 2 at Statens legemiddelverk skal føre tilsyn med den delen av prosessen som dreier seg om donasjon, uttak og testing.

Det vil være behov for et nært samarbeid mellom Statens helsetilsyn og Statens legemiddelverk når det gjelder tilsynet på dette området. Kopi av tilsynsrapporter bør også sendes Sosial- og helsedirektoratet som er godkjenningmyndighet.

Datatisynet skal føre tilsyn med behandling av person- og helseopplysninger etter helseregisterloven.

Til § 58 Tilbaketrekking av godkjenning

For at det ikke skal oppstå uklarheter mellom rollene til godkjenningmyndighet og tilsynsmyndighet, spesifiserer forskriften at det er Sosial- og helsedirektoratet som har myndighet til å trekke en godkjenning tilbake.

Til § 59 Endringer

Bestemmelsen gir departementet adgang til å foreta endringer i forskriften, med unntak av § 45, § 46, § 47, § 48, § 49 og § 53. Begrunnelsen for unntakene er at det kun er Kongen i statsråd som kan fastsette forskrifter med hjemmel i lov om helseregistre § 7 og § 8.

7. mars Nr. 242 2008

Ikraftsetting av lov 7. mars 2008 nr. 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 7. mars 2008 med hjemmel i lov 7. mars 2008 nr. 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte) del VII. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

Loven trer i kraft 1. juli 2008.

9. mars Nr. 243 2008**Forskrift om endring i forskrift om tilvirking og import av legemidler**

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 9. mars 2008 med hjemmel i lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven) § 13. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 2. november 2004 nr. 1441 om tilvirking og import av legemidler gjøres følgende endring:

§ 3–2 første ledd skal lyde:

Privatpersoner kan til personlig bruk og uten hinder av § 3–1 første ledd importere:

- a) et rimelig kvantum legemidler som tilsvarer høyst ett års forbruk ved innreise fra land i EØS-området
- b) et rimelig kvantum legemidler som utgjør høyst tre måneders forbruk ved innreise fra tredjeland
- c) ved forsendelse fra EØS-området, i løpet av en tremåneders periode, legemidler som samlet utgjør høyst tre måneders forbruk. Slik import er ikke tillatt for personer under 18 år.

II

Endringen trer i kraft straks.

11. mars Nr. 244 2008**Forskrift om endring i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter**

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 11. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 12 og § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, jf. delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I (vedtak 2006/272/EF). Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 14. oktober 2003 nr. 1239 om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter gjøres følgende endring:

Vedlegg 14 skal lyde:

Vedlegg 14. Områder med godkjent fristatus for visse sykdommer som det refereres til i Kolonne 1, Liste III i Vedlegg A i Rådsdirektiv 91/67/EØF

Trykk her for å lese [vedlegget](#).

II

Endringen trer i kraft straks.

12. mars Nr. 245 2008**Forskrift om endring i forskrift om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter**

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 12. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I (vedtak 2008/105/EF). Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 18. oktober 2002 nr. 1180 om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter gjøres følgende endring:

Vedlegg VI skal lyde:

Honning bestemt til folkemat kan bare importeres fra følgende tredjeland:

AR	Argentina
AU	Australia
CA	Canada
CH	Sveits
CL	Chile
CN	Folkerepublikken Kina
CU	Cuba
ET	Etiopia

GT	Guatemala
HR	Kroatia
IL	Israel
IN	India
JM	Jamaica
KG	Kirgistan
MD	Moldova
ME	Montenegro
MX	Mexico
NI	Nicaragua
NZ	New Zealand
PN	Pitcairn
RS	Republikken Serbia
RU	Russland
SM	San Marino
SV	El Salvador
TH	Thailand
TR	Tyrkia
TW	Taiwan
TZ	Tanzania
UA	Ukraina
UG	Uganda
US	USA Amerikas forente stater
UY	Uruguay
ZM	Zambia.

II

Endringen trer i kraft straks.

12. mars Nr. 246 2008

Forskrift om endring i forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 12. mars 2008 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven) § 1, § 5, § 10, § 21 og § 23 og lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 1, § 7 og § 23, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 22. desember 2004 nr. 1785 om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 60 første og annet ledd skal lyde:

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene nevnt i § 59 første ledd, bortsett fra § 42a første og annet ledd. Frem til og med 31. desember 2013 kan Fiskeridirektoratet i særlige tilfeller dispensere fra § 45a.

Mattilsynet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene nevnt i § 59 andre ledd. Frem til og med 31. desember 2013 kan Mattilsynet i særlige tilfeller dispensere fra § 45a.

II

Endringene trer i kraft straks.

12. mars Nr. 247 2008

Forskrift om endring i forskrift om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 12. mars 2008 med hjemmel i forskrift 7. mars 2008 nr. 222 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev § 59. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 7. mars 2008 nr. 222 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev gjøres følgende endring:

Kapittel 9 overskriften skal lyde:

Kapittel 9. Virksomhetens donasjonsregister

II

Endringen trer i kraft straks.

14. mars Nr. 248 2008

Ikrafttredelse av lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. mars 2008 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) § 48. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

Finnmarksloven kapittel 5 trer i kraft 14. mars 2008.

14. mars Nr. 249 2008

Forskrift om endring i forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. mars 2008 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) § 47 og lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) § 33d. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

I

I forskrift 16. mars 2007 nr. 277 om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark gjøres følgende endring:

§ 10 første ledd skal lyde:

Forskriften trer i kraft 14. mars 2008.

II

Endringen her trer i kraft straks.

14. mars Nr. 250 2008

Ikraftsetting av lov 14. mars 2008 nr. 6 om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. mars 2008 med hjemmel i lov 14. mars 2008 nr. 6 om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv. del IX. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 14. mars 2008 kl. 15.10.

Endringene under II, V, VIII, forsikringsloven § 7–6 første ledd nytt femte punktum og endringen i forsikringsloven § 11–13 tredje ledd trer i kraft straks.

Endringene under I, VI, og VII, med unntak av forsikringsloven § 7–6 første ledd nytt femte punktum og endringen i forsikringsloven § 11–13 tredje ledd, skal gjelde fra 1. juli 2008.

27. feb. Nr. 251 2008

Forskrift om endring i forskrift om hindring av forurensning fra skip (MARPOL-forskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 27. februar 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 2, § 31 og § 33 jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 16. juni 1983 nr. 1122 om hindring av forurensning fra skip (MARPOL-forskriften) gjøres følgende endringer:

§ 2–1 første ledd skal lyde:

(1) Bestemmelsene som gjelder skip regulert i Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip (MARPOL), vedlegg I jf. IMO Res. MEPC.117(52), vedtatt 15. oktober 2004 med endringer til og med IMO Res. MEPC.168(56) skal følges. Det samme gjelder bilag, forente fortolkninger og bilag til forente fortolkninger som er tatt inn i MARPOL konsolidert utgave 2006.

§ 3–1 første ledd skal lyde:

(1) Bestemmelsene som gjelder skip regulert i Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip (MARPOL), vedlegg II jf. IMO Res. MEPC.118(52), vedtatt 15. oktober 2004 med endringer til og med IMO Res. MEPC.166(56), vedtatt 13. juli 2007, skal følges. Det samme gjelder bilag, forente fortolkninger og bilag til forente fortolkninger som er tatt inn i MARPOL konsolidert utgave 2006.

§ 4–1 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene som gjelder skip regulert i Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip (MARPOL), vedlegg III jf. IMO Res. MEPC.156(55), vedtatt 13. oktober 2006 skal følges. Det samme gjelder bilag, forente fortolkninger og bilag til forente fortolkninger.

§ 7–4 bokstav g skal lyde:

(g) *Konvensjonen*: Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip og senere tilføyelser og endringer, inkludert omforente fortolkninger, bilag og bilag til forente fortolkninger slik de framgår av MARPOL 73/78 konsolidert utgave 2006 til og med Res. MEPC.168(56), vedtatt 13. juli 2007.

§ 7–4 bokstav l skal lyde:

(l) *NO_x-koden*: Det tekniske regelverk om kontroll av utslipp av nitrogenoksider fra marine dieselmotorer, jf. Res. MP/CONF.3/35 vedtatt 26. september 1997, sist oppdatert i forbindelse med IMO Res. MEPC.132(53), vedtatt 22. juli 2005.

§ 7–7 første ledd bokstav c skal lyde:

(c) Sjøfartsdirektoratet kan tillate at kravene i § 7–7 (1) (a) ikke gjelder for dieselmotorer som er installert på norske skip som er bygget eller som ble vesentlig ombygget før 24. januar 2006, såfremt skipet kun foretar reiser mellom norske havner.

§ 7–8 overskriften slettes.

§ 7–10 første ledd bokstav a skal lyde:

(a) Fra 19. mai 2006 i Østersjøområdet, slik dette er definert i Konvensjonens vedlegg I, regel 1.11.2.

Nytt vedlegg B skal lyde:

Vedlegg B. MEPC-resolusjoner som er tatt inn i forskriftens kapittel 2, 3, 4, 6 og 7

MP_Conf.3_35 opprinnelig Nox-kode

MEPC.132(53)

MEPC.144(54)

MEPC.154(55)

MEPC.155(55)

MEPC.156(55)

MEPC.164(56)

MEPC.166(56)

MEPC.167(56)

MEPC.168(56)

II

Endringene trer i kraft umiddelbart. Der det er vist til internasjonale resolusjoner, er det den internasjonale ikrafttredelsen som gjelder. Dette innebærer at resolusjonene MEPC.154(55), MEPC.155(55) og MEPC.167(56) trer i kraft 1. mars 2008, MEPC.168(56) trer i kraft 1. august 2008, MEPC.164(56) trer i kraft 1. desember 2008, MEPC.166(56) trer i kraft 1. januar 2009 og MEPC.156(55) trer i kraft 1. januar 2010.

11. mars Nr. 252 2008**Forskrift om regulering av fisket etter uer i ICES-statistikkområder XII og XIV og i NAFO-området utenfor noen stats jurisdiksjon, og i Grønlands fiskerisone i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 11. mars 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4 og § 9 jf. delegeringsvedtak 16. oktober 2001 nr. 4686 og lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 20 og § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99 jf. delegeringsvedtak 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

§ 1. Virkeområde

Denne forskrift gjelder fiske etter uer i ICES statistikkområder XII og XIV og i NAFO-området utenfor noen stats jurisdiksjon og i Grønlands fiskerisone.

§ 2. Forbud

Det er forbudt å fiske og levere uer med norske fartøy i ICES statistikkområder XII og XIV og i NAFO-området utenfor noen stats jurisdiksjon og i Grønlands fiskerisone.

§ 3. Totalkvote

Uten hensyn til forbudet i § 2 kan norske fartøy fiske inntil 4100 tonn uer med pelagisk trål og 100 tonn uer med line i Grønlands fiskerisone. Bare fartøy som har adgang til å delta i fisket i henhold til forskrift 28. november 2007 nr. 1330 om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2008 (deltakerforskriften) i gruppen for konvensjonelle havfiskefartøy kan fiske på kvoten av uer med line.

Uten hensyn til forbudet i § 2 kan norske fartøy fra 1. april fiske inntil 1 691 tonn uer med pelagisk trål i internasjonalt farvann.

§ 4. Områdebegrensning

I området nord for 59° N og øst for 36° V kan det til sammen i perioden 1. april til 15. juli fiskes inntil 1 100 tonn uer. Av dette kan 507 tonn uer fiskes i perioden 1. april til 10. mai.

§ 5. Redskap

Det er forbudt å bruke trål med maskevidde mindre enn 100 mm.

§ 6. Rapportering

Ved fiske på kvoten fastsatt i § 3 første ledd skal det sendes kopi til grønlandske myndigheter av aktiv- og passivmeldinger samt ukentlige fangstmeldinger.

Fartøyene skal senest en time før passering av grenselinjene angitt i § 4 sende fangstmelding til Fiskeridirektoratet.

Det skal rapporteres i samsvar med i forskrift 30. juni 1999 nr. 1499 om registrering og rapportering ved fiske i farvann utenfor noen stats fiskerijurisdiksjon.

§ 7. Omregningsfaktor

Ved beregning av kvantum rund vekt fra sløyd og hodekappet uer, inkludert såkalt «japankutt», skal det ved kvoteavregning og kontroll anvendes omregningsfaktor 1,70.

§ 8. Stopp i fisket

Fiskeridirektoratet kan stoppe fisket når kvotene som er angitt i § 3 og § 4 er beregnet oppfisket.

§ 9. Straff og inndragning

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskrift, straffes i henhold til lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 53. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 10. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2008.

Samtidig oppheves forskrift 20. desember 2007 nr. 1764 om regulering av fisket etter uer i internasjonalt farvann (NAFO-NEAFC-områdene) og i Grønlands fiskerisone i 2008.

11. mars Nr. 253 2008**Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter bunnfisk i Grønlands fiskerisone i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 11. mars 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4, § 5 og § 9 og lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 20 og § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99 og delegeringsvedtak 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 5. februar 2008 nr. 109 om regulering av fisket etter bunnfisk i Grønlands fiskerisone i 2008 gjøres følgende endring:

§ 3 nytt annet ledd skal lyde:

Bare fartøy som har adgang til å delta i fisket i henhold til forskrift 28. november 2007 nr. 1330 om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2008 (deltakerforskriften) i gruppen for konvensjonelle havfiskefartøy kan fiske på kvoten som er avsatt i første ledd nummer 2, 3 og 4.

II

Endringen trer i kraft straks.

12. mars Nr. 254 2008

Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter brosme, lange og blålange i Islands økonomiske sone i 2008

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 12. mars 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4 og § 5 og lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 20 og § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99 og delegeringsvedtak 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 15. februar 2008 nr. 152 om regulering av fisket etter brosme, lange og blålange i Islands økonomiske sone i 2008 gjøres følgende endring:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

Bare fartøy som har adgang til å delta i fisket i henhold til forskrift 28. november 2007 nr. 1330 om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2008 (deltakerforskriften) i gruppen for konvensjonelle havfiskefartøy kan delta i fisket i henhold til første ledd.

II

Endringen trer i kraft straks.

14. mars Nr. 255 2008

Forskrift om endring i forskrift om fastsetting og endring av årlig framtidig inntekt for alderspensjonister mellom 68 og 70 år

Hjemmel: Fastsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 19–6 fjerde ledd. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 11. mars 1997 nr. 224 om fastsetting og endring av årlig framtidig inntekt for alderspensjonister mellom 68 og 70 år gjøres følgende endringer:

§ 2 andre ledd bokstav a tredje punktum skal lyde:

I kalenderår etter fylte 68 år legges likevel årsinntekten til grunn hvis den er mindre enn to ganger grunnbeløpet.

§ 3 og § 4 oppheves.

Nåværende § 5 og § 6 blir § 3 og § 4.

II

Endringene trer i kraft straks.

14. mars Nr. 256 2008

Forskrift om bruk av elektrisk strøm ved trening av hund

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern § 30 annet ledd, § 8 nr. 7 og § 11 nr. 4. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å regulere bruken av elektrisk strøm ved trening av hund slik at hunden ikke unødig kommer i fare for å lide eller bli skremt.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder bruk av elektrisk strøm ved all form for opplæring, trening og bruk av hund.

§ 3. Forbud

Det er forbudt å bruke utstyr på hund som medfører at hunden kan utsettes for elektrisk strøm. Unntak gjelder for nødvendig aversjonstrening av hund mot jaging av beitedyr, tamrein og klovvilt når treningen utføres av personer som tilfredsstill kompetansekravene i denne forskrift.

I forskriften menes med aversjonstrening trening som påfører hund ubehag for å hindre eller avlære en adferd.

§ 4. Kompetansekrav

Personer som skal utføre aversjonstrening skal ha erfaring med dressur av hund og gjennomgått og bestått utdanning i aversjonsdressur. Utdanningen må omfatte grunnkurs på minimum 24 timer i hundeadferd og aversjon, teoretisk kurs i gjeldende dyrevernbestemmelser og aversjonsdressur samt praktisk opplæring i aversjonsdressur gitt av en kompetent og erfaren instruktør. Kandidaten skal deretter under vurdering av en slik instruktør gjennomføre og bestå en praktisk test i aversjonsdressur, der flere hunder og hunderaser benyttes.

Kompetansen skal vedlikeholdes gjennom oppgraderingskurs. Dokumentasjon for kompetansen skal kunne framlegges for tilsynsmyndigheten.

Instruktøren som gir den praktiske opplæringen samt tilrettelegger og vurderer den praktiske testen må kunne dokumentere egen kompetanse på og omfattende erfaring med aversjonsdressur.

Kurstilbyder plikter å registrere utdanningsopplegget, herunder oppgraderingskurs, i Mattilsynet. Kravet om 24 timer grunnkurs gjelder ikke personer som har gjennomgått utdanning og bestått en praktisk test før den 1. januar 2006.

§ 5. Kontroll og bruk av utstyr

Personer som skal utføre aversjonstrening har ansvar for å kontrollere at utstyr som brukes til aversjonstrening av hund er egnet til formålet og fungerer etter hensikten, og at bruk av slikt utstyr tilpasses treningssituasjonen og den enkelte hund.

§ 6. Straffebestemmelser

Overtredelse av denne forskrift er straffbar, jmfør lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern, § 31.

§ 7. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

14. mars Nr. 257 2008**Vedtak om endring av navn på Sosial- og helsedirektoratet til Helsedirektoratet**

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. mars 2008. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

1. Sosial- og helsedirektoratet endrer navn til Helsedirektoratet.
2. Navneendringen trer i kraft fra 1. april 2008.

14. mars Nr. 258 2008**Forskrift om endring i forskrift til forsikringsloven (livsforsikring mv.)**

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) § 9–17 annet ledd og § 9–20 tredje ledd. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsloven (livsforsikring mv.) gjøres følgende endringer:

Ny § 5–6 skal lyde:

§ 5–6. Beregning av tilleggsavsetninger

Et livsforsikringsselskap kan ved fastsettelsen av årets tilleggsavsetninger i prosent av premiereserve knyttet til den enkelte kontrakt i kollektivporteføljen etter forsikringsloven § 9–17 annet ledd, bruke en høyere presentsats for grupper av kontrakter uten eller med lave tilleggsavsetninger med sikte på at disse kontraktene tilleggsavsetninger skal tilsvare 2 prosent av premiereserven for den enkelte kontrakt.

Nåværende § 5–6 blir ny § 5–7.

§ 11–2 fjerde ledd skal lyde:

Ved anvendelsen av annet og tredje ledd beregnes en kontrakts forholdsmessige andel av kursreguleringsfondet ut fra forholdet på beregningstidspunktet etter forsikringsloven § 11–7 tredje ledd mellom de midler som er knyttet til den kontrakt som skal flyttes, og midlene knyttet til samtlige kontrakter i kollektivporteføljen som nevnt i forsikringsloven § 9–7 annet ledd.

II

Ikrafttredelse:

§ 5–6 gjelder med virkning fra og med regnskapsåret 2007.
Endringen i § 11–2 fjerde ledd trer i kraft 15. juni 2008.

14. mars Nr. 259 2008**Forskrift om opphevelse av forskrift om veterinærvakt**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell § 24 og § 26. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

Forskrift 9. mars 2005 nr. 224 om veterinærvakt oppheves.

II

Forskriften trer i kraft straks.

14. mars Nr. 260 2008**Forskrift om endring i forskrift om strukturvoteordning mv. for havfiskeflåten**

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. mars 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 5a. Fremmet av Fiskeri- og kystdepartementet. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 4. mars 2005 nr. 193 om strukturvoteordning mv. for havfiskeflåten gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Det kan ikke tildeles strukturvote av lodde til et fartøy som har større lasteromsvolum enn 300 m³ på grunnlag av uttak av et fartøy med mindre lasteromsvolum enn 300 m³, med mindre det var tildelt pelagisk tråltillatelse for det uttatte fartøyet. En loddetråltillatelse kan i slike tilfeller heller ikke retildes etter reglene i § 6 tredje ledd, med mindre det var tildelt pelagisk tråltillatelse for det uttatte fartøyet.

§ 14 annet ledd skal lyde:

Strukturkvoten skal i slikt tilfelle avkortes med 7 % av den enhetskvoten som tildeles for hvert år det er tildelt enhetskvote til og med 2003, eller 5 % for den som oppfylte vilkårene for å bli tildelt enhetskvote i inntil 18 år. For ringnot- og torsketralgruppen gjelder at det skal tildeles strukturvote av de fiskeslag som er omfattet av ordningen for fartøygruppen, jf. § 3, uansett hvilke fiskeslag som var omfattet av enhetsvoteordningen på det tidspunkt tildelingen startet.

*II**Ikraftsetting*

Endringene trer i kraft straks.

17. mars Nr. 261 2008**Forskrift om endring i forskrift om årsavgift for motorvogn og forskrift om engangsavgift på motorvogner**

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 17. mars 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 4. juli 1986 nr. 1433 om årsavgift for motorvogn gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd oppheves.

§ 3 nåværende tredje ledd blir annet ledd.

II

I forskrift 19. mars 2001 nr. 268 om engangsavgift på motorvogner gjøres følgende endring:

§ 1–4 skal lyde:

§ 1–4. Forutsetning for avgiftsberegning og registrering

Bruktimporterte motorvogner som skal førstegangsregistreres her i landet, må være enkeltgodkjent av Statens vegvesen før beregning av engangsavgift kan skje. Avgift skal være betalt før registrering kan finne sted.

III

Endringene under I og II trer i kraft straks.

17. mars Nr. 262 2008

Forskrift om endring i forskrift om behandling av etikk og redelighet i forskning

Hjemmel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 17. mars 2008 med hjemmel i lov 30. juni 2006 nr. 56 om behandling av etikk og redelighet i forskning § 6. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 8. juni 2007 nr. 593 om behandling av etikk og redelighet i forskning gjøres følgende endring:

§ 9 annet ledd skal lyde:

Komiteer etter § 4 er beslutningsdyktige når leder eller nestleder og minst fem andre medlemmer eller varamedlemmer er til stede.

II

Endringen trer i kraft straks.

18. mars Nr. 263 2008

Forskrift om endring i forskrift om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 18. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I (vedtak 2008/222/EF). Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 18. oktober 2002 nr. 1180 om fra hvilke tredjeland det kan importeres egg, eggprodukter, snegler, froskelår, gelatin, honning, melk og melkebaserte produkter samt visse kjøttprodukter gjøres følgende endring:

Vedlegg VI skal lyde:

Honning bestemt til folkemat kan bare importeres fra følgende tredjeland:

AR	Argentina
AU	Australia
BR	Brasil
CA	Canada
CH	Sveits
CL	Chile
CN	Folkerepublikken Kina
CU	Cuba
ET	Etiopia
GT	Guatemala
HR	Kroatia
IL	Israel
IN	India
JM	Jamaica
KG	Kirgistan
MD	Moldova
ME	Montenegro
MX	Mexico
NI	Nicaragua
NZ	New Zealand
PN	Pitcairn
RS	Republikken Serbia
RU	Russland
SM	San Marino

SV	El Salvador
TH	Thailand
TR	Tyrkia
TW	Taiwan
TZ	Tanzania
UA	Ukraina
UG	Uganda
US	USA Amerikas forente stater
UY	Uruguay
ZM	Zambia

II

Endringen trer i kraft straks.

19. mars Nr. 264 2008

Forskrift om endring i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak i forbindelse med klassisk svinepest hos villsvin i enkelte land i EØS-området

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 19. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19 tredje ledd, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I (vedtak 2007/631/EF og vedtak 2008/225/EF). Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 28. april 2006 nr. 474 om særskilte beskyttelsestiltak i forbindelse med klassisk svinepest hos villsvin i enkelte land i EØS-området gjøres følgende endringer:

EØS-henvisningene i forskriftens hjemmelsfelt skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg I kap. I (vedtak 2006/805/EF, vedtak 2007/137/EF, vedtak 2007/152/EF, vedtak 2007/631/EF, vedtak 2007/862/EF og vedtak 2008/225/EF).

I vedlegg I, del I, nr. 1. Tyskland, punkt B. Nordrhein-Westfalen skal bokstavene c, d, e og f oppheves.

I vedlegg I, del I, nr. 1. Tyskland, punkt B. Nordrhein-Westfalen skal bokstavene a og b lyde:

- a) i Kreis Euskirchen: byene Bad Münstereifel, Mechernich, Schleiden og Ortschaft Billig, Euenheim, Euskirchen, Flamersheim, Kirchheim, Kuchenheim, Kreuzweingarten, Niederkastenholz, Palmersheim, Rheder, Roitzheim, Schweinheim, Stotzheim, Wißkirchen (i byen Euskirchen) samt Gemeinde Blankenheim, Dahlem, Hellenthal, Kall og Nettersheim
- b) i Kreis Rhein-Sieg: byen Meckenheim Ortschaft Ersdorf og Altendorf, i byen Rheinbach Ortschaft Oberdrees, Niederdrees, Wormersdorf, Todenfeld, Hilberath, Merzbach, Irlenbusch, Queckenberg Kleinschbach, Loch, Berscheidt, Eichen og Kurtenberg, i Gemeinde Seisstal: Ortschaft Miel og Odendorf.

II

Endringene trer i kraft straks.

25. mars Nr. 265 2008

Forskrift om endring i forskrift om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten)

Hjemmel: Fastsatt av Statens legemiddelverk 25. mars 2008 med hjemmel i lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven) § 2, jf. delegeringsvedtak 8. juni 1995 nr. 521 og delegeringsvedtak 23. desember 1999 nr. 1651. Kunngjort 26. mars 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 27. desember 1999 nr. 1565 om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten) gjøres følgende endring:

I § 4 (urtelisten) gjøres følgende oppføring:

Liste A: **Latin – norsk o.l.**

Liste B: **Norsk o.l. – latin**

Liste A

<i>Klassifisering</i>	<i>Latinsk navn o.l.</i>	<i>Norsk navn o.l.</i>
LR	<i>Citrus aurantium ssp. bergamia, oleum.</i> Unntatt bruk som smakstilsetning	Bergamotolje, unntatt bruk som smakstilsetning

Liste B

<i>Klassifisering</i>	<i>Norsk navn o.l.</i>	<i>Latinsk navn o.l.</i>
LR	Bergamotolje, unntatt bruk som smakstilsetning	<i>Citrus aurantium ssp. bergamia, oleum.</i> Unntatt bruk som smakstilsetning

II

Endringen trer i kraft straks.

1. feb. Nr. 296 2008**Forskrift om endring i forskrift om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten)**

Hjemmel: Fastsatt av Statens legemiddelverk 1. februar 2008 med hjemmel i lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddelloven) § 2, jf. delegeringsvedtak 8. juni 1995 nr. 521 og delegeringsvedtak 23. desember 1999 nr. 1651. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 27. desember 1999 nr. 1565 om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten) gjøres følgende endring:

I § 4 (urtelisten) gjøres følgende oppføring:

Liste A: **Latin – norsk o.l.**

Liste B: **Norsk o.l. – latin**

Liste A

<i>Klassifisering</i>	<i>Latinsk navn o.l.</i>	<i>Norsk navn o.l.</i>
LR	<i>Arnica montana</i>	Arnika, Solblom

Liste B

<i>Klassifisering</i>	<i>Norsk navn o.l.</i>	<i>Latinsk navn o.l.</i>
LR	Arnika, Solblom	<i>Arnica montana</i>

II

Endringen trer i kraft straks.

3. mars Nr. 297 2008**Forskrift om endring i forskrift om bygging av passasjer-, lasteskip og lektere**

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 3. mars 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 9, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

EØS-henvisninger: Lov 17. desember 2004 nr. 101 om europeisk meldeplikt for tekniske regler (EØS-høringsloven), jf. EØS-avtalen vedlegg II kap. XIX nr. 1 (direktiv 98/34/EF endret ved direktiv 98/48/EF). Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 15. september 1992 nr. 695 om bygging av passasjer-, lasteskip og lektere, gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd nye nr. 11 og nr. 12 skal lyde:

11. *Elektrisk hovedkraftkilde:* Elektrisk kraftkilde som skal forsyne hovedtavlen med elektrisk kraft for viderefordeling til alle tjenester som er nødvendige for å holde skipet i normal drifts- og beboelsestilstand.
12. *Elektrisk nødkraftkilde:* Elektrisk kraftkilde som skal forsyne nødtavlen i tilfelle av svikt i forsyningen fra den elektriske hovedkraftkilden.

§ 2 første ledd nåværende nr. 11 til nr. 34 blir nye nr. 13 til nr. 36.

§ 2 første ledd nytt nr. 37 skal lyde:

37. *Maskinrom av kategori A:* Alle rom som inneholder forbrenningsmotorer anvendt til skipets fremdrift, eller hvor motorenes ytelse har en samlet utgangseffekt på minst 375 kW, samt alle rom som inneholder oljefyrte kjeler eller brennoljeinstallasjoner, og sjakter til slike rom.

§ 2 første ledd nåværende nr. 35 til nr. 54 blir nye nr. 38 til nr. 57.

§ 8 nittende ledd skal lyde:

- (19) På elektriske anlegg (jf. kapittel 5A) kommer bestemmelsene i § 57 til § 61 i forskrift om besiktelser til anvendelse.

§ 24A overskriften skal lyde:

§ 24a. *Signifikante bølgehøyder*

§ 24B overskriften skal lyde:

§ 24b. *Havområder*

§ 29 oppheves.

Nåværende § 30 blir § 29.

Nytt kapittel 5A skal lyde:

Kapittel 5A. Krav til elektriske anlegg for passasjer- og lasteskip

§ 30a. *Elektriske anlegg*

- (1) Passasjer- og lasteskip som er omfattet av Sjø sikkerhetskonvensjonen: Elektriske anlegg skal utføres i henhold til Sjø sikkerhetskonvensjonens kap. II-1, del C og D med hensyn til elektriske styremaskiner, hoved- og nødkraftkilder, installasjoner mv. i den utstrekning konvensjonen er gjort gjeldende for det aktuelle skip.
- (2) Passasjer- og lasteskip som ikke er omfattet av Sjø sikkerhetskonvensjonen:
- a) Skip hvor kjølen strekkes på eller etter 1. mars 2008 skal følge bestemmelsene i § 30b til § 30i, med mindre annet uttrykkelig fremgår av den enkelte paragraf.
  - b) Skip hvor kjølen er strukket før 1. mars 2008 skal senest innen datoen for første sertifikatbesiktigelse etter 1. januar 2010 installere en nødkraftkilde over skottdekk som minimum har kapasitet til å forsyne forbrukere som nevnt i § 30d sjettede ledd nr. 2.1, nr. 2.2 og nr. 3.
På roro-passasjerskip med salong under hoveddekk og hvor kjølen er strukket før 1. mars 2008, anses nødbelysning som nevnt i § 30d sjettede ledd nr. 2.2 der kraftkilden består av akkumulatorbatterier som er plassert inne i belysningsenhetene og lades kontinuerlig, som likeverdig med kraftforsyning fra nødkraftkilde over skottdekk.
- (3) For alle skip nevnt i første og annet ledd skal utførelsen være i henhold til de til enhver tid gjeldende forskrifter for elektriske anlegg på maritime installasjoner fastsatt av DSB, eller i henhold til regler/bestemmelser fra anerkjent klasseinstitusjon.
- (4) For kontroll av elektriske nyanlegg vises det til forskrift om besiktelse for utstedelse av sertifikater for passasjer-, lasteskip og lektere, og andre besiktelser m.m.

§ 30b. *Elektrisk hovedkraftkilde*

- (1) Skip der den elektriske kraften er den eneste kraften til å holde i gang de hjelpefunksjoner som er vesentlige for skipets sikkerhet og fremdrift, skal være utstyrt med to eller flere hovedgeneratorsett med slik effekt at ovennevnte funksjoner kan betjenes når et av generatorsettene er ute av funksjon. Dette kan for eksempel gjøres ved hjelp av lastutkobling. Et av hovedgeneratorsettene kan være drevet av hovedmotoren for fremdrift.
- (2) Alle elektriske funksjoner som er nødvendige for skipets normale drifts- og beboelsestilstand skal være sikret uten å gripe til den elektriske nødkraftkilden. Det skal være klart skille mellom hoved- og nødanlegget slik at feil i det ene anlegget ikke påvirker det andre.

§ 30c. *Elektrisk hoved- og nødbelysningsanlegg*

- (1) Et hovedanlegg for elektrisk lys som skal gi belysning i alle de deler av skipet som normalt er tilgjengelige for og brukt av passasjerer eller besetning, skal forsynes fra den elektriske hovedkraftkilden.
- (2) Hovedanlegget for elektrisk belysning skal være arrangert slik at brann eller annet uhell i rom som inneholder den elektriske hovedkraftkilden, eventuelt tilhørende transformatorutstyr, hovedtavlen eller hovedlystavlen, ikke vil sette nødbelysningsanlegget ut av funksjon.
- (3) Nødbelysningsanlegget skal på samme måte være arrangert slik at brann eller annet uhell i rom som inneholder nødkraftkilden ikke vil sette hovedanlegget for elektrisk belysning ut av funksjon.

§ 30d. Elektrisk nødkraftkilde

(1) En selvstendig elektrisk nødkraftkilde med nødtavle skal være plassert over skottdekket, på et lett tilgjengelig sted som ikke skal støte opp til grensene for maskinrom av kategori A eller de rom som inneholder den elektriske hovedkraftkilden eller hovedtavlen.

(2) Dersom hovedkraftkilden er plassert i to eller flere rom som ikke er tilstøtende, der hvert rom har sine egne komplette systemer, herunder kraftfordelings- og kontrollsystemer, fullstendig uavhengig av hverandre og slik at en brann eller annen ulykke i et hvilket som helst rom ikke vil berøre kraftfordelingen fra de andre eller til funksjoner nevnt i sjette ledd, kan kravet til en selvstendig elektrisk nødkraftkilde i første ledd anses oppfylt. Dette forutsetter at det er installert en nødkraftkilde over skottdekket som minimum har kapasitet til å forsyne forbrukere som nevnt i sjette ledd nr. 2.1, nr. 2.2 og nr. 3.

(3) Den elektriske nødkraftkilden kan være et akkumulatorbatteri som tilfredsstiller kravene i sjette ledd uten opplading eller et for stort spenningsfall, eller en generator som tilfredsstiller kravene i sjette ledd. Generatoren skal være drevet av en passende forbrenningsmotor med uavhengig forsyning av drivstoff og med automatisk startarrangement ved bortfall av elektrisk kraft. Den skal være utstyrt med en overgangskilde for elektrisk kraft, med mindre det er sørget for et hensiktsmessig plassert og uavhengig batteriarrangement for den bestemte forbrukeren i det tidsrommet som kreves etter disse reglene.

(4) Den elektriske nødkraftkilden skal være arrangert slik at den vil fungere effektivt når skipet har en slagside på inntil 22,5 grader og når skipets trim er 10 grader i forhold til rett kjøl. Nødgeneratoren skal kunne startes enkelt under alle temperaturforhold som vil kunne forekomme og skal kunne startes automatisk.

(5) Nødtavlen skal være plassert så nær den elektriske nødkraftkilden som praktisk mulig.

(6) Den elektriske nødkraftkilden skal i minst en halv time kunne forsyne de maskinelt betjente vanntette dørene sammen med de tilhørende betjenings-, indikator- og alarmkretsene, og i minst tre timer kunne betjene samtidig de forbrukerne som er angitt i de følgende punkter:

1. skipets nødlensepumpe og en av brannpumpene,
2. nødbelysning:
  - 2.1. på hver mønstrings- eller innskipingsstasjon og over sidene,
  - 2.2. i alle ganger, trapper og utganger som gir adgang til mønstrings- eller innskipingsstasjonene,
  - 2.3. i maskinrommene og på det sted der nødgeneratoren er plassert,
  - 2.4. på kontrollstasjonene der radio- og hovednavigasjonsutstyret er plassert,
  - 2.5. som fastsatt i § 30h om elektrisk ledelys,
  - 2.6. ved hvert oppbevaringssted for brannmannsutstyr,
  - 2.7. ved nødlensepumpen og en av brannpumpene, og på det sted der deres motorer startes fra,
  - 2.8. i styremaskinrom.
3. skipets navigasjonslys,
4. alt sambandsutstyr,
5. det generelle alarmsystemet,
6. branndeteksjonssystemet,
7. alle signaler som kan være nødvendige i en nødssituasjon, dersom de drives elektrisk fra skipets hovedgeneratorsett,
8. skipets sprinklerpumpe, dersom slik finnes og er elektrisk drevet,
9. skipets dagslys-signallampe, dersom den drives av skipets elektriske hovedkraftkilde,
10. styremaskin.

§ 30e. Overgangskilde

(1) Overgangskilden for elektrisk nødkraft skal bestå av et akkumulatorbatteri som er hensiktsmessig plassert for bruk i en nødssituasjon og som skal kunne levere elektrisk kraft i en halv time uten opplading eller for stort spenningsfall til:

- a) nødbelysning som fastsatt i § 30d sjette ledd nr. 2.1 og 2.2,
- b) det generelle alarmsystemet,
- c) branndeteksjonssystemet,
- d) de vanntette dørene, men ikke nødvendigvis alle samtidig, med mindre det finnes en uavhengig overgangskilde med lagret energi,
- e) betjenings-, indikator- og alarmkretsene for vanntette dører.

(2) Der det er nødvendig med elektrisk kraft for å gjenoppta framdriften, skal kapasiteten være tilstrekkelig til å gjenoppta framdriften av skipet, eventuelt sammen med annet maskineri, fra «dødt skip»-tilstand innen 30 minutter etter strømbrudd.

§ 30f. Hovedalarmsystem og personvarslingsanlegg

Hovedvarslingsanlegg og personvarslingsanlegg (PA-anlegg) som kreves ifølge de til enhver tid gjeldende forskrifter om redningsredskaper på passasjerskip eller lasteskip, skal være forsynt med elektrisk kraft både fra skipets hovedkraftkilde og fra nødkraftkilde.

§ 30g. Supplerende nødbelysning for roro-passasjerskip

(1) I tillegg til nødbelysningen fastsatt i § 30d sjette ledd nr. 2, skal alle passasjerrom og -ganger være utstyrt med supplerende elektrisk nødbelysning som kan fungere under alle kretningsforhold i minst tre timer når alle andre elektriske kraftkilder har sviktet. Belysningen skal være slik at atkomsten til rømningsveiene er lett synlig. Kraftkilden til den supplerende belysningen skal bestå av akkumulatorbatterier plassert inne i belysningsenhetene som lades kontinuerlig, der det er praktisk mulig, fra nødtavlen. Den supplerende nødbelysningen skal være slik at enhver svikt i lampen øyeblikkelig registreres. Alle akkumulatorbatterier som finnes skal skiftes ut med mellomrom som tar hensyn til den spesifiserte levetiden i de omgivelser de brukes i.

(2) Den supplerende nødbelysningen i første ledd kan, om praktisk mulig, kombineres med den belysningen som kreves ifølge den til enhver tid gjeldende forskrift om redningsredskaper på passasjerskip.

(3) Med mindre det finnes supplerende nødbelysning som fastsatt i første ledd, skal det i alle ganger, rekreasjonsrom og arbeidsrom som normalt er i bruk av besetningen være plassert bærbare og oppladbare batteridrevne lamper.

§ 30h. Rømningsveier med ledelys for passasjerskip

For passasjerskip skal rømningsveiene, herunder trappeoppganger og utganger, være merket langs hele rømningsveien, herunder ved hjørner og i kryss, med belysning eller lysende striper plassert ikke mer enn 0,3 meter over dekket. Merkingen skal gjøre det mulig for passasjerene å identifisere alle rømningsveier og hurtig gjenkjenne rømningsutgangene. Dersom det brukes elektrisk belysning, skal denne være i samsvar med retningslinjer fastsatt i IMO-resolusjon A.752 (18).

§ 30i. Feilmoduseffektanalyse (FMEA) for passasjerskip

For passasjerskip skal det utarbeides en feilmoduseffektanalyse (FMEA) for å dokumentere skipets sikkerhet. Analysen skal ta utgangspunkt i forskjellige driftsmodi, inkludert nødmodus. Dokumentet skal bygges opp med en fartøysbeskrivelse, en analysedel og en del med prosedyrer for gjennomføring av tester. Arbeidet skal ha som mål å dokumentere det elektriske anleggets funksjonalitet, stabilitet og sikkerhet under forhold som påvirker fartøyets manøvreringsbegrensninger og manøvreringskapasitet.

II

Endringene trer i kraft straks.

10. mars Nr. 298 2008**Forskrift om opptak til Masterstudie ved Bergen Arkitekt Skole**

Heimel: Fastsett av styret for stiftinga Bergen Arkitekt Skole 10. mars 2008 med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–6 og § 3–7, forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad § 2 og forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler § 4–1 bokstav d. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

§ 1. Verkeområde

Forskrifta gjeld opptak til mastergradsstudiet i arkitektur ved Bergen Arkitekt Skole.

§ 2. Definisjonar

Student: Student er den som er tatt opp til studiet ved BAS på grunnlag av dei opptakskrav som BAS stiller og som har betalt studieavgift for gjeldande semester.

Studieprogram: BAS sitt studieprogram er basert på eit femårig studieløp etter modellen 3+2 år som gir totalt 300 studiepoeng.

Studiepoeng: Mål på arbeidsomfang i studiet: 60 studiepoeng tilsvarar eitt års studium på full tid.

§ 3. Opptaksrammer

Styret fastset opptaksramme for det einskilde studieprogrammet.

Bergen Arkitekt Skole tek normalt opp studentar for studiestart i haustsemesteret.

§ 4. Opptakskapasitet

Det vert tatt opp inntil 30 studentar årleg til masterstudiet i arkitektur, her under inntil 6 stk. til master i arkitektur med fordjuping i landskap.

§ 5. Generelle opptakskrav

For opptak til mastergradsstudiet ved BAS vert det stilt krav om generell studiekompetanse eller realkompetanse i høve til forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler § 3–1, skriftleg søknad og intervju gjennomført etter nærare reglar fastsett av institusjonen.

§ 6. Organisering av opptak

(1) Bergen Arkitekt Skole er ikkje med i Samordna opptak. BAS står sjølv for opptaket til høgskulen. Opptak

skjer etter at søkjar har følgd BAS sin 3-stegsprosedyre: Interessemelding, søknad på eige skjema innan søknadsfrist og intervju.

(2) BAS har ein opptakskomiteé som gjennomfører opptaket. Opptakskomiteen skal ha følgjande samansetjing: lærarrepresentant(ar), studentrepresentant(ar), 1 representant frå Bergen Arkitektforening (BAF) og 1 landskapsarkitekt for LA-søkjarar. Dei ulike partane utpeikar sjølv kandidatar til opptakskomiteen som godkjennast av rektor.

(3) Poenggjeving og rangering skjer etter regler fastsett av institusjonen. Poeng vert gitt i høve til 7 kriterier spesifisert i opptaksprosedyre og basert på skriftleg søknad og intervju, jf. forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler § 4–1, punkt (3) d) 2.

§ 7. *Hospitantar*

Personar med utdanning frå annan høgare arkitektutdanning i Noreg eller utlandet kan søkje om opptak som hospitant. Søknadsfristen for hospitantar er den same som for det ordinære masterstudiet.

§ 8. *Søknadsfrist*

Frist for å søkja opptak ved BAS er 1. april. Søkjarar som avsluttar utdanning eller tek påkrevd eksamen etter søknadsfristen, må òg søkje innan fristen. Vitnemål må ettersendast så snart det ligg føre.

Opptakskomiteen er ikkje pliktig til å vurdere søknader som er poststempla etter søknadsfristen.

§ 9. *Søknadsskjema*

Søknad om opptak skal skrivast på eige skjema som ein får tilsendt frå BAS etter først å ha sendt ein skriftleg interesselmeding med førespurnad om å få tilsendt søknadsskjema.

§ 10. *Svar på søknad*

Alle søkjarar får skriftleg svar på søknaden.

§ 11. *Stadfesting av studieplass*

Dei som vert tatt opp må innan dato nemnt i BAS sitt svarbrev, returnere signert studiekontrakt og betale inn studieavgift fastsett av høgskolerådet til BAS sin konto oppgitt i svarbrevet.

§ 12. *Klage*

Eventuell klage på avgjerd i opptaksspørsmål skal i første omgang rettast til BAS v/opptakskomiteen. Dersom vedtaket ikkje vert omgjort har søkjar høve til å oppretthalde klagen. Klagen vert då avgjort av skulen si klagenemnd.

§ 13. *Ikrafttreding*

Forskrifta trer i kraft straks.

Samstundes vert gjeldande opptaksreglement for BAS oppheva.

14. mars Nr. 299 2008

Forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) del X tredje ledd, jf. lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven). Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgjande endring:

§ 8–20 med overskrift og deloverskrift skal lyde:

§ 8–20. Forskjellige bestemmelser

Utfyllende bestemmelser om fond for miljøtiltak mv., fastsatt med hjemmel i overgangsregler til endringene i skatteloven § 8–14, § 8–15 og § 8–17 vedtatt ved lov 14. desember 2007 nr. 107

§ 8–20–1. Formål

Fond for miljøtiltak mv. har til formål å fremme investeringer i miljøtiltak innenfor skipsfartsnæringen som reduserer miljøpåvirkning fra næringen som er til skade eller ulempe for miljøet.

§ 8–20–2. Anvendelsesområde

Bestemmelsene i § 8–20–1 til § 8–20–8 gjelder for selskaper som er lignet etter den særskilte beskatningsordningen i henhold til skatteloven § 8–10 til § 8–20 for inntektsåret 2006, og som for inntektsåret 2007 fortsatt skal lignedes etter den særskilte beskatningsordningen.

§ 8–20–3. Definisjon av miljøtiltak

(1) Med miljøtiltak menes ethvert tiltak som fører til reduksjon av forurensning. Som forurensning regnes miljøpåvirkning som omfattes av forurensningsloven § 6 og § 27. Som forurensning regnes også tilførsel av fremmede organismer til vann.

(2) Følgende tiltak skal ikke anses som miljøtiltak:

- a) Ulykkesforebyggende tiltak av den art som er regulert i Den internasjonale konvensjon om sikkerhet for menneskeliv til sjøs av 1. november 1974 nr. 1 med endringer (SOLAS 74).
- b) Del av tiltak som oppfyller miljøkrav som følger av gjeldende miljøregelverk som er vedtatt av FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) og som har trådt i kraft, eller strengere krav for fartøy som følge av registrering i norsk eller utenlandsk skipsregister som har virkning for virksomheten.
- c) Tiltak som gjennomføres mindre enn 12 måneder før tiltaket er påkrevd etter miljøregelverket. Dette gjelder likevel ikke for tiltak som etter sin art ikke har virkning i mer enn 12 måneder.

(3) Som miljøtiltak regnes bare tiltak som antas å ha en miljøgevinst med en dokumenterbar miljøvirkning i minst 12 måneder, dersom tiltaket etter sin art er egnet til å gi en slik varig effekt.

(4) Investering i følgende anses som miljøtiltak:

- a. Gassmotor, brenselcellemotor og hybridmotor.
- b. Motortekniske ombygninger.
- c. Vannemulsjon.
- d. SCR-katalysator.
- e. Anlegg for håndtering av ballastvann.

(5) Følgende løpende tiltak anses som miljøtiltak:

- a. Kjøp av urea eller ammoniakk til bruk i SCR-katalysator.
- b. Kjøp av varer eller tjenester som reduserer bruken av biocidholdige bunnstoff.
- c. Kjøp av drivstoff med lavt svovelinnhold. Med lavt svovelinnhold menes 0,5 pst. eller mindre for skip med fartsområde helt eller delvis i Nord- eller Østersjøen, slik disse områdene er definert i forskrift 16. juni 1983 nr. 1122 om hindring av forurensning fra skip § 7–10 første ledd a og b, og for andre skip 1,5 pst. eller mindre.

(6) Opphugging av skip kan anses som miljøtiltak for så vidt opphuggingen gjennomføres i henhold til kravene i det til enhver tid gjeldende utkast til konvensjon om skipsopphugging, og til konvensjonen når denne blir fastsatt av FNs sjøfartsorganisasjon (IMO).

(7) Skattyter kan kreve at andre typer tiltak enn de som er nevnt i fjerde til sjette ledd skal anses som miljøtiltak.

§ 8–20–4. Forsknings- og utviklingsprosjekter

(1) Skattyter kan kreve fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til egenutført og innkjøpt forsknings- og utviklingsprosjekt, herunder prosjekter som utføres eller kjøpes inn sammen med andre selskaper og sammenslutninger mv.

(2) Med forsknings- og utviklingsprosjekt forstås et avgrenset og målrettet prosjekt med sikte på å fremskaffe ny kunnskap, informasjon eller erfaring, herunder utvikling av produkter og utstyr, som antas å være til nytte i forbindelse med utvikling og iverksettelse av miljøtiltak som nevnt i § 8–20–3.

(3) Alminnelig bedriftsorientert produkt- og tjenesteutvikling uten forskningspreg omfattes ikke, herunder prosjekter som:

- a. har karakter av løpende drift, eller
- b. hovedsakelig omfatter organisasjonsutvikling, opplæring eller kvalitetssikring.

§ 8–20–5. Fradrag i fond for miljøtiltak mv.

(1) Det gis fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til tiltak som oppfyller vilkårene for å være miljøtiltak, jf. § 8–20–3 og § 8–20–4. Det gis kun fradrag for den del av totalkostnaden som medfører en reduksjon av forurensning. Dersom kostnaden knyttet til miljøgevinsten ikke kan skilles ut som en del av totalkostnaden, kan differansen mellom totalkostnaden og kostnaden for en teknisk sammenlignbar investering som ikke medfører en miljøgevinst fradragsføres fond for miljøtiltak mv. Med teknisk sammenlignbar investering menes investering med tilsvarende produksjonskapasitet og tekniske spesifikasjoner.

(2) En kostnad fradras i fond for miljøtiltak mv. i det året det oppstår en ubetinget forpliktelse for skattyteren til å dekke eller innfri kostnaden. Kostnad som det er oppstått en ubetinget forpliktelse til å dekke eller innfri i inntektsåret 2007, kan likevel kreves fradratt for inntektsåret 2008.

(3) Kostnader til formuesobjekt som realiseres innen to år etter ervervelsen gir ikke rett til fradrag i fond for miljøtiltak mv.

(4) Det gis ikke fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader som kreves fradratt i egen eller annen skattyters inntekt eller skatt ved ligningen i Norge.

(5) Det gis fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til dokumentasjon, verifisering og regnskapsføring vedrørende fondet.

(6) Ligningsmyndighetens avgjørelse om fradrag i fond for miljøtiltak mv. kan endres etter reglene i ligningsloven kapittel 9.

§ 8–20–6. Dokumentasjon

- (1) Skattyter skal i vedlegg til selvangivelsen fremlegge dokumentasjon vedrørende:
  - a. Restsaldo på fond for miljøtiltak mv. per 31. desember i inntektsåret.
  - b. Tiltak med miljøgevinst som er foretatt i inntektsåret.
  - c. Tiltakenes miljøgevinst, herunder at disse har en miljøvirkning i minst 12 måneder.
  - d. Kostnadene knyttet til miljøgevinsten.
- (2) Som dokumentasjon regnes blant annet utførte utslippsmålinger, produktbeskrivelser og dokumentasjon fra leverandør.
- (3) Fremlagt dokumentasjon skal være verifisert av klassifikasjonsselskap som har avtale i henhold til skipssikkerhetsloven § 41. Dokumentasjon kan forhåndsverifiseres dersom det foreligger tilstrekkelig grunnlag for å foreta en vurdering av miljøtiltaket før det iverksettes.
- (4) Det skal føres eget regnskap for fond for miljøtiltak mv. som på oppfordring skal fremlegges ligningsmyndighetene.
- (5) Ligningsmyndighetene kan kreve at skattyter fremlegger ytterligere dokumentasjon etter ligningsloven § 4–8.

§ 8–20–7. Tiltak som gjennomføres i underliggende selskap, poolsamarbeid og konsernforbundet selskap

- (1) Skattyter kan kreve fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til miljøtiltak som gjennomføres i underliggende selskap som nevnt i skatteloven § 8–11 første ledd e og f. Det gis fradrag for en andel av kostnadene til miljøtiltak mv. som tilsvarer eierandelen i selskapet på tidspunktet for gjennomføringen av tiltaket.
- (2) Skattyter kan kreve fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til miljøtiltak som gjennomføres i poolsamarbeid som nevnt i skatteloven § 8–11 første ledd d. Det gis fradrag for en andel av kostnadene til miljøtiltak mv. som tilsvarer deltakerens andel av poolsamarbeidets overskudd og underskudd.
- (3) Skattyter kan kreve fradrag i fond for miljøtiltak mv. for kostnader til miljøtiltak som gjennomføres i norsk eller utenlandsk konsernforbundet selskap eller sammenslutning. Vilkårene i skatteloven § 10–4 første ledd annet punktum gjelder tilsvarende. Tiltaket må være knyttet til virksomhet i det konsernforbundne selskapet som etter sin art oppfyller vilkårene i skatteloven § 8–11 og § 8–13.

§ 8–20–8. Tidsfrist

- (1) Avsetningen på fond for miljøtiltak mv. må være benyttet til miljøtiltak innen utgangen av inntektsåret 2021. Det må ha oppstått en ubetinget forpliktelse til å dekke eller innfri kostnadene til miljøtiltak innen 31. desember 2021, jf. § 8–20–5 annet ledd.
- (2) Ubeskattet gevinst knyttet til restsaldo på fond for miljøtiltak mv. per 31. desember 2021 skal tas til inntekt for inntektsåret 2021.

II

Endringen trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2007.

18. mars Nr. 300 2008**Forskrift om endring i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften)**

Hjemmel: Fastsatt av Utlendingsdirektoratet 18. mars 2008 med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 24, forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) § 102 første ledd og delegeringsvedtak 28. april 2005 nr. 398. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endring:

Vedlegg 2 skal lyde:

Følgende identitetsdokumenter er pr. 18. mars 2008 godkjent som reisedokumenter, jf. utlendingsforskriftens § 102 første ledd:

- a) «Carte d'Identité» («Identiteitskaart», «Identity Card», «Personalausweis») utstedt av kompetent myndighet i Belgia til belgisk statsborger.
- b) «Certificat d'identité» utstedt av kompetent myndighet i Belgia til belgisk barn under 12 år når barnet reiser sammen med en eller begge foreldre som må være i besittelse av gyldig reisedokument.
- c) «Carte Nationale d'Identité» utstedt av kompetent myndighet i Frankrike til fransk statsborger.
- d) «Identiteitskaart B (Toeristenkaart)» utstedt av kompetent myndighet i Nederland før 1. januar 1995 til nederlandsk statsborger.
- e) «Europese identiteitskaart» («European Identity Card», «Carte d'Identité Européenne») utstedt av kompetent myndighet i Nederland etter 31. desember 1994 til nederlandsk borger.
- f) «Carta d'Identità» utstedt av kompetent myndighet i Italia til italiensk statsborger.

- g) «Certificate to expatriate» utstedt av kompetent myndighet i Italia til italiensk barn under 15 år. Det må fremgå av dokumentet hvem som er foreldre, eller at dette på annen måte dokumenteres og barnet må reise sammen med en eller begge foreldre som må være i besittelse av gyldig reisedokument.
- h) «Identitätskarte» («Carte d'Identité», «Carta d'Identità») utstedt av kompetent myndighet i fyrstedømmet Liechtenstein til liechtensteinsk statsborger.
- i) «Carte d'Identité» («Identitätskarte», «Identity Card») og «Titre d'Identité et de Voyage» («Kinderausweis») utstedt av kompetent myndighet i Luxembourg til luxembourgsk statsborger.
- j) «Carte d'Identité Citoyen Suisse», («Identitätskarte Schweizerbürger», «Carta d'Identità Cittadino Svizzero») utstedt av kompetent myndighet i Sveits til sveitsisk statsborger.
- k) Identitätskarte/Carte d'identité/Carta d'identità/Carta d'identidad/Identity card utstedt etter 30. juni 1994 av kompetent myndighet i Sveits til sveitsisk borger.
- l) «Personalausweis» og provisorisk «Personalausweis» utstedt av kompetent myndighet i Forbundsrepublikken Tyskland til tysk statsborger. Videre godtas «Kinderausweis» for barn under 16 år, som må være forsynt med fotografi når barnet er fylt 10 år.
- m) «Behelfsmässiger Personalausweis» utstedt av kompetent myndighet i Berlin til tysk statsborger, og «Kinderlichtbildbescheinigung» utstedt av samme myndighet, men bare for barn under 16 år.
- n) «Personalausweis» utstedt av kompetent myndighet i Østerrike til østerriksk statsborger.
- o) «Δελτίο ταυτότητας» (Deltio taytotitas), utstedt av kompetent myndighet i Hellas til gresk statsborger.
- p) «Cartão de cidadão/Citizen Card», utstedt av kompetent myndighet i Portugal til portugisisk statsborger. De tidligere kortene merket «Bilhete de identidade cidadão nacional» er fortsatt gyldige i en overgangsperiode.
- q) «Documento Nacional de Identidad», utstedt av kompetent myndighet i Spania til spansk statsborger.
- r) «Eesti Vabariik Isikutunnistus – Republic of Estonia Identity Card» utstedt av kompetent myndighet i Estland til estiske borgere.
- s) «Lietuvos Respublika/Republic of Lithuania, Asmens tapatybės kortelė/Personal Identity Card» utstedt av kompetent myndighet i Litauen til litauiske borgere.
- t) «Republika Slovenija Osebnostna Izkaznica, Identity Card» utstedt av kompetent myndighet i Slovenia til slovenske borgere.
- u) «Karta ta' l-identità» utstedt av kompetent myndighet på Malta til maltesiske borgere.
- v) «Magyar Köztársaság személyazonosító igazolvány, Republic of Hungary Identity Card» utstedt av kompetent myndighet i Ungarn til ungarske borgere.
- w) «Česká republika Občanský průkaz, Czeck Republic Identification Card» utstedt av kompetent myndighet i Den Tsjekkiske Republikk til tsjekkiske borgere.
- x) «Slovenská republika/Slovak Republic, Občiansky preukaz/Identification Card» utstedt av kompetent myndighet i Slovakia til borger av Slovakia.
- y) «Rzeczpospolita Polska Dowód osobisty, Republic of Poland/Identity Card» utstedt av kompetent myndighet i Polen til polske borgere.
- z) «Nationellt identitetskort/National identity card/Carte nationale d'identité» utstedt av kompetent myndighet i Sverige til svenske borgere.
- æ) «Лична карта – Identity card» utstedt av kompetent myndighet i Bulgaria til bulgarsk statsborger
- ø) «Roumanie/Romania/Romania Carte d'identite/Carte de identitate/Identity card» utstedt av kompetent myndighet i Romania til rumenske statsborgere. Kortet oppgir ikke statsborgerskap og utstedes også til andre lands statsborgere. Når det er tvil om statsborgerskapet, må derfor annen dokumentasjon på rumensk statsborgerskap fremlegges for at ID-kortet skal godtas som reisedokument.

II

Endringen trer i kraft umiddelbart.

25. mars Nr. 301 2008

Forskrift om endring i forskrift om rester av plantevernmidler mv. i næringsmidler og fôrvarer

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 25. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 9 og § 16, samt delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XII nr. 13 (direktiv 76/895/EØF endret ved direktiv 2007/55/EF og direktiv 2007/57/EF), nr. 38 (direktiv 86/362/EØF endret ved direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF), nr. 39 (direktiv 86/363/EØF endret ved direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF) og nr. 54 (direktiv 90/642/EØF endret ved direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF). Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 21. desember 1993 nr. 1388 om rester av plantevernmidler mv. i næringsmidler og fôrvarer gjøres følgende endringer:

I hjemmelfeltets henvisning til EØS-avtalen vedlegg II, kap. XII

- nr. 13 (direktiv 76/895/EØF) tilføyes: direktiv 2007/55/EF og 2007/57/EF
- nr. 38 (direktiv 86/362/EØF) tilføyes: direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF
- nr. 39 (direktiv 86/363/EØF) tilføyes: direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF
- nr. 54 (direktiv 90/642/EØF) tilføyes: direktiv 2007/55/EF, 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF.

Vedlegg II er endret som ledd i gjennomføringen av EØS-avtalens vedlegg II kap. XII nr. 13, 38, 39 og 54 med tilføyelse av

- direktiv 76/895/EØF endret som følge av: direktiv 2007/55/EF og direktiv 2007/57/EF
- direktiv 86/362/EØF endret som følge av: direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF
- direktiv 86/363/EØF endret som følge av: direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF
- direktiv 90/642/EØF endret som følge av: direktiv 2007/55/EF, direktiv 2007/56/EF og direktiv 2007/57/EF.

II

Endringene trer i kraft straks.

25. mars Nr. 302 2008

Forskrift om endring i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) (henvisninger til Dublin-regelverket)

Hjemmel: Fastsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 25. mars 2008 med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 8 og § 59, jf. delegeringsvedtak 30. juni 2006 nr. 761. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 21 fjerde ledd bokstav c skal lyde:

- c) har gitt uriktige opplysninger om tidligere opphold i land som deltar i samarbeidet i henhold til avtalene mellom Norge, Island og Det europeiske fellesskap og mellom Norge, Island og Sveits om kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken stat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i Norge, Island, Sveits eller en medlemsstat eller andre trygge første asylland eller

§ 55 første ledd første punktum skal lyde:

Med mindre søkeren blir bortvist til et første asylland eller land som deltar i samarbeidet i henhold til avtalene mellom Norge, Island og Det europeiske fellesskap og mellom Norge, Island og Sveits om kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken stat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i Norge, Island, Sveits eller en medlemsstat, skal asylintervju foretas snarest mulig.

II

Endringene trer i kraft 1. mai 2008.

26. mars Nr. 303 2008

Forskrift om endring i forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 26. mars 2008 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven) § 12. Kunngjort 28. mars 2008 kl. 13.40.

I

I forskrift 22. desember 2004 nr. 1785 om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) gjøres følgende endring:

§ 34 oppheves.

II

Endringen trer i kraft straks.

13. mars Nr. 304 2008**Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 13. mars 2008 med hjemmel i forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 § 32. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 14 tredje ledd skal lyde:

Konvensjonelle havfiskefartøy som har adgang til å delta i fisket etter sei med garn og som har kvotefaktor 1,0 kan fiske og lande en maksimalkvote på 500 tonn sei. Fra og med 13. april 2008 kan fartøyene fiske og lande sei uten kvotebegrensning.

I § 18 første ledd (tabellen) skal kvotefaktoren for konvensjonelle fartøy som fisker hyse med hjemmelslengde under 7 meter være 1,31.

§ 26 siste ledd skal lyde:

Når et fartøy som omfattes av kapittel 5 gis tillatelse til å fiske flere kvoter av torsk, hyse og sei i medhold av strukturkvoteordningen, skal overførte kvoter beregnes etter § 17 – § 19 på grunnlag av mottakende fartøys største lengde.

II

Endringene trer i kraft straks.

14. mars Nr. 305 2008**Forskrift om endring i forskrift om bygging av flyttbare innretninger mfl.**

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 7 og § 8, delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 4. september 1987 nr. 856 om bygging av flyttbare innretninger gjøres følgende endringer:

Hjemmelsfeltet andre punktum skal lyde:

Hjemmel er endret til lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 7, § 8, § 9, § 11, § 14, § 21 og § 45, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

Ny § 5 skal lyde:

§ 5. Krav til sikkerhetsstyringssystem for konstruksjon og bygging

1. Rederiet skal sørge for å etablere, gjennomføre og videreutvikle et sikkerhetsstyringssystem for å sikre at konstruksjon og bygging utføres i samsvar med krav på områder som omfattes av lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet.
2. Følgende elementer skal blant annet inngå i sikkerhetsstyringssystemet:
  - 2.1. Beskrivelse av mål for virksomheten innen områdene sikkerhet og vern av det ytre miljø.
  - 2.2. Prosedyrer, instruksjoner eller andre rutiner som beskriver planlegging og gjennomføring av aktiviteter for å nå de målene som er satt for virksomheten.
  - 2.3. Organisering, planlegging og gjennomføring av virksomheten med tilhørende aktiviteter.
  - 2.4. Klargjøring av ansvars-, myndighets- og oppgavefordeling samt kommandoforhold.
  - 2.5. Oversikt over relevant regelverk, samt en beskrivelse av hvordan virksomheten holder seg oppdatert med hensyn til konsekvenser av nye eller endrede lover og forskrifter.
  - 2.6. Beskrivelse av og krav til dokumentasjons- og informasjonssystemer, samt prosedyrer for kontroll og styring av disse.
  - 2.7. Prosedyrer og/eller instruksjoner for avviksbehandling og rapportering.
  - 2.8. Planer for oppfølging og videreutvikling av sikkerhetsstyringssystemet.
  - 2.9. Prosedyrer og/eller instruksjoner for å sikre at entreprenører som deltar i virksomhet tilknyttet flyttbare innretninger, overholder krav fastsatt i eller i medhold av lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet.
  - 2.10. Prosedyrer og/eller instruksjoner for å sikre at kompetent personell nyttes under planlegging og gjennomføring av virksomheten.
  - 2.11. Prosedyrer og/eller instruksjoner for å sikre at rederiets ansatte og entreprenørers ansatte får nødvendig opplæring.
3. Hver enhet i selskapet skal ha alle relevante deler av sikkerhetsstyringssystemet.

4. Ansvar for tilsyn med sikkerhetsstyringssystemet skal være tillagt en egen enhet i organisasjonen. Enheten skal ha tilstrekkelig handlefrihet til å føre tilsyn med alle systemer og skal normalt ikke ha operativt ansvar. Enheten skal ha direkte kontakt med det høyeste nivå i ledelsen.
5. Den enhet som er tillagt ansvar for tilsyn med sikkerhetsstyringssystemet skal regelmessig foreta systemrevisjoner, rapportere avvik og følge opp at korrigerende tiltak gjennomføres.
6. Den øvrige del av organisasjonen som omfattes av sikkerhetsstyringssystemet skal regelmessig foreta verifikasjon. Den enhet som foretar verifikasjon skal ha nødvendig uavhengighet i forhold til det som er gjenstand for verifikasjon.
7. Rederiet skal avsette tilstrekkelige ressurser til etablering, oppfølging og videreutvikling av sikkerhetsstyringssystemet.

II

I forskrift 4. september 1987 nr. 855 om anmeldelse av nybygg, besiktelse og sertifisering m.v. av flyttbare innretninger gjøres følgende endringer:

§ 6 fotnote nr. 1 skal lyde:

- 1 Forskrift 14. mars 2008 nr. 306 om sikkerhetsstyringssystem på norske skip og flyttbare innretninger.

§ 8 første punktum skal lyde:

Kontrollen utføres også gjennom rederiets sikkerhetsstyringssystem, jf. forskrift 14. mars 2008 nr. 306 om sikkerhetsstyringssystem på norske skip og flyttbare innretninger og forskrift 4. september 1987 nr. 856 om bygging av flyttbare innretninger § 5.

III

I følgende forskrifter skal «lover som nevnt i § 1 i forskrift 2. mars 1999 nr. 394 om sikkerhetsstyringssystem for flyttbare innretninger» erstattes med «lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet»:

- Forskrift 4. september 1987 nr. 855 om anmeldelse av nybygg, besiktelse og sertifisering m.v. av flyttbare innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 22. desember 1993 nr. 1239 om risikoanalyse for flyttbare innretninger § 2 nr. 12.
- Forskrift 4. september 1987 nr. 856 om bygging av flyttbare innretninger § 1 nr. 8.
- Forskrift 31. januar 1984 nr. 227 om sikringstiltak mot brann og eksplosjon på flyttbare innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 4. september 1987 nr. 857 om ankrings-/posisjoneringssystemer på flyttbare innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 20. desember 1991 nr. 878 om stabilitet, vannrett oppdeling og vannrette/værtette lukningsmidler på flyttbare innretninger § 2 nr. 13.
- Forskrift 20. desember 1991 nr. 879 om ballastsystem på flyttbare innretninger § 2 nr. 11.
- Forskrift 17. desember 1986 nr. 2318 om konstruksjon og utrustning av boligkvarteret på flyttbare innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 10. februar 1994 nr. 123 for flyttbare innretninger med produksjonstekniske installasjoner og utstyr § 2 nr. 10.
- Forskrift 22. desember 1993 nr. 1240 om helikopterdekk på flyttbare innretninger § 2 nr. 5.
- Forskrift 15. januar 2008 nr. 72 om helikopterdekk på flyttbare innretninger § 2 bokstav e.
- Forskrift 4. september 1987 nr. 860 om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 17. desember 1986 nr. 2319 om forflytning og sleping av flyttbare innretninger samt slepearrangement og fortøyning av forsyningsskip på slike innretninger § 1 nr. 3.
- Forskrift 11. april 2003 nr. 492 om redningsredskaper og evakuering på flyttbare innretninger § 2 bokstav k.
- Forskrift 4. juli 2007 nr. 853 om evakuerings- og redningsredskaper på flyttbare innretninger § 2 bokstav l.
- Forskrift 16. desember 1993 nr. 1200 om installasjon og bruk av radioutstyr på flyttbare innretninger § 2 nr. 10.
- Forskrift 4. september 1987 nr. 858 om drift av flyttbare innretninger § 1 nr. 5.
- Forskrift 1. april 1996 nr. 319 om bemanning av flyttbare innretninger § 2 nr. 3.
- Forskrift 4. september 1987 nr. 859 om verne-, miljø- og sikkerhetstiltak på flyttbare innretninger § 1 nr. 3.

IV

Endringene trer i kraft 24. mars 2008.

14. mars Nr. 306 2008**Forskrift om sikkerhetsstyringssystem på norske skip og flyttbare innretninger**

Hjemmel: Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 14. mars 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipsikkerhetsloven) § 7, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 56u (forordning (EF) nr. 336/2006). Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

§ 1. Virkeområde

Denne forskriften gjelder for rederier som opererer følgende norske skip eller flyttbare innretninger:

- (a) passasjerskip som kan føre mer enn 100 passasjerer i innenriks fart,
- (b) passasjerskip som kan føre mer enn 12 passasjerer i utenriks fart,
- (c) ro-ro passasjerskip som kan føre mer enn 12 passasjerer i innenriks og utenriks fart,
- (d) lasteskip med bruttotonnasje på 500 eller mer i innenriks og utenriks fart og
- (e) flyttbare innretninger som er registrert eller som skal registreres i norsk skipsregister.

Med flyttbare innretninger menes i denne forskriften flyttbar plattform, herunder boreskip, som har utstyr for boring etter undersjøiske petroleumforekomster, og flyttbar plattform til annet bruk enn boring etter undersjøiske petroleumforekomster.

Forskriften gjelder ikke for skip som tilhører eller brukes av staten og som ikke benyttes til næringsvirksomhet.

§ 2. Plikter

Ethvert rederi skal ha et sikkerhetsstyringssystem i rederiets organisasjon og på det enkelte skip eller flyttbare innretning i samsvar med ISM-koden.

Rederiet har plikt til å begjære revisjon av sikkerhetsstyringssystemet senest tre måneder før revisjonen ønskes gjennomført. Rederiet skal sammen med begjæringen sende inn oppdatert sikkerhetsstyringsmanual.

Rederi og skip som skal sertifiseres for første gang, skal sende inn begjæring om midlertidig sertifisering.

§ 3. Fravik

I enkelttilfeller kan Sjøfartsdirektoratet etter skriftlig søknad fravike forskriftens krav. Spesielle grunner må gjøre fraviket nødvendig og fraviket må være sikkerhetsmessig forsvarlig. Fraviket må ikke være i strid med internasjonal overenskomst Norge har sluttet seg til.

§ 4. Sertifisering

Når forutgående revisjon viser at kravene i ISM-koden er oppfylt, utsteder Sjøfartsdirektoratet eller den det bemyndiger følgende godkjenningsbevis og sertifikater:

- a) Godkjenningsbevis for sikkerhetsstyring for rederier (Document of Compliance, DoC)
- b) Sikkerhetsstyringssertifikater for skip (Safety Management Certificate, SMC).

§ 5. Forholdet til EU-regelverk

EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 56u (forordning (EF) nr. 336/2006) om gjennomføring av Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring (ISM) i Fellesskapet og om oppheving av rådsforordning (EF) nr. 3051/95 gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 6. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 24. mars 2008.

Samtidig oppheves forskrift 23. desember 1999 nr. 1529 om sikkerhetsstyringssystem for passasjerskip, forskrift 2. mars 1999 nr. 394 om sikkerhetsstyringssystem for flyttbare innretninger og forskrift 6. august 1996 nr. 822 om sikkerhetsstyringssystem for lasteskip.

Vedlegg. Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring for drift av skip og hindring av forurensning (International Safety Management (ISM) Code)

Del A – Gjennomføring**1. Generelt****1.1. Definisjoner**

Følgende definisjoner får anvendelse i del A og B i denne norm.

- 1.1.1. «Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring (ISM)»: Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring for drift av skip og hindring av forurensning, vedtatt av Forsamlingen, med eventuelle endringer foretatt av organisasjonen.
- 1.1.2. «Selskap»: skipets eier, eller enhver annen organisasjon eller person, f.eks. reder eller totalbefrakter, som har overtatt ansvaret for driften av skipet fra eieren, og som ved overtakelse av ansvaret har samtykket i å overta alle plikter og alt ansvar som normen pålegger.
- 1.1.3. «Myndighet»: regjeringen i den stat hvis flagg skipet har rett til å føre.
- 1.1.4. «Sikkerhetsstyringssystem»: et strukturert og dokumentert system som setter selskapets personell i stand til effektivt å gjennomføre selskapets politikk for sikkerhet og miljøvern.
- 1.1.5. «Godkjenningsbevis»: et bevis utstedt til et selskap som overholder kravene i denne norm.

- 1.1.6. «Sikkerhetsstyrings sertifikat»: et dokument utstedt til et skip, som bevitner at selskapet og ledelsen om bord driver skipet i samsvar med det godkjente sikkerhetsstyringssystemet.
- 1.1.7. «Objektivt bevis»: alle kvantitative eller kvalitative opplysninger, registreringer, konstatering av saksforhold i forbindelse med sikkerheten eller forekomsten og anvendelsen av et element i sikkerhetsstyringssystemet som bygger på observasjoner, målinger eller prøver, og som kan verifiseres.
- 1.1.8. «Observasjon»: en konstatering av et saksforhold, gjort under en sikkerhetsstyringsrevisjon og underbygd av objektive bevis.
- 1.1.9. «Avvik»: en observert situasjon der det foreligger objektive bevis for at et bestemt krav ikke er oppfylt.
- 1.1.10. «Større avvik»: et identifiserbart avvik som utgjør en alvorlig trussel mot personellet eller fartøyets sikkerhet eller en alvorlig risiko for miljøet og krever umiddelbare korrigerende tiltak; i tillegg skal manglende effektiv og systematisk gjennomføring av et krav etter ISM-normen også anses som et større avvik.
- 1.1.11. «Årsdag»: den dato og den måned i hvert år som svarer til det aktuelle dokumentets eller sertifikatets utløpsdato.
- 1.1.12. «Konvensjon»: Den internasjonale konvensjon om sikkerhet for menneskeliv til sjøs av 1974, med endringer.
- 1.2. *Formål*
- 1.2.1. Formålene med denne norm er å ivareta sikkerhet til sjøs, hindre personskader eller tap av menneskeliv, unngå skade på miljøet, særlig havmiljøet, og på eiendom.
- 1.2.2. Selskapets mål for sikkerhetsstyring skal bl.a. være:
- 1.2.2.1. å sørge for sikker praksis ved drift av skip og et sikkert arbeidsmiljø,
- 1.2.2.2. å innføre vern mot alle identifiserte risikoer, og
- 1.2.2.3. stadig å forbedre ferdighetene til personell i land og om bord med hensyn til sikkerhetsstyring, herunder forberedelse på nødssituasjoner som omfatter både sikkerhet og miljøvern.
- 1.2.3. Sikkerhetsstyringssystemet skal sikre:
- 1.2.3.1. at obligatoriske regler og forskrifter overholdes, og
- 1.2.3.2. at det tas hensyn til gjeldende regler, retningslinjer og standarder anbefalt av organisasjonen, myndighetene, klassifikasjonsselskapene og organisasjonene i sjøfartsnæringen.
- 1.3. *Anvendelse*
- Kravene i denne norm kan anvendes på alle skip.
- 1.4. *Funksjonskrav til sikkerhetsstyringssystemer (SMS)*
- Alle selskaper skal utvikle, gjennomføre og vedlikeholde et sikkerhetsstyringssystem (SMS) som omfatter følgende funksjonskrav:
- 1.4.1. en politikk for sikkerhet og miljøvern,
- 1.4.2. instruksjer og framgangsmåter for å sikre sikker drift av skip og vern av miljøet i henhold til aktuell folkerett og flaggstatslovgivning,
- 1.4.3. definerte myndighetsnivåer og kommunikasjonslinjer mellom og blant personell i land og om bord,
- 1.4.4. framgangsmåter for rapportering av ulykker og avvik fra bestemmelsene i denne norm,
- 1.4.5. framgangsmåter for forberedelse og reaksjon på nødssituasjoner, og
- 1.4.6. framgangsmåter for intern revisjon og ledelsens gjennomgåelse.
2. *Politikk for sikkerhet og miljøvern*
- 2.1. Selskapet skal innføre en politikk for sikkerhet og miljøvern der det beskrives hvordan målene angitt i nr. 1.2 skal nås.
- 2.2. Selskapet skal sikre at politikken gjennomføres og opprettholdes på alle nivåer i organisasjonen, både om bord og i land.
3. *Selskapets ansvar og myndighet*
- 3.1. Dersom en annen enn eieren er ansvarlig for driften av skipet, må eieren oppgi vedkommendes fulle navn og nærmere opplysninger til myndigheten.
- 3.2. Selskapet skal definere og dokumentere ansvaret, myndigheten og forholdet mellom alt personell som leder, utfører og verifiserer arbeid som er knyttet til eller påvirker sikkerhet og hindring av forurensning.
- 3.3. Selskapet er ansvarlig for å sikre at de nødvendige ressurser og landbasert støtte er tilgjengelige, slik at utpekt(e) person(er) kan utføre sine oppgaver.
4. *Utpekt(e) person(er)*
- For å sikre sikker drift av hvert skip og for å sørge for kontakt mellom selskapet og de ombordværende skal hvert selskap utpeke én eller flere personer i land som skal ha direkte kontakt med det høyeste nivå i ledelsen. De(n) utpekte personen(e)s ansvar og myndighet skal omfatte overvåking av de sidene av driften av hvert skip som gjelder sikkerhet og hindring av forurensning, samt sikring av at de nødvendige ressurser og landbasert støtte blir brukt etter behov.
5. *Skipsførerens ansvar og myndighet*
- 5.1. Selskapet skal presist definere og dokumentere skipsførerens ansvar med hensyn til:
- 5.1.1. å gjennomføre selskapets politikk for sikkerhet og miljøvern,
- 5.1.2. å motivere mannskapet til å følge denne politikken,

- 5.1.3. å gi hensiktsmessige ordrer og instruksjoner på en klar og enkel måte,
- 5.1.4. å verifisere at fastsatte krav overholdes, og 5.1.5. å gjennomgå sikkerhetsstyringssystemet og innrapportere dets mangler til den landbaserte ledelsen.
- 5.2. Selskapet skal sikre at sikkerhetsstyringssystemet som anvendes om bord i skipet, inneholder en klar erklæring som understreker skipsførerens myndighet. Selskapet skal i sikkerhetsstyringssystemet fastslå at skipsføreren har den overordnede myndighet og ansvaret for å ta avgjørelser med hensyn til sikkerhet og hindring av forurensning og for å anmode om selskapets bistand når dette måtte være nødvendig.
6. *Ressurser og personell*
- 6.1. Selskapet skal sikre at skipsføreren er:
- 6.1.1. behørig kvalifisert til å ha kommandoen,
- 6.1.2. fullt fortrolig med selskapets sikkerhetsstyringssystem, og
- 6.1.3. gitt den nødvendige støtte, slik at vedkommendes oppgaver kan utføres på en forsvarlig måte.
- 6.2. Selskapet skal sikre at hvert skip er bemannet med kvalifiserte, sertifiserte og medisinsk skikkede sjøfolk, i samsvar med nasjonale og internasjonale krav.
- 6.3. Selskapet skal innføre framgangsmåter for å sikre at nytt personell og personell som overføres til nye oppgaver innen sikkerhet og miljøvern, gjøres kjent med sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Instruksjoner som det er viktig å gi før avreise, skal identifiseres, dokumenteres og gis.
- 6.4. Selskapet skal sikre at personell som medvirker i selskapets sikkerhetsstyringssystem, har en tilfredsstillende forståelse av gjeldende regler, forskrifter, normer og retningslinjer.
- 6.5. Selskapet skal innføre og opprettholde framgangsmåter for å identifisere opplæring som kan være nødvendig som støtte for sikkerhetsstyringssystemet, og påse at alle berørte personer får slik opplæring.
- 6.6. Selskapet skal innføre framgangsmåter for å gi personell på skip aktuell informasjon om sikkerhetsstyringssystemet på det eller de arbeidsspråk de forstår.
- 6.7. Selskapet skal sikre at personell på skip kan kommunisere på en hensiktsmessig måte under utførelsen av sine oppgaver i forbindelse med sikkerhetsstyringssystemet.
7. *Utarbeiding av planer for operasjoner om bord*
- Selskapet skal innføre framgangsmåter for utarbeiding av planer og instruksjoner, eventuelt sjekklistor, for viktige operasjoner om bord som gjelder sikkerhet og hindring av forurensning.
- De ulike oppgavene forbundet med dette skal defineres og pålegges kvalifisert personell.
8. *Beredskap*
- 8.1. Selskapet skal innføre framgangsmåter for å identifisere, beskrive og reagere på mulige nødssituasjoner om bord.
- 8.2. Selskapet skal opprette programmer for trening og øvelser i å forberede seg på handling i nødssituasjoner.
- 8.3. Sikkerhetsstyringssystemet skal omfatte tiltak som sikrer at selskapets organisasjon til enhver tid kan reagere på farer, ulykker og nødssituasjoner der dets skip er berørt.
9. *Rapporter og analyser ved avvik, ulykker og farlige hendelser*
- 9.1. Sikkerhetsstyringssystemet skal omfatte framgangsmåter som sikrer at avvik, ulykker og farlige situasjoner rapporteres til selskapet, undersøkes og analyseres med det formål å forbedre sikkerheten og hindringen av forurensning.
- 9.2. Selskapet skal innføre framgangsmåter for gjennomføring av korrigerende tiltak.
10. *Vedlikehold av skip og utstyr*
- 10.1. Selskapet skal innføre framgangsmåter for å sikre at skipet vedlikeholdes i samsvar med bestemmelsene i gjeldende regler og forskrifter og med eventuelle tilleggskrav fastsatt av selskapet.
- 10.2. For å oppfylle disse kravene skal selskapet sikre at:
- 10.2.1. inspeksjoner foretas med passende mellomrom,
- 10.2.2. eventuelle avvik rapporteres med mulig årsak, dersom den er kjent,
- 10.2.3. passende korrigerende tiltak gjennomføres, og
- 10.2.4. denne virksomheten journalføres.
- 10.3. Selskapet skal innføre framgangsmåter i sikkerhetsstyringssystemet for å identifisere utstyr og tekniske systemer som kan forårsake farlige situasjoner i tilfelle plutselig svikt. Sikkerhetsstyringssystemet skal omfatte særskilte tiltak med sikte på å forbedre slikt utstyrs eller slike systemers pålitelighet. Tiltakene skal omfatte regelmessig prøving av reservesystemer og -utstyr eller av tekniske systemer som ikke er i kontinuerlig drift.
- 10.4. Inspeksjonene nevnt i nr. 10.2 samt tiltakene nevnt i nr. 10.3 skal være en integrert del av skipets rutine for driftsvedlikehold.
11. *Dokumentasjon*
- 11.1. Selskapet skal innføre og opprettholde framgangsmåter for kontroll av alle dokumenter og data som er relevante for sikkerhetsstyringssystemet.
- 11.2. Selskapet skal sikre at:
- 11.2.1. gyldige dokumenter er tilgjengelige på alle aktuelle steder,

- 11.2.2. endringer i dokumenter gjennomgås og godkjennes av autorisert personale, og
- 11.2.3. foreldede dokumenter straks fjernes.
- 11.3. Dokumentene som brukes til å beskrive og gjennomføre sikkerhetsstyringssystemet, kan kalles «Håndbok i sikkerhetsstyring». Dokumentasjon skal holdes i en form som selskapet anser som den mest hensiktsmessige. Hvert skip skal ha om bord all dokumentasjon som er relevant for skipet.
- 12. *Verifisering, gjennomgåelse og vurdering i selskapet*
- 12.1. Selskapet skal gjennomføre interne sikkerhetsrevisjoner for å verifisere at virksomhet angående sikkerhet og hindring av forurensning er i samsvar med sikkerhetsstyringssystemet.
- 12.2. Selskapet skal jevnlig vurdere hvor effektivt sikkerhetsstyringssystemet er og om nødvendig gjennomgå systemet i samsvar med framgangsmåter fastsatt av selskapet.
- 12.3. Revisjoner og eventuelle korrigerende tiltak skal utføres i samsvar med dokumenterte framgangsmåter.
- 12.4. Personale som utfører revisjoner, skal være uavhengig av de områder som revideres, med mindre dette ikke er praktisk mulig på grunn av selskapets størrelse eller art.
- 12.5. Resultatene av revisjonene og gjennomgåelsene skal gjøres kjent for alt personale som har ansvar på det berørte område.
- 12.6. Ledelsepersonale som er ansvarlig for det berørte område, skal treffe tilfredsstillende korrigerende tiltak med hensyn til de mangler som oppdages.

Del B – Sertifisering, verifisering og kontroll

- 13. *Sertifisering og periodisk verifisering*
- 13.1. Skipet skal drives av et selskap som har fått utstedt et godkjenningsbevis eller et midlertidig godkjenningsbevis i samsvar med nr. 14.1, som gjelder for dette skipet.
- 13.2. Godkjenningsbeviset skal utstedes av myndigheten, av en organisasjon som er anerkjent av myndigheten, eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen, til hvert selskap som tilfredsstillt kravene i denne norm, for et tidsrom fastsatt av myndigheten, som ikke kan overstige fem år. Et slikt bevis skal godtas som bevis på at selskapet er i stand til å oppfylle kravene i normen.
- 13.3. Godkjenningsbeviset er gyldig bare for de skipstyper som er uttrykkelig angitt i beviset. Slik angivelse skal være basert på de skipstyper som førstegangsverifiseringen var basert på. Andre skipstyper kan tilføyes først etter verifisering av selskapets evne til å overholde de krav i denne norm som gjelder for slike skipstyper. I denne sammenheng betyr skipstyper de typer som er nevnt i regel IX/1 i konvensjonen.
- 13.4. Gyldigheten av et godkjenningsbevis skal verifiseres årlig av myndigheten eller av en organisasjon som er anerkjent av myndigheten eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen, tidligst tre måneder før og senest tre måneder etter årsdagen.
- 13.5. Godkjenningsbeviset tilbakekalles av myndigheten eller, etter anmodning fra den, av regjeringen i den stat som har utstedt beviset og som er part i konvensjonen, når det ikke er anmodet om den årlige verifisering som er fastsatt i nr. 13.4, eller dersom det foreligger bevis for større avvik fra denne norm.
- 13.5.1. Alle tilknyttede sikkerhetsstyringssertifikater og/eller midlertidige sikkerhetsstyringssertifikater tilbakekalles også dersom godkjenningsbeviset tilbakekalles.
- 13.6. En kopi av godkjenningsbeviset skal oppbevares om bord slik at skipsføreren etter anmodning kan framlegge det for verifisering for myndigheten eller en organisasjon som er anerkjent av myndigheten eller for det kontrollformål som er nevnt i regel IX/6.2 i konvensjonen. Det kreves ikke at kopien av beviset er rettkjent eller bekreftet.
- 13.7. Sikkerhetsstyringssertifikatet skal utstedes til et skip for et tidsrom som ikke kan overstige fem år, av myndigheten eller en organisasjon som er anerkjent av myndigheten eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen. Sikkerhetsstyringssertifikatet skal utstedes etter at det er verifisert at selskapet og ledelsen om bord driver i samsvar med det godkjente sikkerhetsstyringssystemet. Et slikt sertifikat skal godtas som bevis for at skipet oppfyller kravene i denne norm.
- 13.8. Sikkerhetsstyringssertifikatets gyldighet skal være gjenstand for minst en mellomliggende verifisering foretatt av myndigheten eller en organisasjon som er anerkjent av organisasjonen eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen. Dersom det skal utføres bare én mellomliggende verifisering og sikkerhetsstyringssertifikatets gyldighetsperiode er fem år, skal den finne sted mellom den andre og tredje årsdagen for utstedelsen av sikkerhetsstyringssertifikatet.
- 13.9. I tillegg til kravene i nr. 13.5.1 skal sikkerhetsstyringssertifikatet tilbakekalles av myndigheten eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i den stat som har utstedt sertifikatet og som er part i konvensjonen, når det ikke anmodes om den mellomliggende verifiseringen fastsatt i nr. 13.8, eller dersom det foreligger bevis for et større avvik fra denne norm.
- 13.10. Når fornyelsesverifiseringen avsluttes innen tre måneder før utløpsdatoen for det eksisterende godkjenningsbeviset eller sikkerhetsstyringssertifikatet, skal det nye godkjenningsbeviset eller det nye

- sikkerhetsstyrings sertifikatet, uten hensyn til kravene i nr. 13.2 og 13.7, være gyldig fra avslutningsdatoen for fornyelsesverifiseringen i et tidsrom som ikke overstiger fem år fra utløpsdatoen for det eksisterende godkjenningsbeviset eller sikkerhetsstyrings sertifikatet.
- 13.11. Når fornyelsesverifiseringen avsluttes mer enn tre måneder før utløpsdatoen for det eksisterende godkjenningsbeviset eller sikkerhetsstyrings sertifikatet, skal det nye godkjenningsbeviset eller det nye sikkerhetsstyrings sertifikatet være gyldig fra avslutningsdatoen for fornyelsesverifiseringen i et tidsrom som ikke overstiger fem år fra avslutningsdatoen for fornyelsesverifiseringen.
14. *Midlertidig sertifisering*
- 14.1. Det kan utstedes et midlertidig godkjenningsbevis for å lette den innledende gjennomføringen av denne norm når:
- 1) et selskap er nyopprettet, eller
  - 2) nye skipstyper skal føyes til et eksisterende godkjenningsbevis, etter at det er verifisert at selskapet har et sikkerhetsstyringssystem som oppfyller målene i nr. 1.2.3 i denne norm, forutsatt at selskapet viser at det har planer om å innføre et sikkerhetsstyringssystem som oppfyller alle krav i denne norm i løpet av gyldighetsperioden for det midlertidige godkjenningsbeviset. Et slikt midlertidig godkjenningsbevis utstedes for et tidsrom som ikke overstiger 12 måneder, av myndigheten eller av en organisasjon som er anerkjent av myndigheten eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen. En kopi av det midlertidige godkjenningsbeviset skal oppbevares om bord slik at skipsføreren etter anmodning kan framlegge det for verifisering for myndigheten eller en organisasjon som er anerkjent av myndigheten, eller for kontrollformål nevnt i regel IX/6.2 i konvensjonen. Det kreves ikke at kopien av beviset er rettkjent eller bekreftet.
- 14.2. Et midlertidig sikkerhetsstyrings sertifikat kan utstedes:
- 1) til nye skip ved levering,
  - 2) når et selskap for første gang overtar ansvaret for driften av et skip, eller
  - 3) når et skip skifter flagg.
- Et slikt midlertidig sikkerhetsstyrings sertifikat utstedes for et tidsrom som ikke overstiger seks måneder, av myndigheten eller av en organisasjon som er anerkjent av myndigheten eller, etter anmodning fra myndigheten, av regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen.
- 14.3. En myndighet eller, etter anmodning fra myndigheten, regjeringen i en annen stat som er part i konvensjonen, kan i særlige tilfeller forlenge et midlertidig sikkerhetsstyrings sertifikats gyldighet for et tidsrom som ikke kan overstige seks måneder fra utløpsdatoen.
- 14.4. Et midlertidig sikkerhetsstyrings sertifikat kan utstedes etter at det er verifisert at:
- 1) godkjenningsbeviset eller det midlertidige godkjenningsbeviset gjelder for det aktuelle skipet,
  - 2) selskapets sikkerhetsstyringssystem for det aktuelle skipet omfatter de viktigste elementene i denne norm og er vurdert under revisjonen som er utført med henblikk på utstedelse av godkjenningsbeviset eller påvist å være i samsvar med vilkårene for utstedelse av det midlertidige godkjenningsbeviset,
  - 3) selskapet har planlagt revisjon av skipet innen tre måneder,
  - 4) skipsføreren og offiserene er kjent med sikkerhetsstyringssystemet og de planlagte ordningene for gjennomføring av det,
  - 5) instruksjer som er vurdert som viktige, foreligger før avreise, og
  - 6) det er gitt relevante opplysninger om sikkerhetsstyringssystemet på ett eller flere arbeidsspråk som forstås av skipets mannskap.
15. *Verifisering*
- 15.1. All verifisering som kreves etter bestemmelsene i denne norm, skal utføres i samsvar med framgangsmåter som myndigheten kan godta, idet det tas hensyn til retningslinjene som organisasjonen har utarbeidet.
16. *Utforming av sertifikater*
- 16.1. Godkjenningsbevis, sikkerhetsstyrings sertifikater, midlertidige godkjenningsbevis og midlertidige sikkerhetsstyrings sertifikater skal utformes i samsvar med modellene som er oppført i tillegget til denne norm. Dersom språket som brukes er verken engelsk eller fransk, skal teksten inneholde en oversettelse til et av disse språkene.
- 16.2. I tillegg til kravene i nr. 13.3 kan skipstypene angitt i godkjenningsbeviset og det midlertidige godkjenningsbeviset gis en påtegning for å angi eventuelle driftsbegrensninger for skipene som er beskrevet i sikkerhetsstyringssystemet.

Tillegg

Skjemaer for godkjenningsbevis, sikkerhetsstyrings sertifikat, midlertidig godkjenningsbevis og midlertidig sikkerhetsstyrings sertifikat

GODKJENNINGSBEVIS

.....
(Offisielt stempel) (Stat)

Sertifikat nr.: .....

Utstedt i henhold til bestemmelsene i DEN INTERNASJONALE KONVENSJON OM SIKKERHET FOR MENNESKELIV TIL SJØS, 1974, med endringer

På vegne av regjeringen i.....
(Statens navn)

av .....
(Person eller organisasjon med fullmakt)

Selskapets navn og adresse .....
(Se nr. 1.1.2 i ISM-normen)

DETTE BEKREFTER at selskapets sikkerhetsstyringssystem er blitt revidert, og at det oppfyller kravene i Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring for drift av skip og hindring av forurensning (ISM-normen) for følgende fartøytyper (stryk det som ikke passer):

Passasjerskip

Hurtiggående passasjerfartøy

Hurtiggående lastefartøy

Bulkskip

Oljetankskip

Kjemikalietankskip

Gasstankskip

Flyttbar boreplattform

Andre lastefartøyer

Dette godkjenningsbevis er gyldig til ....., med forbehold for periodisk verifisering.

Utstedt i:.....
(Bevisets utstedelsessted)

Utstedelsesdato:.....
(Underskrift av den person med behørig fullmakt som utsteder beviset)

(Utstedelsesmyndighetens segl eller stempel)

Sertifikat nr.: .....

ATTEST FOR ÅRLIG VERIFISERING

DETTE BEKREFTER at det etter den periodiske verifisering foretatt i henhold til regel IX/6.1 i konvensjonen og nr. 13.4 i ISM-normen, er funnet at sikkerhetsstyringssystemet er i samsvar med kravene i ISM-normen.

Første årlige verifisering

Underskrift: .....
(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

Annen årlige verifisering

Underskrift: .....
(Person med behørig fullmakt)

Sted:.....

Dato:.....

Tredje årlige verifisering

Underskrift:.....
(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

Fjerde årlige verifisering

Underskrift: .....

(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

SIKKERHETSSTYRINGSSERTIFIKAT

.....

(Offisielt stempel) (Stat)

Sertifikat nr.: .....

Utstedt i henhold til bestemmelsene i DEN INTERNASJONALE KONVENSJON OM SIKKERHET FOR MENNESKELIV TIL SJØS, 1974, med endringer

På vegne av regjeringen i .....

(Statens navn)

av .....

(Person eller organisasjon med fullmakt)

Fartøyets navn: .....

Kjenningsnummer eller -bokstaver: .....

Hjemsted: .....

Fartøytype: * .....

Bruttotonnasje: .....

IMO-nummer: .....

Selskapets navn og adresse: .....

(Se nr. 1.1.2 i ISM-normen)

DETTE BEKREFTER at skipets sikkerhetsstyringssystem er blitt revidert, og at det oppfyller kravene i Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring for drift av skip og hindring av forurensning (ISM-normen) etter verifisering av at selskapets godkjenningsbevis gjelder for fartøytypen.

Dette sikkerhetsstyringssertifikatet er gyldig til ....., med forbehold for periodisk verifisering og godkjenningsbevisets gyldighet.

Utstedt i: .....

(Sertifikatets utstedelsessted)

Utstedelsesdato: .....

(Underskrift av den person med behørig fullmakt som utsteder sertifikatet)

(Utstedelsesmyndighetens segl eller stempel)

* Angi fartøytype blant følgende: passasjerfartøy, hurtiggående passasjerfartøy, hurtiggående lastefartøy, bulkskip, oljetankskip, kjemikalietankskip, gasstankskip, flyttbar boreplattform, andre lastefartøyer.

Sertifikat nr.: .....

ATTEST FOR MELLOMLIGGENDE VERIFISERING OG (EVENTUELL) TILLEGGSSVERIFISERING

DETTE BEKREFTER at det etter den periodiske verifisering foretatt i henhold til regel IX/6.1 i konvensjonen og nr. 13.8 i ISM-normen, er funnet at sikkerhetsstyringssystemet er i samsvar med kravene i ISM-normen.

Mellomliggende verifisering

(skal utføres mellom annen og tredje årssdag)

Underskrift: .....

(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

Tilleggsverifisering*

Underskrift: .....

(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

Tilleggsverifisering*

Underskrift: .....

(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

Tilleggsverifisering*

Underskrift: .....

(Person med behørig fullmakt)

Sted: .....

Dato: .....

* Eventuelt. Det vises til nr. 3.2.3 i retningslinjene for myndighetenes gjennomføring av Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring (ISM) (resolusjon A.913 (229)).

MIDLERTIDIG GODKJENNINGSBEVIS

.....

(Offisielt stempel) (Stat)

Sertifikat nr.: .....

Utstedt i henhold til bestemmelsene i DEN INTERNASJONALE KONVENSJON OM SIKKERHET FOR MENNESKELIV TIL SJØS, 1974, med endringer

På vegne av regjeringen i .....

(Statens navn)

av .....

(Person eller organisasjon med fullmakt)

Selskapets navn og adresse .....

(Se nr. 1.1.2 i ISM-normen)

DETTE BEKREFTER at selskapets sikkerhetsstyringssystem har fått godkjenning for at det oppfyller kravene i nr. 1.2.3 i Den internasjonale norm for sikkerhetsstyring for drift av skip og hindring av forurensning (ISM-normen) for følgende fartøytper (stryk det som ikke passer):

Passasjerskip

Hurtiggående passasjerfartøy

Hurtiggående lastefartøy

Bulkskip

Oljetankskip

Kjemikalietankskip

Gasstankskip

Flyttbar boreplattform

Andre lastefartøyer

Dette midlertidige godkjenningsbevis er gyldig til .....

Utstedt i: .....

(Bevisets utstedelsessted)

Utstedelsesdato:.....

(Underskrift av den person med behørig fullmakt som utsteder beviset)

(Utstedelsesmyndighetens segl eller stempel)

MIDLERTIDIG SIKKERHETSSTYRINGSSERTIFIKAT

.....

(Offisielt stempel) (Stat)

Sertifikat nr.:.....

Utstedt i henhold til bestemmelsene i DEN INTERNASJONALE KONVENSJON OM SIKKERHET FOR MENNESKELIV TIL SJØS, 1974, med endringer

På vegne av regjeringen i .....

(Statens navn)

av .....

(Person eller organisasjon med fullmakt)

Fartøyets navn:.....

Kjenningnummer eller -bokstaver:.....

Hjemsted: .....

Fartøytype: * .....

Bruttotonnasje: .....

IMO-nummer: .....

Selskapets navn og adresse:.....

(Se nr. 1.1.2 i ISM-normen)

DETTE BEKREFTER at kravene i nr. 14.4 i ISM-normen er oppfylt og at selskapets godkjenningsbevis/midlertidige godkjenningsbevis ** gjelder for dette fartøyet.

Dette midlertidige sikkerhetsstyringssertifikat er gyldig til....., med forbehold om at godkjenningsbeviset/det midlertidige godkjenningsbeviset ** fortsatt er gyldig.

Utstedt i:.....

(Sertifikatets utstedelsessted)

Utstedelsesdato: .....

(Underskrift av den person med behørig fullmakt som utsteder sertifikatet)

(Utstedelsesmyndighetens segl eller stempel)

* Angi fartøytype blant følgende: passasjerskip, hurtiggående passasjerfartøy, hurtiggående lastefartøy, bulkskip, oljetankskip, kjemikalietankskip, gasstankskip, flyttbar boreplattform, andre lastefartøyer.

** Stryk det som ikke passer.

Sertifikat nr.: .....

Gyldigheten av dette midlertidige sikkerhetsstyringssertifikatet forlenges til: .....

Forlengelsesdato: .....

(Underskrift av den person med behørig fullmakt som tillater forlengelsen)

(Utstedelsesmyndighetens segl eller stempel)

Forordning (EF) nr. 336/2006

Trykk her for å lese [forordning \(EF\) nr. 336/2006](#).

25. mars Nr. 307 2008

Forskrift om endring i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 25. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I innledende del nr. 7 (vedtak 2006/656/EF). Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 14. oktober 2003 nr. 1239 om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter gjøres følgende endringer:

§ 3 nummer 14–29 skal lyde:

14. *Kaldtvannsprydfisk:* Prydfisker av arter som er mottakelige for en eller flere av følgende sykdommer: Epizootisk hematopoietisk nekrose (EHN), Infeksiøs lakseanemi (ILA), Hemorrhagisk virusseptikemi (VHS), Infeksiøs hematopoietisk nekrose (IHN), Infeksjon med Rhabdovirus carpio (Spring viraemia hos karper, SVC), Bakteriell nyresjuka (BKD), Infeksiøs pankreasnekrose (IPN), Koi Herpes Virus (KHV) og Infeksjon med Gyrodactylus salaris.
15. *Kystsoner:* Sone som består av en geografisk klart avgrenset del av en fjord, kyst, havområde, eller elvemunning som utgjør et homogent hydrologisk system eller serie av systemer, eller som ligger mellom to vassdrags utløp, eller hvor det ligger et eller flere anlegg, og alle anlegg er omgitt av tilhørende buffersoner.
16. *Levende bløtdyr:* Bløtdyr som kan overleve når de gjenutsettes i det miljø de er tatt fra.
17. *Mottakelige arter:* Oversikt over mottakelige arter finnes i vedlegg 1.

18. *Offentlig myndighet*: Veterinærmyndighetene eller en annen myndighet på tilsvarende nivå i et EØS-land eller tredjeland som er gitt myndighet til å føre tilsyn og fatte vedtak etter regelverk som gjennomfører direktiv 91/67/EØF.
19. *Område*: Enten et helt land, en kystsoner, et utpekt akvakulturanlegg, en oppdrettssone eller naturlig bestandsforekomst, som tredjelands myndigheter har godkjent til eksport til EØS-området.
20. *Omsetning*: Oppbevare eller fremvise for salg, markedsføre, levere, overføre, flytte utenfor egen lokalitet eller på enhver annen måte omsetter innen EØS-området, med unntak av omsetning fra detaljist.
21. *Prydfisk*: Fisk som utelukkende holdes, oppdrettes eller omsettes for prydformål.
22. *Put and take-anlegg*: Dammer, sjøer eller ikke-lukkede vannområder, der man setter ut fisk primært til fritidsfiske og ikke for kultivering.
23. *Tempererte akvakulturdyr*: Akvatiske dyr som kan leve ved temperaturer under 5 °C, herunder koikarpe og gullfisk.
24. *Tilsyn*: Inspeksjon utført av offentlig myndighet for å føre helsemessig kontroll med et akvakulturanlegg eller en sone.
25. *Tropiske akvakulturdyr*: Akvatiske dyr som ikke kan leve ved temperaturer under 5 °C.
26. *Tropisk prydfisk*: Andre prydfisk enn kaldtvannsprydfisk.
27. *Utpekt akvakulturanlegg*: Et kystanlegg i et tredjeland, som er underkastet alle de foranstaltninger, som er nødvendige for å hindre introduksjon av sykdommer, og har et vannforsyningssystem som sikrer fullstendig inaktivisering av følgende patogener: Infeksiøs lakseanemivirus (ILAV), Epizootisk hematopoietisk nekrosevirus (EHNV), Hemorrhagisk virusseptikemivirus (VHSV) og Infeksiøs hematopoietisk nekrosevirus (IHNV), eller et innlandsanlegg i et tredjeland, som har på plass alle de foranstaltninger, som er nødvendige for å forebygge introduksjon av sykdommer.
28. *Videreforedling*: Enhver tilvirkning og foredling før konsum, hvor det fremkommer avfall eller biprodukter, som kan forårsake risiko for spredning av sykdommer, herunder prosesser, som endrer akvakulturdyrenes anatomiske tilstand, slik som avblødning, uttak av innvoller, hodekapping, utskjæring, filetering, kondisjonering, rengjøring, rensing og tining.
29. *Virksomhet*: Ethvert sted, som er godkjent i henhold til kvalitetsforskrift 14. juni 1996 nr. 667 for fisk og fiskevarer, hvor det tilvirkes, forarbeides, kjøles, fryses, pakkes eller lagres fiskerivarer, unntatt auksjonshaller og engrosmarkeder, hvor det kun frembys og selges produkter en gros.

§ 18 skal lyde:

Import av kaldtvannsprydfisk fra land utenfor EØS tillates bare dersom:

- 1) fiskene stammer fra et land som er listeført i vedlegg 16.
- 2) forsendingen oppfyller de garantier, herunder de forpakkings- og merkegarantier og de særlige betingelser, fastsatt i dyrehelsesertifikatet i vedlegg 17.
- 3) dyrene er blitt transportert på en måte som ikke endrer deres helsestatus.

Import av tropiske prydfisk fra land utenfor EØS tillates bare dersom:

- 1) fiskene stammer fra et land som er listeført i vedlegg 16.
- 2) forsendingen oppfyller de garantier, herunder de forpakkings- og merkegarantier og de særlige betingelser, fastsatt i dyrehelsesertifikatet i vedlegg 17.
- 3) dyrene er blitt transportert på en måte som ikke endrer deres helsestatus.

Prydfisk som importeres fra land utenfor EØS skal underkastes veterinær kontroll på grensekontrollstasjonen i ankomstmedlemstaten.

Prydfisk som importeres i henhold til denne paragrafen må ikke settes ut i akvakulturanlegg eller andre steder hvor de kan rømme eller på annen måte forurense vannområder i EØS-området.

Transportvann fra import av prydfisk i henhold til denne paragrafen skal håndteres på en måte som sikrer at det ikke medfører forurensing av naturlige vannområder i EØS-området.

Andre tempererte akvakulturdyr enn fisk, av ikke mottakelig art og andre tropiske akvakulturdyr enn fisk, kan importeres fra land utenfor EØS når de oppfyller vilkårene i denne forskriftens kapittel II og utelukkende oppbevares i akvarium.

Det er forbudt å importere andre levende tempererte akvakulturdyr enn fisk, av mottakelige arter, fra land utenfor EØS.

§ 19 første ledd første punktum skal lyde:

Ved import av andre akvakulturdyr enn prydfisk og akvakulturprodukter fra land utenfor EØS skal forsendelsen følges av et helsesertifikat som er utstedt og attestert av offentlig myndighet i avsenderlandet.

Nye vedlegg 16 og 17 skal lyde:

Vedlegg 16. Oversikt over områder i tredjeland det er tillatt å importere prydfisker til EØS fra

Del I. Områder det er tillatt å importere kaldtvannsprydfisk fra

ISO-kode	Land		Område		Kommentarer ¹
	Navn		Kode	Beskrivelse	
BR	Brasil				Kun arter i familien Cyprinidae
CO	Colombia				Kun arter i familien Cyprinidae
CG	Republikken Kongo				Kun arter i familien Cyprinidae
MK ²	Den tidligere jugoslaviske Republikken Makedonia				Kun arter i familien Cyprinidae
JM	Jamaica				Kun arter i familien Cyprinidae
SG	Singapore				Kun arter i familien Cyprinidae
LK	Sri Lanka				Kun arter i familien Cyprinidae
TH	Thailand				Kun arter i familien Cyprinidae

- 1 Ingen begrensninger, hvis intet er angitt. Hvis et land eller område kun kan eksportere visse arter eller/og egg eller melke, angis arten eller/og en bemerkning som for eksempel «kun egg» i denne kolonnen.
- 2 Foreløpig kode, som ikke har noen betydning for landets endelige betegnelse, som gis når det er truffet en endelige beslutning i Forente nasjoner (FN).

Del II. Områder det er tillatt å importere tropisk prydfisk til Det europeiske fellesskap (EØS) fra

Alle land, som er medlemmer av Verdensorganisasjonen for Dyrehelse (OIE).

Liste over land finnes på: www.oie.int/eng/OIE/PM/en_PM.htm

Vedlegg 17. Modell for dyrehelsesertifikat til anvendelse ved import av kaldtvannsprydfisk til EØS-området og modell for dyrehelsesertifikat til anvendelse ved import av tropiske prydfisk til EØS-området

Trykk her for å se [vedlegget](#).

II

Endringene trer i kraft straks.

27. mars Nr. 308 2008

Forskrift om endring i forskrift om sanksjonar mot Iran

Heimel: Fastsett av Utenriksdepartementet 27. mars 2008 med heimel i forskrift 9. februar 2007 nr. 149 om sanksjonar mot Iran § 3 jf. Tryggingrådetts resolusjon 1737 (2006), 1747 (2007) og 1803 (2008). Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 9. februar 2007 nr. 149 om sanksjonar mot Iran blir det gjort følgjande endring:

Vedlegg 1 skal lyde:

Vedlegg 1

Liste over einingar og personar som er involverte i Irans kjernefysiske aktivitetar eller utvikling av leveringssystem for kjernevåpen

Einingar:

1. Atomic Energy Organisation of Iran
2. Mesbah Energy Company
3. Kala-Electric (aka Kalaye Electric)
4. Pars Trash Company
5. Farayand Technique
6. Defence Industries Organisation
7. 7th of Tir
8. Shahid Hemmat Industrial Group (SHIG)
9. Shahid Bagheri Industrial Group (SBIG)
10. Fajr Industrial Group
11. Ammunition and Metallurgy Industries Group (AMIG)

12. Esfahan Nuclear Fuel Research and Production Centre (NFRPC) og Esfahan Nuclear Technology Centre (ENTC)
13. Kavoshyar Company
14. Parchin Chemical Industries
15. Karaj Nuclear Research Centre
16. Novin Energy Company (Pars Novin)
17. Cruise Missile Industry Group (aka Naval Defence Missile Industry Group)
18. Bank Sepah og Bank Sepah International
19. Sanam Industrial Group
20. Ya Mahdi Industries Group
21. Qods Aeronautics Industries
22. Pars Aviation Services Company
23. Sho'a' Aviation
24. Abzar Boresh Kaveh Co. (BK Co.)
25. Barzagani Tejarat Tavanmad Saccal companies
26. Electro Sanam Company (E. S. Co./E. X. Co.)
27. Ettehad Technical Group
28. Industrial Factories of Precision (IFP) Machinery (aka Instrumentation Factories Plant)
29. Jabber Ibn Hayan
30. Joza Industrial Co.
31. Khorasan Metallurgy Industries
32. Niru Battery Manufacturing Company
33. Pishgam (Pioneer) Energy Industries
34. Safety Equipment Procurement (SEP)
35. TAMAS Company

Personar:

36. Mohammad Qannadi
37. Behman Asgarpour
38. Dawood Agha-Jani
39. Ehsan Monajemi
40. Jafar Mohammadi
41. Ali Hajinia Leilabadi
42. Lt. Gen. Mohammad Mehdi Nejad Nouri
43. Gen. Hosein Salimi
44. Ahmad Vahid Dastjerdi
45. Reza-Gholi Esmaeli
46. Bahmanyar Morteza Bahmanyar
47. Maj. Gen. Yahya Rahim Safavi
48. Fareidoun Abbasi-Davani
49. Mohsen Fakhrisadeh-Mahabadi
50. Seyed Jaber Safdari
51. Amir Rahimi
52. Mohsen Hojati
53. Mehردادا Akhlaghi Ketabachi
54. Naser Maleki
55. Ahmad Derakhshandeh
56. Brig. Gen. Morteza Rezaie
57. Vice Admiral Ali Akbar Ahmadian
58. Brig. Gen. Mohammed Reza Zahedi
59. Rear Admiral Morteza Safari
60. Brig. Gen. Mohammad Hejazi
61. Brig. Gen. Qasem Soleimani
62. Gen. Zolqadr
63. Amir Moayyed Alai
64. Mohammad Fedai Ashiani
65. Abbas Rezaee Ashtiani
66. Haleh Bakhtiar
67. Morteza Behzad
68. Dr. Mohammad Eslami
69. Seyyed Hussein Hosseini
70. M. Javad Karimi Sabet

71. Hamid-Reza Mohajerani
72. Brig. Gen. Mohammad Reza Naqdi
73. Houshang Nobari
74. Abbas Rashidi
75. Ghasem Soleymani.

II

Endringa her trer i kraft straks.

28. mars Nr. 309 2008

Forskrift om melding om reindrift

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 28. mars 2008 med hjemmel i lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift (reindrifftsloven) § 18. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å innhente oversikt over hvem som utøver reindrift og informasjon til å utvikle en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift.

§ 2. Meldingsplikt

Enhver siidaandel plikter årlig å gi melding innen 1. april om reindriften i siidaandelen.

§ 3. Personer som skal stå på siidaandelens reindriftsmelding

Som medlem på siidaandelens reindriftsmelding skal stå oppført:

- a. Leder av siidaandelen,
- b. ektefelle som ikke er leder av siidaandel og umyndige barn til leder, uavhengig av om de har eget reinmerke. Myndige barn av ledere uten rein kan også stå på meldingen,
- c. personer som har eget reinmerke, og som i samsvar med reindrifftsloven § 10 annet ledd er en del av siidaandelen.

I meldingen skal det oppgis navn og fødsels-/personnummer på alle oppførte medlemmer av siidaandelen.

Reineiere skal til enhver tid være registrert med sine rein i en siidaandel. Samme person skal ikke føres opp på mer enn en melding. Det kan gjøres unntak fra dette ved inngåelse av ekteskap i løpet av driftsåret. Slik oppføring skal registreres særskilt av reindriftsagronomen. Umyndige barn der foreldre lever adskilt og som har rein i siidaandel både hos fars og mors slekt, skal føres opp i begge siidaandelers melding.

Overføring av personer med rein fra en siidaandel til en annen siidaandel skal anmerkes spesielt på begge siidaandelers meldinger. Overføringen skal registreres som antall rein i avgang på den ene enheten og tilsvarende antall rein i tilgang på den andre enheten. Personer og rein kan ikke fjernes fra en siidaandels melding uten at reinen slaktes eller at reinen overføres til en annen siidaandels melding.

§ 4. Øvrige krav til siidaandelens reindriftsmelding

Siidaandelens reindriftsmelding skal føres på særskilt skjema og sendes til områdestyret.

Meldingen skal gi oversikt over næringsutøvelsen i driftsåret ved å opplyse om:

- a. Siidaandelens reinflokk, fordelt på reinens kjønn og alder (kalv, okserein og simlerein) i vinter-/vårflokken etter slakteuttak, men før kalving,
- b. reintallet fordelt på oppførte medlemmer, jf. § 3 første ledd. Reintallet til innehavers ektefelle, som ikke selv er innehaver, og umyndige barn kan føres sammen med reintallet til innehaver,
- c. siidaandelens samlede slakteuttak gjennom driftsåret (antall dyr og slaktevekt), fordelt på reinens kjønn og alder,
- d. annen tilgang på og avgang av rein i løpet av driftsåret, fordelt på reinens kjønn og alder,
- e. resultat fra reinteilling med opplysning om hvem som har kontrollert tellingen, tidspunkt og sted for telling.

Øvrige opplysninger som kreves på meldingsskjemaet skal også oppgis, herunder siida- og distriktstilhørighet. Ved felles siidaandel skal begge ektefeller underskrive meldingen.

§ 5. Behandling av reindriftsmeldinger

Dersom leder av siidaandel gir mangelfull og/eller feilaktig melding om reindrift, kan reindriftsagronomen anmode at leder innen gitt frist skal rette meldingen.

Reindriftsagronomen kan nekte å godkjenne meldingen dersom den er mangelfull og/eller feilaktig.

Vedtak om å nekte godkjenning kan påklages til Reindriftsstyret etter forvaltningslovens regler.

Opplysninger i meldingen, gitt av leder av siidaandel, er undergitt taushetsplikt jf. reindrifftsloven § 18 tredje ledd.

§ 6. Unnlatelse av å gi melding og uriktige opplysninger i meldingen

Dersom leder av siidaandel unnlater å gi melding om reindrift, kan områdestyret/Reindriftsstyret treffe vedtak om sanksjoner, jf. reindrifftslovens kapittel 11.

§ 7. Ikrafttredelse og opphevelse

Denne forskrift trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 7. oktober 1999 nr. 1119 om melding om reindrift.

28. mars Nr. 310 2008**Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket for fartøy som fører grønlandsk flagg i Norges økonomiske sone i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 28. mars 2008 med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone § 4 og § 6, jf. forskrift 13. mai 1977 nr. 2 om utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone og landinger til norsk havn § 13 og delegeringsvedtak 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 17. desember 2007 nr. 1688 om regulering av fisket for fartøy som fører grønlandsk flagg i Norges økonomiske sone i 2008 gjøres følgende endring:

§ 3 skal lyde:

Uten hensyn til forbudet i § 1 har fartøy som fører grønlandsk flagg adgang til å fiske følgende kvanta tildelt Grønland fra Russland i Norges økonomiske sone nord for 62° N:

- a) 2400 tonn norsk arktisk torsk
- b) 700 tonn norsk arktisk hyse.

II

Endringen trer i kraft straks.

28. mars Nr. 311 2008**Forskrift om endring i forskrift om fartøykvoter og maksimalkvoter ved fiske etter kolmule i 2008**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 28. mars 2008 med hjemmel i forskrift 18. desember 2007 nr. 1692 om regulering av fisket etter kolmule i 2008 § 5 og § 11 og forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften) § 2–8 og § 2–12. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 11. januar 2008 nr. 38 om fartøykvoter og maksimalkvoter ved fiske etter kolmule i 2008 gjøres følgende endring:

§ 1 første ledd skal lyde:

Kolmuletrålernes fartøykvoter beregnes på grunnlag av en kvoteenhet fastsatt til 6 850 tonn. Av den totale kvoteenhet kan en delkvoteenhet på inntil 5 350 tonn fiskes i EU-sonen og en delkvoteenhet på inntil 1 050 tonn fiskes i Færøysonen.

II

Endringen trer i kraft straks.

30. mars Nr. 312 2008**Forskrift om endring i forskrift om bruk av legemidler til dyr**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 30. mars 2008 med hjemmel i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell § 18 tredje ledd og § 23 andre ledd, lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 16 andre ledd og § 19 tredje ledd bokstav c, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern § 30 andre ledd og lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven) § 25b. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 16. januar 2007 nr. 50 om bruk av legemidler til dyr gjøres følgende endringer:

§ 6 skal lyde:

§ 6. Legemidler til dyr av hesteslekten

Dersom vilkårene i annet ledd er oppfylt, kan veterinærer behandle dyr av hesteslekten med legemidler som inneholder aktive stoffer som er oppført i vedlegget til denne forskriften. Dette gjelder selv om vilkårene i § 4 og § 5 ikke er oppfylt.

Veterinærer kan bruke legemidler som nevnt i første ledd dersom tilfellet oppfyller spesielle sykdomsvilkår, innebærer behandlingsbehov eller har avlstekniske formål som er spesifisert for stoffet i vedlegget. Det er likevel

ikke tillatt å bruke slike legemidler dersom det finnes legemidler som kan brukes i samsvar med § 4 og § 5, og som vil

- a) gi dyret en like god behandling,
- b) gi dyret et like godt vern mot unødvendig lidelse, eller
- c) gi de som behandler dyret, en like god sikkerhet.

Veterinærer som behandler dyr av hesteslekten med legemidler som nevnt i første ledd, skal fastsette en tilbakeholdelsestid på minst 6 måneder.

Vedlegg til forskriften skal lyde:

Vedlegg

Liste over vesentlige stoffer som kan brukes til dyr av hesteslekten etter § 6

<i>Bruksområde</i>	<i>Virkestoff</i>	<i>Begrunnelse for og forklaring av bruk</i>
Anestetika, analgetika og legemidler brukt i forbindelse med – Sedasjon og premedisinering (og antagonisteffekt)	Acepromazin	anestesi Formål: Premedisinering før generell anestesi, mild sedasjon. Alternativer: Detomidin, romfidin, xylazin, diazepam, midazolam. Særlige fordeler: Acepromazin har vist seg å redusere risikoen for narkosedød. Stoffets virkningsmekanisme (på det limbiske system) og unike sedasjonsegenskaper kan ikke oppnås med alfa-2-agonistsedativer (detomidin, romifidin og xylazin) eller med benzodiazepiner (diazepam, midazolam).
	Atipamezol	Formål: α -2-adrenoseptorantagonist brukt til å oppheve virkningen av α -2-agonister. Alternativer: Ingen kjente.
	Diazepam	Særlige fordeler: Eneste behandling for hypersensitive individer og ved overdoser. Akuttmedisin. Særlig brukt ved åndedrettsdepresjon. Formål: Premedisinering og induksjon av anestesi. Mildt (benzodiazepin) beroligende med minimale bivirkninger på hjerte-, kar- og åndedrettsorganene. Krampestillende, vesentlig for behandling av krampeanfall. Alternativer: Acepromazin, detomidin, romfidin, xylazin, midazolam, primidon, fenytoin.
	Midazolam	Særlige fordeler: I henhold til moderne medisinske standarder en vesentlig bestanddel i rutiner for induksjon av anestesi, særlig for dyr av hestefamilien. Brukes sammen med ketamin for induksjon av anestesi, noe som gir vesentlig avslapping som muliggjør god induksjon og intubasjon. Stoffets virkningsmekanisme (påvirkning av GABA reseptorer) og unike beroligende virkning, uten hjerte- og lungedepresjon, kan ikke oppnås med alfa-2-agonistsedativer (detomidin, romifidin og xylazin) eller med acepromazin. Formål: Premedisinering og induksjon av anestesi. Mildt (benzodiazepin) beroligende med minimale bivirkninger på hjerte-, kar- og åndedrettsorganene. Krampestillende, for behandling av krampeanfall, særlig hos voksne hester med stivkrampe.

<i>Bruksområde</i>	<i>Virkestoff</i>	<i>Begrunnelse for og forklaring av bruk</i>
		<p>Alternativer: Acepromazin, detomidin, romfidin, xylazin, diazepam, primidon, fenytoin.</p> <p>Særlige fordeler: Ligner på diazepam, men vannløselig og derfor velegnet for intravenøs injeksjon og vesentlig for intravenøs infusjon i kombinasjon med anestetika. Kortere virkningstid enn diazepam. Bedre egnet for føll enn diazepam.</p> <p>Krampestillende, for behandling av krampeanfall, særlig hos voksne hester med stivkrampe – bedre enn diazepam for bruk over flere dager på grunn av vannløseligheten.</p> <p>Brukes sammen med ketamin for induksjon av anestesi, noe som gir vesentlig avslapping som muliggjør god induksjon og intubasjon.</p> <p>Stoffets virkningsmekanisme (påvirkning av GABA reseptorer) og unike beroligende virkning, uten hjerte- og lungedepresjon, kan ikke oppnås med alfa-2-agonistsedativer (detomidin, romifidin og xylazin) eller med acepromazin.</p>
	Naloxon	<p>Formål: Opioidantidot, akuttmedisin.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p>
	Propofol	<p>Særlige fordeler: Ingen alternativer.</p> <p>Formål: Intravenøst anestetikum. Induksjon av anestesi hos føll.</p> <p>Alternativer: Inhalasjonsanestetika, som f.eks. sevofluran eller isofluran.</p>
	Sarmazenil	<p>Særlige fordeler: Injiserbart anestetikum med hurtig utskillelse. Nye rapporter viser svært store forbedringer med hensyn til kardiovaskulær stabilitet og oppvåkningskvalitet i forhold til inhalasjonsanestetika.</p> <p>Formål: Benzodiazepinantagonist.</p> <p>Alternativer: Flumazenil.</p>
	Tiletamin	<p>Særlige fordeler: Fullstendig reversering av benzodiazepin-sedering etter infusjon ved total intravenøs anestesi. Mest klinisk erfaring med sarmazenil sammenlignet med andre mulige kandidater.</p> <p>Formål: Dissosiativt anestetikum som ligner på ketamin, særlig brukt ved feltanestesi. Anvendes i kombinasjon med zolazepam.</p> <p>Alternativer: Ketamin.</p> <p>Særlige fordeler: Bruk sammen med zolazepam er vesentlig i de tilfeller der inhalasjonsanestetika ikke er tilgjengelige, som f.eks. ved feltanestesi. Kombinasjonen er også vesentlig når anestesi med ketaminkombinasjoner har for kort virkningstid.</p>

<i>Bruksområde</i>	<i>Virkestoff</i>	<i>Begrunnelse for og forklaring av bruk</i>
	Zolazepam	<p>Typiske anvendelsesområder er kastrasjoner, laryngotomier, periosteal stripping, fjerning av cyster eller kuler, behandling av kjevebrudd, påføring av gips og behandling av navlebrokk.</p> <p>Formål: Beroligende (benzodiazepin) middel, særlig brukt ved feltanestesi i kombinasjon med tiletamin.</p> <p>Alternativer: Diazepam, midazolam.</p> <p>Særlige fordeler: Beroligende middel av typen benzodiazepin, som har lengre virkningstid enn både diazepam og midazolam. Bruk sammen med tiletamin er vesentlig i de tilfeller der inhalasjonsanestetika ikke er tilgjengelig, som f.eks. ved feltanestesi. Kombinasjonen er også vesentlig når anestesi med ketaminkombinasjoner har for kort virkningstid. Typiske anvendelsesområder er kastrasjoner, laryngotomier, periosteal stripping, fjerning av cyster eller kuler, behandling av kjevebrudd, påføring av gips og behandling av navlebrokk.</p> <p>Formål: Behandling av hypotensjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Dopamin.</p> <p>Særlige fordeler: Positiv inotrop behandling, sannsynligvis mer utbredt enn dopamin, men foretrekkes i varierende grad. Hester utvikler vanligvis hypotensjon under anestesi, og opprettholdelse av normalt blodtrykk har vist seg å redusere forekomsten av alvorlig postoperativ rabdomyolyse. Dobutamin er vesentlig ved anvendelse av flyktige anestetika på hester.</p>
– Hypotensjon eller åndedrettsstimulering under anestesi	Dobutamin	<p>Formål: Behandling av hypotensjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Dopamin.</p> <p>Særlige fordeler: Positiv inotrop behandling, sannsynligvis mer utbredt enn dopamin, men foretrekkes i varierende grad. Hester utvikler vanligvis hypotensjon under anestesi, og opprettholdelse av normalt blodtrykk har vist seg å redusere forekomsten av alvorlig postoperativ rabdomyolyse. Dobutamin er vesentlig ved anvendelse av flyktige anestetika på hester.</p>
	Dopamin	<p>Formål: Behandling av hypotensjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Dobutamin.</p> <p>Særlige fordeler: Dopamin brukes på hester som ikke responderer på dobutamin. På føll foretrekkes dopamin framfor dobutamin. Er også nødvendig for behandling av intraoperative bradydysrytmier som er atropinresistente.</p>
	Efedrin	<p>Formål: Behandling av hypotensjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Dopamin, dobutamin.</p> <p>Særlige fordeler: Nødvendig i de tilfeller der dopamin og dobutamin ikke virker. Et unikt sympatomimetikum, som i sin struktur ligner på adrenalin. Det er umulig å utnytte katekolaminers virkning på spesifikke reseptorer i kroppen hos dyr av hestefamilien uten å ha tilgang til en rekke katekolaminer, da hver enkelt virker på en bestemt reseptorprofil. Efedrin, som fører til frisettelse av noradrenalin i nerveendene og dermed gir økt hjertekontraktilitet og hindrer hypotensjon, brukes derfor når dobutamin og dopamin ikke virker. Efedrin har effekt i minutter til timer etter en intravenøs enkeltinjeksjon, mens dobutamin og dopamin bare varer i noen få sekunder eller minutter og må gis ved infusjon.</p>

	Glykopyrrolat	<p>Formål: Hindre bradykardi. Antikolinergikum. Antikolinergika er avgjørende for å hindre parasympatiske virkninger, som f.eks. bradykardi, og inngår rutinemessig ved øye- og luftveiskirurgi.</p> <p>Alternativer: Atropin.</p> <p>Særlige fordeler: Glykopyrrolat har begrenset sentral virkning og egner seg bedre til hester som er ved bevissthet (før og etter anestesi) enn atropin.</p>
	Noradrenalin (norepinefrin)	<p>Formål: Hjertesvikt. Infusjon for behandling av hjertesvikt hos føll.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Dyrets katekolaminreseptorprofil reagerer presist på legemidler som er virksomme på ulike bindingssteder. For å oppnå en spesifikk virkning brukes derfor en rekke katekolaminer som mer eller mindre utelukkende virker på ulike typer av adrenerge reseptorer. Noradrenalin virker hovedsakelig på α-1-reseptorer for å oppnå vasokonstriksjon av arteriolene, for dermed å øke blodtrykket og opprettholde den sentrale blodsirkulasjonen. Hos føll er noradrenalin vanligvis det eneste katekolamin som er effektivt til behandling av hypotensjon.</p>
– Analgesi	Buprenorfin	<p>Formål: Analgesi, anvendes sammen med sedativer ved fengsling.</p> <p>Alternativer: Butorfanol, fentanyl, morfin og petidin.</p> <p>Særlige fordeler: Partiell μ-agonist opioidanalgetikum. μ-reseptoraktivitet gir bedre analgesi enn κ-agonistopoider som f.eks. butorfanol. Analgetikum med lang virkningstid. På grunn av egenskaper som partiell agonist har stoffet begrensede avhengighetsskapende og respirasjonshemmende egenskaper. Opioider med lang og kort virkningstid har ulike indikasjoner, og det er derfor behov for mer enn ett alternativ.</p>
	Fentanyl	<p>Formål: Analgesi.</p> <p>Alternativer: Butorfanol, buprenorfin, morfin og petidin.</p> <p>Særlige fordeler: μ-agonistopoid. μ-reseptoraktivitet gir bedre analgesi enn κ-agonistopoider som f.eks. butorfanol. Svært kort virkningstid på grunn av hurtig metabolisme og ekskresjon. Av de opioider som brukes til hester er fentanyl det eneste som egner seg til infusjon og som hudplaster. Svært effektivt for lindring av smerte.</p>
	Morfin	<p>Formål: Analgesi.</p> <p>Alternativer: Butorfanol, buprenorfin, petidin og fentanyl.</p> <p>Særlige fordeler: Fullstendig μ-agonist opioidanalgetikum. μ-reseptoraktivitet gir best analgesi. Brukes sammen med sedativer ved fengsling, brukes til epiduralanestesi. Analgetikum med middels</p>

	Petidin	<p>lang virkningstid. Morfin er den μ-opioidagonisten som har best løselighetsegenskaper for epidural administrasjon. Denne tilførselsmåten gir analgesi med lang virkningstid og få systemiske virkninger. Denne teknikken er mye brukt i moderne veterinærmedisin for behandling av sterke perioperative og kroniske smerter. Formål: Analgesi.</p> <p>Alternativer: Butorfanol, buprenorfin, morfin og fentanyl.</p> <p>Særlige fordeler: μ-agonist opioidanalgetikum som er ca. 10 ganger mindre potent enn morfin. Korttidsvirkende opioid som har vist seg effektivt ved behandling av krampekolikk hos hester. Det eneste opioid med krampestillende egenskaper. Gir mer sedasjon hos hester og mindre fare for eksitasjon enn andre opioider. Formål: Muskelrelaksasjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Guaifenesin.</p>
– Muskelrelaksasjon og -oppheving	Atrakurium	
	Edrofon	<p>Særlige fordeler: Ikke-depolariserende, nevro-muskulært blokkerende middel. Nevromuskulære, blokkerende midler anvendes særlig ved øye- og abdomenkirurgi. Edrofon er nødvendig for å oppheve virkningen. Atrakurium og edrofon er klinisk sett best underbygget. Formål: Oppheving av virkningen av muskelrelaksasjon med atrakurium.</p> <p>Alternativer: Andre kolinesterasehemmere.</p>
	Guaifenesin	<p>Særlige fordeler: Kolinesterasehemmer som er vesentlig for å oppheve virkningen av nevro-muskulær blokkering. Av kolinesterasehemmere gir edrofon færrest bivirkninger hos hester. Formål: Muskelrelaksasjon under anestesi.</p> <p>Alternativer: Atrakurium.</p>
– Inhalasjonsanestesi	Sevofluran	<p>Særlige fordeler: Vesentlig alternativ til α-2/ketaminbehandling hos hester i de tilfeller der α-2-agonister og ketamin er kontraindisert, som f.eks. hos hester som ikke responderer på disse stoffene eller som har vist uønskede reaksjoner ved tidligere administrering. Uunnværlig i kombinasjon med ketamin og α-2-agonister for særlig sikker feltanestesi, som det ikke er utviklet effektive intravenøse alternativer for. Formål: Inhalasjonsanestesi for hester med beinbrudd og andre ortopediske skader samt induksjon av anestesi ved bruk av maske hos fyll.</p> <p>Alternativer: Isofluran, halotan, enfluran.</p> <p>Særlige fordeler: Sevofluran er et flyktig anestetikum som undergår lavgradig metabolisme og har rask ekskresjon. Selv om isofluran har en grenseverdi for restmengder (MRL) i EU, egner ikke isofluran seg alltid for anestesi hos dyr av hestefamilien på grunn av sin påvirkning på oppvåkingsfasen, fordi eksitasjon</p>

– Lokalanestesi	Bupivakain	<p>under oppvåkning kan føre til at hesten brekker et bein. Sevofluran er vesentlig ved visse typer kirurgi hos hester der en langsom oppvåkning er nødvendig, da stoffet har vist seg å gi en jevnere, mer kontrollert oppvåkning hos hester. Stoffet foretrekkes derfor framfor isofluran for hester med beinbrudd og andre ortopediske skader. Sevofluran er dessuten vesentlig for maskeinduksjon av anestesi hos føll, ettersom det er fullstendig ikke-irriterende, i motsetning til isofluran som er irriterende og derfor framkaller hoste og at dyret holder pusten.</p> <p>Formål: Lokalanestesi.</p>
		Alternativer: Lidokain.
		<p>Særlige fordeler: Lokalanestetikum med lang virkningstid. Lang virkningstid kreves for perioperativ analgesi og behandling av kronisk sterk smerte, som f.eks. laminitt. Bupivakain er et lokalanestetikum med lengre virkningstid enn lidokain, som er vanligere i bruk. Lidokain alene gir ca. en times lokalanestesi. Ved tilsetning av adrenalin kan virkningen forlenges til to timer, men dette innebærer en risiko for hemming av den lokale blodtilførselen, og denne kombinasjonen er derfor uegnet i mange tilfeller. Bupivakain gir fire til seks timers lokalanestesi og er derfor langt bedre egnet til postoperativ analgesi og behandling av laminitt fordi en enkelt injeksjon ofte er nok; dette er et bedre dyrevelferdsmessig alternativ enn injeksjon av lidokain hver time. Lokalanestetika med kortere virkningstid er derfor uegnet i de nevnte tilfeller da de krever hyppig gjentatte injeksjoner, noe som gir økt risiko for bivirkninger og er uakseptabelt med hensyn til dyrets velferd.</p>
	Oksybuprokain	Formål: Lokalanestesi i øyne.
		Alternativer: Andre typer lokalanestetika for bruk i øyne, som f.eks. ametokain, proksimetakain.
		Særlige fordeler: Mest klinisk erfaring med oksybuprokain sammenlignet med andre mulige kandidater.
	Prilokain	Formål: Lokalanestesi før intravenøs kateterisering.
		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: I spesielle preparater (eutektisk blanding av lokalanestetika) for lokal anvendelse på huden der det opptas intradermalt på 40 min. Brukes for å lette intravenøs kateterisering, særlig hos føll.
Legemidler mot kardiovaskulære lidelser	Digoxin	Formål: Behandling av hjertesvikt.
		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: Digoxin er i tillegg den eneste behandlingen mot bivirkninger av behandling med kinidin.
	Kinidinsulfat og kinidinglukonat	Formål: Behandling av hjertearytmi.
		Alternativer: Prokainamid, propranolol.

	Prokainamid	<p>Særlige fordeler: Motvirker arytmier. Brukes sjelden, men er et viktig terapeutisk alternativ, da forskjellige virkningsmekanismer kreves for ulike typer av arytmier. Alternativ behandling for atrieflimmer. Formål: Behandling av hjertearytmi.</p> <p>Alternativer: Kinidinsulfat og kinidinglukonat, propranolol.</p>
	Propranolol	<p>Særlige fordeler: Motvirker arytmier. Anvendes sjelden, men er et viktig terapeutisk alternativ, da forskjellige virkningsmekanismer kreves for ulike typer av arytmier. Formål: Behandling av hjertearytmi.</p> <p>Alternativer: Kinidinsulfat og kinidinglukonat, prokainamid.</p>
Antiepileptika	Fenytoin	<p>Særlige fordeler: Blodtrykksenkende middel som brukes fordi det også har en viss effekt mot arytmier. Anvendes sjelden, men er et viktig terapeutisk alternativ. På grunn av arytmiers ulike patofysiologi er det viktig å ha en rekke legemidler med ulik virkning for å kunne behandle den aktuelle tilstanden. Disse legemidlene brukes vanligvis til en enkeltbehandling for å gjenopprette normal hjerterytme, og behandlingen må gjentas bare i sjeldne tilfeller.</p> <p>Formål: Krampestillende behandling for føll. Behandling av rabdomyolyse. Behandling av hanetritt.</p> <p>Alternativer: Diazepam, primidon, natriumdantrolen (for rabdomyolyse).</p>
	Primidon	<p>Særlige fordeler: Vesentlig krampestillende middel for føll. Fenytoin brukes vanligvis som tilleggsmedisin ved behandling av kramper dersom krammene ikke kan stanses med primidon/fenobarbital. Fenytoin er et kalsiumkanalblokkerende middel og er nyttig ved behandling av tilbakevendende former for rabdomyolyse. Formål: Krampestillende behandling for føll.</p> <p>Alternativer: Diazepam, fenytoin.</p>
Legemidler mot gastrointestinale lidelser	Betanekol	<p>Særlige fordeler: Primidon er indisert som oppfølging av behandling med diazepam eller som et alternativ.</p> <p>Formål: Behandling av ileus, behandling av gastroduodenal striktur, behandling av tilbakevendende små forstoppelser i kolon hos voksne dyr.</p> <p>Alternativer: Neostigmin, metoklopramid, cisaprid, erytromycin og andre prokinetiske stoffer.</p> <p>Særlige fordeler: Betanekol er en kolinerg muskarinagonist som stimulerer acetylkolinreseptorer i glatt muskulatur i mage-/tarmkanalen og dermed fører til kontraksjon. Stoffet har vist seg å øke hyppigheten på tømming av mage og tarm. Både betanekol og metoklopramid har vist seg å være nyttige i behandlingen av postoperativ ileus.</p>

Natriumdioktylsulfosuksinat	Formål: Behandling av forstoppelser.
	Alternativer: Mineralolje.
	Særlige fordeler: Gir bedre mykning av tarminnholdet sammenlignet med mineralolje, ettersom det letter inntrengningen av vann i den sammenpressede avføringen.
Metoklopramid	Formål: Behandling av postoperativ ileus.
	Alternativer: Betanekol, neostigmin, cisaprid, erytromycin og andre prokinetiske stoffer.
	Særlige fordeler: Metoklopramid er et substituert benzamid med flere virkningsmekanismer: (1) det er en dopaminreseptorantagonist, (2) det øker frisettelsen av acetylkolin fra egne kolinerge neuroner og (3) det har en blokkerende virkning på det adrenerge system. Det er effektivt for å gjenopprette mage-/tarmkoordineringen etter en operasjon og reduserer mengde, hyppighet og varighet av gastrisk refluks. Metaklopramid er et prokinetisk legemiddel som har størst virkning i den proksimale del av mage-/tarmkanalen. Både betanekol og metoklopramid har vist seg å være nyttige i behandlingen av postoperativ ileus.
Propantelinbromid	Formål: Motvirker peristaltikk.
	Alternativer: Atropin, lidokain gitt intrarektalt i fortynnet form som et klyster.
	Særlige fordeler: Propantelinbromid er en syntetisk kvaternært ammoniumforbindelse med antikolinerg effekt som hemmer gastrointestinal motilitet og kramper og reduserer utskillelsen av magesyre. Det hemmer også virkningen av acetylkolin på de postganglionære nerveendene i det parasympatiske nervesystemet. Virkningene samsvarer med dem som oppnås med atropin selv om de varer lenger (seks timer). Propantelinbromid er et viktig alternativ for reduksjon av peristaltikk for å unngå rektalskader under rektal palpasjon, eller for å undersøke og behandle en mulig rektalskade når det er vanskelig å få et lidokainklyster til å virke tilfredsstillende.
Legemidler mot rabdomyolyse	
Natriumdantrolen	Formål: Behandling av rabdomyolyse. Behandling av malign hypertermi under anestesi.
	Alternativer: Fenytoin.
	Særlige fordeler: Dantrolen har muskelrelakserende effekt ved direkte virkning på muskulatur ved at det hemmer frisettelsen av kalsium fra det sarkoplasmatiske retikulum og dermed forårsaker en dissosiasjon av eksitasjon-/kontraksjonskoplingen. Både fenytoin og natriumdantrolen har vist seg å være nyttige i behandlingen av tilbakevendende rabdomyolyse.
Antibakterielle legemidler – Infeksjoner forårsaket av <i>Klebsiella</i> spp.	Ticarcillin
	Formål: behandling av infeksjoner forårsaket av <i>Klebsiella</i> spp.

		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: Spesifikt antibiotikum for infeksjoner forårsaket av <i>Klebsiella</i> spp.
– Infeksjoner forårsaket av <i>Rhodococcus equi</i>	Azitromycin	Formål: Behandling av infeksjoner forårsaket av <i>Rhodococcus equi</i> .
		Alternativer: Erytromycin.
		Særlige fordeler: Standardbehandling sammen med rifampicin, tåles bedre av føll enn erytromycin.
	Rifampicin	Formål: Behandling av infeksjoner forårsaket av <i>Rhodococcus equi</i> .
		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: Behandling av <i>Rhodococcus equi</i> sammen med erytromycin eller azitromycin.
– Septisk artritt	Amikacin	Foretrukket behandling. Formål: Behandling av septisk artritt.
		Alternativer: Gentamicin eller andre aminoglykosider.
		Særlige fordeler: Tåles bedre av føll enn gentamicin eller andre aminoglykosider.
Legemidler mot lidelser i respirasjonstraktus	Ambroxol	Formål: Stimulering av surfaktanter hos for tidlig fødte føll.
		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: Ingen alternativer.
	Ipratropiumbromid	Formål: Bronkodilatasjon.
		Alternativer: Ingen kjente.
		Særlige fordeler: Antikolinerg virkning. Nødvendig som terapeutisk alternativ, da det i noen tilfeller er mer effektivt enn β -agonister.
	Oksymetazolin	Formål: Behandling av neseødem.
		Alternativer: Fenylefrin.
		Særlige fordeler: α -adrenoceptoragonist med sterke vasokonstriktive egenskaper; foretrekkes framfor fenylefrin fordi det har lengre virkningstid.
Legemidler mot protozoer	Isometamidium	Formål: Behandling av myeloencefalitt forårsaket av protozoer hos hest.
		Alternativer: Pyrimetamin.
		Særlige fordeler: Sykdommen er av og til refraktær mot behandling med pyrimetamin, og et alternativ er derfor nødvendig.
	Pyrimetamin	Formål: Behandling av protozoal myeloencefalitt hos hest.
		Alternativer: Isometamidium.
		Særlige fordeler: En helbredelsesrate på minst 75 % når det brukes sammen med sulfadiazinsulfonamid.

Øyelegemidler

– Øyesår

Aciclovir

Formål: Behandling av øyesår (antiviralt legemiddel).
Brukes lokalt.

Alternativer: Idoxuridin.

Særlige fordeler: Både aciclovir og idoxuridin har vist seg å være like effektive i behandlingen av ulcerøs keratitt forårsaket av herpesvirus.

Idoxuridin

Formål: Behandling av øyesår (antiviralt legemiddel).
Brukes lokalt.

Alternativer: Aciclovir.

Særlige fordeler: Både aciclovir og idoxuridin har vist seg å være like effektive i behandlingen av ulcerøs keratitt forårsaket av herpesvirus.

– Glaukom

Fenylefrin

Formål: Behandling av glaukom, epifora, neseødem og stortarm dislokert over nyre-/miltbåndet.

Alternativer: Tropikamid (for glaukom), ellers ingen kjente.

Særlige fordeler: Både fenylefrin og tropikamid har vist seg å være like effektive i behandlingen av glaukom.

Tropikamid

Formål: Behandling av glaukom. Brukes lokalt.

Alternativer: Fenylefrin.

Særlige fordeler: Både fenylefrin og tropikamid har vist seg å være like effektive i behandlingen av glaukom.

Dorzolamide

Formål: Behandling av glaukom. Brukes lokalt.

Alternativer: Latanoprost, timololmaleat.

Særlige fordeler: Dets spesifikke virkningsmekanisme som karboanhydrasehemmer. Viktig terapeutisk alternativ.

Latanoprost

Formål: Behandling av glaukom. Brukes lokalt.

Alternativer: Dorzolamid, timololmaleat.

Særlige fordeler: Dets særlige virkningsmekanisme som prostaglandin F_{2α}-analog. Viktig terapeutisk alternativ.

Timololmaleat

Formål: Behandling av glaukom. Brukes lokalt.

Alternativer: Dorzolamid, latanoprost.

Særlige fordeler: Stoffets særlige virkningsmekanisme som en ikke-selektiv betaadrenerge reseptorblokker, forårsaker vasokonstriksjon, noe som igjen fører til reduksjon av kammervæsken. Viktig terapeutisk alternativ.

Ciklosporin A

Formål: Immunosuppressivt middel som brukes til behandling av autoimmune øyesykdommer.

Alternativer: Ingen kjente.

Særlige fordeler: Ingen alternativer.

	Ketorolac	Formål: Behandling av smerter og inflammasjon i øyet, ikke-steroid antiinflammatorisk middel, øyedråper; brukes lokalt. Alternativer: Ingen kjente.
	Ofloxacin	Særlige fordeler: Mest klinisk erfaring med ketorolac sammenlignet med andre mulige kandidater. Formål: Behandling av øyeinfeksjoner som er resistente mot vanlig brukte antibakterielle øyepreparater. Alternativer: Ciprofloxacin, cefamandol, vanlig brukte antibakterielle øyepreparater.
	Fluorescein	Særlige fordeler: Mest klinisk erfaring med ofloxacin sammenlignet med andre mulige kandidater. Sammenlignet med vanlig brukte antibakterielle øyepreparater bør ofloxacin bare brukes som et reserveantibiotikum i enkelttilfeller. Formål: Diagnoseverktøy for sårdannelse på hornhinnen, brukes lokalt. Alternativer: Rose Bengal.
	Rose Bengal	Særlige fordeler: Rose Bengal har noe antiviral aktivitet mens fluorescein ikke påvirker virusreplikasjonen i vesentlig grad. Diagnostisk anvendelse av Rose Bengal før viruskultur kan dermed hindre et positivt resultat. Derfor er fluorescein det foretrukne diagnoseverktøyet når en viruskultur er planlagt. Formål: Diagnoseverktøy for tidlige hornhinneskader, brukes lokalt. Alternativer: Fluoresceine.
	Hydroksypropylmetylcellulose	Særlige fordeler: Rose Bengal er det foretrukne diagnoseverktøyet for konstatering av svært tidlige hornhinneskader. Formål: Beskyttelse av hornhinnen, brukes lokalt. Alternativer: Ingen kjente.
Legemidler mot hyperlipemi	Insulin	Særlige fordeler: Ingen alternativer. Formål: Behandling av hyperlipemi, brukes sammen med glukosebehandling, diagnose av stoffskifteforstyrrelser Alternativer: Ingen kjente.
Antimykotika	Griseofulvin	Særlige fordeler: Ingen alternativer. Formål: Systemisk antimykotisk bruk. Behandling av ringorm. Alternativer: Ingen kjente. Særlige fordeler: Griseofulvin gitt oralt har god virkning mot Trichophyton, Microsporum, og Epidermophyton.

	Ketokonazol	<p>Formål: Systemisk antimykotisk bruk. Behandling av mykotisk pneumoni og luftsekkmykose.</p> <p>Alternativer: Andre azoler, som f.eks. itrakonazol.</p> <p>Særlige fordeler: Mest klinisk erfaring med ketokonazol sammenlignet med andre mulige kandidater.</p>
	Mikonazol	<p>Formål: Behandling av soppinfeksjoner i øyet.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Brukes lokalt på det angrepne øyet, bredere antimykotisk aktivitet og/eller mindre irritasjon enn andre antimykotika.</p>
	Nystatin	<p>Formål: Behandling av gjærsoppinfeksjoner i øyne og genitaltraktus.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Har spesifikk virkning mot gjærsoppinfeksjoner.</p>
Diverse	Kondroitinsulfat	<p>Formål: Heling av bruskskader. Bruskskyttende virkning. Behandling av artritt.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Klinisk bedring skyldes trolig antiinflammatorisk effekt, blant annet hemming av PGE₂-syntese og redusert cytokinfrisettelse.</p>
	Domperidon	<p>Formål: Agalakti hos hopper.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Dopaminantagonist, øker produksjonen av prolaktin.</p> <p>Oxytocin er ikke et egnet alternativ fordi det fører til nedgivning av melk i stedet for å øke melkeproduksjonen, som er målet med domperidon-behandlingen. I tillegg kan oxytocin forårsake smerter i abdomen dersom det brukes i høye doser.</p>
	Hydroksyetylstivelse	<p>Formål: Kolloidal volumerstatning.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: Praktisk og lett tilgjengelig alternativ til fullblod eller plasma.</p>
	Imipramin	<p>Formål: Farmakologisk framkalt ejakulering hos hingster med ejakulær dysfunksjon.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p>
	Tyreotropinfrigivende hormon	<p>Særlige fordeler: Ingen alternativer.</p> <p>Formål: Diagnostisk middel som brukes til å konstatere tyreoida- og hypofyseforstyrrelser.</p> <p>Alternativer: Ingen kjente.</p> <p>Særlige fordeler: ingen alternativer.</p>

Bariumsulfat	Formål: røntgenkontrastmiddel som brukes til kontrastundersøkelser av spiserør og mage-/tarmkanal. Alternativer: Ingen kjente.
Joheksol	Særlige fordeler: Ingen alternativer. Formål: Røntgenkontrastmiddel som brukes til undersøkelse av nedre urinveier, artrografi, myelografi, sino- eller fistulografi og dakryocystografi. Alternativer: Jopamidol. Særlige fordeler: Ikke-ionisk kontrastmiddel med lav osmolaritet. Joheksol og jopamidol er likeverdige stoffer.
Jopamidol	Formål: Røntgenkontrastmiddel som brukes til undersøkelse av nedre urinveier, artrografi, myelografi, sino- eller fistulografi og dakryocystografi. Alternativer: Joheksol Særlige fordeler: Ikke-ionisk kontrastmiddel med lav osmolaritet. Joheksol og jopamidol er likeverdige stoffer.

II

Endringene trer i kraft straks.

31. mars Nr. 313 2008

Forskrift om endring i forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 31. mars 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 14. oktober 2003 nr. 1239 om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og import av akvakulturdyr og akvakulturprodukter gjøres følgende endring:

§ 24 skal lyde:

For *Bonamia ostrea*: Hele Norges kystsoner.

For *Marteilia refringens*: Hele Norges kystsoner.

For IHN: Alle delene av fastlands-Norge, samt kystområdene utenfor er godkjent sone for IHN, unntatt de norske delene av nedslagsfeltet til Jakobselv og Pasvikvassdraget samt de mellomliggende vassdragene og kystområdet utenfor.

For VHS: Alle delene av fastlands-Norge, samt kystområdene utenfor er godkjent sone for VHS, unntatt:

- a) De norske delene av nedslagsfeltet til Jakobselv og Pasvikvassdraget samt de mellomliggende vassdragene og kystområdet utenfor.
- b) En kystsoner i Stranda og Norrdal kommuner hvor godkjenningen for VHS er trukket midlertidig tilbake. Kystsonen i Stranda og Norrdal kommuner har følgende avgrensninger:
  1. I øst av en linje trukket mellom Linge fergekai på nordsida av Norrdalsfjorden og Svarthammaren ved Norrdalsstranda mellom Eidsdal og Norrdal på sørsida av Norrdalsfjorden.
  2. I nordvest av en linje trukket mellom Urda på østsida av Storfjorden og Øygardsnakken på vestsida av Storfjorden.
  3. I sør av en linje trukket mellom Dukevika på vestsida av Synnlyvsfjorden til et punkt som ligger ved fjorden 1 km nord for den nedlagte gården Smoge på østsida av Synnlyvsfjorden.

II

Endringen trer i kraft straks.

31. mars Nr. 314 2008**Forskrift om endring i forskrift om forebyggelse av anslag mot sikkerheten i luftfarten (BSL A 2–1)**

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 31. mars 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–24 første ledd, § 7–25 første og annet ledd og § 16–1, jf. delegeringsvedtak 6. april 2001 nr. 321.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII kap. VI nr. 66i (forordning (EF) nr. 622/2003 sist endret ved forordning (EF) nr. 915/2007). Kunngjort 1. april 2008 kl. 14.40.

I

I forskrift 30. april 2004 nr. 715 om forebyggelse av anslag mot sikkerheten i luftfarten (BSL A 2–1) gjøres følgende endringer:

Forskriften tittel skal lyde:

Forskrift om forebyggelse av anslag mot sikkerheten i luftfarten

I hjemmelsfeltets henvisning til EØS-avtalen vedlegg XIII kap. VI nr. 66i (forordning (EF) nr. 622/2003) tilføyes følgende endringsforordning:

forordning (EF) nr. 915/2007.

§ 3 nr. 2 skal lyde:

2. Nr. 66i (forordning (EF) nr. 622/2003) om fastsettelse av tiltak for gjennomføring av felles grunnleggende standarder for luftfartssikkerhet, endret ved forordning (EF) nr. 68/2004, forordning (EF) nr. 781/2005, forordning (EF) nr. 857/2005, forordning (EF) nr. 65/2006, forordning (EF) nr. 240/2006, forordning (EF) nr. 831/2006, forordning (EF) nr. 1448/2006, forordning (EF) nr. 1546/2006, forordning (EF) nr. 1862/2006, forordning (EF) nr. 437/2007 og forordning (EF) nr. 915/2007.

Bestemmelsen i punkt 4.1.1.1 g) i vedlegget til forordning (EF) nr. 622/2003 trer først i kraft 6. mai 2008.

I henhold til forordning (EF) nr. 622/2003 vedleggets nr. 4.1.1.1 bokstav f punkt vi), omfattes Singapore Changi lufthavn av unntaket i bestemmelsen.

§ 27 første ledd strekpunktet «Overtredelse av straffeloven § 270 annet ledd» endres til:

- Overtredelse av straffeloven § 270 første ledd nr. 2.

Ny § 52a skal lyde:

§ 52a. Luftfartstilsynets myndighet

Luftfartstilsynet har myndighet til å endre § 3 nr. 2 i denne forskriften ved å gi forskrifter som gjennomfører forordninger som omfattes av unntaket i forordning (EF) nr. 622/2003 punkt 4.1.1.1 bokstav f punkt vi) i tråd med Norges nasjonale forpliktelser etter EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66i. Første punktum gjelder likevel ikke når slike endringer innebærer nasjonale avveininger av politisk karakter.

II

Endringene trer i kraft straks.

Rettelser

Det som er rettet er satt i kursiv.

Nr. 7/2007 s. 988 (i forskrift 28. juni 2007 nr. 816 om endring i forskrift 22. desember 1999 nr. 1559 om legemidler (legemiddelforskriften))

Ved en inkurie ble ledetekstene til endringene i § 14–2 gjengitt feil. Ledetekstene samt endringene skal lyde:

§ 14–2 bokstav a og b skal lyde:

- a) blåreseptforskriften: forskrift 28. juni 2007 nr. 814 om stønad til dekning av utgifter til viktige legemidler mv.,
- b) forhåndsgodkjent refusjon: legemidler som refunderes etter blåreseptforskriften § 2 uten krav om forhåndssøknad fra lege eller pasient i det enkelte tilfelle,

§ 14–2 bokstav c oppheves.

§ 14–2 nåværende bokstav d blir c og skal lyde:

- c) refusjonsliste: liste over legemidler som har forhåndsgodkjent refusjon, jf. § 14–4,

§ 14–2 nåværende bokstav e til f blir bokstav d til e.

Nr. 12/2007 s. 1668 (i forskrift 6. desember 2007 nr. 1365 om endring i forskrift 28. november 1996 nr. 1478 om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter)

Ved en inkurie ble ledetekstene til endringene i § 23 første ledd gjengitt feil. Ledetekstene samt endringene skal lyde:

§ 23 første ledd *første og nytt annet punktum* skal lyde:

Oppgjør etter forskriftens § 5 og § 7 foretas på grunnlag av halvårlige oppgaver. De øvrige oppgaver innsendes årlig.

§ 23 første ledd nåværende annet *punktum* blir *nytt tredje punktum og skal lyde:*

For § 5 – § 11 og § 13 skal oppgavene spesifiseres for hver måned.

§ 23 første ledd nåværende *tredje punktum* blir *nytt fjerde punktum.*

Nr. 12/2007 s. 1702 (i vedtak 28. november 2007 nr. 1386 om særavgifter til statskassen for budsjetterminen 2008)

I «Avgift på sluttbehandling av avfall (kap. 5546 post 70)» § 3 skal satsen for HF være kr 22,56.

Nr. 2/2008 s. 380, 382, 384, 387 og 389 (i forskrift 14. februar 2008 nr. 188 om endring i forskrift 21. desember 1993 nr. 1381 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (matemballasjeforskriften))

I ny § 2a skal fotnote 2 endres til *fotnote 1*.

Ledeteksten som henviser til § 25a første ledd første kolon skal lyde:

§ 25a *overskriften og første ledd første kolon* skal lyde:

§ 25a overskriften skal lyde:

§ 25a. *Samsvarserklæringer og dokumentasjon*

Ledeteksten som henviser til § 25a tredje ledd skal lyde:

§ 25a *andre ledd* skal lyde:

Ledeteksten som henviser til ny hjelpetekst skal lyde:

Ny hjelpetekst skal lyde:

Ledeteksten som henviser til stoffer med ref. nr. i vedlegg I del 1B skal lyde:

I vedlegg I del 1B skal følgende stoffer med ref. nr. *endres:*

Ledeteksten som henviser til stoffer med ref. nr. i vedlegg I del 2A skal lyde:

I vedlegg I del 2A skal følgende stoffer med ref. nr. *endres:*

Ledeteksten som henviser til stoffer med ref. nr. i vedlegg I del 2B skal lyde:

I vedlegg I del 2B skal følgende stoffer med ref. nr. *endres:*

Oversikt over rettelser som er inntatt i 2008-årgangen

År	Feil i hefte nr.	Side	Gjelder	Se rettelse i nr.
2001	17	2390-2393	Forskrift nr. 1600	1
2004	11	1609	Forskrift nr. 1105	1
2007	7	988	Forskrift nr. 816	3
2007	7	1053	Forskrift nr. 853	2
2007	9	1357	Forskrift nr. 1061	1
2007	10	1453	Forskrift nr. 1181	1
2007	12	1668	Forskrift nr. 1365	3
2007	12	1702	Forskrift nr. 1386	3
2007	12	1789-1790	Forskrift nr. 1444	2
2007	13	1928-1929	Forskrift nr. 1585	2
2007	13	2014-2015	Forskrift nr. 1676	1
2008	2	380, 382, 384, 387, 389	Forskrift nr. 188	3

B-PostAbonnement

Returadresse:
Lovdata
Postboks 2016, Vika
N-0125 Oslo

NORSK LOVTIDEND

Avd I Lover og sentrale forskrifter
Avd II Regionale og lokale forskrifter

Utgiver: Justis- og politidepartementet
Redaksjon: Stiftelsen Lovdata

Manuskripter for kunngjøring

Manuskripter sendes i ett eksemplar med kunngjøringskjema til Lovdata:
Med E-post: ltavd1@lovdata.no for avdeling I
ltavd2@lovdata.no for avdeling II

Elektronisk: Se Lovdatas nettsted (www.lovdata.no).

Med post: Norsk Lovtidend
Postboks 2016, Vika
0125 Oslo

Bestilling av abonnement

Med post: Samme adresse som over.
Elektronisk: Se Lovdatas nettsted.

		Norge	Norden	Verden
Abonnement for 2008 koster	Avd I	kr 1140	kr 1700	kr 2360
	Avd. I og II	kr 1430	kr 2470	kr 3480

Innholdet i heftene vil bli kunngjort fortløpende på Lovdatas nettsted – www.lovdata.no
- også en versjon av den trykte utgaven av heftet i PDF-format vil være tilgjengelig.
På samme sted finnes ajourførte versjoner av lovene og sentrale og lokale forskrifter.

Samlemapper: Det vil bli sendt ut etiketter for bruk på ringpermer.

Alle andre henvendelser om Norsk Lovtidend kan rettes til:

Lovdata
Postboks 2016, Vika
0125 Oslo

Tlf. 23 11 83 00
Fax 23 11 83 01
E-post: lovtid@lovdata.no